

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.” —

— Szerkesztőség: Kovács-utca 155. szám. —

Felelős szerkesztő:
BERTÓK BÉLA.

Társ-szerkesztők:
ROHOSKA JÓZSEF, JANKA KÁROLY.

T. Szerkesztőség!

Budapest, október 3.

Mint a tanuló ifjuságnak eleitől fogva melegkeblű barátja, lelkemben örvendeztem mindig midőn irodalmi téren az ifjuság szárnypróbálgatásaival találkoztam: mert meg voltam győződve arról, hogy ezek az önművelődésnek legáldásosabb eszközei s a fejlődő szellemi erőknek nemcsak ösztönt adnak a munkásságra, hanem versenyre is lelkesítik a törekvő ifjakat.

Hiszem, hogy ezen meggyőződés vetette meg alapját a „Sárospataki Magyar Irodalmi Társulat” megalakulásának is, e birta rá a megalakult s időnként munkás erőkkel rendelkező kört arra, hogy 10 évvel ezelőtt az „Ifjusági Közlöny” kiadására vállalkoztak s 10 éven át ezt ernyedetlen szorgalommal ápolgatván kedvelt gyermekévé nevelték úgy a sárospataki tanuló ifjuságnak, mint az olvasó közönségnek.

Az uttörőket illeti ezért első sorban az elismerés, a buzgó folytatókat az eddigi babér A jubilálókat a jövő sikere, melynek e vállalat elébe néz.

Törjenek előre ifju barátim! e siker felé, önöké lesz a teljes diadal, ha ezen irodalmi vállalatot, mely önök munkásságára vár, fenntartják s hanyatlani nem engedik.

Az Úrnak gyámolító ereje s az olvasó közönség kiérdemelt elismerése s pártfogása legyen velök!

Kun Bertalan,
püspök.

TIZ ÉVI!

Tíz éve, hogy a „Sárospataki Ifjusági Közlöny“ megindult, tíz éve, hogy az az ifjuság szellemi életének hű kifejezője! Hiszem, hogy most 10 év után már nem vonja kétségbe senki a „Közlöny“, jogosultságát, mert eddig megfutott pályájával bizonyította szükségességét!

Valóban az ifjuságnak szüksége van egy olyan organumra, mely szellemi életének s tevékenységének minden phasisáról beszámoljon a közönségnek! Szüksége van egy ilyen lapra, melyben mint tükörben láthassa meg önmagát az ifjuság, fejlődésével, törekvéseivel s céljával! Ennek belátása indította arra e lap első megindítóit s hogy tervük nem volt üres ábránd, misem mutatja jobban, mint az „Ifjusági Közlöny“ 10 éves fennállása!

S mi, kik a második évtizedet kezdjük meg, valóban csak hálával gondolhatunk vissza e lap eddigi szerkesztőire, hogy lapjukat, mely most a mienk is, helyes irányban indították meg s tíz éven át arra törekedtek, hogy ezen helyes útról le ne tévedjen! Munkánk meg van könnyítve, mert csak egy pillantás a megfutott pályára s mi tisztán látjuk a feladatot, mely reánk vár! Lehetőleg megőrizni azon szellemet, mely az ifjuságot valóban örök ifjává teszi! Szeretni egymást, szeretni dajkáló anyánkat, alma materünket, lelkesülni a szépért, jóért és igazért; lángolni hazánkért s egyházunkért! Ezek voltak vezérei eddig az ifjuságnak, azon leszünk, hogy ezek legyenek ezután is!

Nékünk most ez ígéret mellett egy kedves kötelességünk is van, melynek teljesítését e számmal veszik t. olvasóink.

A Magyar Irodalmi Önképző-Társulat, mint kiadója a lapnak, érezve a hálát, melylyel tartozik az „Ifjusági Közlöny“ eddigi szerkesztőinek s munkatársainak azon alkalomból, hogy az „Ifjusági Közlöny“ XI. évfolyamába lép, egy emlékszám kiadását határozta el.

Nem reklám-hajhászat, nem feltűnési vágy indította erre, hanem, hogy kedves emléket adjon azoknak, a kik tíz év alatt vezetői, munkatársai voltak lapjának. Hisszük, hogy szerzünk vele nekik egy kedves órát, melyben visszavarázsolják az eltűnt éveket minden ábrándjával, minden törekvésével! Megcelevednek az alakok, kikkel együtt küzdöttek; rezgésbe jönnek a kebel azon húrjai, melyek megadták az alapot szívük, lelkük s tetteik összhangjában!

Vegyék szívesen az Irodalmi Önképző-Kör hálájának ezen szerény nyilvánulását, hiszen társulatunk mindig hálával és szeretettel gondol vissza egykori buzgó, munkás tagjaira.

Csak sajnálnunk lehet, hogy sokan, szíves kérésünk daczára is, távolmaradtak ünneplésünktől s így nem adhatunk teljes képet az „Ifjusági Közlöny“ eddigi munkásairól. Azok, kiknek munkánk sikerében az oroslánrész jut, Közlönyünk eddigi szerkesztői és munkatársai fogadják e helyen is igaz köszönetünket, hogy alkalmat adtak nekünk arra, hogy zajtalanul,

szerényen s ily formában ünnepeljük meg Közlönyünk tíz éves fennállását. Különösen pedig fogadja szívből jövő köszönetünket a főtiszteletű és méltóságos püspök ur, ki az ifjuság iránt érzett jó indulatának s szeretetének adott kifejezést nekünk igen drága levelében. Atyai tanácsát parancsnak fogjuk tekinteni magunkra nézve, igyekezni fogunk, hogy nagyrabecsült szeretetét továbbra is kiérdemeljük, hogy méltó utódai legyünk elődeinknek. Ezzel az elhatározással indulunk egy újabb évtizednek, kérve a Mindenhatót, hogy segítsen minket törekvésünkben, adjon erőt s kitartást ígéretünk beváltására.

Bertók Béla.

Tíz év előtt.

A „Sárospataki Ifjusági Közlöny“ szerkesztése diákorom egyik legkedvesebb emlékét képezi. Méltán is! Diákéletem meglehetősen csendes, zajtalanul, minden feltűnőbb esemény nélkül telt el: semmi nagyobb csínyben vagy kirugásban nem volt részem, első diáknak se húztak ki (mindössze a „messze Rimaszombat“-ig hirtam egyszer feljutni, bár szegény Szabó barátom még pechesebb volt, mert ő még 10-ig sem birt emergálni) hangversenyen, évzáró-ünnepélyen se tapsoltak s koszorúztak meg, egyik ifjusági egyletnek se voltam vezére (a népszerűség nem nagyon hordott az ujjain). Így hát méltán képez a *Közlöny* megindítása kiemelkedő mozzanatot diákéletemben! Valóban két utolsó theologusi évemet a lap töltötte be; mint harmad- és negyedéves theologus úgyszólván csak annak éltem s azért éltem!

Az *Ifj. Közlöny* megindítása 1884-ben egyidejűleg fogamzott meg fejemben s az S. Szabó barátom fejében: írói kísérleteink az Önképző-körben s egyes hírlapokban, valamint debreczeni kartársaink példája adták meg hozzá az impulsust. Osztályunk sok jó tanulójával már az *Erdélyi Önképző-körben* eleven életet teremtett. Szabó s Szuhay, kik 1880 őszén Rimaszombatból jöttek hozzánk a VII. osztályba, már gömöri hazájukban megkezdtek költői szárnypróbálgatásait; itt a nagyobb, mozgalmassabb környezetben több behatást, serkentést kapva, még jobban nekieredtek s műveiket a gömöri heti lapnak is elküldték, mely azokat közreadta. Én magam 1882 nyarán, az érettségi után a magas Tátrában járkálván, onnan küldtem egy pár uti rajzot a „Fővárosi Lapok“-nak. Az akadémiára érve, — hol 33-an, sőt később 35-en voltunk első éves theologusok, oly szám, melyet azóta egyáltalában nem. azelőtt is csak régebben értek el, — az Irod. önképző-társulatban szintén szerényen munkálkodtunk; mint másodévesek már döntő szerepet játszottunk, úgy hogy évközben titkárváltás állván be, Tóth Miklós osztálytársunkat választottuk titkárrá.

Ily előzmények után támadt fel bennünk egy ifjusági közlöny alapításának eszméje, s midőn én 1884 szeptemberben Patakra bejöttem, a Kossuth 82 éves születési évfordulóját ünneplő cikik már készen jöttek velem. Tervemet közlöm Tóth Miklós barátommal, ki viszont arról értesít, hogy Szabó József is hasonló eszmét pendített meg előtte. A közös eszme, közös cél összehozott s nemsokára a legbelsőbbben össze-

kapcsolt bennünket Szabóval, bár azelőtt néha ellenlábások voltunk, mert mi nem szerettük a gömöriek exclusivitasát s a mennyire lehetett, igyekeztünk a tért magunknak megőrizni, ők viszont akartak is, tudtak is érvényesülni. Szabó Szuhayval, én Tóth Miklóssal állván már korábbi időből bensőbb barátságban s mi négyen fejtven ki az *Önképzőben* nagyobb szorgalmat, — mi négyen alakultunk meg szerkesztőséggé s indítottuk meg az *Ifj. Közlönyt*. A szerkesztésben mindnyájan egyenrangú társak akartunk maradni, de a nyomdász: Steinfeld bácsi előadván, hogy valamelyikünknek felelős szerkesztőnek kell lennie, társaim engem ruháztak fel e czímmel, mint a ki legtöbbet futkározottam a lap ügyében. Kezdetben a lapot teljesen a magunk szakállára indítottuk meg, mint a saját lapunkat, s az Irod. önképző-társulat nevét csak azért nyomattuk a czímlapra, mint kiadóét, mert attól tartottunk, hogy saját személyünkre a tanári kar nem engedné meg a lapkiadást — s tényleg csak utólag, az első szám megjelenése után jelentettük be a dolgot a társulatnak s kértük ki erre engedélyét, bizva abban, hogy mint főtisztviselői az egyletnek (Szabó volt alelnök, Szuhay főjegyző, én titkár), ezt képesek leszünk keresztülvinni, a mint meg is történt. De ez éven a társulat a laphoz csak a nevét adta oda, az anyagi felelősség érte (a szellemiről nem is szólva) teljesen minket illetett; de a lap kifizette magát, mi pedig szerkesztői tisztelet-díjúl év végével a társulattól 5—5 frtot kaptunk.

Az első szám egybeállítása az én tervezetem szerint történt, a többieké többnyire közös tanácskozmányon. Tóth Miklós e tekintetben talán némileg mellőzve érezte magát, talán egyéb indokok is közrejátszottak, denique a 3-ik szám vezércikkével nagyon elégedetlen volt, azért nagyon ellenem támadt; társaim velem solidaritást vállaltak s így nem lehetett semmire, de mi beláttuk, hogy vele nem működhetünk tovább békésen együtt, ezért ezentúl őt kizártuk a szerkesztés teendőiből s csak a nevét hagytuk meg a decorum kedvéért a szerkesztő-társak közt. Az első évben több számnál meglehetősen nehezen ment a szerkesztés, nehezen kerültek elő a cikkek, — hiába, még szokatlanok voltunk e téren egy kissé. A második éven már csak hárman, én, Szabó és Szuhay indítottuk meg a lapot, ismét az önképző-társulat tudta nélkül; a társulat vállalatunkat nemcsak helyben hagyta, hanem a lapot teljesen a magáénak fogadta, úgy hogy jövőben annak szellemi és anyagi érdekei fölött kizárólag ő fog intézkedni. Ez éven már könnyebben ment a szerkesztés; érettebbek is, ügyesebbek is lettünk, aztán meg az előző szünet alatt némileg elő is készülhettünk hivatásunkhoz.

Hogy szellemileg volt-e valami értéke lapunknak? tett-e valami üdvöset az ifjuság közt? alkalmas volt-e arra, hogy ifjuságunkról kifelé kedvező képet keltsen? — arról nekem nem lehet ítéletet mondanom. Bármint legyen is, én most is szívesen forгатom lapunkat, most is szívesen olvasom akkori szárnypróbálgatásainkat. Hogy többünkre nézve előiskolául szolgált ahhoz az irodalmi működéshez, melyet most — kiki a neki adatott tehetség mértéke szerint — kifejtünk, azt talán senki sem fogja tőlünk elvitatni. Némi siker azonban már akkor is koronázta működésünket: így *Kálmán Farkas* elismerése, ki Szuhaynak egy csinos versét megzenésítette, mely így aztán egész ifjuságunk ajkára került, továbbá a *theologus-bál* fényes eredménye, melyet a szellemi erőnek ugyanaz az érzete létesített, mely a lapot létrehozta. Talán

megemlíthetném, hogy a Kossuth-emléktábla felállítását s többi nagyjaink emlékének megőrkítését is mi pendítettük meg először (II. évf. 3., 4. sz.)

Én, a szerkesztőségtől való megválásom után még 5 évig maradtam dolgozó-társa a lapnak, s bizony mindig örömet irtam bele! Most, midőn a lap 10 éves fennállását megérte, 100-ik számát kiadta, kívánom, hogy friss erőben s egészségben fussa meg a második decenniumot is s legyen továbbra is erőkifejtője az ifjuság irodalmi törekvéseinek, valamint a diák-élet rajzolásával a régi kedves emlékek visszavarázsolója az alma mater régi fiainál!

Egykori szerkesztő-társaim: Szabó s Szuhay fogadjátok legforróbb üdvözetemet!

Sárospatak, 1894 okt. 10.

RÁCZ LAJOS,

a »Közlöny« szerkesztője 1884/85
1885/86.

Az „Ifjusági Közlöny“ alapítása.

Igen jól emlékezem reá.

Ezelőtt 10 esztendővel egy szép szeptemberi este 5 órakor négyen jöttünk össze a sárospataki kollégiumi kertnek egyik sarkában; arra észak felé, hol a régi kert kőkerítése véget ért. Ott volt egy jegenyefa alatt egy lóca. A kőkerítés mellé összebujtunk s nagy csendben és titokban főztük ki azt a tervet, melynek eredménye lett a most fennállásának decenniumi örömnepét ülő „Ifjusági Közlöny“-ünk.

Ráczy Lajos volt az előadó:

— Az ő lelkében — úgy mond — már a mult iskolai év végén megfogamzott egy ifjusági nyomtatott lap alapításának gondolata. — Egész szünetidőben ezzel a gondolattal járt-kelt, nem hagyta nyugodni. Meg kell azt nekünk teremtenünk! — Debreczen évek óta szép ürt tölt be „*Hittanszaki Közlöny*“-ével, mely theologusainak szárnyat ad s hirt és nevet szerez már az iskola falai között. — Ne legyünk mi sem hátrábbvalók. Ő már talált is egy rokongondolkozású társat a *Tóth Miklós* barátja személyében, hát mi, másik kettő mit szólunk hozzá?

A másik kettő volt *Szuhay Benedek* és én.

— Mintha csak a lelkemből szakadt volna ki — felelém — ez az indítvány. Hisz én is úgy jöttem Patakra, hogy ennek az eszmének híveket szerzek. Találtam is már egyet. Itt van az én kedves barátom Szuhay Benedek, akivel már sokat beszélgettünk erről a dologról. — Örülök, hogy mások is vannak,

Ott nagy hirtelenséggel s még nagyobb lelkesedéssel rögtön megalakultunk szerkesztőséggé. — Ráczy Lajos lett a felelős szerkesztő, mi többiek a szerkesztőtársak. Megállapodtunk sok minden egyébre. A lap formátumára, terjedelmére, berendezésére, irányára. címére vonatkozólag. — Ne legyen szorosán theologiai. Adjunk helyet a belletristikának, a philológiának, a jognak. Legyen az főleg az ifjuság körében történő események hü tükre s ezáltal az iskola régi növendékei ifjুকori emlékeinek is visszavarázsolója, Egybe ki is osztottuk, hogy ki micsoda közleményeket

ir az első számba, a mely — a nyomdai akadályok áthágásával — csakugyan meg is született. Négyünk édes gyermeke! Rajongó lelkünk valósult álma!

Mint már ilyen készet ajánlottuk fel a »Magyar Irodalmi Önképző-társulatnak.« Ez magához váltotta, örökébe fogadta s dédelgeti, ápolgatja azóta egy decason keresztül. Mi elsők eltávoztunk, szétszórt bennünket az élet meg — fájdalom — a halál is.

Egy van közülünk az »Alma mater« kebelén (Rácz L.), egy az őri (Szabolcsm.) temető gyepes hantjai alatt nyugszik, álmodozva új és szebb életről (Tóth M.), harmadik Kápolnán (Borsodm.) hirdeti istenigéjét (Suhay B.), engem pedig a kálvinista Rómába hozott végzetem.

A kik jöttek utánunk, azok is csaknem évről-évre változtak s azokat is széthurczolta a sors szele. Csak a lap nem változott. Egy évtizeden túl is lényegében a régi, ahogy mi azt elgondoltuk, ahogy megalkottuk.

Maradjon meg sok-sok évtizeden át ilyennek! Ifju ábrándnak, édes álomnak, csillogó reménynek dalos berke, de a komoly törekvésnek is melegágya!

S. SZABÓ JÓZSEF,

a »Közlöny« főmunkatársa 1884/5 és 1885/6-ik évben.

Emlékezés a Sárospataki Ifjúsági Közlöny alapítására.

Bizony tiz éve is elmúlt már annak, hogy Rácz Lajos barátom egy reggelen a kezembe nyomta Beksics „Legújabb politikai botrány“-ját, azzal az utasítással, hogy ismertessem az Ifjúsági Közlönyben. Én kérdőleg tekintettem reá, hogy miről is akar voltaképen beszélni? Ugy világosított fel aztán róla, hogy minő nagy dolgokat forgat agyában. Én természetesen lelkesedéssel fogadtam az eszmét, s a rám bízott dolgot úgy-ahogy el is végeztem.

Öröm fogott el mindnyájunkat, midőn a várva-várt első szám megjelent. Nem egyet lepett meg azonban azon kétség is, hogy ha a Rácz Lajosék igen kitűnő osztálya eltávozik a collégiumból, mi lesz a lappal? Mi, akkori másodévesek nem igen nyujtottunk még reményt arra, hogy irni, plane szerkeszteni is tudjunk, s ez indította egy, már a lap megindulásakor kápláncodó derék barátunkat, hogy az én jelenlétemben mondta Rácz Lajosnak: „Ugyan mit akarsz te ezzel a lappal? Mig ti itt lesztek, két évig fen fog állani, azután meg megszűnik!“ Én nem éreztem magamat sértve, nem is tiltakoztam e föltevés ellen, de erősen elhatároztam magamban, hogy a mennyire töllem telik, mindent el fogok követni teljesülte ellen. Azt pedig tudtam, hogy ha mi fen fogjuk tartani a lapot, utánunk is mindig akad, a ki legalább egy évet annak szentel, hogy az elődök nemes vállalkozása kudarcot ne valljon.

Reményem nem volt csalóka. Hiszen a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“, melynek szerkesztése egy évig az én kezemben is volt, a mírc mindig kedvesen és büszkén fogok visszaemlékezni, ime már tizen-

egyedik évébe lép! És szeretem hinni, hogy az új decennium megkezdése biztosíték egyuttal a felől is, hogy a „Közlöny“ még igen-igen sokáig élni fog. Adja Isten!

ZOVÁNYI JENŐ,

a »Közlöny« szerkesztője 1886—7.

Emlékezés a diákévekre.

(Az »Ifjúsági Közlöny 10 éves jubileuma alkalmából.)

Minek nevezzelek te szép dallal, szerelemmel, költészettel teljes boldog diákélet? Hogyan irjalak le... változatos képed miként adjam vissza igaz vonásokkal? A sárguló lombok, hulló falevelek enyészetről szólnak. Hogy illik ez hozzád, a ki viruló tavasz vagy? Az élet nagy iskolája, a rideg valóság, a melyből szemlélek, mennyire más képet mutat! Hova tűntek varázsos napjaid, a melyekhez annyi édes emlék, oly sok boldog óra öröme fiúzódik? Bizony-bizony jól mondta azt a koszorus költő:

•Szép reményink hajnal csillagánál
A jövő tündérvilág gyanánt áll;
S csak midőn a tömkelegbe lépünk
Venni észre gyászos tévedésünk!•

De félre a resignatióval! . . .

Ne zavarjuk vele azt a szép összhangot, mely a diákélet specziális tulajdona szokott lenni, a mikor még a képzelet sasszárnyakon repül s rózsás színekkel rajzolja a ránk váró jövőt. Óh csak az a boldog világ, midőn álmainkat nem zavarja még ébredés, midőn néhány biztató szó elég arra, hogy verőfényesnek lássuk a jövőt, midőn tavaszt látunk az első bimbó fakadásában s napfényt az első áttörő sugárban, mely egy percze megvilágítja előttünk a láthatárt!! En legalább így gondolom s így emlékszem vissza, letűnt diákéveimre, melyeket a mindig tisztelt »alma mater« falai közt eltöltöttem! . . . Igen-igen boldog idők voltak azok! Nem lehet azokra vissza nem emlékezni!!

*

Emlékezem én is sokra s oly édes az emlékeknek élni! Szeretném el is mondani, de hát ki tudná azt mind elősorolni?! Aztán meg a térrel is gazdálkodnom kell szerkesztői parancs szó szerint. Azért csak egy vonást ama gazdag változatos képekből. Egyet mely a jelen jubiláris számba leginkább beillik.

Epen most 10 éve annak, hogy tagjává lettem a sárospataki akadémiai ifjúság önképző-társulatának, a mely akkor már 52 esztendő multra tekinthetett vissza s e hosszú mult alatt annyi jelesünknek adott szárnyakat a repüléshez. Még az ötven éves jubileum hatása alatt állottunk s így az 1884/5-ik iskolai évre szép számmal iratkoztunk be a társulat törzskönyvébe. Az ősök példája tett-vágyra serkenté a mi kicsiny, de lelkes seregünket is.

Mindjárt szeptember 15 én megszületett az »Ifjusági Közlöny« mint édes gyermeke a társulatnak.

Az új szülött különböző fogadtatásban részesült. Mi, a kik közelebb állottunk bölcsőjéhez, rajongtunk érte. Ugy tekintettük azt, mint régi vágyunk megtestesülését, mint az ifjuságra nézve egy nemesebb s pezsgőbb élet derengő hajnalát!

De voltak ellenkező nézetek is, a melyek csak szalmalágnak tekintették lelkesedésünket s alig jósoltak pár hónapot is az új szülöttnék. És ime 10 hosszú év tehet immár bizonyosságot arról, hogy a mi reményünk, melyet az »Ifjusági Közlöny« jövőjéhez fűztünk, még sem volt hiába való, mert nem szégyenültünk meg, sőt inkább azok bizonyultak rossz prófétaknak, a kik kishitűleg kicsinyelték a kezdeményezőket lelkesedését.

És milyen lelkesedés volt az!

Nem férhetett ahoz az önzésnek árnyéka sem. Nem néztek ők anyagi haszonra, beérték az erkölcsi haszonnal s ebben aztán volt is részük! Megküzdve a kezdet nehézségeivel, leszámolva egyes kishitűek aggodalmaival, folytaták tovább a munkát lankadatlan kitartással. És ezt annyival inkább tehték, mert az újszülött bölcsőjéhez egymásután jöttek nagyok és kicsinyek egyaránt, hogy felajánlják szolgálataikat kiki tehetsége szerint. A kik előbb vagy épen nem, vagy csak íróasztalaik számára dolgoztak, egymásután álltak elő cikkeikkel, úgy hogy nemsokára egész kis íróközönség támadt a lap körül. Megtalálta minden rovat alkalmas emberét; az erős a gyengét, a próbált a kezdőt szívesen segíté, utba igazítá! S így történt, hogy a lap évről-évre új erőket nyerve s a régiéket által segítettve, immár 10 év óta fenáll bizonyossággal annak, hogy a lelkesedés, mely azt megteremtette, korántsem volt szalmaláng és hogy az erős akarat győzedelmeskedik a nehézségeken. És én nem azért, mert csekélységem is egy volt azok között, kik az »Ifjusági Közlöny« ügyét szívesen szolgálták, — hanem tiszta meggyőződés szerint bátran oda merem tenni annak 10 évi folyamát az elfogulatlan kritika asztalára, mert erős a hitem, hogy azok bátran kiállják a versenyt hasonló vállalatokkal. Legalább az elismerés jeleivel akárhányszor találkozott a lap azok részéről is, kik irodalmi kitünőségek gyanánt szerepeltek s szerepelnek.

Dicselkedésnek vehetnék, ha neveket emlitenék. Azért nem is hivatkozom másra, mint e lapnak nagyérdemű olvasóközönségére, mely az újszülöttet örömmel fogadta, anyagilag folyvást támogatta s tiz éven át hűségesen kitartott mellette. Ha meg nem szerették volna s ha még ma is nem szeretnék: nem volna most *tizenegyedik* évében. De hát szeretik és szeressék is! Én legalább szeretem a sirig. S ha egy Ragályi György elolvasta minden sorát — a mint ezt előttem mondta — bizonyosan meg érdemli, hogy mások is olvassák s céljaiban gyámolítsák.

De valahogy félre ne értessem! Nem akar ez reklám lenni. Mi, szegény kálvinisták, nem értünk a reklámcsináláshoz! Csak egy vonást óhajtottam e papírra vetni abból az időből, midőn még beértük a kötelesség teljesítés boldogító tudatával! Hja! azóta sok

minden megváltozott körülöttünk! Hogy is mondja csak a latin példabeszéd: »Tempora mutantur et nos mutamur in illis.«

Miskolcz 1894. október 1.

CSIK DÁNIEL,

püspöki titkár, az »Ifjusági Közlöny« főmunkatársa
1886 7-ben, szerkesztője 1887/8-ban.

Az ifjusági lapok és a nemzeti szellem szolgálata.

Az ifjusági lapok, ha egészséges szellemben, nemes ambícióval szerkesztetnek, méltó büszkeségét képezhetik az illető tanintézetek vezetőinek s magának az ifjuságnak is. Büszkeségét képezhetik az ilyen lapok a tanintézeteknek, mert ezeknek megléte egyik nyilvánvaló jele az ifjuság önálló szellemi munkásságának, előre való törekvésének.

Az ifjusági lap hathatós eszköz ahhoz, hogy a törekvő ifjuság már az »Alma mater« kebelében megszokja a kötelezett munkakör betöltése mellett a önmunkásságot, a mely önmunkásság mig egyrésztől fejlesztője az ifjui tehetségnek s nemes ambíciónak, másrésztől kifejlesztője annak az önzetlenségnek is, a melynek legfőbb törekvése abban áll, hogy a közjóért, az egész társadalomért küzdjön, fáradjon életrevaló eszmék s intézmények megvalósítása terén. S ha már ez igaz, hogy t. i. az ifjusági lapokban az ifjuságnak tehetsége, szorgalma, nemes ambíciója s a közjóért lelkesülni tudó önzetlensége nyilvánul, akkor az ifjusági lapok létjogosultságát és szép feladatát senki sem vonhatja kétségbe.

De különösen hazánkban van a tanuló ifjuságnak s az ifjusági lapoknak még egy más szép feladata is az érintettek mellett, s ez: *a magyar nemzeti eszme és a szabad szellem fejlesztése.*

Mindnyájan tudjuk, érezzük, hogy a mivel európai nemzetek között nekünk, magyaroknak vannak a legspeciálisabb s egyuttal — lehet mondani — legkedvezőtlenebb viszonyaink nemzetiségünknek kellő mértékben s teljes erőben való kifejtésére nézve. Igen sok, nem kicsinylendő tényező, a melyeknek felemlítését lapunk természete nem engedi meg, legtöbbször utjában áll *a magyar nemzeti eszme és a szabad szellem* teljes kifejlődésének hazánkban. Ily körülmények között, midőn hatványozott buzgóságra van szükségünk nemzeti érdekeink s jogaink megvédésére s kiküzdésére: kötelessége a magyar ifjuságnak is kivenni a részét az ez irányú munkából. Elvárhat a magyar hazafias társadalom legalább annyit az ifjuságtól, hogy már az alma mater falai között gyökereztesse meg kebelében azt az örökre kiolthatatlan hazafias szellemet s azt az előítéletektől ment egészséges gondolkodásmódot, a melyet majd a közélet terén értékesítenie kell a haza javára.

A sárospataki főiskola mindig előharczosa volt a

nemzeti érdekeknek és szabad szellemnek. S ifjusága is mindig az elsők között volt akkor, a mikor a hazai érdekek s a szellemi szabadság érdekében keletkezett mozgalmakhoz kellett csatlakozni. S ennek a hazafias szellemnek méltó harczosa volt 10 éves pályafutása alatt — jól felfogott feladatához képest — az »Ifjusági Közlöny« is. *És mint ilyen tényező, mint a magyar nemzeti eszme és a felvilágosodott szellem képviselője, terjesztője, fejlesztője az ifjuság körében, — méltán tarthat számot a sárospataki „Ifjusági Közlöny“, jubilálása alkalmából, az egész magyar hazafias társadalom elismerésére.* Legyen továbbra is méltó képviselője a sárospataki ifjuság nemes önmunkásságának, jó szellemének!

Pápa, 1894 okt. 7. SZAKAL KÁROLY,

főgimn. tanár

a »Közlöny« főmunkatársa 1886—7-ben.

Napkeletre . . .

Napkeletre mentél lakni
Lelkem édes, bűvös álma;
Napkeleten van azóta
A föld minden boldogsága.

Napkeleten kél a hajnal:
Rózsás ajkad mosolygása:
Ott fénylik a legszebb csillag:
Szemed bűvös ragyogása.

Itt jó fel a tündöklő nap:
A te lelked tiszta fénye;
A merengő szóke felhők,
Öledből szállnak az égre.

Amióta oda mentél:
Fényesebb az ég is arra.
Tudom messze elkerüli
Azt a tájat ég viharja.

Onnan száll fel a remény is,
Onnan repül ide hozzám;
Óh azért a kis faluért
Százszor hogyan imádkoznám!

Áldja is meg a jó Isten
Azt a kedves kicsiny falut,
De legjobban azt a házat,
Amely téged befogadott.

Szikszy A.,

ev. ref. lelkész, a »Közlöny« főmunkatársa 1887—8-ban.

Visszaemlékezések.

A babonának határozott ellensége vagyok s míg más ember a *péntektől* rendszeren félni szokott, én előszerzetten emlegetem, hogy e napon vizsgáztam minden fontosabb alkalommal s egyetlen egyszer sem mondtunk csütörtököt. Hogy a péntektől, mint vizsganaptól tartani szoktak az emberek, mutatja az is, hogy pl. mikor a kolozsvári tud. egyetemen jelentkeztem a doktorátusra s a napot megjelöltem, a bölcsészeti szak elnöke ezt kérdezte tőlem: nem fél, hogy pénteken fog vizsgázni? A mire az én válaszom ez volt: kálvinista vagyok! . . . Hanem a 13-as számtól, épen a „Sárospataki Ifjusági Közlöny“-nyel kapcsolatban, egy ideig mégis tartottam. 13-szóval lettem 11 ellen e Közlöny szerkesztőjének megválasztva s az ominózus szám üldözött az egész esztendőn át, úgy, hogy egy alkalommal közel vitt a kicsengetéshez is, mert sértőt találtak egy közleményben. Az egyes számok ellen mindig voltak kifogások, most a jóbarátok, majd az ellenségek részéről, a mikért aztán az lett elégtételem, hogy év végén dicséretet kapott a szerkesztőség, engem meg is tiszteletdíjaztak s egyhangulag újra megbizattunk a szerkesztéssel. Ettől fogva aztán nem üldözött a 13-as szám sem.

*

Mikor 1889. szeptember 15-én kiadtuk a „Közlöny“ második quinquenniumának első számát, ez volt az első cikk címe: „Van-e szükség az Ifjusági Közlöny-re?“ A választ hallottam itt is, ott is: nincs. Bántott a dolog, de adtuk, mi szerkesztők, hogy nem fáj a válaszban nyilatkozó elutasítás. Különösen bántott engemet, hogy mint cikkírónak nem adnak igazságot! . . . Hanem azután kaptunk egy olyan helyről igenlő választ, a honnan minden nyilatkozatot a legnagyobb tisztelettel s szeretettel fogadtunk.

Igenlő nyilatkozatot a sárospataki ifjuság felejtethetlen, haló poraiban is szeretett atyja néhai *Báró Vay Miklós* tette, ki a neki küldött példányra ezt írta: *igen van szükség a Közlönyre!* E nagy férfiú, a kiből a sárospataki ifjuság talán a legjobb pártfogóját vesztette, mikor az önképző-társulat tiszteletbeli tagnak választotta meg, szinte látható örömmel írta válaszában: „viruljon soká ifjusági *társulatunk!*“ Tagnak tekintette magát s vajon volt-e más, a ki úgy szeretete volna az önképzőt, mint ő? . . . Bizonyosan az „Ifjusági Közlöny“ után emlékezett rám is, — vagy talán inkább a Nagytiszt. Szentpétery Sámuel pelsőczy ev. ref. lelkész ur ajánlata folytán, ki szives volt engemet az ő magas kegyeibe ajánlani. Emlékezését abban a pár sornyi levélben nyilvánította, melyet drága kincsként fogok őrizni mindenkor, mert hű bizonyossága az, hogy ama felejtethetlen főúr egy s.-lelkészszel sem tudta s nem akarta éreztetni főúri voltát. Akkor írta a mikor theol. magántanári értekezésemet megküldtem s így válaszolt: „Kedves tiszteletes ur! Köszönettel vettem jeles munkáját, melynek tartalma kivált mi a ’hitelétről’ nevezetesen az

e) és f) pontokban foglaltakról szól, igen érdekeltek. Szives üdvözlettel Br. Vay Miklós. . . . Az „Ifjusági Közlöny utján ime minő szerencsében részesültem.

*

Ha a Báró Vay Miklós ur válasza annak idején fellelkesített, — elszomorított később, mikor már nem voltam a Közlönnyel összeköttetésben, de szerettem igazán, — a megboldogult *Felméri Lajos*nak, volt kolozsvári egyetemi tanárnak a nyilatkozata, ki ezt mondotta, mikor látogatást tettem nála, „*kár az ifjuságnak Patakon lapot szerkeszteni, hiszen az csak arra szolgál, — úgy látom, hogy éretlen zöngeményekkel szolgáljon a publikumának, a melyet pedig legalább az ifjuság megkímélhetne e tekintetben.*“ Fájt e nyilatkozat, mert nem ismerte el, hogy a „Közlöny“ a jóra való erők próbálkozásának a helye, a hol lehetnek is és vannak is kevésbé sikerült termékek, de legalább a tudásszomj és a munkakedv nyilvánulhatnak szabadon.

*

Talán tanulságos is a két nyilatkozat egybevetése azokra nézve, kik az „*Ifjusági Közlöny*“ új tizedének megindítói. Igaz az első s igaz egy idő óta — a lap tartalmát tekintve — a második nyilatkozat is. Őszintén óhajtom, hogy az új decennium a teljes virágzás kora legyen a „*Sárospataki Ifjusági Közlöny*“-nek!

Miskolcz, 1894. szeptember 29.

D^r. TUDÓS ISTVÁN,

ev. ref. s.-lelkész, theol. magántanár, az „*Ifjusági Közlöny*“ szerkesztője 1888 9 és 1889 90-ben.

Múlt és jövő.

A remény és emlékezet geniuszának sugallata mellett elmélkedünk a letűnt és jövő napok felett a „*Sárospataki Ifjusági Közlöny*“ tíz éves fenállásának alkalmából. Egy csendes, de annál kedvesebb kis körnek örömnapja ez, midőn a távolban levő munkatársak és barátok visszatérnek a régi tűzhelyhez, midőn szívünk egy érzésben, lelkünk egy gondolatban összeforr, hogy bemutassuk hálánkat a gondviselésnek, köszönetünket e lapok fáradhatatlan munkásainak és pártfogóinak, kik anyagi és szellemi tevékenységikkal, meleg érdeklődésükkel szívükön viselték ennek sorsát egy évtizeden keresztül. Elmondhatjuk a költővel, hogy minket is „*körülleg sok víg nap tarka képe, sok drága árnyék van velünk*“, óh mert e tíz év, mely e „*Közlöny*“ megizmosodásáról, életképességéről tesz fényes tanubizonyosságot, eléggé gazdag volt változásokban, küzdelmekben. A múlt eseményei lelkünkbe idézik a kezdet nehézségeit, nem egy oly kedves barát, nagylelkű pártfogó képét, kik fájdalom, ma már nincsenek velünk, hogy ők is bemutathatnák szeretetük, ragaszkodásuk bizonyítékait. „*Les jours se*

suivent et ne se ressemblent pas“, a napok követvén egymást, nem hasonlítanak egymáshoz; az új idők új érdekeket, az új czélok új eszméket hoznak elő, avagy nem egy fulguratio, egy villámsugár-e a nemzetek, sőt az egész emberiség élete is az idők végtelenségéhez viszonyítva? De viszont a változás, mely az egyes embernél annyira érezhető, nem kisebb-e azon átalakulásnál, mely a maradandóbb intézményeknél, ha időnként felmerül is, azok lényegét nem érinti, nem áll-e az, hogy a mint a természetben a régi fákat újak váltják fel, a régi munkások helyét nem pótolják-e friss erők, avagy nem maradt-e az ifjuság olyan mint régen, szelleme oly friss és fogékony, kedélye oly derült, szorgalma oly lankadatlan? Avagy a czél, mely e lapok megteremtőit és munkásait hosszú éveken át vezette, nem maradt-e ugyanaz? a szellem, mely annak életet adni volt hivatva, nem a tudomány-szomj, az igaz protestantismus, a lángoló hazafiság szelleme-e ma is, csak úgy, mint tíz évvel ezelőtt? Nem az a szépért és jóért való idealis lelkesedés hatja-e át ennek munkásait, nem ragyogják-e be a költészet és illúzió, mint a virágot a himpor, melyet elvesztvén, megszűnt valójában létezni? Egy nemzedék munkásáról, egy hosszú időn át fenállott üde szellemről, egy az együvértartozásból fakadó erőösszeségről szerezhettünk bizonyosságot, ha végigtekintünk azon tartalmas köteteken, melyekben ifjuságunk szellemi termékeit lerakta volt. Az értelmi erő kiművelése, az irói gyakorlat elsajátítása az a hivatás, melynek első sorban áldozott, melyre ma is jól esik visszatekintnünk mindazoknak, kik nem is oly régen itt tettük meg ifjukori kísérleteink első lépéseit. Az elődöket felváltó új nemzedék szépen felelt meg ama sokoldalú feladatnak, mely ez idők folyamán egyre szaporodott, fokozta az érdeklődést és szeretetet alma materünk barátaiban, előmozdítá az összetartást, az egységes szellemet a főiskola éltető eleme az ifjuság soraiban, megakadályozni törekedett a széthúzó törekvéseket, melyek mellett minden haladás lehetetlen.

Az anyagi és erkölcsi siker, mely a letűnt évek munkásságát megkoronázta, a közvélemény tisztelő szava legyenek továbbra is azon tényezők, melyekből e lapok munkásai kedvet és erőt merítsenek, az egykori dolgozótársak ki nem alvó szeretete adjon nekik példát, a tudomány és művészet életet adó forrásaiból vegyenek lelkesedést, hogy a szépen eltöltött multhoz méltó legyen a sikeres jövő!

ZSINDELY ISTVÁN,

a „*Közlöny*“ munkatársa 1888/89—1889/90.

Kedves szerkesztő úr!

Önök is belé estek a divatos lázba?

S ennek a levét nekem is meg kell kóstolnom?

Ne vegye korholásnak vagy zsörtölődésnek egyik kérdést sem, ehez nincs is jogom, se szándékom, — de úgy véletlenül mégis tollamra került — az igazság.

Csak jubiláljanak, megérdemli azt az Ifjusági Lap, — s aztán ilyen szolid jubileumot nem is rendezhet más, mint Önök, nem kerül egy dictióba se, (legfeljebb néhány kipréselt cikkbe) s mégis nagyobb örömet okoznak vele, mint egy-egy hivatalos jubileum okozni szokott — a jubiláns pádziensnek.

Nekünk *ex* szerkesztőknek bizonyára nagy örömet szereztek ezzel a számmal, mert beleringattak újra abba a bódog időbe, a mikor diákok és lapszerkesztők voltunk. Nem régi dolog még az igaz, de mi ellenkezőleg vagyunk mint a nők s inkább öregítjük magunkat, hogy csak *régi jó* diákkorunkat emlegethessük. Én magam nem képzelek volt diákot, a ki — már egy vagy más tekintetben — örömmel ne gondolna vissza diákkorára; de mégis mikor Ön egyenesen suggerál bennünket a régi lapszerkesztő hangulatba, valóban én legalább úgy érzem, mintha ismét az én vállamra nehezednék a nagy gond, egy új számnak az összeállítása.

Milyen nagy gonddal járt is az! Vigyázni kellett, hogy valahogy magunkra ne haragítsuk a professzorokat, a theologusokat, a jogászokat, a vidékieket, no meg a pataki vagy vidéki szépeket sem; az eredmény persze az lett, hogy most egyik, majd másik kategóriája a t. cz. olvasó közönségnek interpellálta a szerkesztőséget: No a legutóbbi szám *nem a legjobban* sikerült! Ennek a vezércikk volt szigorú hangu, annak a versek nem tetszettek, a jogászok kifogásolták a közlött praedicatiót, a theologusok panaszkodtak a jogbölcseleti cikk miatt, a báli tudósítások ellen meg rendesen általános volt a felzudulás.

De a sok lesújtó kritika nem kedvetlenített el, — diák-kedély sok mindent el visel, — igyekeztünk eleget tenni a sokféle kivánalmaknak s milyen jutalom volt az aztán, mikor a következő számról meg már azt mondta valaki: gratulálok, a mai szám *minden tekintetben* sikerült.

Azt hiszem kedves szerkesztő barátom, Ön is átéli most, avagy fogja ezeket az aggodalmakat és örömeiket, nem fogja tehát rossz néven venni, ha én nem akarom mindjárt az első számnál valami bajba keverni, nem akarom Önt valami alkalomszerűtlen cikkel a sujtó kritikának kitenni. — Vagyis kegyes engedelmevel — vélelmezve Önről az engedékenységet — elblicczelem azt a cikket, a mit meg gondolatlanul megigérttem. Tudja, az ígélet szép szó, de ha Önnek most minden elődje félrőfös cikkel állít be, hát ez a számja valószínűleg *nem a legjobban* fog sikerülni, mert felveti a sok *reminiscencia*. Ettől akarom én — persze csak a magam részéről — Önt megmenteni, — midőn (különben meg sem írott) cikketemet *visszaszívom*.

Sárospatak. 1894 okt. 8.

Dr. FINKEI FERENCZ,

a »Közlöny« főmunkatársa 1889–90,
szerkesztője 1890–91.

Tisztelt szerkesztő ur!

Szivem melegével üdvözlöm az „Ifjusági Közlönyt“ tíz éves pályafutása alkalmából.

Az ifjuság szellemi életének e kedves organuma nagy jelentőséggel bír mind azokra, kik a jelenben, mint dolgos méhek a köpü körül szorgalmasan hordogatják össze a tudományok virányos mezőin szerzett ismereteik himporát; mind pedig reánk, kik a feledhetetlen „alma máter“-nek édes emlőin táplálkozva nőttünk fel s most már kievezve a biztos révpártból, az élet nyílt tengerének zajgó hullámain hanyatunk ide-oda.

Az „Ifjusági Közlöny“ valamint a multban, úgy a jelenben és jövőben is fokmérője volt és lesz az ifjuság szellemi közéletének, beszélő biznysága a nemes czélok iránti önzetlen lelkesedésének, iránytűje közakaratanak, törekvéseinek serkentője a fejledező tehetségeknek s eredménye a minden szépre fogékony ifjui lélek buzgó önművelődésének. Minden évfolyama a kedves organumnak, mit nem a nagyvilág ezer féle apró érdekei, nem politika és pártszenevedély, nem a közügy himes leple alá burkolt önzés és magánérdek, hanem egyedül az ifjui szív hamisítatlan lelkesedése szerkesztett egybe, idővel az ifjuság szellemi életének gazdag tárházává növi magát, mit a főiskola történetének egykori megírója bizonyára nem fog figyelmen kívül hagyni.

Nekünk pedig, kik az ifjuság szellemi életének e maradandó emlékü tárházához egy-két homokszemet vittünk a multban, legyen e kedves „Közlöny“ hüen őrzött záloga ifjui nemes törekvéseinknek, hirdetője terveinknek, vágyainknak, bírāja tetteinknek, s mindenek felett boldogító emléke a szeretett „Alma mater“ ölen lefolyt ifjui életünknek.

Ezekkel a gondolatokkal üdvözölve az „Ifjusági Közlönyt“ s annak szerkesztőségét,

maradtam Nagy-Kállóban, 1894. okt. 7.

Tisztelő hive

FARKAS LAJOS,

ev. ref. s.-lelkész,

a »Közlöny« munkatársa az 1889/90-ik évben.

MAGYAR MŰVELTSÉG.

Ha elfogultság nélkül nézzük a magyar közműveltség állását, arról kell meggyőződünk, hogy az nálunk még mind e mai napig csak üvegházi növény.

Az arisztokratia — legyen övé az elsőség — jobbára csak agarat ugrat: a gentri 15 ösét kutatva, kamarási kulcsot keres s fogatok tartása képezi fő- és egyetlen ambícióját; a hivatalnok-sereg meg munkában és anyagi gondban merül ki; a vidéki honoratior-osztály pedig a vasárnapi eszemiszomért él a hét más 6 napján. Társadalmi osztályaink egymás gögös megvetésében nagyok. Az arisztokratia lenézi az utána kapaszkodó gentrit; ez meg nagy úri pöffeszkedéssel nézi le a szellem munkásait vagy pedig *leereszkedik* hozzá. Mi szegény ördögök pedig, bár nem sokra becsüljük a gentrit,

azért reverentiával tekintünk reájuk, hogy úri szokásaikból ellessünk egyet s mást.

Sokan aztán művelteknek tartják magukat, de műveltségük az ujságok üres és olcsó műveltsége.

Igy hazánk még ma sem a Széchenyi apostrofált Magyarország. Messze van attól.

Hogy azzá váljék, a magyar fiatalságon áll. Tőlünk, fejlődő nemzedéktől függ, hogy a műveltség rajtunk ne egyszerű máz, de a lélek *belső szüksége* legyen.

A diploma, állás is francia szabásu kabát, a mikben — különösen az utóbbiakban — sokan kitünni szeretnek, senki értékét nem teszi; mert mindenki annyit ér, a mennyi belső becse, humanus érzése és idealismusa van.

A ki a kaszinóban a szót viszi, kinek gyors az előmenetele — mert talán szülei érdemét jól kamatozó tőkétül használva fel, ezt a tőkét ügyesen forgatja — még nem bizonyos, hogy teljesítette-e a magyarság iránti kötelességét. A nagyobb munka még ezután vár reá, az igaz műveltség meghonosítása terén.

Más népek hivatkozhatnak a munkafelosztás elvére, pazarolhatják önerejüket, de nálunk minden egyes ember minden kicsi erejére szükség van, mert *nagyon kevesen* vagyunk. 8 millió magyar él a föld kerekén! Egy csepp a népek tengerében. Mindannyiunk munkájára szüksége van a szegény, elmaradt hazának és fajnak, hogy kibirja a harczt.
a létért.

S a mint Napoleon szerint a háboruhoz három dolog kell: pénz, pénz és pénz! úgy a nemzetek és országok lét-fentartási harcához is három eszközre van szükség: műveltség, műveltség, műveltség!

Ezért kell hazánkban erőssé, és valódivá tenni a műveltséget összes járulékaival együtt.

S mert mi is részét tesszük azon ifjuságnak, melyre a magyar műveltség továbbépítése vár, azért hát vegyük *komolyan* hivatásunkat s gondoljuk meg, hogy a hazafiság nem hangos szavakban áll, hanem ránk nézve, a nagy munkára való *komoly előkészületben.*

Sárospatak 1894 okt. 10.

Ifj. MITROVICS GYULA,

a »Közlöny« munkatársa 1890—91-ben

SÁROSPATAK.

*Világosság fészke,
Fénye a szememnek,
Édes nagy iskolám
De igen szeretlek,
Soha nem feledlek!*

*Hogyne szeretnélek
Kedves öreg házam,
Mikor nincsen másod
Szépségben, jóságban
Hetedhét országban.*

*Második anyámat
Oh, dehogy felejtem!
Méltóságos képed
Mélyen bevéssetten
Itt zsong a lelkemben.*

*Messze sodort tőled
A sivatag élet:
Mégis mindig látom
Vidám csendességed,
Szép egyszerűséged.*

*Abban a szép kertben,
Abban a nagy házban,
— Régi, édes napok! —
De sokat is jártam,
De sokat is fáztam.*

*Mert hát a szegénység
Ott is kesergetett!
Mégis olyan boldog
Érzem — már nem leszek,
Soha nem lehetek.*

*Oh, hova is tűnt el
Az a sok szép álom,
— S a rácsengő két rím —
Fellengő világom,
Arany ifjuságom.*

*Most már őszi eső,
Tépelődés járja,
Sem remény, sem virág
A nagy pusztaságba,
A rideg magányba.*

*Büszkeség, ifjuság,
Boldogság elmúltak,
Az aranyszabadság
Vígység elvirultak,
A rózsák lehulltak.*

*Most érzem igazán
Babáját Pataknak,
Most, mikor az élet
Vizei ragadnak,
Tüskéi szagatnak.*

*Nincs vezér, — mint ott — ki
Az utat mutatná,
Nincs, kinek az ember
Magát kistrhatná,
Elpanaszolhatná.*

Óh, ha csak még egyszer
Ugy lenne, ahogy rég:
Tudom, — bánatomról
Egyszerre letennék,
Megint vidám lennék.

Igaz, hogy a nyomor
Ott is kesergetett,
Mégis olyan boldog
Már sehol nem leszek,
Soha nem lehetek.

* * *

Áldjon meg az Isten
Édes öreg házam!
Oh ne legyen párod
Hódító varázsban
Száz ezer határban.

Ung-Tiba, 1894. okt. 7.

JUHÁSZ LÁSZLÓ,

a »Közlöny« főmunkatársa 1890—91.
szerkesztője 1891—92-ben.

Jókai Mór nő-alakjai.*

Jókai Mór költészetének bírálói s mindazok, a kik valaha írtak Jókairól, főleg jellemeit kárhoztatják s hőseinek lelki életét teszik kifogásuk tárgyává. Valóban sok kifogásnak meg is van a reális alapja. Olyan jellemeket minő az övéi közül igen sok, nem igen találunk. Van bennük némi emberi; van bennük eszmény s e két tulajdonságot a képzelő tehetség alkotja egy egészszé. Mi természetesebb tehát, mint az, hogy e tehetség magasabb régiókba szárnyal a megalkotott emberrel. Fő hőseiben a valóság vegyül a mesével.

Női jellemeit nem oly sötét szemüvegen szokták nézni bírálói, mint a hősökéit. Hosszabb tanulmányozás után aztán egész természetesen lép előtérbe az a kérdés, hogy női alakjai is alája esnek-e a kifogásoknak, vagy nem?

A felelet határozottan tagadó. Női alakjainak jellemzése sokkal sikerültebb, mint a főhősökéi. Szerepeltetett női alakjai sokkal inkább megfelelnek a nő fogalmának, mint a hősök a férfiénak. És ennek meg van a természetes oka. Jókai szeret idealizálni és míg a férfiak jellemzésével sokszor túlságokba ragadja felséges fantáziája: addig a női jellemzésnél csak igazat ír, még ha idealizál is.

A nagyszerű, magasztos női jellem mintaképeit épen úgy megtalálhatjuk regényeiben, mint a cselszövő, aljas, visszataszító asszonyemberekét; a hű, önfeláldozó feleség képét épen úgy, mint az álnok, hűtelen asszonyét; a gyermekét forrón szerető anyáét épen úgy, mint az átkozott angyalcsinálóét. Most galambszelid, kedves, ártatlan leányt rajzol, majd a hiú, kaczer, szívtelen teremtest írja le. Szóval regényeiben megvalósulva látjuk azt. „A nő angyal és ördög egyaránt lehet.“

* Részlet egy nagyobb műből.

Az „enyém tied, övé“ című regényében azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a „férfi sorsa a nő“, *Serénának*, *Starwitz Hannának*, *Fatimének* jellemzése által a legfényesebben meg van oldva a kitűzött feladat. Remeken jellemezve állanak előttünk ezek az alakok. Mind a három különböző vérmérsékletű nő. Serena a hű, engedékeny, odaadó nőnek a jelleme, a ki férjét imádja és menyországot teremt számára a háboru ezer veszélyei között is. Hanna grófnő a kötelességét hűn teljesítő nő ugyan, de feleségnek rideg, fagyasztó. Fatime igazi demi-monde hölgy, annak szerelmével és minden raffinériájával.

A legtöbb regényében ellentétes jellemű nőkkel találkozunk, de az ellentétek által csak világosítására törekszik. Igy pl. *Noémi és Athalie* milyen ellentétek. Amaz a szelid, szende, tiszta szügies szerelem képviselője, emez a lángragyúlt szenvedély romboló hatalmának személyesítője.

„A fekete gyémántok“ *Evilája*, mily szilárd jellem. A nagy világ ezer csábja, a fény és csillogás megörziki őt, mert szive szeret. Nem elragadó élet-e az, a mit fest a „*Löcsei fehér asszony*“-ban. Andrássynéval szembeállítva *Korponayné Géczy Julia*, ki „egyszer egy csókért oda dob egy országot; máskor megint azért az országért oda dobja saját, szép ifju fejét.“*

Kitűnő példáit találjuk fel Jókai Mór regényeiben az anyáknak. Minő anya például *Lavayné*; valódi amazon, ki fia nevének rágalmazóját pisztolylyal keresi föl. Hasonló hozzá *Malárdyné*.

Az aljas nőknek rajzával, kiktől undorodva fordul el az ember, csak kevésszer találkozunk. Jókai nem szereti a frivolt. De ha mégis van egyik vagy másik regényében ilyen alak, akkor az már szinte elengedhetlen lélektani követelmény. Ilyen pl. *madame Belle Ange*, ki leányát is képes áruba bocsátani; vagy az angyalcsináló nő, a „*Köszívű ember fiaiban*.“

Kétségtelen, hogy jól alkotott női jellemei mellett vannak kevésbé sikerültek is; de a női jellemelek nem végzik azt a *salto mortale*t, a melyet főhősei közül nem egy megcsinál. Női alakjai közül a legtöbb igazi nő, a nőnek hibáival és erényeivel felruházva. A ki a nőt meg akarja ismerni, az olvassa Jókait; itt az ifjú megtalálja ábránd képét; a férfi azt az ideált, a milyenért küzdeni édes; az anyák megtanulhatnak anyák lenni s a leányok megismerhetik a mély, őszinte, szívből fakadó szerelemnek ezer gyönyörét s millió fájdalmát; megismerhetik a szenvedélylyé változott, mindent leromboló hatalmat s megtanulhatnak igazán szeretni.

KALASSAY SÁNDOR,

a »Közlöny« főmunkatársa 1891—1894.

Tíz év . . . egy csepp az örökkévalóság belát-hatatlan tengerében, egy paránya a végtelen időnek, s mégis mily sok idő: mert hiszen *kevés esztendők engedettek nekünk s elmulik időnk, mint a könnyen folyó hajók, vagy mint az ételre repülő saskeselyűk.* — Tíz év elég arra, hogy a mi élt, emléke maradjon, s az ige, mely gondolatban sem volt, élő testté

* *Löcsei fehér asszony*. I. k. 6. 1

váljon; hogy reményeinket romba döntse s a szív sebéét gyógyító erejével behegeszsze; hogy pokollá változtasson egy földi paradicsomot s felépítse a boldogság rommá vált hajlékát.

Ama régi, de örökké ifju falak felett, melyek között most is meg-megpihen lelkem, három század vihara zugott el már s e hosszú idő, mennyi élők csak emlékét hagyta meg, s hány alvó eszmét ébresztett s ruházott fel élő testtel! Mennyi szép reményt, mely a jövőt nagynak, boldognak rajzolta, tiport a sárba s hány fájó sebre hozott gyógyító irt! Mennyi nemes törekvést tört meg a zsarnokság bénító béklyóján s a boldogságnak mennyi összetört virágát érlelte meg, bár néha későn is, várva-várt gyümölcsésé.

S mint erős szirt, rendíthetlen köszál, daczolva vézszzel és idővel, áll szilárdan, megbolygathatlanul ez a százados, magas sziklafal; s ha az öreg idő, mely hanyatló erőnkől merit magának mindig nagyobb erőt, letört is olykor róla egy-egy darabot: minden letört darab új erősséggé vált, mely daczolt az ostromló áradattal. — Maga pedig áll s mint nap, világít be a tudatlanság sötét éjébe, magas csucsáról szórva szét sugarát, melynek világánál haladunk előre, nem vétve el szemünk elől a nyomott csapást. Erősít és fegyvert ad kezünkbe, a felvilágosodás, lelkiismereti szabadság fáklyáját fennen lobogtatja előttünk, hogy becsülettel csatázhassuk végig az élet nagy csatáját s védhessük őt, s vele protestans egyházunk s magyar hazánknak szent ügyét, mint a katona az őt védő vár falait védelmezi.

A fegyverforgatásban való gyakorlottságra pedig — hogy így fejezzem ki magam — egyik előkészítő tanfolyam ama százados multu „alma mater“ kebelében a „Sárospataki Ifjusági Közlöny“ is.

S most, midőn ennek 101-ik száma jó napvilágra, merítsünk erőt belőle a fegyverforgatáshoz, kedvet a munkálkodáshoz, mert *aki lágyan viseli magát az ő dolgában: hasonló a tékozló férfiúhoz.* — A multnak gyermeke: a jövő megszületik, neveljük hát azt mind dicsőbbé; legyen ez az „Ifjusági Közlöny“ is az idő öregbülésével főiskolánk s ez által a magyar protestantizmus dicsőségének öregbülésére.

Munkára! Serkenj! mert eljő az éjszaka, melyen senki nem munkálkodhatik. . . .

Miskolez, október 5.

TÓTH BÉLA

ev. ref. s.-lelkész, a »Közlöny« főmunkatársa
az 1892/3-ik évben.

Nem kérdeztem.

*Nem kérdeztem soha szeretsz-e,
Hisz úgy is láttam arcodon,
És mégis, mégis csókot adni
Ég tudja mért húzalkodol.*

*Sokat — tudod, — hogy nem kívánok;
Kevésbe meg nem halsz bele,
Virágaidnak is kinyílik
A nap csókjára kebele.*

Aztán miért is keslekednél?

Az óra, percz hamar lejár;

A bor tüzesbé lesz idővel,

De ajkunk hideg, halavány.

Korhadt fának nincs semmi lángja,

Kevés tüzet sok hamvat ad,

Két agg is inkább szép emlékként,

Karolja át egymás nyakát.

Hideg ősszel nem dallanak már,

Vig csevegő madárkák

Sárguló lombok sátorában

Minden olyan csendes, kihalt.

Nyútsd csókra hát szerelmes ajkad!

Illő-e?! — azt kitől se' kérdezd;

Gondolkozhatsz később felőle,

Ha majd hajunk ezüst fehér lesz!

JANKA KÁROLY.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Előfizetési felhívás!

Az „Ifjusági Közlöny“ 11-ik évfolyamának első számával kopogtatunk az „alma mater“, iránt érdeklődő, az ifjuság életét figyelemmel kísérő közönségnél. Fogadják a mi édes gyermekünket szeretettel, részesítsék azt a régi szíves támogatásban, hogy alkalmunk lehessen időről-időre számot adni a mi sáfárságunkról, számot adni a reánk bízott talentumokról.

És mi nem leszünk hálátlanok a barátságos fogadtatásért, igyekezni fogunk kedvessé, szeretetreméltóvá tenni közlőnyünket; iparkodni fogunk, hogy tudományos és szép-irodalmi cikkeinkkel, öreg iskolánk örök ifjuságáról hozandó értesítéseinkkel várva-várttá tegyük lapunkat és egy pár kellemes órát szerezzünk olvasó közönségünknek.

És most útra bocsátjuk munkánk szerény gyümölcsét, útra bocsátjuk azon édes, biztató reményben, hogy nem lesz az hivatlan vendég s megtalálja az utat olvasó közönségünk szívéhez.

Kérjük mindazon t. olvasóinkat, a kik lapunkat előfizetésük által becses pártfogásukban óhajtják részesíteni, hogy ebbeli szándékukat vagy egy levelező-lap útján tudassák szerkesztőségünkkel, vagy a jelen számunkhoz csatolt postautalványon küldjék meg a lap előfizetési árát; azok pedig, kik a lap első számát megkapják, de arra előfizetni nem hajlandók, erről a körülményről a szerkesztőséget ugyan-csak egy levelező-lapon értesíteni ne tartsák tehernek.

Az „Ifjusági Közlöny“ előfizetési ára 2 frt, megjelenési ideje minden hó 15-ike.

Tisztelettel

a szerkesztőség.

— A főiskola kebelében alakult ifjusági egyletek már megkezdték működésüket kisebb-nagyobb érdeklődéssel. Az egyletek megalakulásáról a következőkben számolunk be:

A „Magyar Irodalmi Önképző-Társulat“ szeptember 19-én tartotta meg alakuló közgyűlését. 20 taggal kezdte meg ez évi működését.

Tanár-elnökül múlt évi buzgó vezetőjét Dr. Székely Györgyöt választotta meg egyhangú lelkesedéssel a társulat. Ez alkalommal választottak meg az egyes hivatalnokok is, még pedig alelnökké: Bertók Béla IV. hh., titkárrá: Rohoska József IV. hh., főjegyzővé: Janka Károly IV. hh., pénztárnokká: Debreceni Barna II. é. jh., ellenőrré: Putnoky Pál III. hh., aljegyzővé: Zsoldos Benő II. hh.

Ekkor hozta határozatát a társulat az „Ifjusági közlőny“ fentartására vonatkozólag is, s annak szerkesztésével Bertók Béla alelnököt, a munkatársi teendők végzésével Rohoska Józsefet és Janka Károlyt bizta meg

Azóta csendes, zajtalan munkássággal iparkodnak a társulat tagjai a kitűzött célt elérni.

A társulat 9 pályakérdést tűzött ki a munkakedv ébresztése céljából, ezek: 1. Kisebb rajz (életkép vagy tárcza). Díja 6 frt; beadási határidő nov. 15. 2. Műfordítás. Díja 12 frt; beadási határidő decz. 1. A műfordítás tárgyát később határozza meg a bizottság. 3. Beszély. Díja 12 frt; beadási határidő febr. 15. 4. Kazinczy-óda. Díja 2 darab arany; beadási határidő márcz. 1. 5. Kisebb elbeszélő költemény. Díja 12 frt; beadási határidő márcz. 15. 6. A XVI. század magyar drámai irodalmának művelődés és irodalom történeti jellemzése. Díja 18 frt; beadási határidő ápr. 29. 7. Fejtessék ki Kemény Zsigmond „Zord idő” című regényének tragikuma és történeti alapja. Díja 18 frt; beadási határidő ápr. 29. 8—9. A titkári hivatalhoz érkezendő legjobb próza és költemény. Díja 5—5 frt.

Az „Ifjúsági Ének-kar” már szept. 11-én hozzákezdett a szervezkedéshez, akkor tartotta ugyanis elnökjelölő közgyűlését, melyen alapszabályainak megfelelően 3 tagot u. m.: Czecz András, Rohoska József és Tomori Pál hittanhallgatókat jelölte ki, a kik közül szeptember 20-án Rohoska József IV. hh. lett elnökül megválasztva. Szeptember 22-én foglalta el a megválasztott elnök hivatalát, s akkor történt a bizottság megalakítása is. Főhangvezért alkalmas egyén hiányában nem választott az énekkar, hanem Pásztor Sámuel ének- és zenetanár urat kérte fel az énekkar vezetésére, s ő, ezen kérelemnek készséggel tett eleget. Alhangvezérré: Zarándi Bertalan II. hh. lett megválasztva, főénekesek: Tomori Pál IV. hh. Ten. I., Fodor Géza IV. hh. Ten. II., Bárczy Gusztáv II. jh. Bass. I., Bertók Béla IV. hh. Bass. II. Szereplését a kar Nagy-Kaposton kezdette meg dicséretes eredménnyel.

A „hittanhallgatók segély-egylete nagytisztelű Radácsi György szakelnök úr elnöklete alatt szept. 21-én tartotta meg alakuló közgyűlését s választotta meg tisztviselőit. Elnök: Bertók Béla IV. hh., alelnök s ellenőr: Rohoska József IV. hh., jegyző: Janka Károly IV. hh., pénztárnok: Horkay Barna III. hh., bizottsági tagok: IV. évről Tomori Pál, Vass János, III. évről Putnoky Pál, Zarándy Bertalan, II. évről Gönczy Gábor, Zsoldos Benő, I. évről Csiky Zoltán, Nagy Béla.

A hittanhallgatók egy értekezleten nagy lelkesedéssel határozták el, hogy a hős Gusztáv Adolf svéd király születésének háromszázados évfordulója alkalmával f. é. decz. 9-én emlékünnepelet rendeznek. Az ünnepély rendezésére egy bizottság van kiküldve, mely egy alkalmi ódára már kitűzte a pályázatot. Díja 20 korona; beadási határidő nov. 8.

Az ünnepély teljes programját annak idején közzé fogjuk tenni lapunkban.

A „jogász-egylet” elnökévé: Meczner Gyula III. jh. lett megválasztva; alelnök lett: Rimaszombathy Géza IV. jh., pénztárnok: Lábos Béla II. jh., könyvtárnok: Tóth Dezső III. jh., jegyző: Harsányi Gyula I. jh., bizottsági tagok: Halász István, Kérészy Árpád IV. évesek, Sinka Endre, Szikszay Andor III. évesek, Bajusz Andor, Pál Ernő II. évesek, Dezső Géza, Kérészy Barna I. évesek.

A „gyorsíró-egylet” szeptember 10-én tartotta alakuló közgyűlését, az egylet mindössze 10 taggal kezdte meg az évet; tisztviselőit következőleg választotta meg. Elnök s pénztárnok: Vas János IV. hh.; alelnök s ellenőr: Andorka Sándor VII. gimn. Jegyző és könyvtárnok: Oláh Miklós I. jh. Az egylet minden erejével arra törekszik, hogy az írás művészetének e szerfelett praktikus módját mennél szélesebb körben terjessze. Ezért most is hirdetett tanfolyamot a kezdők számára, a melyre 32-en jelentkeztek.

Az „ifjúsági zene-egylet” Pásztor Sámuel tanár-elnök vezetése alatt szeptember 29-án alakult meg, s kezdte meg működését. Elnök: Horkai István IV. jh.; jegyző: Demeter János III. jh.

A „sakk-egylet” szeptember 22-én alakult meg 28 taggal. Tanárelnökül Szívós Mihály gimn. tanár urat, az egyletnek már hosszú idők óta buzgó elnökét választották meg ez évben ujjolag. A tisztikart a következőleg alakították meg: Elnök: Bertók Béla IV. hh.; jegyző: Jászter Kálmán I. jh.;

pénztárnok: Béky Tamás VIII. o., bizottsági tagok: Kertész Kálmán II. jh., Nagy Imre, Zombory Andor VIII. gimn. tanulók.

A „torna-egylet” alakuló közgyűlése szeptember 20-án tartatott meg, melyen tanár-elnökké Dr. Ballagi Géza jogtanár úr választatott meg. Elnök: Demeter János III. jh.; alelnök: Finkey Pál II. jh.; jegyző: Tóth Dezső III. jh.; előtornász: Maklár Károly II. hh.; bizottsági tagok: Diószeghy Dezső III. jh. és Kallós Kálmán II. hh.

Az „akadémiai ifjúsági olvasó-kör” hivatalnokai: Idrányi Lajos IV. hh. elnök; Halász István IV. jh. pénztárnok; Bertók Béla IV. hh. jegyző. A bizottság Dudás Béla I. jh. s Nagy Béla I. hh.-val egészített ki.

Az „Akadémiai ifjúsági könyvtár” tanár-elnöke: Radácsi György theol. tanár, könyvtárnok: Halász István IV. jh., alelnök s ellenőr: Fodor Géza IV. hh., jegyző: Jászter Kálmán I. jh., bizottsági tagok: Horkay István IV. jh., Horkay Barna III. hh., Sinka Endre III. jh., Gönczy Gábor II. jh., Kertész Kálmán II. jh., Csiky Zoltán I. hh.

A „betegsegélyző-egylet” szeptember 19-én tartott közgyűlést Dr. Kun Zoltán főiskolai orvos elnöklete alatt. Ellenőrré megválasztotta a közgyűlés Bertók Béla IV. hittanhallgatót, jegyzővé: Janka Károly IV. hh. A kiegészített bizottság tagjai: Czecz András, Halász István, Horkay Barna, Sinka Endre, Gönczy Gábor, Varga Zoltán, Szabó Zoltán, Nagy Béla akadémiai hallgatók, Nagy Imre. Czövek Sándor gimn. tanulók.

Az „ifjúsági tűzoltó-egylet” megalakult szept. 23-án, 25 taggal. Elnökének mint a múlt évben úgy most is Dr. Kun Zoltán főiskolai orvost választotta meg. Ifjúsági parancsnok: Demeter János III. jh., segéd-tiszt: Seres Barna II. jh., szertárnok s pénztárnok: Michnay Bertalan II. jh., mászó parancsnok: Bárczy Gusztáv II. jh., szivattyús parancsnok: Maklár Károly II. hh., csövezető Tariska Dezső VIII. gimn., bizottsági tag az akadémiáról: Dudás Béla I. jh. a gimnáziumból: Székely József VIII. gimn. Időközben az egylet tagjainak száma 50-re emelkedett, a mely az egylet eddigi életében a legmagasabb létszám.

Az egylet már több ízben teljesítette humánus hivatását.

Az „Erdélyi önképző-kör” szeptember 24-én tartotta meg alakuló közgyűlését Eperjessy József alelnök vezetése alatt, ki még a múlt év végén választatott meg e hivatalra. Tanár-elnökül Csontos József gimn. tanárt kérte fel a társulat. Tisztviselők: alelnök: Eperjessy József VIII. gimn. titkár: Zombory Andor VIII. gimn. főjegyző: Hubay Miklós VII. gimn. pénztárnok: Székely József VIII. gimn. ellenőr: Piskóty Ferencz VII. gimn. könyvtárnok: Illyés Mihály VIII. gimn. alkönyvtárnok: Czövek Sándor VII. gimn. aljegyző: Csomár Béla VII. gimn. Megfejtésre a következő pályakérdések tűzettek ki: I. Ballada vagy románcz. Díja 6 frt; beadási határidő novem. 10. II. Műfordítás Homér Iliásából a XXIV. ének 468—590 sorig. Díja egy 20 koronás arany Szinyei Endre gimn. tanár ajándékából; beadási határidő nov. 10. III. Beszély. Díja 6 frt; beadási határidő decz. 8. IV. Tompa Mihály „Bosnyák Zsófia” című költeményének elemzése. Díja 6 frt; beadási határidő jan. 19. V. Történeti tanulmány. „Hunyady János és Hunyady Mátyás a törökök ellen. Díja egy 20 koronás arany Csontos József gimn. tanár ajándékából; beadási határidő feb. 16. VI. Vörösmarty „Zalán futása”-nak méltatása és ismertetése. Díja 10 frt; beadási határidő már. 23. VII. Melyek az útközös törvényei, és miként bizonyíthatók be azok elméletileg és kísérletileg? Díja egy darab 20 koronás arany, Ellend József gimnáziumi tanár ajándéka; beadási határidő április 27.

— „Tanulók Lapja”, a legolcsóbb képes ifjúsági lap, a gimnáziumok, reáliskolák, polgári iskolák és felsőbb nevelőintézetek mindkét nembeli ifjúsága számára szerkeszti Dr. Rupp Kornél főgimnáziumi tanár. Előfizetési ára egy évre 2 frt 40 kr. (Szerkesztőség Budapest, IX. Imre-utca 9. sz.) E csinos kiállítású s valóban érdekes tartalmú, gondal szerkesztett ifjúsági lapot melegen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.” —

— Szerkesztőség: Kovács-uteza 155. szám. —

Felelős szerkesztő:
BERTÓK BÉLA.

Társ-szerkesztők:
ROHOSKA JÓZSEF, JANKA KÁROLY.

Csináljunk rendet!

Mindazok, kik akár közvetlen tapasztalatból, akár közvetve az évi értesítők s egyéb tudósítások útján ismerősök ifjuságunk belső életével, mint céltalan, sőt határozottan káros jelenségre mutatnak rá az egyletek feles számára, melynek a munkakerők megosztása, szétforgácsolása, s ez által az egyleti élet pangása elmaradhatatlan következménye. E nézet teljesen indokolt. Sőt a szellemi és anyagi erők e sokoldalú igénybevételének még egy más hátránya is van, mely tisztán anyagi természetű s az egyleteknek inkább külső életét érinti ugyan, de mint a belső munkásságot is megbénító körülmény szintén figyelmet érdemel. S ez, vagy a tagok részvétlensége, vagy oktalan gazdálkodás következtében előállható anyagi szegénység, mely egyik-másik egyletünket már-már felbomlással fenyegeti. Az egyletek vagyoni állását feltüntető adatok a mellett tanuskodnak, hogy ifjusági egyleteink egy része nem rendelkezik kellő pénz-alappal, melynek kamataiból szükségleteit fedezni tudná. Az ily egylet természetesen csakis a tagsági díjakból befolyó, nagyon is bizonytalan jövedelemre támaszkodhatik. S ha most felvesszük az esetet, hogy az ily viszonyok közt levő egyletet előre nem látott kiadás éri, az egylet ügyeit intéző bizottság kénytelen kölcsönhöz folyamodni. Már pedig nézetünk szerint az ily körülmények közé jutott egylet nem él, csak tengődik.

A „Közlöny”, az ifjuság szellemi életének organuma; a szellemi élet pedig különböző egyletekben nyilatkozik meg. Nekünk tehát majdnem kötelességünk az ifjusági egyletek életéről hű képet tárni

olvasóink elé. Épen ez bírt bennünket azon e határozásra, hogy egyleteink életét állandóan figyelemmel kísérjük, az esetleg mutatkozó hiányokat leplezetlenül feltárjuk s a létező bajokra orvoslást ajánljunk. Ezuttal az akadémiai ifjusági olvasó-egylet kebelében uralkodó s többé el nem nézhető zavarokra kívánunk rámutatni.

Az olvasó-egylet az ifjusági könyvtárral karöltve az ifjuság szellemi tökéjének gyarapítását célozná. Ezek az egyletek — akár a cél, akár az eszközöket tekintjük — egymásnak édes testvérei. Szinte érthetlen hát, hogy e két intézmény egymástól elkülönítve áll fenn, kettős terhet rakván ily módon különben is sok felől megterhelt ifjuságunk vállaira. Részünkről nagyon életrevalónak s teljesen megértnek hisszük azon régóta táplált s időről-időre felmerülő eszmét, hogy e két testvér-egylet egyesíttessék. Az akadémiai ifjuság mindeddig idegenkedett ez eszme megvalósításától. Nézetünk szerint azonban ez ügyet többé elodáznai nem lehet. Az ifjusági olvasó-egyletet — ha a felozlás esélyének kitenni nem akarjuk — késlekedés nélkül, lehetőleg még ez iskolai év végén hozzá kell csatolni az akadémiai könyvtárhoz, mint az anyagi és szervezeti tekintetben erősebb alapokon nyugvó testvér-egylet.

Kérdezni fogják sokan, mi visz bennünket e vélemény kijelentésére. Kimondjuk nyíltan, hogy ama fejtelenség és rendetlenség, mely az olvasó-egylet életében tapasztalható. Ez egyletünk még a múlt iskolai évben elválasztott elnökének — sajnos — betegeskedése miatt az év elejétől állandó zavarok színhelye. Alakuló közgyűlését csakis szeptember 12-én tarthatta meg, mivel elnöke a fennebb említett oknál fogva akadályozva volt a személyes meg-

jelenésben s az elnöki teendők végzésével pedig, — nem tudni mi okból — mást megbízni nem akart. Tehát a jelzett ideig, sőt néhány napon át ezután is, az egyesület tagjai el voltak zárva a napilapok, folyóiratok stb. olvasásától. Azóta az egyesület újból nélküli szellemi és anyagi ügyeinek vezetésével megbízott elnökét; a tisztikar tagjai pedig legkevesebbet sem gondolnak azzal, mi történik a gondjaira bízott egyesülettel. Csoda-e hát ily körülmények közt, ha az egyesület kebelében oly nagyfokú zavar és rendetlenség kapott lábra, hogy az egyesületnek ezéle élete valóságos veszélynek van kitéve. Annak bizonyítására hogy szavaink nem légből kapottak, jelezni kívánjuk a szembeöt-lőbb mizériákat.

Az egyesület életében észlelhető fejtelenség első sorban abban nyilvánul, hogy a megrendelt lapok sohasem állanak teljes számmal az olvasni kívánók rendelkezésére. Közvetlen tanui voltunk egy ízben annak, hogy este, mikor a legnépesebbek az olvasószobák, a 7 napilap közül egyetlenegy volt található: a Budapesti Közlöny; pedig, mint utóbb megtudnunk sikerült, a postán valamennyit kézbesítették a kihordónak, ez pedig ismét ép úgy eljuttatta rendeltetési helyére, mint máskor. Ez esetben kénytelenek vagyunk azt hinni, hogy lapjaink az esti szűrületben szárnyakat öltöttek. Nem kevésbé mozgékonyak a szépirodalmi lapok és folyóiratok is, melyek hasonlóan megérkeztek napján lábra kélnek. A „Hét“ s a „Vasárnapi Ujság“ a tisztavirágnál nem hosszabb életűek, s hétfőn már csak emléküek él a sorsuk iránt érdeklődők lelkében. S milyen állapotban vannak a benn levő lapok? Valóságos vandalizmus az, mit egyesek az ujságtartókkal és borítékokkal ellátott ujságlapokkal elkövetnek, s alig hisszük, hogy jó ízlésű ember megbotránkozás nélkül vehesse kezébe azokat. A házszabályok betartására senki sem gondol; az ülőhelyekről vásári zaj s valóságos füstfelhő árad szét az olvasni vágyó s rendszerint állni kényszerült ifjak nem csekély öröme.

Ez az olvasó-egyesület belső életének képe. Semmi-vel sem fényesebbek anyagi viszonyai sem. E téren igazán kétségbeejtő hanyatlás észlelhető. Míg u. i. az 1891—92. iskolai év végén az egyesület összes vagyona 287 frtot tett ki, a múlt évi értesítő már csak 208 frtot tüntet fel ilyenül, daczára annak, hogy a közbeeső idő alatt iskolánk feledhetetlen emlékü főgondnoka 50 frttal növelte az egyesület alap-tökéjét. Ezt tekintetbe véve, az ifjusági olvasó-egyesület két év leforgása alatt 129 frt deficittel dolgozott. Sőt ennél is többel! Mert a múlt évi vagyonmérleg-

ben szereplő s tíz forintnyi összeget képviselő két darab kötvény — tudomásunk szerint — csak „in idea“ létezik. Ha így haladunk, három év alatt az egyesület tönkre megy, amennyiben a tökéjét teljesen felemészti. Ekkép a helytelen gazdálkodás ez egyesületet a pusztulás lejtőjére sodorta.

Ép ennek akarjuk elejét venni akkor, midőn az olvasó-egyesületnek az ifjusági könyvtárral való egyesítésének szükségét hangoztatjuk. Tudjuk, hogy ez eszmét az akadémiái ifjuság egy része nem fogja felkarolni. Ismerjük e tartózkodás okát is. De módot fogunk lelteni arra, hogy lehetőleg az ifjuság érdekei ne csorbúljanak.

Nem csalódunk talán, ha azt állítjuk, hogy az ifjuságnak e kérdéssel szemben esetleg elfoglalandó álláspontja két okra vezet vissza. Az egyik egészen erkölcsi, s ez az ifjú ambíció megnyilatkozása. A legnagyobb kitüntetés ugyanis, mely egy akadémiái hallgatót érhet az, ha őt a közbizalom egy egyesületnek élére állítja. Már pedig az olvasó-egyesület megszűnésével — nagyon természetesen — ifjuságunk veszít a tőből, melyen az érdekes egyéneket megjutalmazhatja. És pedig e csorbát egyenlően fogja érezni mindkét akadémiánk ifjusága, a mennyiben a paritás elvéből kifolyólag felváltva választatott olvasó-egyesületi elnökül egyik éven theológus, a másikon joghallgató. A másik ok — mint mi hisszük — tisztán anyagi. Az egyesület ügyeinek vezetéseért ugyanis az elnök évi 30 frtnyi díjazásban részesült. Be kell ismernünk, hogy bármennyire szomjuhozunk is az erkölcsi dicsőséget, nem csekély vonzerőt gyakorol reánk az anyagi jutalom is. Áll ez eset főképp Patakon, hol igen nehéz néhány forintnyi mellék-jövedelemre is szert tenni. Hogy tehát e kedvezményről az ifjuság egykönnyen lemondani nem akar, az könnyen magyarázható.

Az érintettekén kívül több érv alig hozható fel az ifjusági olvasó-egyesület s az akadémiái könyvtár egyesítése ellen. Hogy az érdekek mindkét felől kiegyenlítettessenek, azt következőleg véljük megvalósíthatónak: az egyesület és a könyvtár egyesítése esetén az eddigi szokástól eltérőleg két könyvtáros választatnék, kiknek egyike az olvasó-egyesület elnöke által eddig élvezett 30 forintnyi díjazásban részesülne; a főkönyvtáros eddigi kedvezményei természetesen érintetlenül hagyatván. Ily módon az olvasó-egyesületi elnök helyébe lépő alkönyvtáros még nyerne, a mennyiben a főkönyvtárossal együtt a könyvtárosi lakószobát is használhatná. A paritás elve természetesen ezután is érvényben maradna: a két könyv-

táros mindig váltakozva lenne a két akadémia hallgatói közül.

Legkevesebb sem akarjuk véleményünket másokra erőszakolni. Hiszen — mint fennebb is mondtuk — egyedüli célunk rámutatni az ifjuság életében esetleg mutatkozó hiányokra s azok orvoslására eszközt ajánlani. Ha véleményünket az ifjuság is magáévá teszi, haladéktalanul fogjunk a szervezés munkájához, hogy minél előbb egyesítve lássuk e két egyenlő irányú együletet. Ha azonban véleményünk bármi okból nem volna elfogadható, találjunk módot arra, hogy egy ifjusági együletnek mind szellemi, mind anyagi életében évről-évre tapasztalható rendetlenségnek eleje vétessék. A „Közlöny“ szívesen nyitja meg hasábjait az eltérő vélemények megvitatására is.

Custos.

Úrvacsora utáni egyházi beszéd.

Alapige: Jel. III. 20. »Imé az ajtó előtt állok és zörgetek; a ki meghallandja az én szómat és megnyitandja az ajtót, bemegyek ahoz és ő velem vacsorálok és ő is én velem.«

Jézus élettörténetének egyik legmeghatóbb képe elevenedik meg ma emlékezetünkben: az utolsó vacsora képe. Este volt. Jeruzsálem, a nagy város egyik szegényes házában egy vendég-szerető zsidónál összegyűjti Jézus barátait, tanítványait, hogy mielőtt itt hagyná őket, még egyszer az ő bizalmas szerető körükben vacsorálhasson s a vacsora közben elbucszon, el örökre az ő jó barátaitól. Az asztalfőn Jézus, körülvéve hú tanítványaitól, kik szomorú sejtelemmel, de még földi győzelem reményében ülnek ott s beszélgetnek arról: kinek mi szerepe lesz abban a dicső országban, kinek mi hatalmat juttat Jézus az oldala mellett. Csak ő, a dicsőség királya, szomorú, lehajtja gondterhes tejét a »szeretett tanítvány« kebelére és töpreng magában. Az elválás szomorú gondolata beszél mélabús szeméből; fájó, keserű érzelm nyila járja át szerető szívét, mikor az áruló Judáson akad meg tekintete; szomorúan tekint Péterre, a ki őt még kakas-szó előtt megfogja tagadni... Hát talán meg se fogják ezek az ő barátai őt emlegetni... elfeledik s megtagadják majd őt az emberek előtt... De nem! emlékeztetni kell őket, emlékeztető jelt kell nekik adni s ekkor szerzi az úrvacsorát, kérvén őket, hogy azt cselekedjék az ő emlékezetére.

Óh ti első tanítványai Jézusnak! mily boldog sors jutott nektek: együtt vacsorálhattok Jézussal; hallani az ő szavait, melyek lágyan zengedezve is behatottak a velőtökig, látni az ő jószágos tekintetét, a mely örökre bevésődött szívetekbe mélyen, kitörölhetetlenül!

De mégse, ne irigyeljük a tanítványok boldogságát: ők csak a búcsúzó Mestert látták az első Úr-

vacsorakor, de mi már a feltámadt Krisztust is látjuk; az ő szomorúságukat nem enyhítette a viszontlátás vigasza, de mi a hozzánk visszatért s mindvégig velünk maradó Megváltóval együtt vacsorálunk.

Igen, nekünk minden alkalommal mondja s ma is mondta Jézus: »Imé, az ajtó előtt állok és zörgetek; a ki meghallandja az én szómat és megnyitandja az ajtót, bemegyek ahoz és ő velem vacsorálok és ő is én velem.« Jézus tehát velünk vacsorált ma és mi is ő velem, s hogy el ne felejtjük azt a boldogító vacsorát, nézzük meg:

I. *Mivel kínált minket Jézus?*

II. *Hogy kell azt nekünk fogadnunk?*

»Ez az én testem, mely ti érettetek megtöretik,« »ez az én vérem, mely ti érettetek kiontatik.« — e szavakkal osztotta ki ő az első úrvacsorát s így adta ma nekünk is a maga testét és véré, vagyis *átadta magát nekünk egészen*. Az ő teste életnek kenyere, az ő vére életnek itala, ő maga pedig az élet, út és igazság. Mikor tehát Jézus magát adta nekünk, életet közölt velünk, mégpedig nem mulandó földi életet, hanem maradandó, mennyei örök életet. És óh mily nagy szükségünk van nekünk az örök élet adományára, nekünk, a kik csak testben, a testnek élünk, de közülünk igen sokan vajmi keveset törődnek a lélek életével, holott tudnunk kellene, hogy a test és vér nem örökölhetik az Istennek országát, nem juthatnak be az örök élet fényes kapuján. Mert nem mindenki él lélekben, a ki testileg élni látszik, hanem csak az, a ki kiküzdve magát a bűnöknek, a test eme szolgálójának roskasztó terhe alól, felszabadult kezekkel lát a lélek munkáihoz, az Isten előtt kedves cselekedetekhez.

Ekkor, csakis ekkor indultunk még el azon az úton, a mely az örök élet felé vezet, a melyen tehát a kezdő- és a végpont a Jézus! Ő ajánlkozik megfogni kezünket s vezetni ama fényes cél felé. Ezt ígérte ma az úrvacsorában.

Azután megkínált bennünket nagy lelkének magasztos kincseivel: *Isten- és emberszeretettel*. Nézzétek csak: egyik kezével égfelé mutat, mondván: oda nézzetek, ott van a ti hazátok, ott van boldogságtok kútfeje: az édes Atya, a ki teremtett, a ki gondot visel rátok, a ki örök és változhatlan, a ki kimondhatatlan szeretet, a ki még az úgy tetsző rosszat is javatokra fordítja, a ki könyörül a bűnösön, ha bűnbánat könnyeiben megfürösztli lelkét, a ki mindezért nem kíván egyebet, mint hogy őt szeressed. A másik kezével a földre mutat s így szól: itt vannak testvéreid, testedből való testek, véredből való vérek, szeresd, segítsd, gyámolítsd őket, mint a hogy az a jó mennyei Atya szeret tégedet; a mint én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást. Egyik kezében a hitnek ragyogó csillaga, a másikban a szeretet melegítő napja; amaz ég felé vonz, emez a földet vonja be ápoló melegével; amaz megnyugtat a menyben, emez boldogít a földön; amaz a síron túlra mutat, emez itt a földön bekötözi a vérző sebeket, letörli a keserű könnyeket! Óh áldott Jézus, ki ne vacsorálna veled, mikor ilyen rakott asztallal kínálsz!

Aztán megkínált bennünket Isten *bűnbocsátó ígéretével*. »Bizzál fiam, bizzál leányom, megbocsáttatnak a te bűneid» ezekkel a vigasztaló szavakkal bocsátott el bennünket Jézus az ő asztalától. Ez a biztató ígéret az a véghetetlen drága ajándék, melyet tőle nyertünk; mivel leveite vállainkról azt a terhet, melynek sulya alatt már-már a összeroskadásig görnyedtünk s fel-fegyverzett bennünket a bűn ellen a további küzdelemre azzal az ígérettel: A ki elveszti az ő életét én érettem, megtalálja azt. Leheté ennél nagyobb ajándék, a mivel ma ő minket megkínált!

De hát nézzük II. *miként kell nekünk e bőkezű vendéget fogadnunk?*

Először is *teljes odaadással*. Ha ő átadta magát nekünk egészen, nekünk is kötelességünk magunkat mindenestől a Jézusnak szentelni. Ő örök életet adott, adjuk át neki cserébe e mi földi életünket. Ő feláldozta magát érettünk, áldozzuk fel mi is a test szenvedélyeit ő érte. Óh! mert bizony közülünk mindenkinek van valami feláldozni valója. A ki békételenkedő, áldozza fel gonosz szokását s békeséget nyer az Ur-tól; a ki irigy, hagyjon fel e nemtelen szenvedélylyel s nyugalmat szerez lelkének; a ki rágalmazó, mondjon le rossz szokásáról; a ki a vagyonhoz tapad, szakítsa el magát e világ szerelmétől s szerez magának örökké való kincseket. De hát kérdezze meg minden ember a saját lelkiismeretét, az megmondja, miben vagyunk erőtlenek s ha így minden urvacsorában részesülés egy-egy hibánktól szabadítana meg: óh mily gyorsan haladhatnánk kitűzött célunk, a tökéletesség felé!!

Továbbá Jézusunk Isten- és emberszeretetet érzelmeivel közelített ma is felénk, menjünk mi is közelebb ő hozzá *hitben és szeretetben*. Halljátok Jézusunk szavait: »A ki megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom azt az én mennyei Atyám előtt.« Vajha közülünk senkise vonná magára e lesújtó ítéletet! Azt is tudjátok, hogy csak a ki másokat szeret, evett ma itt méltón kenyeret. Legyen tehát mátol fogva minden ember szeretett testvérünk, kinek felsegélésére örömmel siessünk, kit a jóban támogatni édes gyönyörűségünk. Az önfeláldozó emberszeretet oltárától vigyük magunkkal a szeretet szent tüzét s boldogságot árasztunk mindenütt, a hol csak járunk-kelünk. Ha a mesebeli tündér lábnyomain virágok fakadtak, legyen egyen egyen mindnyájunknak élete az a pásztortűz, mely a sötét éj vándorait magához csalja és jóságával felmelegíti.

S ha végül Jézus bűnbocsátat ígéretével biztatótt ma, vessük szívéinkbe szavait s bocsátat szelid fénye ragyogja be életünk útait. »A ki meg nem bocsátja az embereknek az ő vétkeit, annak Isten sem bocsát meg,« e szavak zsongjanak szüntelen füleinkbe s így aztán majd arról ismernek meg bennünket, hogy a Jézus tanítványai vagyunk, ha egymásnak megbocsátunk, ha egymást szeretjük.

»Ime az ajtó előtt állok és zörgetek; a ki halládjja az én szómat és megnyitja az ajtót, bémegyek ahoz és vele vacsorálok és ő is én velem.« Jézus

ma zörgetett mindnyájunk szívének ajtaján, hallottuk az ő szavát, ki is nyitottuk szívéink ajtaját s vacsoráltunk Jézussal. Ő önmagát adta nekünk, örökélettel, Isten- és emberszeretettel és bűnbocsátat ígéretével közeledett hozzánk, óh fogadjuk el tőle e nagybecsű ajándékot hálával, esküdjünk fel az ő zászlója alá s kövessük szent elhatározással vezérünket. Teljes odaadás, köszikla-hit, lángoló szeretet s engesztelékenység: ezekkel viszonzozzuk ama nagy ajándékokat s akkor ő valóban velünk vacsorált és mi is ő vele, akkor majd enni ad ő az életnek ama fájáról is, mely vagyion a mennyei paradicsom közepette. Ámen.

Lic. theol. Rácz Kálmán,
ref. s.-lelkész.

A tolvaj.

Deczember volt. Hideg, metsző szél hordta a havat a házak fedeléről, most nagy halomba gyűjtötte, majd ismét tovább septe. A kerti fák kinosan recsegttek, a mint egy hevesebb szélroham örült erővel beléjük kapaszkodott.

Olyan jó ilyenkor a meleg szobában hallgatni a hideg szél füttyölését.

Az óra nyolczra járt. Lámpám fehér lángjába bámulva már épen azon aggódtam, hogy a rosz idő miatt nem jönnek el vendégeim az ígért tarok pártihera s egyedül kell elölnöm a hosszú, unalmas estét, midőn halk kopogtatást hallok ajtómon.

Sietek ajtót nyitni s nem kis ámulatomra ismeretlen, alacsony ósz ember áll előttem, görnyedt testtel, didergő tagokkal.

»Uram! — kezdte remegő hangon — adjon egy szögletet, hol ez éjjelen meghuzhassam magam. Fáradt vagyok, lábaim kimerültek, pihenésre volna szükségem.«

Láttam, hogy alig bir megállani, székkal kínáltam meg.

Még most is emlékszem rá. Kiaszott arcját mély barázdák szeldesték keresztül, szemei alatt fekete sáv húzódott, kopott, vékony ruha takarta erőtlen testét; mind a mellett volt valami barátságos, bizalmat gerjesztő vonás is az arczában. Első tekintetre láttam, hogy nem csavargóval, amolyan naplopó-léle emberrel van dolgom: nem is kérdezősködtem ki léte után, hanem vizet forraltam theának, hogy felmelegítse vele átfázott tagjait.

Eleinte vonakodott elfogadni, de aztán mohón üritette ki a csészét.

»Köszönöm Uram — szólott — és lehetett látni, hogy még valamit mondani akar, de elfúladt, száraz, rekedtes köhögés vett erőt rajta.

Sokáig ültünk szótlánul. Agyamban egyik gondolat a másikat kergette, azon tünődtem, miféle sors sujtthatta ezt az embert; mert a szenvedés félreismertetlenül rányomta bélyegét. Láttam arczából, egész egyéniségéből, hogy nehéz vihara vonult el felette az életnek, mig ilyen állapotba jutott.

A csendet végre én törtem meg.

»Magyar ember nem szokta ugyan kérdezni, kit lát vendégül, de engedje meg, ha pár felvilágosító szóért fordúlok Önhöz.«

Szavaim láthatólag kinosan érintették. Arcza elborúlt, zavartan köhentett egyet-kettőt s izgatottan mozgott ülőhelyén. Végre is nekem teljesen mindegy, bárki legyen is, a fő az, hogy vendégem s éppen azért, hogy szabadítsam kellemetlen helyzetéből, más tárgyra csaptam át.

Jó ideig beszélgettünk általános dolgokról és ez alatt nem győztem eléggé csodálni széles körű ismeretét, a mi még inkább megerősített azon feltevésemben, hogy egy sokat szenvedett emberrel van dolgom, kire az életnek verőfényes napja mosolygott valaha. Azután ágyat készítettem, hogy lefeküdjék, kipihenje fáradalmát, mert már szinte reszketett a kimerültségtől.

»Ágya készen van uram, ha úgy tetszik, lenyughatik!«

Fejét tagadólag rázta, sokáig tünődött, végre egy mély sóhaj után megszólalt.

»Lehet, hogy rossz véleményt táplál felőlem, éppen azért addig nem fogadom el vendégszeretetét, míg nevem elhallgatva, el nem mondom röviden életem történetét.

»Én nem kívánom, — szoltam — hogy múltját feltárja előttem, hogy beavasson titkaiba, esetleg fájó sebeit felszaggassa.«

Tagadólag intett kezével.

»Én — kezdé némi szünet után, mialatt, mintegy gondolatait rendezte — régen, évekkal ezelőtt boldog ember voltam, mondhatom, a bánatot hiréből sem ismertem. Szép feleségem s három éves fiacskám menyországot teremtettek számomra. Vigan, gondtalanul éltünk, de épen ez volt életem átka. Jövedelmem, melyet hivatalom nyújtott, keves volt fényes háztartásunkra. Feleségem fényüzése, melytől hiába intettem, csak siettette a végromlást. Adósságot, adósság után csináltam, fizetni nem tudtam, hitelezőim szorongattak; feleségem eleinte sirt, majd keserű szemrehányásokat tett, végül válással fenyegetett, ha társadalmi állásához képest tisztességesen nem gondoskodom róla. És én elég gyáva voltam megijedni fenyegetéseitől; de nem csodálkozom rajta, hiszen olyan szép asszony volt. Mikor ragyogó, aczélszürke szemei könnyekkel teltek meg, azért mert nem mehetett az athléta bálba: azt gondoltam megőrülök. Keserű szemrehányás volt minden könyecseppje, mely égette, kinozta a lelkemet. Szenvedni láttam az én üdvösségemet, óh ez borzasztó volt akkor előttem Tettető arcza — mert az volt, — elkábitott, elvakított, végzetes lépésre kényszerített. Hozzá nyultam a gondjaimra bizott pénzhez.

Oh uram, Ön nem ismeri a bűnös ember lelki állapotát. Ballépésem ólomsúlyként nehezedett lelkemre; nem mertem az emberek szemébe nézni, kerültem minden társaságot, mert féltem, hogy leolvassák arczomról, hogy tolvaj vagyok.

Bűnöm következményével nem mertem számot vetni sem, pedig gyorsan bekövetkezett, a törvény sújtó keze utólért; bebörtönöztek.

De nem volt elég az a sok kín és szenvedés, mit börtönömben kiállottam, kiszabadulván onnan, jött reám csak a halálos csapás; megtudtam, hogy feleségem, elfeledve engemet, férjét s áldozatát, kis fiamat egy távoli rokonunkhoz küldve, egy bukott bankárral Amerikába hajózott.

A börtön penészes levegője nem volt oly fojtó, mint a milyen lesújtó volt ez a hir. Majd bele őrrültem. Hogyne, mikor az csalt meg, a ki miatt elvesztettem soha vissza nem szerezhető kincsem — becsületem.

Idővel kiteptem szívémből még emlékét is, elfeledtem mindent, csak egyet nem — a gyermekemet. Óh mennyire fáj a szívem szegény kis fiamért Örökösön vele tépelődtem; láttam magam előtt szép értelmes ifjúvá fejlődni, boldogságtól jóléttől környezve, de arczán mindig egy sötét felhővel: kik voltak, hol vannak szülei? Mert könyörögtem rokonaimnak, hogy viseljék gondját gyermekemnek, úgy mint a magukénak, titkolják el előtte létezésemet, mondják, hogy meghaltam, hogy a fiú ne pirúlhasson később apja büneért. Megigérttem, hogy soha nem fogom mutatni magamat előtte. Azt gondoltam, hogy talán elfeledhetem.

S csakugyan lassanként hozzá szoktam távollétéhez, hozzá a börtönben, hozzá akkor, midőn kiállottam büntetésem, s dologhoz togtam, hogy tengessem vele nyomorult életemet. A munka megtanított feledni. . . .

De ma tizenöt év után, kétszeres erővel lepett meg a vágy — látni fiamat, legalább egy rövid pillanatra.«

Szavait végezve forró könnyek peregtek végig arczán.

Egy albumot kezdtem lapozgatni, hogy leplezzem megindulásomat.

Véletlenül egy hadnagy barátom arczképére nyitottam. Szép sugár fiú volt, tömött fekete bajusza alatt formás ajka kedvesen, jóízűn mosolygott.

Csodálatos játék a sorsnak. Milyen rokon vonás van ennek a fiúnak a története és a vendégem által elmondott események közt.

Nem késtem észrevételem közölni vendégemmel, ki élénken, feszült figyelemmel hallgatta elbeszélésemet.

»Volt egy jó barátom, nem oly régen iskolatársam, ki rokonainál nevedkedett fel kicsiny gyermekkorától. Rokonai azt mondták neki, hogy szülei elhaltak, de én egy alkalommal pesti ismerőseimtől hallottam, hogy atyjáról van tudomásuk; egy eczet-gyárban dolgozik és bizonyos okok miatt nem akarja, hogy fiával találkozzék, s benne szégyenérzetet költsön fel maga iránt.«

Szerencsére ez a pletyka sohasem jutott fülébe barátomnak, Letenyei Ernőnek.

Az öreg a Letenyei névre összerendezte, mohón a kép után kapott és nézte, nézte sokáig . . . letette, majd ismét felvette, egészen elmerült nézésébe, mialatt szeméből néhány forró könyecsepp hullott reá. Azután mikor egy pillanatra félrenéztem, ajkaihoz vitte, megcsókolta hosszan, gondolva, hogy nem figyelek oda.

Szerettem volna megkérdeni tőle, hogy nem Ernő — e a fia, de sajnáltam megbolygatni titkát, mikor éppen a fia boldogságáért vállalkozott kinos szerepre.

Az öreg észrevette, hogy gyanakszom, mert így szólt: A fiam is ilyen lehet már! Aztán hosszan elmerengett!

* *
*

Másnap nesztelen keltem föl, hogy föl ne ébresz szem vendégemet, azonban nagy ámulatomra ágya már üres volt! Már boszankodni kezdtem, hogy félre engedtem magamat vezetetni egy közönséges csaló által s vizsgálatot tartottam, mi hiányzik szobámból! Azonban minden érintetlen volt. Tehát mégsem tolvaj volt! Szegény, talán azért ment bucsuzás nélkül, hogy ne kelljen hálálkodnia!

Rendezek holmit asztalomon, véletlenül a nyitott albuma nézek s íme annak egyik lapja üres és nincs sehhol a Letenyei Ernő arcképe!

Janka Károly.

Lehullott a . . .

*Lehullott a szomorufüz levele,
Bánatom is messze szállott el vele.
Hullasd, hullasd szomorufüz
Azt a száraz levelet,
Ne zörögje fenn az ágon,
Hogy a rózsám mást szeret.*

*Az a kis lány csak engem tud szeretni,
Nem is tudna engem soha feledni. . .
Isten veled bánat fája!
Hullasd száraz leveled. . .
Nem zokog már az én szívem
Bubánatot te neked.*

Hegyesi.

A vegyes házasságra vonatkozó egyházi viszály Németországban századunk első felében.

I.

A XIX. század első felében Németországon egy nevezetes és igen érdekes kérdés foglalkoztatott úgy egyeseket, mint egyházat és államot egyaránt. E kérdés, melynek megoldása végett az egyház az állammal, protestantizmus az ultramontánizmussal nyílt harczba lépett, mely küzdelemben mindkét fél latba vetette minden erejét s tekintélyét, mely harcz azonban ezen időszakban sem nyert teljes befejezést, a vegyes házassági kérdés. A küzdők serege két táborra oszlott; az egyik tábor nem hallgatva a haladásnak indult kor intő szavára, mely az érdekek jogos kiegyenlítését követelte, egyedül ultramontán céljaitól vezéreltetve harsogtatta az „üdv egyházának“ riadójt, s ily értelemben tüzelte csatára elvakult har-

zosait; a másik tábor felfogva a méltányosság nagy elvét, megvetve a lélekvásárlás ezen új módját, a maga természetes jogainak érvényesítése végett szállott síkra. Az egyik fél a már annyi csorbát szenvedett fegyverét vitte a küzdelembe, elővette régi taktikáját, azt gondolva, hogy most is az a mystikus homály, az a szivet, lelket megölő sötétség borong az egész világ felett, melynek leple alatt a boldog középkorban papok, főpapok és pápák annyit élveztek a magasba vágyó lelket megölő rendszerük eredményeit; a másik fél nem jól választotta meg fegyverét; a helyett, hogy felemelt, nyílt homlokkal ment volna szembe ellenfelével, kerülő-utakon, hol egyik, hol másik részével ütközött össze. S talán éppen ezen, hogy úgy mondjam bátortalan fellépése okozta azt, hogy a küzdelemben kudarcot vallott, hogy vereséggel volt kénytelen visszahúzódni azon harczból, melyből diadallal kellett volna megtérnie.

E harcz tulajdonképen 1825-ben veszi kezdetét, mielőtt azonban annak lefolyását tárgyalnók, szükséges egy pillantást vetni a multba, mint fejlődött ki a vegyes házassági kérdés.

A protestantizmus felléptével lehetetlen volt elkerülni, hogy a két egyház hívei egymással házasságra ne lépjenek, lehetetlen volt, mert a szív és érdek már akkor is hatalmasabb volt, mint a két egyházat elválasztó elvek tömege. S ha akadtak is olyanok, kik az egyház hitelveihez mereven ragaszkodva, az ilyen egyesülésnek még csak gondolatától is irtóztak, azoknak száma az idővel folyvást apadt, míg a vegyes házasságra lépők száma napról-napra növekedett. A kath. papság aggódva szemlélte ezen, a protestantizmus elterjedésére nézve kedvező jeleket; félt attól, hogy az eretnokség ezen úton befészkelvén magát a családi élet szentélyébe, világot gyújt a sötétségben; félt attól, hogy a világosság megmutatja az utat, mely oda vezet, hol tisztább az érzés, emelkedettebb a gondolat, értelmesebb a hit, félt attól, hogy fanatikus hívei, kik eddig az egyháznak, pápának vakon engelmelkedő szolgálói voltak, lassanként odahagyják az „egyedül üdvözítőnek“ hirdetett hit egyházát s átmennek oda, hol ingyen osztják a bűnbocsánatot, hol a lélek kizárva minden önző közvetítőt szabadon emelkedhetik fel atyjához, Istenéhez.

S az aggódó papság félelme nem volt alaptalan, mert azon családban, hová a protestantizmus belövellé éltető sugarát, ha nem is hódította meg teljesen, de azt eszközölte, hogy a kath. papság már nem talált olyan szolgálatra kész, vakon engedelmeskedő hívőt, mint azelőtt; a lélek felszabadult s szabad szárnyalásában megtanulta felismerni az egyiknek gyarlóságait s a másiknak jelességeit. S ez már egy lépés volt ahoz az „eretnek országhoz“, melynek elveit s lakosait annyiszor sujtotta átokkal a római szentszék. Innen már nem kellett messzire menni, hogy végleg elszakadjon attól az egyháztól, a melynek kebelében pénzzel, gyarló földi eszközökkel mindent meg lehetett szerezni: a bűnök bocsánatát, jó cselekedeteket, sőt magát a jövődő üdvösséget is.

Ha tehát a kath. papság, — számot vetve magával s a hívei létszámát veszélyeztető körülményekkel — egy pillantást vetett a jövőbe, méltán kétségbe eshetett s nem is mulasztotta el mihamarabb a világ elé nyújtani határozott tiltakozását. Így már a tridenti zsinaton is megfordult az ügy, hol kimondatott, hogy a vegyes házasság érvényességére elegendő az, ha a pap csak mint hiteles tanu van jelen a jegyesek házassági fogadalmánál, mellőzve minden egyházi szertartást (passiva assistentia).¹ Ez azonban nem volt eléggé határozott, nem volt eléggé parancsoló s így sokszor megtörtént, hogy nem véve tekintetbe az egyházi áldás megtagadását, házasságra léptek s a gyermekek mely vallásban való nevelésére nézve a szokást tartották irányadónak. Poroszországban pl., hol a vegyes házasság különösen a 30 éves háború után kezdett nagy mértékben terjedni, az volt a szokás, hogyha szerződés nem volt érvényben, a gyermekek nem szerint követték szülei vallását.² S ez volt a legtermészetesebb. Azonban a katolikus egyház ezt nem tartotta magára nézve kedvezőnek s azt akarta elérni, hogy a vegyes házasságból származott gyermekek mindegyike katolikus vallásban neveltesse.

A kath. egyház ezen intentiója világosan kitűnik XIV. Benedeknek egy constitutiójából. A tridenti határozat homályossága miatt ugyanis kérdést intéztek Lengyelországból a pápához, a ki aztán 1748. június 29-én egy constitutiót bocsátott ki, melyben kimondja, hogy a vegyes házasság csak három feltétel mellett engedhető meg; nevezetesen, ha minden gyermek katolikus vallásban való neveltetése biztosított; ha a katolikus fél hitében nem háborítatik; ha a nem katolikus fél reményt nyújt arra nézve, hogy visszatér a katolikus egyház kebelébe.³ Kitűnik ebből, hogy a kath. papság nemcsak azt akarta elérni, hogy a születendő gyermekek kath. vallásban neveltesse, hanem azt is, hogy a protestáns fél tagadja meg vallását s térjen vissza megint amaz egyháznak a kebelébe, a melyet csak nem rég hagyott el.

Hogy minő véleménynyel volt a kath. egyház a vegyes házasságra vonatkozólag, kitűnik XIV. Benedek egy declarációjából, a melyet 1741. november 4-én adott ki Németalföld részére.⁴ Ebben a vegyes házasságot utálatosnak, el nem fogadhatónak s átkhozónak nyilvánítja, a melyet a római curia nem helyeselhet. Azonban fenntarja magának azon jogot, hogy a „nagyobb rossz“ elkerülése végett dispensatiót adhasson.⁵ Tehát utálatosnak, átkosnak nyilatkoztatja a vegyesházasságot, hanem hogy az áttérést — mert a „nagyobb rossz“ alatt ezt érti — megakadályozza, dispensatiót ígér, számítván arra, hogy sokan későbbek lesznek inkább odahagyni a kath. egyházat, mint meghajolni azon gát előtt, mely egybekelésüket akadályozza.

¹ Baur F. Geschichte d. christliche kirche. V. k., 270. l.

² Hase K. Kirchengeschichte 560. l.

³ Bauer F. i. m. V. k., 270. l. Wurga Lajos Egyet. Ker. Egyháztört. III. k., 80 l., 2. j.

⁴ Wurga Lajos i. m., III. k., 80. l., 2. j.

⁵ Bauer F. i. m. V. k., 270 l.

A poroszországi prot. kormány a katolikusokkal igen tolerans módon járt el. Nagy Frigyes, ki törvényeit kötelezőknek tartotta a protestánsokra és katolikusokra egyaránt, nem helyeselte a pápa ezen declarációját s 1750-ben Siléziára vonatkozólag egy rendeletet adott ki, a melyben kimondja, hogy a vegyes házasságból származott gyermekek 14 ik élet évükig nem szerint követik szülei vallását.¹ A keleti tartományokban Siléziában, Posenben, hol a vallásos szellem nem volt oly élénk, a viszály sem tört ki oly korán, mint a nyugatiakban. A rajnamelléki tartományokban, hol az azelőtti francia kormány behozta a polgári házasságot, törvény e tekintetben nem hozott. Ily körülmények között tehát a kath. papság felhasználva a hívek vallásosságát, a gyermekek mely vallásban való nevelésére nézve reversalisokat követelt. Ezért tört ki a harcz a mindenhatóságra törekvő prot. kormány és a kath. hierarchia között s folyt sokáig, hevesen s melynek eredménye az volt, hogy az állam veszteséggel vonult vissza a harcztérről.

II.

A jelen században hódító ultra indult a szabadság, egyenlőség, testvériség; beopta magát a szivekbe, ébresztgette az alvó lelkeket, előkészítette amaz utat, a melyen diadallal fog bevonulni Európa minden államába. A forradalom vészkiáltása, melyre Franciaországban leomlott trón, templom és minden oltár, már viszhangra talált. Az a vészkiáltás, mely átkot szórt mindenre a mi szent, mely örületes szenvedélyében ledöntötte a templomokat, felforgatta az oltárokat s megtagadta még Istennek létezését is, — az a vészkiáltás megreszkettette a klérust; a mindig erősebb viszhang kétségbeejtette, már érezte — éreznie kellett, — hogy „az idő közel van.“

De ekkor felébredt az életöszön! Félelmét eltitkolta, érzelmeit elfojtotta s hozzá fogott megszakított munkájához. Élni akart tovább, a kath. egyházat fenn akarta tartani továbbra is azon a magaslaton, a melyen eddig állott, hü akart maradni az egyház régi tradícióihoz s ily értelemben vette föl a harcot a haladásnak indult szellemmel.

Hogy a harcot csakugyan orthodox ultramontán szellemben vette föl, az minden lépéséből kitűnik. Ha azt akarta, hogy elveihez hü maradjon s mégis vivjon ki eredményt, akkor különösen Poroszországban hol prot. kormány volt, nagy erőfeszítést kellett kifejteni. Tehetségéhez képest igyekezett is minél erősebb állást foglalni, mert ettől a küzdelemtől igen sok függött.

Katolikus részről vádolták a kormányt, hogy az egyházat „belső, szabad, független fejlődésében akadályozta, hogy tulságos és illetéktelen befolyást követelt magának az egyházi állások betöltésében“² s általában az egyház autonómiáját szűkebb korlátok közé szorította. Pedig csak azt tette, a mit tenni jogában állott, de mivel ez a kath. egyház rovására történt, nem volt a klerusnak szája íze szerint.

¹ Marcali Henrik Legújabb kor tört. 237. l. Baur F. i. m. V. k., 270. l.

² Rapaics Raymund Egyet. egyháztört. III. k., 602 l.

A kormány azonban nem engedte magát a klerus által vezetett s úgy intézkedett a vallási dolgokban, a mint jónak látta.

Igy ama szokást, mely a vegyes házasságból származott gyermekek mely vallásban való nevelésére nézve Poroszországban régtől fogva uralkodó volt, 1803-ban oda módosította, hogy, ha szerződés nincs a szülők között, akkor a gyermekek az apa vallásában neveltessenek.¹ Poroszország protestáns állam lévén, ezen rendelet a protestánsokra nézve kedvező volt, mert mint Rapaics megjegyzi: „vegyes házasságra leginkább prot. államhivatalnokok s katonatisztek léptek. S így e rendelet *proselitáskodó jellege* félreismerhetetlen.“²

Azonban ezen rendeletnek érvényt szerezni csak a keleti tartományokban lehetett, de a nyugatiakban, hol a polgári házasság már be volt hozva, nem! III. Frigyes Vilmos 1825-ben a nyugati tartományokra is kiterjesztette ezen rendeletet, azonban itt nem fogadtatott oly megadással, mint a keleti tartományokban s tiltakozó szavak hallatszottak, melyek kijelentették, hogy vallási dolgokban csak a pápától fogadnak el utasításokat és rendeleteket. Itt ugyanis a vallásos szellem élénk lévén a házasságra lépők, bár az egyházi szertartás nélkülözhető volt, megkivánták az egyházi áldást is.

(Folyt. köv.)

Bertók Béla.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A Magyar Irodalmi Önképző-Társulat** első felolvasó-estélyét december 1-én fogja megtartani az énekkar és zene-egylet közreműködésével. Részletes programja az estélynek még nincs teljesen megállapítva.

— **A ref. theol. akadémia** hallgatói által rendezendő Gusztáv Adolf-émlékünnepély december 9-én lesz megtartva a következő műsorról: 1. Énekkar szereplése. 2. Megnyitó-beszéd. 3. Emlék-beszéd Gusztáv Adolf felett. 4. Énekkar szereplése. 5. A pályadíj nyertes óda elszavalása. 6. Apróságok Gusztáv Adolf életéből. 7. Énekkar szereplése. Az óda-pályázatra a kitűzött határidőig 4 mű érkezett, melyek most vannak bírálat alatt.

— **A II od éves hittan-hallgatóknak** alapvizsgái dolgozatul a következő tételek vannak kitűzve megfejtés végett: 1. Az urvacsora feletti vita a IX. és XI. században miként folyt le, melyik párt diadalmaskodott és miért? 2. A bibliai vízözön isagogikai szempontból. 3. II. Kor. levél négy utolsó fejezete különálló levél-e, mint Hausrath felveszi vagy nem? Ha nem, miként magyarázandó a X-ik fejezet bekezdése? Ha igen, miként fogandó fel a levél csonka kezdete?

— **A jogász-egylet** ez évben a következő pályakérdéseket tűzte ki: 1. *Büntető jogból*: Fejtse ki a pályázó a szabadság vesztési büntetés jelentőségét, lényegét, nevezetesebb alakzatait, — ismertesse a negyve-

nes évek ez irányú reform törekvéseit hazai irodalmunkban és törvényhozásunkban, — adja elő főbb vonásaiban büntető törvényünk szabadságvesztési büntetési rendszerét, mutassa ki, miként vált be az a gyakorlatban s mennyiben és miképen tartja azt esetleg reformálandónak. 2. *Magyar államjogból*: Fejtse ki a pályázó a király jogkörét a magyar államban, — adja elő tiszteleti és politikai jogait, — ismertesse a fentartott és fenn nem tartott felségjogok (jura reservata et communicata) kérdését s bírálja meg, van-e e megkülönböztetésnek jogosultsága. 3. *Nemzetközi jogból*: Fejtse ki a pályázó a nemzetközi szerződésekre vonatkozó ma érvényben levő jogszabályokat, különös tekintettel a békeszerződésekre, melyek közül részletesen ismertetendő az 1856-iki párisi és az 1878-iki berlini szerződés abból a szempontból, hogy minő változásokat idéztek elő az európai államok területi és hatalmi viszonyaiban s minő irányban fejlesztették a nemzetközi jogot. 4. *Római jogból*: Fejtse ki a pályázó a végrendelet szerinti örökösödést, folytonos tekintettel a bonorum possessio secundum tabulos intézményére. A pályaművek idegen kézbe leírva s lapszámozva adandók be 1895. évi május 1-ig a jogász-egylet elnökségéhez.

— **Kossuth Ferencz** hir szerint Sárospatakot, halhatlan atyjának ez egykori tanuló helyét is meg fogja a napokban látogatni. Ohajtandó, hogy ifjúságunk az érkező vendéget kellő fogadtatásban részesítse.

— **Szalay József** „Magyar Története.“ A millennium alkalmából a Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) könyvkiadó cég új bővített kiadásban bocsátja közre Szalay Józsefnek a korán elhunyt történetírónak „A magyar nemzet története“ című munkáját! Az I-ső füzet már megjelent, a melyből megíthetjük az egész műnek az értékét is! Előadása népies, végig egyszerű világos folyékony, olyan a minőnek lennie kell, egy a nagy közönség számára szánt munkában. A szöveget számos kisebb-nagyobb művészi kivitelű illusztráció díszíti s általában úgy belső tartalma, mint külső kiállítása ajánlatossá teszik e mű megszerzését azokra nézve, kik hazájuk történetét ismerni akarják. Egy-egy füzet ára 30 kr., a ki előfizet (6 füzetre 1 frt 80 kr., 12 füzetre 3 frt 60 kr., 24 füzetre 7 frt 20 kr.) a füzeteket bérmentve kapja. A teljes mű, mintegy 65 füzetre fog terjedni. Megrendelések Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) Budapest, Andrassy-út 21. sz. intézendők.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

V. Szabó István. Terje. Önképzőnk a múlt évben csak tervezte egy „Emlékkönyv“-nek a kiadását, azonban idői körülmények miatt lehetetlen volt a terv megvalósítása. Az 1882-ben kiadott Emlékkönyvekből azonban még van feles példány, azt ha kívánja, küldhetünk szívesen. A „Közlöny“-nek kért számaival nem szolgálhatunk. A kért tudomásunk szerint Marosvásárhelyen s.-lelkész. — „Egyetemi Lapok“, „Hittanszaki Közlöny.“ Debreczen. Cserepéldányt nem kapunk? — Mindazon t. olvasóink kik a „Közlöny“ múlt évi folyamából az utolsó számot nem kapták meg, ez iránt való megkeresésükkel forduljanak a szerkesztőséghez.

¹ Hase K. i. m. 560 l.

² Rapaics R. i. m. III. k., 603 l.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.” —

— Szerkesztőség: Kovács-uteza 155. szám. —

Felelős szerkesztő:
BERTÓK BÉLA.

Társ-szerkesztők:
ROHOSKA JÓZSEF, JANKA KÁROLY.

GUSZTÁV ADOLF EMLÉKEZETE.

— Felolvasatott a dec. 9-én tartott Gusztáv Adolf tinnepélyen. —

Zendülj meg lantom, égi szent erővel,
Imába, dalba folyjon együvé
Minden hangod a népek énekével,
S fel, szárnyat öltve szálljon ég felé;
Dics-ének hangja keljen minden ajkról,
Olvadjon össze hymnus, dal, zene,
Hogy égi lángra gyúljon lelke attól
Te híveidnek — népek Istene! —

Hol trónusánál a világ Urának
Dicső vének szent ser'ge fog helyet,
Hol égberöppent szellemek találnak
Örök hazát a csillagok felett,
Ezer sóhajra néz le ott ma, épen
Egy szellemarcz s tekint a földre szét,
Ragyogni látva milliók szívében
Az ősi hitnek szent örök tűzét.

Dicsóült szellem, ég lakója! — hozzád
Emelkedék oltárunk füstje ma,
S nagy Istenünk nevére zeng zsolozsmát
A hit, remény, szeretet temploma;
S a melyen égi fénye egy sugára
A nagy kebelbe egy szikrát adott,
Gusztáv Adolf emléke oszlopára
Bevéssük újra most — a nagy napot!

De hát miért, hogy e névnek varázsa
Szívünkbe minden vért pezsgésbe hoz?
Mi vagy nekünk svédok dicső királya,
Hogy im' te rólad zeng a lant, koboz?

Egy hős, ki égi szóra lelkesedve,
Hitünk s jogunkért mindent áldozál
S előtted a kitartó küzdelemben
Kérdésbe nem jött élet és halál!

Sötét világnak éji réme kelt fel,
Száz ördögöt, halált nyakunkra vitt.
S rohant az elvakult, dühöd sereggel
Letörni lelkünk égi szárnyait;
Igaz hitünkért csapkodott fejünkre
Az elnyomás szeges, vad ostora
S te síkraszállva rontál ellenünkre
Vallásszabadság hős apostola!

Megujhodott hitünknek bölcséjében
Az árva gyermek jajja felsikolt,
S te tenházadra szállt üszök tűzében
Szívedhez kapva hallod a sikolyt;
A hang után figyelve törsz előre
Pokol csatákon, ádáz harczon át,
Szent esküvéssel Istened nevére —
Megvédni ősid drága birtokát.

Pogány zsvaj, bérencz had vijjogása
Már-már rivallt az áldozat torán,
Mikor, mint égi tűznek villanása,
Feltűnt Gusztáv Adolf a szirt fokán,
És zászlaján az Úrnak szent nevével
Nyomult előre: élni, halni kész,
És küzde bátran százezer veszélylyel
A szent ügyért a hős, a nagy vitéz.

Kik álltak ott, merőn az égre nézve,
A csüggedők az ásott sír körül,
S a „harmadik jaj“ felsíró jelére
Remegve vártak — a felhők mögül,
Kigyúlt szemekkel, új erőre kelve
Látták az ég választott emberét,
Ki rácsapott a tomboló seregre,
S az „Úr szelével“ szórta szerteszét.

Az éj ködéből szép hajnal sugára,
Szabad hiteltünk napja felragyog,
S a földieknek elcsitult zajára
Az angyaltábor égi dalba fog:
A győzelem mienk, hozsánna érte,
Ki áldozatra adta életét,
Áldás, dicsőség szálljon nagy nevére, —
Ki hős halállal halt meg a hitért. —

Az eszme győzött . . . ezt nem ölheté meg
Fejünkre omló, zúgó tengerár;
Az eszme él, bár díjja életének
A Golgotán egy „nagyyszerű halál.“
Halál nyomán új élet sarja éled,
A síri hant, öröklét záloga,
Örökkön él, miért kihulla véred,
Krisztus vitéze, hősi bajnoka!

Csodálva látták kelni a világban
S lefutni Észak fényes csillagát,
Minek nyomán a felhasadt sugárban
Az égi béke hön mosolyga át.
Ragyogj te tiszta fény reánk a földre!
Szemünk ma is csodálva néz feléd,
Ki bésugárzod — új életre költve
A hitszabadság áldó szellemét.

Isten! ki ezredévek porszeméből
Alkottad össze nagy világodat,
De újra porba hull lehellestedtől,
Ha kell a nap kelet s a nap nyugat,
A szikra mit ledobsz a föld porába,
Ha lángragyúl, örökre fenragyog;
Ha jó is ég, föld összeroppanása
E szellem él! . . . örökre élni fog!

Rohoska József.

Gusztáv Adolf.*

Alig pirúlt fel a reformáció hajnala, alig hinté szét éltető napja sugárait a római álom ital által elaltatott népekre, alig hangzottak el az ébredők ajkáról az első szavak s már vész-fellegek tornyosultak a tisztuló égen. A megrettent Róma, mely

eddig elég ügyes volt jámbor híveit azon az úton vezetni, mely ő hozzá visz, megmozdított minden követ, meg tett minden lépést arra nézve, hogy ismét homály borúljon a föld népeire, melynek leple alatt nyugodtan folytathassa megszakított munkáját, a hívők lelkiismeretének elrablását, az egész földön való uralkodásának megvalósítását. Megdördültek a pápaság szolgáinak ágyui, hogy elnémítsák azon hangokat, melyek megrendítették a földet a pápai trón alatt. Kardot ragadtak, hogy annak fénye elhomályosítsa az igaz hitnek lángsugarait. Az eszmét, az igazságot, melyről tudták, hogy győzedelme bukásuk leend, megfeszített erővel igyekeztek vérbe fojtani.

Azonban az eszme, az igazság, hiába fojtotta vérbe a fanatizmus szentségtelen kezekkel azt, kitört a koporsóból, eget kért és . . . nyert. A kardok villogása megtört a megújított hit ragyogó fényén s az ágyudörej, harczi zaj közül tisztán hallatszottak a biztató, lelket világosító szavak. Az eszme győzött! . . . S mi mai protestánsok csak nagy hálával és tisztelettel borulhatunk le azon letűnt, nehéz idők nagy emberei előtt, kik az eszme e győzelmét elősegítették, kik számunkra hitünket biztosították. Most is, a mikor Gusztáv Adolfnak, a hős svéd királynak sírján gyűjtjük meg az emlékezet fáklyáját, egyúttal hitünknek áldozunk, mert Gusztáv Adolf korának egyik legbuzgóbb protestánsa volt, ki félretéve minden önzést, egyéni s bátran mondhatjuk politikai érdeket, egyedül meggyőződéseért s hitéért szállott a síkra s részesült hősi halálban.

Végig-végig tekintek e nagy férfiú egész életének történetén, fölkeresem családjá körében, királyi trónján, a harc mezején, egyházában, magános szobájában s minél többet szemlélek, minél többet látok, valóban annál nagyobb csodálattal telek el e hős király szép és nemes tulajdonságai iránt. Őt tiszta jelleme, forró hazaszeretete, rendületlen protestáns érzülete valóban eszményi alakká teszik. Ellenségeivel nem lehet még összehasonlítani sem.

Mint ember, felfogva az isten képére teremtett ember rendeltetését és célját, erejéhez mérten igyekezett azt megvalósítani. Szívében mindazt feltaláljuk, a mi dicsőségére válik Isten gyermekének. Önzésnek, érdeknek soha nem állott szolgálatába; tiszta lelke a szépért, jóért és nemesért rajongott; szerette embertársait, imádta hazáját, vallásáért pedig életét áldozta! E kitűnő erények hatották át minden cselekedetét. Országát, mely eddig csaknem észrevétlen húzódott meg az örök hó birodalmában, hatalmas, s ellenségeitől rettegett országgá tette. Kereskedelmének, iparának nagyobb lendületet igyekezett adni, e terve azonban az örökös háború s a megfogyott lakosság kevés száma miatt csak részben sikerült. Az oktatásügyet teljesen újjá szervezte, egyetemet s gimnáziumokat állított, azokat a kor tudományos színvonalára emelte. Az áldozat-hozatalnál maga járt elől jó példával, családi birtokainak legnagyobb részét az oktatásügy céljaira ajándékozván. Hadseregét is czélszerűen újra alkotta s

* Részlet a hittanhallgatók által december 9-én tartott Gusztáv Adolf emlékünnepevény felolvasott műből.

abba oly fegyelmet és rendet öntött, a melyre maga is büszke volt. Annál rosszabbul esett neki németországi hadjáratában, midőn a svéd seregnek egy németekből álló ezredében felbomlott a rend. Elítélte a németek e magaviseletét s keserű szavakkal adott kifejezést megbotránkozásának. „Ti németek — szólott — ti magatok vagytok, a kik saját hazátokat meglopjátok, s tulajdon hitrokonaitok ellen dühöngtök! Isten a tanum, útállak benneteket, undorodom tőletek, szívemet epe futja el, ha rátok nézek! Ti lépitek át rendeleteimet, ti vagytok okai, hogy a világ engem átkoz, hogy az ártatlan szegénység könnyei üldöznek . . .“

Méltán elkeserítette a németek e rendbontása őt, ki nemcsak alattvalóitól, de önmagától is megkövetelte a rendet, fegyelmet. S ő nem is tekintette magát másnak, mint katonának; harczoisaival megosztotta a szenvedést, a fáradaimat, sőt talán neki jutott azokból a legnagyobb rész. Most mint katonai mérnök járja be a vidéket, majd mint az utolsó közkatona ásóval kezében, izzad a nehéz sáncz munkában; itt vizsga szemekkel fürkészi az ellenség gyenge oldalát a reá omló golyózapor közepette: ott mint egy harczó félisten buzdítja lankadó híveit s új lelket önt a csata viharában már-már csüggedőkbe! Valóban ily elszánt, sokszor túlmerész, erélyes, elhatározásaiban gyors, fáradaimat nem ismerő vezér kellett annyi diadalnak kivívására, a szent ügyért így lelkesülő koronás fő hitünk megtartására. Ellensége II. Ferdinánd, ki eleinte gúnyosan csak a „hófelség“-nek hívt, megismervén őt, megtanulta becsülni s megtanult tőle rettegni is. Ferdinánd vezérei, az európai híru Tilly és Wallenstein is elismerték fényes hadvezéri tehetségét, sőt egy alkalommal Tilly, midőn még mint győzhetlen hadvezér állott Európa színe előtt, így nyilatkozott Gusztáv Adolfról: „A svéd király ép oly eszélyes, mint vitéz ellenség, megedzve a háborúra, s évei legszebb virágában, . . . olyan játékos ő, ki ellen nem veszteni már magában véve nagy nyereség!“

Hogy korának legkitünőbb hadvezére volt, azt győzelmeinek hosszú sora is bizonyítja; a sok közül legyen elég két példát felhozni, két győzhetlennek tartott hadvezér felett. Tilly és Wallenstein felett aratott diadalát! Az első felett nyert diadalának örömét s gyümölcseit élvezhette még, de a Wallensteinnal küzdött csatájában győzedelmes serege csak szeretett királya holt testén át szágúlthatot a diadalra! S ha halála megakadályozta őt nagy tervének, a protestantismus teljes felszabadításának munkájában, de föllépése, erélye s hitsorsosai védelmére kihúzott fegyvere azt eszközölték, hogy a háború későbbi alakulásaira irányt adva s kedvező hatást gyakorolva, a protestantismusnak létjoga hosszú küzdelem után végre biztosított.

Csodáló tisztelettel kell megállanunk vallásáért lángoló szíve előtt, mely utolsó dobbanásig lelkesült a megújított hitért; de nem csak lelkesült, hanem tett is érette annyit, a mennyit lelki és anyagi ereje tenni engedett. S e munkájában az értelmes, kirá-

lyához híven ragaszkodó svéd nép nagyban gyámoltá őt. Midőn a dán, orosz és lengyel háborúk miatt kimerült, elcsigázott király és nép otthonába tért megpihenni, a német protestantismus halál-vívódásának hangjait az ő fülükbe is elvitte a tengeri szellő s királya szavára a fáradaimat ki sem pihent sereg útra készen állt, hogy megmentse a pusztulással fenyegetett hitrokonokat. S midőn a háború költségeire nem volt elég a fedezet, minden ékszerét pénzzé tette a nagy lelkű király, hogy a szent czél elérésében akadályozva ne legyen! E valóban királyi példa által föllekesítve, nemcsak a főpapok és főnemeseik, de még a köznép is versenyezve vitte filléreit a szent ügy oltárára! A német partra léptekor vallásos érzete imára nyitja ajkait kegyelmet, áldást kér tiszta, önzetlen munkájához; minden csatája előtt lelki szükség készíti, hogy erőt és segílyt kérjen a Mindenhatótól; szinte látom, a mint a „kicsiny sereg“ királya körül zsolozsmát zengve, imát rebegve száll lélekben az egek Urához, s a kivívott győzelem után el nem mulasztotta hálákat adni annak, ki küzdelmében megsegítette s diadalra vezette.

De önzést, érdeket nem ismerő, egyedül a krisztusi szellem által vezérelt lelkének nagyságát és erejét mi sem mutatja jobban, mint az, hogy megvetve a nyugalom, a pihenés puha karjait, melyek a hosszú háborúk után kitarva fogadták a hazatérőt, egy benső, isteni sugallat által ösztönözve, leszáll királyi trónjáról, fegyverbe öltözik, odahagyja családját, házat, hazáját, — koronáját s vele életét is öldöklő csaták zajába viszi — hitéért, szent meggyőződéséért.

Ily nagy áldozatot csak az hozhatott, kinek szívében a szentlélek ereje munkálkodott, a kit Isten kegyelme választott a nagy feladat véghezvitelére. Minden szava, minden tette, egész élete egy szent harmóniába olvad össze, melynek alaphangja az Istent féltő, embert szerető lélek vallásos, magasztos hangulata.

Bertók Béla.

Á l o m.

*Ha földre száll a néma éjszaka,
Szememre édes mély álom borúl,
S a lelkem elfáradva messze száll,
Egy szebb világot óhajt otthonúl.
Egy más világot, arra . . . messze . . . föl,
S pihenni vágy, pihenni végre már
S keresni azt a boldogabb hazát,
A melyben Isten összes üdve vár.*

*Szememre édes, mély álom borúl,
Ha földre száll a néma csendes éj
S a lelkem elszáll; érzem, . . . érzem én
Reám borúl a gyász, a szemfedél, —*

Úgy érzem én, hogy egy halott vagyok;
Kísér síromhoz néma gyászszereg,
Hogy e felett a „messze ment” felett
Utolsó útján könnyet ejtsenek.

Látom még egyszer jó barátimat,
És azt az édes, drága, jó anyát;
Szívének összes érzeményeit
A fájdalom s a bánat hatja át,
Úgy hull a könnye, úgy hull szüntelen,
Fehérre mosva gyászos szemfedőm
S remegve nézem édes jó szülém,
A mint ott áll könnyezve, szenvedőn. —

Úgy fáj ez nekem, s mégis jól esik,
Halott szívem örülve megremeg:
Lesznek tehát óh, kik sírom felett
Idők multán is könnyet ejtsenek. —
Lesznek tehát?! . . . de ah a fájdalom
Reám borítja sűrű fátyolát:
— Nem látom azt, kit úgy szerettem én,
Nem látom azt a csalfa, kis leányt.

Zombory Andor.

Néhány szó Pap Károly „Tóth Edé“-jéről.

Irodalmunk a közelmúlt napokban egy sok tekintetben becses monográfiával gazdagodott. E mű Pap Károlynak, Tóth Edé élete című tanulmánya, mely a pálya küszöbén álló s — a kezdet után ítélve — szép jövővel biztató szerző széleskörű ismereteinek és láradásos utánjárásának ékesen szóló tanubizonyosága. Sok tekintetben becsesnek állítottam e munkát s e jelzőt teljes öntudattal használtam, mert irodalomtörténeti értékét elvitatni nem lehet. Becsessé teszi e művet első sorban azon körülmény, hogy szerzője a »Falu rossza« hírneves írójáról eddig elszórtan megjelent adatokat összegyűjtötte s azokból egy kerek egészet alkotott. E mellett, — mit első helyen kellett volna említenem, — a költő életéből számos oly adattal ismert meg, melyek nélküle talán sohasem jutottak volna nyilvánosság elé. Fontosnak kell mondanom e tanulmányt azért is, mert az, kinek életét és műveit szerző megismertetni vállalkozott, teljes mértékben rászolgált arra, hogy emléke egy oly munkában örökre fennmaradjon. Tóth Edé u. i. egyike irodalmunk azon alakjainak, kik hosszas hanyattatás után és súlyos megpróbáltatások árán jutottak el az annyira megérdemelt babérokhoz. Egy ama sok közül, kiknek akkor hullott ki a toll kezükből, mikor attól a legtöbbit remélhattük volna, egy fényes csillag, mely szemkápráztató fényvel jelent meg a kéklő mennybolton, hogy csakhamar lefutva, annál mélyebb, annál maradandóbb emléket hagyjon maga után, annál nagyobb úrt maga körül.

S a míg e sokat hányt-vetett férfiú életkörülményeit olvasom, mintegy ismétlődni látom bennük a sors útait; megújulva látom magam előtt költészetünk ama másik fényes alakjának sötét sorsát, ki ugyanazon szerepet tölté be a magyar népdal, melyet költőnk a magyar népszínmű művelése terén. Igen, a ki ismeri Tóth Edé életét, lehetetlen, hogy fel ne tűnjék az a nagy hasonlóság, mely a Petőfi s az ő pályájában oly szembeszökő. Mindkettőjüket benső sugallat, mondhatnám isteni ihlet szólítja el a szülei háztól s ragadja elébb-élebb a jókor megsejtett hírnév, dicsőség után. Utjára mindkettőt a bőszipapa kitagadó szavai kísérik. Mindkettő a szenvedések hosszú iskolájában növekedik nagygyá. Mindkettő a színpadon hiszi megvalósítani lelkének legfényesebb álmait s mégis mindkettő irodalmi téren elért sikereivel szerez magának hallhatlan nevet. Mindkettő java erejében, pályája délpontján dől sirba, magukkal vivén egy egész nemzet reménységét.

Egy ily pálya már önmagában felkölti az érdeklődést, leköti a figyelmet s kivívja maga számára a jogos szánalmat. Mi azonban a korai véget ért Tóth Edében nem csak a költőt csodáljuk és fájlatjuk. Oh nem! Sokkal közelebb áll ő a mi szívünkhöz. Hiszen büszkén vallhatjuk őt sajátunknak, jogosan mondhatjuk róla, hogy ő is közülünk való. Igen! Tóth Edé első sorban a miénk, sikereiből méltán kérhet részt a sárospataki főiskola! Ez intézet fogadta ölébe az új életpályát választott ifjút, ez lett a szülei ház helyetti második otthonává. Itt szívta magába a magyar irodalom, a költészet iránti rajongó lelkesedést; itt nyílt alkalma a tehetségét jókor megérezett ifjúnak a költői szárnypróbálgatásra.

Ez okból kétszeresen érdekes előttünk a Pap Károly munkája, mely egyébiránt minden művelt ember számára kedves olvasmányúl szolgálhat. Szerző részint a költő önéletrajzi töredékei, részint a róla eddig megjelent adatok, legnagyobbbrészt pedig a költő máig is élő rokonainak, barátainak és ismerőseinek élszóbeli közlése alapján írta meg munkáját ügyes tollal, élénk, könnyed előadásban. Ezek mellett nem egy helyen érvényesíti saját ismereteit, főleg az oly részletekben, hol az uralkodó politikai és irodalmi élet képét festi, vagy a hol az egyes művek aesthetikai méltatását nyújtja. Nem éri be a pusztá, száraz adatok kronológiai előadásával: oly munkát akart nyújtani, mely a mellett, hogy a költő életének és műveinek hű képe legyen, tehát ismereteket közöljön, egyszersmind szó-rakozást is nyújtson. S bátran állíthatjuk, hogy e cél el is érte. Eleitől fogva élénk érdeklődéssel kísérvük a költő életpályáját, mely tövist bőven, de rózsát alig termelt számára. Az atyja akaratából, hajlamai ellenére kereskedővé lett gyermek ifjú, a kitagadott pataki diák, a lövői nevelő-ispán, a rongyos, éhező, nem egyszer a kétségbeesés szélén álló vándor színész, a sírja felé közelegő, hírneves író mind oly hiven vannak élénk állítva, mintha szemünkkel látnók. Az egyes műveknek pedig oly alapos, oly tárgyyszerű méltatását találjuk, hogy a munka e tekintetben alig hagy fenn valami kívánni valót. De mégis! ha szerző művének ily címet adott: »Tóth Edé élete és művei,« egész joggal vár-

hatnók azt, hogy írónk szép prózai és szoros értelem-ben vett költői munkásságát is tárgyalni fogja, azonban családunk. Előbbi irányú tevékenységét u. i. bár annak termékeire több ízben hivatkozik, egy szóra sem érde- mesíti. Költői munkásságának egy kötetnyi gyümöl- csével pedig 3 lapon számol be. (224—227. l.).

Nem szándékom e helyen a munkát részletesebb bírálat tárgyává tenni; ezt az enyémnél avatottabb tol- lakra bízom. Legyen elég költőnk Patakon tartózkodásával, közelebről az önképző-körben való szereplé- sével foglalkozni, illetőleg szerzőnek erre vonatkozó, téves közlésen alapuló adatait rektificálni.

Mindenek előtt jöjjünk tisztába az idői körülmé- nyekkel. A lépten-nyomon előforduló sajtóhibák körül u. i. egy oly szerencsétlenül csúszott be, hogy ennek következtében az író Patakon időzésének egész tartama kétséssé, bizonytalanná vált. Míg t. i. a mű 37. lapján azt olvassuk, hogy a magasra törő ifjú 1862. június havában hagyta oda Posner fővárosi papírkereskedő üzletét, egy későbbi passus szerint csakis az 1863. év szept. 2-án jegyeztetett be a főiskolai anyakönyvbe, (44. l.) holott mint a mű további folyamából is kitet- szik, költőnk az 1862²/₃ iskolai évet s az 1863³/₄ év első felét tölté Patakon s 1864. február havában mondott végbúcsút az intézetnek, melyben eltöltött napjaira élete végéig mindenkor szívesen gondol vissza. De még ez esetben sem helyes az 58. lap ama pontja, melyben szerző a költő Patakon időzésének második évét az 1863-at mondja. Itt legfeljebb az 1863³/₄ iskolai év állhatna meg.

Mielőtt szerző hősét Patakon bemutatná, teljes elismeréssel adózik főiskolánk jelentősége, nemzeti és kulturális missiója iránt. A főiskola azon időbeli szer- vezetét, a tanítási rendszert, a viszonyokról való leghí- vebb tájékozottsággal tárja fel; majd ifjúságunk belső és külső életéről nyújt találó képet. Tovább folytatja az ifjúsági önképző egyletek ismertetésével. Itt azon- ban már nemcsak határozatlansággal, de a viszonyok teljes félreismerésével találkozunk. Innen van, hogy költőnk első sikereiről, a térről, melyen azokat kivívta, nem tudunk magunknak tiszta, világos képet alkotni. Okúl szolgál pedig erre az, hogy szerző önképző tár- sulatunk 60-as évekbeli szervezetével nincs tisztában s összezavarja azt a gimnáziumi ifjúság mai Erdélyi ön- képző-körével, mely pedig csak 1869-ben alakult. A tényállás pedig körülbelül ez:

A 60-as években a főiskolai ifjúság kebelében csakis egy ifjúsági önképző egylet állott az aesthetikai műérzék fejlesztésének s a szép irodalom művelésének szolgálatában. Ez volt a mai akadémiai »Magyar iro- dalmi önképző társulat,« mely azonban tagjai sorába felvette a gimnáziumi felsőbb osztályának növendékeit is, a mennyiben t. i. elegendő munkakedvet és tehet- séget éreztek magukban az irodalmi önképzésre. Ez önképző társulatnak volt — bár mindössze néhány hónapig — egyik aránylag tevékeny és tehetséges tagja Tóth Ede; következőleg mindaz, mit szerző egy akkori gimnáziumi ifjúsági önképző egyletről felhoz, a mai viszonyoknak teljesen megfelelő ugyan, de az akkori (60-as évekbeli) körülményekre alapjában tévesek (63. l.)

Nem áll az sem, mintha az az ifjúsági önképző- társulat a 60-as években Erdélyi önképző-kör nevet vett volna fel (62. l.) a mi szerzőt félrevezette, az bizo- nyára azon már említettem körülmény, mely szerint a 60-as évek vége felé kivált az önképző társulattól a gimnáziumi ifjúság Erdélyi köre, mely nagy nevű alapítójának nevét maig is megtartotta.

A 65. lap azon kikezdésétől azonban, mely köl- tőnknek a »Magyar irodalmi önképző-társulat« tagjai sorába való belépéséről szól, szerző mindvégig biztos nyomokon halad s adatai egytől-egyig pontosak.

A tér korlátolt volta nem engedi, hogy részletekbe bocsátkozhassam. Ennyit azonban annyival inkább szük- ségesnek tartottam megjegyezni, mivel arról úgy va- gyok értesülve, hogy e kis mű nemsokára átdolgozva és bővítve fog megjelenni. Ez esetben talán e néhány igénytelen megjegyzésem sem lesz a pusztában elhangzó szó. S ha szerző átdolgozásában figyelembe veszi észre- vételeimet, ha javítani fog a kifogásolt helyeken, akkor mi sem fogja zavarni azon kellemes benyomást, melyet ezen — különben a legapróbb részletekig megbízható — munka gyakorol reánk s akkor én is elértem célomat.

— ip. —

A vegyes házasságra vonatkozó egyházi vi- szály Németországban századunk első felében.

(Vége.)

A kath. papság azonban — mely a rendeletet nem res- pektálta, pápai dispensáció nélkül nem is akarta elfogadni, — kapott a házasulandók ezen vallásosságán s csak azon eset- ben adott áldást a frigyre, ha ígéretet tesznek arra nézve, hogy gyermekeiket a katolikus vallásban fogják nevelni. Sokan, kiket sikerült rábeszélni, kelepcebe estek s kiállítot- ták a reversalist, a melybe születendő gyermekük vallása volt meghatározva. Midőn pedig az ígéret vevése is eltilta- tott, a kath. papság passiv ellenállást fejtett ki, a helyett, hogy reversalist követelt volna, ott, hol önkéntesen ígéret nem tétel, minden további magyarázat nélkül megtagad- ták az esketést.

A kormány gondolva, hogy egyik a másik fél nélkül nem boldogul s hogy itt csak kölcsönös megegyezés útján érhet el valamit, megkezdte az alkudozásokat a római cúriával. Természetesen mindkét fél úgy akarta vezetni az alkut, hogy neki legyen belőle haszna s így ezen alkudozás sok reménytelen nem kecsegtette egyik pártot sem, különö- sen a kormány pártját, mivel a reakcionális szelleméről híres XII. Leó pápa ült Szent Péter székén. Azonban ezt a lépést meg kellett tennie, hogy megtudja, mennyiben hajlandó a pápa a jelenkor követelményeihez alkalmazkodni. A püspö- kök a kormány engedelmével a pápához folyamodtak 1828. márcziusában s kikérték a szent atya véleményét a vegyes házasságra vonatkozólag. XII. Leó azonban nem adhatott feleletet a püspököknek és a kormánynak, mert időközben meghalt s így az ügy elintézése utódjára VIII. Piusra maradt.¹

VIII. Pius 1830. márczius 25-én kelt brevéje aztán írott bizonyossága annak, miként vélekedik a szent szék ebben az ügyben. E szerint a vegyes házasság csak azon feltétel alatt engedhető meg, illetve áldható meg, ha a gyermekek kath. vallásban való neveltetése biztosítva van; ellenkező esetben is meg van engedve, úgy azonban, hogy a pap csak mint hiteles tanú legyen jelen s ekkor a házasság nem esik

¹ Wurga L. i. m. III. k. 12 l.

egyházi censura alá.² A breve tartalma tehát homlokegyenest ellenkezett a királyi rendelettel, miért is a kormány legtávolabhról sem volt megelégedve a pápa nyilatkozatával. Azt, hogy a rendeletet hatályon kívül helyezze s a brevét léptesse érvénybe, nem tehette meg a nélkül, hogy az állam kárt ne valljon, de nem tehette meg azért sem, mert azáltal alá vetette volna magát és országát a Rómából jövő parancsoknak s így a szentszék fölényét elismerte volna, visszaküldte tehát az iratot Rómába s annak megváltoztatását kérte. XVI. Gergely VIII Pius utódja azonban, ragaszkodván elődje nyilatkozatához, ezt nem tette. A kormány tehát visszahozatta az iratokat s azon gondolkodott, hogy miként oldja meg ezen kérdést úgy, hogy sem a pápát meg ne sértse, sem magának kárt ne okozzon.³ Ha ki nem hirdeti a kormány a brevét, ez úgy tűnt volna fel a curia előtt, mint nyílt hadüzenet. Azt azonban a kormány legalább egyelőre nem akarta, hogy szemtől-szembe harcoljanak egymással, hanem más, valami békésebb megoldását kereste a dolognak.

Ez azonban nem ment olyan könnyen! A szentszék már megmondta a maga véleményét, a melyet a kormány a saját megalázása nélkül semmi esetre sem fogadhatott el, ha pedig az ország főpapjaival lép pactumra, akkor a pápai székét ingerli maga ellen s a kedélyek még nem voltak olyan érettek, hogy ezt veszély nélkül nyíltan tehette volna. Végre sok vajudás után Bunsen lovag, római követségi megbízott tanácsára arra határozta magát, hogy kétszínű politikát fog űzni; azt akarta ezzel elérni, hogy egyrészt a pápával ujjat ne húzzon, másrészt pedig, hogy saját céljait legalább részben érvényesítse s a további haladáshoz az utat előkészítse.

1834-ben gr. Spiegel Nándor kölni érseket Berlinbe hivatva, s egyezséget ajánlott neki, mely szerint a breve világos értelme ellenére a vegyes házassokat a papok tartozzanak megáldani s a passiva assistentiát csak kivételesen alkalmazzák.⁴ Spiegel, ki a kormány szándékát más szemmel nézte, mint a pápa, s ki különben is a békésebb párthoz tartozott, elfogadta az egyezséget, a melynek a dolog természetéből kifolyólag titokban kellett maradni a szentszék előtt. A kormány ez egyezés megkötése után VIII. Pius brevéjének kihirdetését megengedte. Spiegel pedig haza érve pástorlevelet küldött megyéje papjainak, a melyben az egyezés szellemében utasította a lelkészeket, hogy a vegyes házasságot áldják még s csak rendkívüli esetben assistáljanak passivae. A püspöki helytartóságnak pedig egy a brevével teljesen ellenkező magyarázatot adott.⁵ A király viszont azon ígéretet tette, hogy a polgári házasságot, mely még a szelíd Spiegel szemében is szálla volt, el fogja törölni.⁶

Ezen egyezséget aztán elfogadták a trieri, paderborni és münsteri püspökök is s így a kormány kijátszva a pápa hajthatlanságát, mégis elérte azt, a mit elakart érni. Ez egyezés által a kath. papságtól annyira üldözött 1825-iki rendelet lépett előtérbe VIII. Pius brevéje s XVI. Gergely merev magatartása ellenére.

Azonban az egyezés, mint előre látni lehetett, nem sokáig maradt titokban. Alig zárta be szemeit a kölni érsek (1835), egy ultramontán belga lap nyilvánosságra hozta az érsek breve-ellenes utasítását, a mely annyira felzaklatta a belga ultramontán sajtó által különben is ingerelt katolikusokat, hogy a rajnai tartományok már politikai szakadásra is gondoltak katolikus uralom alatt.⁷

A kormánynak most nagyon körültekintőnek s ovatosnak kellett lenni, hogy kit ültessen a fontos kölni érseki székbe. Választása igen szerencsétlen volt. Droste Vischering Klement

nevezte ki kölni érsekké, a ki már mint münsteri fővikarius ujjat húzott a kormánynyal a vegyes házasság ügyében. Igaz, hogy a kormány azon feltétel alatt nevezte ki, ha az 1834-iki egyezséget híven megtartja; az is igaz, hogy Droste megígérte, hogy békés szellemben fogja kormányozni egyházát; azonban a kormány nem jól ismerte Drostet s túlságos bizalommal jutalmazta meg, a melylyel ő csakhamar vissza is ért. Drostenek merev hajthatatlan jelleme s ultramontán törekvése annyira ismeretes volt, hogy kinevezésének hírére maga a pápai követ is így kiáltott fel: „megbolondult a porosz kormány!” Nyilván való volt, hogy Drostének mily fogalmi vannak a kath. és prot. egyházzal; amazt a mennyországgal azonosnak tartotta, ennek még jogait is megtagadta; az államot pedig bűnbe merült világnak tartotta.⁸

Ez alatt Hommer, a trieri érsek meggondolva a dolgot, visszalépett az egyezségtől s halálos ágyából irt egy levelet a pápának, melyben felfedte a titkos egyezséget s mély bánattal s önmagának tett keserű szemrehányásokkal vallotta be a pápának, hogy ő is részese volt ezen egyezésnek: de lelke nem hagyta nyugodni, nem akarta a sírba vinni megbánás nélkül azt, hogy eretnekekkel alkudozott vallás dolgában s egy benső erőtől kényszerítve halálos ágyán ismeri be, hogy rosszul cselekedett.⁹

Igy az egyezségről a szentszék is értesült s ez által a porosz kormány igen kényes helyzetbe jutott, mert nyilvánosságra jutott politikája, melylyel a szentszéket ki akarta játszani.

Droste, ki eddig az egyezés ellen nem lépett fel nyíltan, most már kénytelen volt — hogy a szentszék előtt olyannak ne tűnjék fel, mint Spiegel érsek volt, — a nyilvánosság elé lépni. Utasította papjait, hogy a brevéhez szigorúan alkalmazkodjanak s az egyezséget, a melyre pedig ő is szavát adta, mellőzzék.

A toleransabb papokat üldözni kezdette s általában olyan magatartást igyekezett tanusítani, mely Róma tetszését megnyerje. Hiába való volt a kormány részéről minden szép szó, minden fenyegetés, Drostet útjában megakadályozni nem lehetett. Sok hasztalan kísérlet után a kormány látva, hogy így nem boldogul, erőszakhoz folyamodott. 1837. nov. 20-an az érseket elfogatta s *Minden* erődbe záratta.

Most már a szentszék is nyíltan fellépett Droste védelmére. XVI. Gergely még ugyanazon év decz. 10-én tiltakozott „az egyházon elkövetett ezen erőszak ellen” s dicsőítette az érsek vértanúságát. Ez erőlyes hangú tiltakozásra a porosz kormány jónak látta feleletet adni.

A porosz követ a kormány eljárását az érsek ellen csak az önvédelem ideiglenes tényének magyarázta s a pápát, mint bírót ismerte el ezen ügyben; a pápa azonban semmire sem akart tudni addig, míg az érseket vissza nem helyezik.¹⁰ Ezt pedig a kormány nem akarta s a mint Görres, az érsek védője, a protestantismust és a porosz kormányt megtámadta, ez is fölvetette a harcot úgy, mint a hierarchia és az állam közötti küzdelmet, s ettől kezdve a harc teljes erővel dühöngött. Az elégedetlenség minden létező eleme összegyűlt a vallási vitában s folyt a harc keményen, szenvedélylyel. A rajnai és a vestfáliai katolikus nép fanatizmus páratlan erőszaktetelekben nyilvánult. A nagy zavarban a münsteri és paderborni püspökök is bejelentették az egyezségtől való visszalépésüket, azonban a király nem fogadta el.

A fogoly Droste, egészsége helyreállítása végett szabadon bocsátatását kérte, mire a király megengedte oly feltétel alatt, hogy helyét engedelem nélkül nem hagyja el. Droste tehát el volt zárva a külvilágtól, a harcosok azonban nem maradhattak vezér nélkül, a kinek szavára hallgasanak s ki jó példával járva elől, megmutassa az egyház harcoló katonáinak, hogy milyen az igazi katolikus. Droste elfogatása után csakhamar fel is lépett egy férfiú, ki minden

² Wurga L. i. m. IV. 77 l. Rapaics R. i. m. III. k. 603. Baur. F. i. m. V. k. 271. l. Hase K. i. m. 560. l.

³ Rapaics R. i. m. III. k. 603 l.

⁴ Rapaics R. i. m. III. k. 603. l. Hase K. i. m. 560. l. Marczali H. i. m. 238 l.

⁵ Baur F. i. m. V. k. 271. l.

⁶ Marczali H. i. m. 238. l.

⁷ Marczali H. i. m. 238 l.

⁸ Marczali H. i. m. 238 l. — Wurga L. i. m. III. k. 78 l.

⁹ Baur F. i. m. V. k. 271. Hase K. i. m. 561 l.

¹⁰ Hase K. i. m. 562. l.

tekintetben a kölni érsek példája után haladt. Ez Dunin Márton gnesen poseni érsek volt.

Dunin, ki az előtt a kormánynak kész eszköze volt, 1837-ben megkereste a kormányt, hogy az elharapózott visszaélések ellensúlyozása végett vagy kihirdethesse az 1830-iki brevét, a saját kerületében, vagy legyen szabad neki e tekintetben az apostoli szék határozatát kikérni. A kormány belátva azt, hogy ha a breve kihirdetését megengedi, nagy következtelenséget árul el s a harcot ezen tétével föladja, másrészt tudta azt, hogy a szentszék mereven ragaszkodik az 1830-iki brevéhez, az érsek mindenféle ajánlatát visszautasította.

Ekkor Dunin nem hallgatva a kormány tiltakozó szavára, 1838. febr. 27-én egy pásztorlevelet küldött megyéje papságához, a melyben meghagyja, hogy az 1830-iki breve utasításait szigorúan tartsák be, ellenkező esetben az illető lelkész hivatalától felfüggesztetik.¹¹ A kormánynak tudomására jutván az érsek pásztorlevelének tartalma, annak visszavonására hívta fel. Azonban Dunin figyelmen kívül hagyta ezen felhívást s mereven ragaszkodott álláspontjához. A kormány most az engedetlen érsek megbüntetéséhez folyamodott. Rendeletét érvényen kívül helyezte a papoknak, kik a pásztorlevél ellenére tettek oltalmat ígért, magát az érseket pedig felségsértés és engedetlenség miatt a poseni kerületi törvényszék elé állította. Az érsek a törvényszék ítéletét incompetensnek nyilvánította s nem fogadta el, azonban az idézésre megjelent Berlinben. Az alkudozások eredményre nem vezettek, minek következtében kihirdették a törvényszék ítéletét, a mely szerint az érsek fentemlitett bűnei miatt hivatalvesztésre s félévi várfogságra ítéltetett. (1839. ápr.) A király III. Frigyes Vilmos, ki békés úton szerette volna elintézni ezen ügyet, mivel Dunintól is kapott egy levelet, melyben ez az ítélet megsemmisítésére kéri, az ítéletet egyelőre nem hajatta végre s kész volt engedni, csak-hogy a kellemetlen ügynek végett vessen. Az ítélet azon részét, mely az érseket hivatalvesztéssel sújtja, megsemmisítette, másik részét pedig oda módosította, hogy az érseknek Berlint jelölje ki tartózkodása helyéül.

Azonban az érsek ezzel sem volt megelégedve s a helyett, hogy megnyugodott volna ez enyhe ítéletben, megszegte azt, s ez által a kormány teljes szigorát vonta magára. 1839. október havában Berlint titkon otthagya s Posenbe szökött. A király megtudva az ítélet kijátszását, az érseket október 6-án elfogatta s Colberg várába záratta. Lett erre nagy siránkozás, jajgatás és gyász a kath. egyházban. A káptalan elrendelte az egyházi gyászt, a harang, orgona s egyházi zene elnémult az egész megye területén s valóban oly óriási fájdalmat s részvétet mutattak, mintha nem csak egy engedetlen érsek ártalmatlanná tételéről lett volna szó, hanem mintha a katolikus egyház romjai felett ülnének halotti tort.¹²

Ezen lépésével a kormány az ügyet a válság pontjára helyezte. Vagy győznie kellett, vagy buknia. Az utóbbira azonban több kilátása lehetett, mert a kath. egyház papjai oly compact tömeget képeztek, oly egyöntetűek voltak maguk viseletében s oly határozottan állottak ellen minden csapásnak, hogy az államnak nagyon kevés reménye lehetett a győzelemre.

Igaz, hogy a nyugati és keleti tartományok két érseke fogva volt, azonban a trieri, münsteri, paderborni, ermelandi, kélini, szóval minden püspök Róma mellett foglalt állást. Volt azonban mégis valaki, ki felülemelkedve a régi vallásos előítéleteken ki lerázva magáról a pápai befolyás kényszerubbonyát, megértette a kor intó szavát. Volt egy, ki a kormány szándékát nem az ultramontanizmus homályos szemüvegén nézte, ki áttudta érezni azon szándék méltányos intencióját s ki ezen érzelmét nyilvánítani sem késlekedett. E férfiú a boroszlói püspök Sedlniczky volt. Ő helyeselte,

méltányosnak találta a kormány eljárását, midőn azonban tapasztalta azt, hogy papsága s hazájának többi főpapjai s maga a szentszék is az állam ellen fordult, incompatibilisnek tartotta helyzetét. Azt mint püspök nem tartotta illendőnek, hogy a kath. egyház ellen harcoljon; azt pedig, hogy meggyőződése ellenére csak egy lépéssel is segítségére legyen az egyház ultramontáni céljainak, mint ember elvetette s készebb volt állásától megválni (1840), sem hogy a két rossz közül valamelyiket kövesse. (Később 1863-ban prot. vallásra tért, s mint ilyen halt meg 1871-ben.)¹³

Ilyen volt a helyzet, midőn IV. Frigyes Vilmos 1840-ben trónra lépett. O a vallási kérdéseknek nagyobb fontosságot tulajdonított mint apja s azon igyekezett, hogy az állam és a Róma közötti viszonyt meglazítsa. Ezt tenni más-ként, mint az állam veszteségével, nem lehetett. IV. Frigyes Vilmos azonban még ezen áldozat árán is békés állapotot akart teremteni.

Mindjárt kormánya kezdetén az engedmények terére lépett. Dunint hivatalába visszahelyezte, Drostét szabadon bocsátotta, egy sajátkezüleg írt levélben politikai fondorkodás gyanujától megtisztította. Azonban hivatalába nem helyezte vissza, hanem helyettesül Geissel speieri püspököt ültette a kölni érseki székbe. Drosté pedig hiveitől elbúcsuzván, XVI. Gergelyhez, Rómába zarándokolt.¹⁴

Dunin érsek a mint állását ismét elfoglalja, egy pásztorlevelet bocsátott ki megyéje papjaihoz 1840 augusztus 27-én, a melyben meghagyja, hogy a más hitűekkel békésen, szeretettel bánjanak s tudtukra adja, hogy a vegyes házasságoknál a reversalisok követelése tiltva van.¹⁵

Igy tehát a béke ügy a hogy helyre állt, a zaj lecsendesült, ismét élvezhette a kath. papság azon jogokat, a melyeknek megtartása végett az állammal szembe kellett szállnia. A harcz eredménye az államra nem volt kedvező, mert az a körülmény, hogy a kormány engedményeket adott, a kath. egyháznak, meghátrálás volt az állam részéről. Oka ennek az, hogy a kormány nem lépett fel nyíltan az egyház ellen, hanem annak, hol egyik, hol másik részével akart egyességet kötni. Természetesen ilyen politikával egy olyan szorosan egyesült tábor, mint a kath. egyház, legyőzni nem lehetett. Azáltal pedig, hogy a rendeleteinek nem engedelmeskedő főpapokat bezáratta, csak mérgecsütötte az ügyet, mert egyedüli eszközére, a népre, mely még nem értette még az idő szavát, nem támaszkodhatott.

A cúria ellenben kivívta azt, hogy akarata érvényesült s ez által — legalább még egy időre — a népeket szelid, engedelmeskedő, vakbuzgó tisztelőivé tette. Reá nézve azért is fontos e harcznak ily kimenetele, mert egy nagy protészáns állam felett nyert nagyjelentőségű diadalt.*

Ezzel azonban a harcz nem lett befejezve, ez csak előkészítette a talajt a további fejleményekre csak bekopogtatója volt azon küzdelemnek, mely „kultur harcz“ név alatt ismeretessé lön.

Bertók Béla.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Kirila György.** Ifjuságunkat s közelebbről theol. akadémiánk hallgatóit mult hó 22-én sulyos csapás érte: Kirila György IV. éves hittanhallgató Székudvaron hosszú, kínos betegség után elhunyt. El voltunk készülve halálára, a mint ő is el volt készülve, hiszen az ősz első fuvalma meghozta az ő halálsejtelmét is, s a

¹¹ Hase K. i. m. 5262 l. Rapaics R. i. m. III. k. 605 l.

¹² Hase K. i. m. 563 l. Wurga L. i. m. III. k. 79 l. Rapaics R. i. m. III. k. 605 l.

¹³ Hase K. i. m. 563 l. Rapaics R. i. m. III. k. 606.

¹⁴ Wurga L. i. m. III. k. 79 l. Rapaics R. i. m. III. k. 606 l.

¹⁵ Hase K. i. m. 563 l.

* Wurga L. i. m. III. k. 79 l. Marczali H. i. m. 239. l.

haldokló természet siró szelébe belevegyült az ő csöndes, lemondó sóhaja is; de mégis halála hallatára elszorult szívünk s köny szökött szemünkbe! Hogyne! hisz' benne egy igazán szerető és szeretett pályatársat vesztettünk el mindannyian, ki teljesen átértve jövődi hivatását ambícióval lépett a theológiai pályára s annak virágillatát élvezettel szívta, — tövisének szúrását megadással tűrte. Mert neki, ki még el sem kezdte az Ur szöllejének munkálását, küzdenie kellett a ráomló gúny és rágalom ellen, melyekkel volt hitsorsosai illeték; szenvednie kellett lelkének jobb, szentebb meggyőződéseért. S mi tudtuk becsülni az ő fenszárnyaló lelkét, mely lelkesült az eszményekért; de szerettük is szívből, igazán, mert az ő kebelében melegen érző, önzetlen, tiszta baráti szívet találtunk. S most, hogy elvesztettük, méltán borulunk lélekben fájdalommal, távol domboruló sírhalmára, mert ő jó, nemes és igaz vala. Pályatársai áthatva a fájó részvét érzetétől, haláláról a következő jelentést adták ki: A sárospataki ev. ref. theológiai akadémia hallgatói fájó szívvel jelentik, hogy szeretett pályatársuk *Kirila György* IV. éves hittanhallgató, tartalékos honvéd hadnagy s okleveles jegyző, folyó hó 22-én, életének 28 ik évében, hosszas szenvedés után Székudvaron, szülei házánál jobb létre sanderült. Sárospatak 1894. november hó 22. A sárospataki ev. ref. theol. akadémia ifjúsága.

Nyugodj békén jó pályatárs,
Legyen csendes, szelíd az álmod;
Találd meg fenn, mit itt alatt
Nem volt idő már feltalálnod: — Boldogságod!

— **Ifjúságunknak** egy reményteljes tagja, Végh Miklós I. oszt. tanuló, 11 éves korában, folyó hó 18-án meghalt. Temetése 19-én délelőtt volt a tanári kar s az ifjúság teljes részvéte mellett. Legyen csendes, szelíd az álma a korán elköltözöttnek.

— **Gusztáv Adolf-ünnepély Sárospatakon.** Theológiai akadémiaink ifjúsága szép, vallásos hangulatú ünnepélyt rendezett a nagy protestáns király születésének háromezázados évfordulóján, folyó hó 9-én a kollégium oratóriumában. A szerepléseiben nagy számú gyülekezettel szemben állani szokott ifjúságnak úgy szólván csupán tanárokból és növendékekből álló kicsiny, de fényes publikuma volt, vegyítve a máskor oly nagy számmal összeseregleni szokott városi közönség egy kis töredékével. Az emlékezés lélekből indított nyilvánítása mellett különben egyik célja volt ez ünnepélynek hasonló, vallásos színezetű felolvasó-összejövetelek megkezdése is; azonban lehet, hogy a kellemetlen esős idő, vagy talán a zajtalanság és egyszerűség épen azokat tartották vissza, a kikhez különös képen szólni óhajtottunk. Pedig bizony egészen a mi kedves közönségünk igényeihez mérve igyekezett összeállítani ez ünnepély programját a theológia ifjúsága, a melynek lelkes vezetője útbaigazításai mellett — többek állítása szerint sikerült is elérni ezt a célját. A főiskolai énekhar kezdte meg az ünnepélyt a Luther énekének elzengésével, a mi után *Radácsi György* theol. dékán megnyitó beszéde következett. Majd *Bertók Béla* s. egyleti elnök tartott emlékbeszédet Gusztáv Adolf felett, azután *Rohoska József* hittanhallgató szavalt el Gusztáv Adolfot dicsőítő ódáját s ugyancsak ő olvasott fel egyes részleteket és

jellemző adatokat Gusztáv Adolf életéből. Közbe-közbe az énekhar sikerült énekei emelték az ünnepély hangulatát, a melybe közönségünk úgy látszik, beletalálta magát s érdeklődésével és figyelmével, a melylyel végig kísért bennünket — azt a meggyőződést teremtette bennünk, hogy a vallásos összejöveteleknek — ha eleinte kevesebb, de később több-több szívet leszünk képesek megnyerni Sárospatakon is épúgy, mint bárhol.

— **A Magyar Irodalmi Önképző Társulat** a tervbe vett felolvasó-estélyek közül december 1-én tartotta meg az elsőt az ifjúsági énekhar és zeneegylet közreműködésével. Dr. Székely György, az önképző tanár elnöke szellemes fololvasást tartott a szokásról; majd Rohoska József hittanhallgató olvasta fel Janka Károly hh. »Adalékok Mázsa Tamás élettörténetéhez« című humoreszkjét. Papp Ferenc jh. komoly, Janka Károly hh. pedig víg szavalatával szereztek a hallgatóknak élvezetes perczetek. Közbe-közbe pedig az énekhar és zeneegylet gyönyörködtették a közönséget kitűnő szerepléseikkel. A szépen sikerült estélynek összbenyomása által felvillanyozva a késő reggeli órákig tartó táncz lett rögtönözve, mely méltó befejezése volt a kellemesen eltöltött estének. Társulatunk által kitűzött pályakérdések közül ez ideig kettőnek járt le a határideje u. m. a rajznak, (díja 6 frt) a melyre két mű érkezett, de jutalomra egyik sem érdemesítettett s a műfordításnak, a melyre 5 mű adatott be a titkári hivatalhoz. Ezek közül az 5-ik számúnak ítélte oda a díjat (12 frt.) a bíráló-bizottság, a 3-ik számút pedig megdicsérte. Amannak szerzői: Janka Károly IV. és Putnok Pál III. é. hittanhallgatók, ennek Finkey Pál II. é. jh.

— **A főiskolai énekhar** igen szép ünnepélyen és kedves mulatságon vett részt folyó hó 11-én a szabolcs-megyei Ibrányban. Ekkor avatták fel ugyanis a virágzó egyháznak szépen kijavított templomát és újonnan épített iskoláját. Hogy tiszáninnen intézetünk kórusa túl a tiszai egyházi ünnepélyen szerepelt, ennek oka egyrészt a tőszomszédság, másrészt és különösképen az, hogy a felső szabolcsi egyházmegye papsága s ebben Ibrány ifjú lelki pásztora, a pataki iskola szárnyai alatt növekedve — az édes testvéri viszonyt oly melegen tartják velünk. Teljes szívvel és lelkesedéssel mentünk — szép emlékekkel jöttünk. Résztint maga a pataki énekhar, résztint a „tiszamenti dalárdá“-val együtt a templomi ünnepély alatt egyházi énekeket énekelt, este pedig az új iskolában rendezett concerten szép világi darabjaival szintén tevékeny részt vett.

— **Theol. akadémiaink hallgatói** között fáradhatlan szakelnöke, nt. Radácsi György kezdeményezésére mozgalom indult meg egy *szemináriumi könyvtár* érdekében, mely a hittanhallgatóknak mindig nyitva állana, még az előadási órák között tartott szünetek alatt is. Mindenesetre nagy hiányt fog pótolni, ha a szép terv megvalósul s a tudományos képzettségre előnyös befolyást fog gyakorolni. Egyelőre azonban, minthogy pénzalappal nem rendelkezünk, csupán a jó szívű adakozók adományaira leszünk utalva, a kik — szívből reméljük — egy jövődében tekintélyes szemináriumi könyvtár alapját fogják letenni.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.” —

— Szerkesztőség: Kovács-utca 155. szám. —

Felelős szerkesztő:
BERTÓK BÉLA.

Társ-szerkesztők:
ROHOSKA JÓZSEF, JANKA KÁROLY.

Alakítsunk theol. szemináriumi könyvtárt!

A sárospataki ev. ref. theol. akadémia hallgatói — mint már röviden említve is volt, — egy szemináriumi könyvtár létesítését vették tervbe. Nagyon szép terv, melynek minél előbb való megvalósítása nemcsak azért óhajtható, sőt mondhatjuk, szükséges, mert az előadásoknak mintegy kiegészítésül szolgálna (hiszen a tanár sem mondhatja el sokszor mindazt, a mit akar), de főképp azért, mert ezáltal hittanhallgatóink tudományos képzése rendkívül meg volna könnyítve, a mire látva jelenünket s sejtve jövőnket föltétlen szükségünk van; s a szemináriumi könyvtár épen ezen tudományos készültséget volna hivatva fejleszteni, erősíteni, tehát egyházunk jövődjének azon oldalát, mely — valljuk be őszintén — meglehetősen gyöngye lábán áll.

Az előadó tanár a nagy anyaghalmozás miatt tárgyának csak csontvázát adhatja, hallgatóinak kell azt a tanulmányozás által vérrel és hússal kitölteniök, abba igaz meggyőződésükkel, szent lelkesedésükkel életet lehellniök. Ez azonban mai napság nem így történik. A legtöbben úgy gondolkoznak, hogy ha megtanulták a kiszabott, penzumot, eleget tettek azon kötelességüknek, a melyet elhivatásuk s jövődjük állásuk rónak rájuk. Természetesen az ily felfogás egyoldalúságra vezet, mert a gyakorlati irányra felkészülve lépnek, de a gyorsan haladó tudományok keretébe nem fogják tudni beilleszteni a saját hiányos tudományos ismereteiket s azokkal szemben nem fogják tudni papi tudományukat méltóan képviselni. Nekünk, mint a haladó vallás apostolainak épen az egyik legfőbb hivatásunk, hogy vallásunk tudományának a többi tudományokkal szemben érvényt, sőt elsőséget szerezzünk, mert ránk nézve a visszaesés vagy tértelenség halált jelent.

Ezért kell nekünk most, de mindenkor is teljes

tudományos készültséggel lépni a világ elé, ezért kell nekünk már az iskola falai között felgyújtani keblünkben a szent lelkesedésnek azon oltár-tűzét, mely erőssé tegyen minket a küzdelemben, s a melynek világánál megmutathassuk az elveszített utat megtévedt felebarátainknak.

E cél elérésére nagy szolgálatot fog tenni a szemináriumi könyvtár, mely mindenestre úgy lesz szervezve, hogy azt a tagok mindenkor használhassák. Így aztán mindjárt az előadás után bővebb tájékozást is szerezhethet a hallgató az előadottról, vagy bizonyosságot, ha valamit nem értett meg jól! Sokan lesznek, a kik mondani fogják, hogy az, a ki a mostani viszonyok között nem képezi magát tudományosan, az új viszonyok között sem fogja! Lehetetlen oly hallgatót találni, kinek figyelmét a négy évi előadásból valami pont, valami eszme meg ne ragadta volna: azonban ez a jelen viszonyok között bizony a legtöbb esetben elmosódik emlékezetében. S ismét lehetetlen volna oly hallgatót találni, ki négy év alatt talán pusztán kíváncsiságból meg ne nézzen a keze ügyében eső szakkönyvtárból valamit, mi érdeklődését felkeltette. És — bocsánat, hogy ily trivialis kifejezést használok — az ördög nem alszik, talán épen az az egy pillantás megkedvelteti vele a tudományt. Hiszen ama könyvekben sok szép, magasztos, örök igazság van letéve, a melyek magukkal ragadják az ember lelkét, szinte hozzá tapadnak egész lényéhez, nem tud az ember s nem is akar menekülni; s azt tartják, hogy a tudományba csak bele kell kóstolni s rabjává lesz az ember! Ha ilyen eset csak egy történik is, az is nyereség.

Sokan azt is felhozhatják a szemináriumi könyvtár ellen, hogy, hiszen ott van a főiskola nagy könyvtára s az akadémiai ifjúság könyvtára, a ki tudományszomját ki akarja elégíteni, elég bő anyagot talál az ezrekre menő kötetekben. Azonban a kik ezzel érvelnek, nem szabad figyelmen kívül hagyniok azon körülményt, hogy mindkét könyvtárban időhöz

van kötve a könyvek kivétele s így nem nézhet utána azonnal a hallgató annak, a mi érdeklődését habár pillanatra is felkeltette; míg ha szakkönyvtár állana a hallgatók rendelkezésére, még professoruknak hangjai fülükben csengenek s már bővíthetnék azon tárgyról való fogalmuk körét, összehasonlításokat tehetnének, levonhatnák a consequentiát, a mi nemcsak azt eszközölné, hogy bővebb, esetleg tisztább fogalmat alkotnának az előadott tárgyról, de az egyéni vélemény-alkotást erősítené s bizonyos önállóságra vézetne.

A szeminárium könyvtárnak tehát szép és nemes hivatása van a jövő papságának tudományos képezése körül, azért perczig sem kell haboznunk, hanem munkába venni annak megalakítását. Igaz, hogy nincs miből . . . de lesz! Bizzunk Istenben, jóra való törekvésünkben s bizzunk a közönségben, mely kérő szavunk elől nem fog elzárkózni. Akarni kell s a most még írás, mihamar valóság lesz!*

Alias.

Feri bácsi.

Vadász Ferencz alig tudott szóhoz jutni a meglepetéstől. Mintha minden tagja felmondta volna a szolgálatot: meredten, mozdulatlanul állott egy helyben. Lebilincselte az előtte álló lányka ragyogó szépsége, okos, szellemes arcza, csillogó, igéző szempárja.

Valami sajátságos zibongást érzett ereiben, mint egyszer régen, húsz esztendő korában, mikor hazajöve a szünidőre, meglátta az új ispán, fehér arcú, koromfekete szemű, karcsú derekú leányát. Hisz annak akkor volt értelme; fiatalos, pezsgő vér keringett ereiben, de mi lelheti most az ő bolondos szívét, ezt a vén gyereket. Pedig tisztán érzi, hogy az mozdult meg odabent, valahol a baloldala tájékán.

— De megszépült édes Mariskám.

— Látja Feri bácsi, édes mamám meg azt mondja, hogy igen halványnyá tett a zárda levegője. Különb Feri bácsi épen nem áll mögöttem, olyan eleven, rózsás az arcza; mondhatom semmit nem változott öt év alatt, mióta hazulról elkerültem. Igaz, hogy a haja kissé megfehéredett, de az még érdekesebbé teszi az arczát, mint a hó a bérczek ormait.

Mindezt olyan kedvesen, naivul mondta el, hogy Vadász szerette volna összecsókolni érte.

Te . . . te . . . azt akarta mondani: kis aranyos, de nem fejezhette be szavait, mert belépett Barabásné, a Mariska mamája.

Aztán egész sötétedésig csevegtek, beszélgettek; természetesen a központi téma Mariska volt, ki a huzamos távollét után egész okos, értelmes leánygyá fejlődve, tért vissza a szülei házhoz.

Alkonyatkor Vadász jó éjszakát kívánva, ott

hagyta Barabásékat, bár azok erősen marasztották egy kis szerény vacsorára, de ő noha szíve szerint maradt volna, mégis — tudja Isten — valami úgy üzte, hagyta: épen azért sürgős teendőit emlegetve, távozott.

Lakására érve, érezte, hogy nem mondott igazat, mikor halaszthatlan dolgaira hivatkozott. Van is neki dolga ezekben a nagy, rideg szobákban, melyek csak úgy konganak az ürességtől.

Pedig jobban mondva még túl is vannak tömve bútorral, de mégis hiányzik valami? Ugyan micsoda? . . . Oda nézett a pusztá ablakokra; látta, hogy azok milyen homályosak, ólomszínűek, barátságtalanok, pedig olyan tiszták, mint a tükör. Talán onnan hiányzik valami, talán egy cserép virág, vagy több is, meg a ki azokat öntözze. Valaki kellene, a ki virágot is hozna, gondját is viselné, ápolgatná gyöngéd kezeivel.

Milyen különös, hogy ő erre eddig nem gondolt komolyan, élete java részét csendes egyedüliségben töltötte a nélkül, hogy megismerte volna az élet legszebb oldalát, azt a vidám, kedves életet, melyet családi életnek szoktunk nevezni. Beh kár, hogy ilyen késő jutott eszébe! De vajjon késő-e? Hiszen a szoltáríró 70 vagy 80 esztendeje még nincs olyan közel; tizenöt, pláne huszonöt év hosszú idő még!

Igy tépelődött fokról-fokra, képzelete, utóljára is Barabásékhoz vezette, mintha nekik volna valami közük az ő barátságtalan lakásához.

Fejében az egyik gondolat a másikat kergette, egész lényén sajátos izgatottság vett erőt, szűknek találta a tágas szobákat, vette a fegyverét, kiment a határba, maga se tudta, hogy miért?

Bolyongott ide s tova a csillagos éjszakában a zizegő nyárfák, piros vesszejű fűzek között kábultan, fél álomban, melyből csak akkor rezzent fel, mikor egy-egy kihajló ág arczába csapódott.

Majd a felhőtlen ég milliárd tűzpontja ragadta meg figyelmét, különösen egy halvány reszkető, csillag az »ursus major« mellett, meg egy másik, az a vakító fényű, gyémánt ragyogású meteor.

Egyszerre önkéntelenül dúdolgatni kezdett, megcsendült ajkán az a mélabús, kedves dal:

»Páros csillag az ég alján.«

Mikor a második versszak utolsó sorához ért, maga is megütközött rajta, hogy tulajdonképen mi köze van neki ahhoz a két csillaghoz; van is neki csillaga . . .

Már hogy ne volna! hiszen azt mondják, hogy minden embernek van egy; no akkor az a bágyadt fényű bizonyosan az övé lesz . . . De hát a másik, »a melyik oly szépen ragyog?« az meg a . . . de már ezt nem merte kimondani.

* * *

Mariska annyira megszokta a nevelő-intézetben a reggeli sétákat, hogy itthon sem tudott ebbeli kedvteléséről lemondani. Már kora hajnalban felkereste fivérével az erdő árnyas rejtekeit, hol órák hosszáig elmélázott a fák titokzatos suttogása mellett. Élénk érdeklődéssel hallgatta az erdők lármás kovácsának egy-

* Még meg sem alakult a könyvtár-alkotó bizottság s tudomásunk szerint már is tekintélyes számú szakkönyvet ajánlottak fel egyesek a szép célra s alapja így le lévén téve, csak fejleszteni kell. Mi nagyon szívesen közvetítjük az ajándékokat s azokat lapunkban időről-időre nyugtázní fogjuk. Szerk.

hangú kopácsolását; a pintyek vídám, gondtalan csevegését, a párja után epedő gerle mélabús bűgását.

Szétbontott hajjal, kipirúlt arczzal támaszkodott a mohos tölgyekhez s úgy leste, mint kúszik fel fivére a legmagasabb fákra egy-egy fészek után.

Hogy tapsolt, mikor leért Pali a zsákmánynyal a tarka, zöld tojásokkal, a szájukat tátó tollatlan madárkakkal. Pedig utóljára is megesett a szíve a zavartan röpkedő megrablott anyákon és addig kérte, zaklatta Palit, míg vissza nem vitte őket fészkeikbe.

Igy ment ez napról-napra.

Vadászy rendesen ott várt rájuk az erdő szélénél csinos egyfogatújával.

— De jó maga Feri bácsi — mondta egy alkalommal Mariska, — már egészen hozzászoktat a kényelemhez.

S Vadászy boldog volt, ha együtt lehetett a fiatal leánnyal, s mikor odaült mellé az első ülésre, szíve fiatalos hévvel dobogott, szinte megifjodott s úgy érezte, hogy még elég erősek lábai utolérni egy jól kifejtett szitakötőt, vagy azt a tarka fecskéfarku pillangót, a milyen még hiányzott a Mariska rovar gyűjteményéből. Óh de boldog volt, ha elfoghatta, már akár azt, akár egy másikat.

— Minek fárad Feri bácsi, többet nem engedem meg, hogy veszélynek tegye ki magát; lám, most is majd kitörte lábát az árokban.

Vadászy mormogott valamit, de elverte hangját a hídon átrobogó kocsi zaja.

De most már velünk reggelizik Feri bácsi, reggeli után pedig majd segít lenyírni a virág ágyak szegélyeit, én úgy sem értek hozzá.

Fél óra mulva együtt csinosítgatták a virágos kis kertet. Vadászy hévvel teljesítette Mariska utasításait, de annyira elmélyedt gondolataiba, hogy a szép zöld fűvet lejjebb vágta, mint a hogy Mariska hagyta.

— Jaj! mit csinált Feri bácsi!

Vadászy mélyen elpirult ügyetlensége felett, s még ügyetlenebbül mentegetőzni kezdett.

— Most aztán mit csinálunk vele, kérdé Mariska, majd utána tette: vágja le tövig Feri bácsi a többit is.

Mikor ez a kis közbejött kellemetlenség elmúlt s Mariska ismét szokott kedves, játshi elevenségével csacsogott: Vadászynak is megjött lassanként a bátorsága, a melyre pedig nagy szüksége volt, mert azzal a szándékkal jött a kertbe, hogy egy felette fontos ügyet fog elintézni, melylyel annyira el volt foglalva, hogy alig felelt pár rövid szóval a Mariska kérdéseire.

Egyszerre nekibátorodott:

Mariskám édes, mondani akarok valamit.

— Mit Feri bácsi?

Hisz ha az olyan könnyen menne, gondolta Vadászy.

— Hát . . . hát . . . azt akarom mondani, hogy . . . itt megint elakadt, míg egy mély sóhajtás után kibökte:

— Édes Mariskám ne mondja nekem többet úgy: Feri bácsi.

Mariska megütközve nézett Vadászy verejtéktől gyöngyöző homlokára, csaknem kiesett szeméből a könny, a mint kérdezte: miért ne?

Erre már Vadászy sem tudott felelni.

Mindaketten másfelé fordultak, Mariska a kötényével babrált, Vadászy meg a homlokáról törölgette kendőjével a verejtékcseppeket s rá se mert tekinteni Mariskára, kit annyira elszomorított a Vadászy kérése, hogy egyszerre csak sírva fakadt.

Vadászy a sírásra összerezzen.

— Mi baja Mariska?

Erre aztán megeredt ajkán a panasz, hogy menyire fáj neki, hogy ilyet kíván tőle Vadászy. Pedig ő ezt nem érdemelte tőle, hisz úgy szereti, mint a tulajdon édes atyját. Ha talán megsértettem valamivel Vadászy bácsit, bocsásson meg, csak ezt ne kívánja tőlem, mert én nem tudnám másképp szólítani.

Az öreg elgondolkozott, ajkán keserű, fájdalmas mosoly, szempilláin egy két hivatlan vendég jelent meg; aztán fájdalmasan sóhajtá:

— Ne sírjon édes Mariskám, hiszen csak tréfáltam.

* * *

Délután vendégei jöttek Vadászynak, régi cimborák, jó öreg pajtások.

Ott találták íróasztalánál, előtte a biblia volt felnyitva, körülbelül a közepe táján. A jobboldali lapon két-három sort annyira elborítottak a könnyei, hogy alig lehetett kibetűzni.

»A mi esztendeinknek napjai hetven esztendő, vagy mennel feljebb nyolczvan évi idő.«

Janka Károly.

Jézus tanítványai.

Izrael országa haldokolt, már csak napjai voltak hátra a világtörténelemben. A szent városban már proconsul osztott parancsokat s az idegen hatalmasság légiói mindig készen állottak, hogy a kegyelem dőfést megadják ennek a szegény, sokat hányatott országnak. S az még nem volt elég, hogy az ellenség, mint valami óriási gyűrű, mindig összébb-összébb vontta magát, hanem az adáz visszavonás is hozzájárult a fenyegető bajhoz. A közös isten-fogalom mellett — a mely épen egykori hatalmukat és mostani szívósságukat adta — különböző szekták keletkeztek s küzdöttek egymás ellen a legerősebb, soha el nem kopható fegyverrel: az emberi nyelvvel. A sír tehát már meg volt ásva a zsidó nép számára s a római legiők vezére már csak alkalomra várt, hogy a behantolt sír felett győzelmű ünnepet ülhessen.

Mielőtt azonban a sírba szállt volna, még egy fényes eseményt, egy egész világtörténetet kellett végig csinálnia. A fáklya-fény utolsó lobbanása volt ez. De a zsidó-nép kialvó fényéből oly világosság támadt, a mely az emberi fogalom örökkévalóságáig meg fogja világítani az emberiséget s jótékony melegséget áraszt az egész világra.

A fáklyának ez az utolsó fellobbanása volt a Jézus születése, élete és dicsőséges halála. Izrael boldog, arany korszakát látjuk visszavarázsolva abban a pár évben, a melyben Jézus működött, azt a kort, midőn

a nagy próféták siettek megmenteni a népet attól, hogy ne önkezével ássa meg saját sirját. Mennyire el kellett e népnek vakulnia, hogy ne lássa végzetét; mennyire alá kellett süllyednie a képmutatás örvényébe s mennyire a farizeusok, írástudók és sadduceusok hatalmában kellett lennie, hogy ne lássa Isten kegyelmét és ne ismerje meg Jézust, a ki valóban Messiás volt. De azért a zsidó nép története soha sem lesz kitörülve a népek és nemzetek történetéből, nem, mert ennek a népnek kebeléből támasztott Isten megváltót e világnak, s ennek a népnek köréből adott Jézus mellé tanítványokat, a kik, ha a nagy mester életében méltók voltak a *tanítvány* névre, halála után számtalan példával bizonyították be, hogy méltók arra a névre, a melylyel őket koruk megtisztelte, mert igazán *apostolok* voltak.

Egy olyan munkához, a melyet Jézusnak végre kellett hajtania: az isten országának a felállításhoz okvetlenül kellett segítőköt vennie magához, a kik aztán vállvetve munkálják Isten országának a felállítását, megszilárdítását s aztán biztosítják annak felmaradását. Ez volt a cél és ok, a miért Jézus követői közül tanítványokat választott magának.

Jézus alig hogy fellépett, mint tanító azonnal számtalan követője akadt s minél tovább tanított, annál inkább nőtt követőinek száma is s már csak a nagy számú követők gondozása végett is szükség volt arra, hogy némelyek közvetlen-közelébe legyenek s velök együtt éljenek.

Az ide vonatkozó evangéliumi adatok nagyon eltérnek egymástól még a tanítványok nevére nézve is; épen azért a kapott anyagot csak kombinálva lehet felhasználni s az egyes jellemképek kidomborításánál a kapott anyagot csak alapúl lehet használnunk, de ez az alap aztán egészen biztos. A későbbi korra nézve sem vagyunk kedvezőbb helyzetben. Az apostoli cselekedetekről írott könyv volna az, a mely némi világosságot nyújthatna, de ez, mint a zsidó és pogány keresztyénség közvetítő irata: tendenciósus mű s így forrásúl csak s/igorú kritika után használható.

A synoptikusok után az bizonyos, hogy Jézus csak hosszas előkészület után lépett fel, mint tanító. Tizenkét éves korában történt jeruzsálemi szereplésétől harmincz éves koráig mit sem tudunk róla. E két időpont közötti időt valószínűleg előkészületre fordította s nem lehetetlen, hogy a Keresztelő János tanítványai sorába tartozott. Harmincz éves korában kezdette hirdetni azokat az igazságokat, a melyek nemcsak a zsidóságot megrendítették, hanem az egész világ-képet átalakították. E nagy munkában segítő-társai voltak: *Péter*, ki már Jézustól kapta a *Péter* vagy *Kefas* nevet, mivel az előtt Simon volt az ő neve: *András*, a Péter testvére, előbb a Keresztelő János tanítványa: *Jakab* (az idősebb,) a Zebedeus fia; *János*, az idősebb Jakab testvére: *Filip*, *Bertalan*, *Tamás*, a kétkedő; *Máté*, a vámszedő; *Jakab* (kis) Alfeusnak a fia; *Labbeus*, ki más néven Thaddeusnak mondatik; *Simon Zelotes*, a kánai és *Judás Iskariotes*, az áruló, a kinek helyébe az apostolok Mátyást választották.*

* Ide vonatkozó adatok: Máté X. 2-4; Márk III. 16-19-ig; Luk. VI. 14-16. Csel. I. 13 és 26.

Ezeknek tanítványokúl való választását az egyes evangéliumok különféleképen adják elő s csak az az egy bizonyos, hogy az úgynevezett *hegyi beszéd* tartása után egészítette ki Jézus közvetlen tanítványainak számát tizenkettőre, s mely szám iránti előszeretete az ó testamentom tanulmányozásából érthető. Kétségtelen az is, hogy Jézusnak volt több tanítványa is. Hiszen sokszor oly sokaság vette őt körül, mikor tanításra nyitotta ajkait, hogy kénytelen volt hajóra szállani és onnét hirdetni az Istennek igazságra vezető útát. Ezek a kiket az evangéliumok így kiemelnek, azok voltak, a kik együtt éltek ő vele. Ezek azok, a kiknek joguk volt arra is, hogy kérdéseket intézzenek Jézushoz, a kiknek meg volt adva az Istenországának a megismerése. Ők azonban sokszor nem tudtak felemelkedni arra a magaslatra, a melyen Jézus állott, s gyakran kérdezősködtek egy-egy meg nem értett példázat valódi értelme felől, és Jézus mindannyiszor szíves készséggel felelt nekik. Őket a legegyszerűbb emberek köréből emelte Jézus magához, hogyan tudták volna tehát helyesen érteni azokat az örökszépségű példázatokat. Az ő foglalkozásuk halászat, vámszedés s más ilyen volt, hogyan tudtak volna hát mindjárt felemelkedni azoknak az igazságoknak színvonalára, a melyek a keresztyén vallásnak alapkövei.

Az a kérdés merülhet fel itt, hogy miért nem a műveltebb elemből választott Jézus magának tanítványokat, hiszen voltak az ő hallgatói között ilyenek is és pedig sokan? Egyszerűen azért, mert ezek csak hallgatói voltak és nem hívei. Ezek bizonyára nem tudtak volna megválni, legalább könnyen megválni előbbi tudományuktól, pedig az ő tudománya összeférhetlen volt a farizeusok, írástudók és a sadduceusok és más szekták tudományával. Neki romlatlan szívek kellettek, a melyek még nem voltak úgy áthatva a törvény szeretetétől, hogy le mondani ne tudtak volna róla. Már pedig ha valaki Jézus hívének vallotta magát, a törvényt el kellett hagynia. A szombat napon való jó cselekvés, a szombatnak megsértése volt; a publikánusokkal való együtt étkezés, a böjtölés, mosakodás és az áldozatok elleni nyilatkozatai Jézusnak, mind a fenálló törvény elleni agitációnak tünt fel a törvény sérthetlenségét hirdető zsidók előtt. De Jézus nemcsak a szertartási törvényeket nem acceptálta, hanem a leg-sarkalatosabb törvényeket is módosította s a tízparancsolatnak összes pontjait ebbe foglalta össze: Szeressed a te Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes elmédből és teljes erődből és szeressed felebarátodat, mint magadat. Oly törvény, a melynek párját soha fel nem találja az emberiség.

Ilyen és ehez hasonló magasztos elveket hirdetésén Jézus, tanítványai bármennyire ragaszkodtak is ő hozzá, őt életében megérteni nem tudták. Ők Jézusban, mint a zsidó nép általában földi szabadítót vártak, a ki élére áll egy újabb nemzeti forradalomnak s le fogja verni a gyűlölt idegen hatalmasságot és Zsidóország aranykorát újra visszavarázsolja s a választott nép uralkodni fog a föld minden nemzetsége felett. Semmi sem igazolja inkább a tanítványoknak ezt a naiv hitét, mint az, hogy Péter ezt a kérdést intézi Jézushoz: Ime

mi mindeneket elhagytunk és követünk téged: mint léssen azért dolgunk? ¹ A Zebedeus két fiának anyja pedig már arra kéri Jézust, »parancsoljad, hogy az én két fiaim üljenek a te országodban egyik jobb, másik bal kezed felől.» ² Egész a tizenkettedik óráig azt hitték, hogy ő az *Isai törzsből fakadt vesszőszál*, a kit a próféták megjósoltak. De aztán mikor meggyőződtek arról, hogy tévelyegtek, azonnal megváltoztatták gondolkozásmódjukat s a legtöbben meg is haltak a Mester tanaiért. Ha akkor, mikor csalódtak messiási reményeikben elszéledtek is, ismét összehozta őket egy közös gondolat, egy halvány sejtelem: hátha még is Jézus volt a Messiás? Ők, a kik közvetlen közelében éltek Jézusnak, csak halála után látták be, hogy ó-testamentomi jóslatuk a legnagyobb mértékben ráillenek a Jézus életére és halálára. Hitök erőt adott nekik s kimertek állani a nép elé és hirdetni kezdték, hogy a kereszten elvesztett Jézus a Messiás, ő az, a kiről a zsoltáríró: mondja: »Nem hagyod Isten az én lelkemet a Seolban és a te szentedet nem engeded, hogy rothadást lásson.« ³ Jézus vissza fog térni, hogy megalapítsa az istenországot (*παρουσία*) s csak azért kellett kereszten elvéreznie, hogy az írások beteljesüljenek, ez a hit mentette meg a keresztyénséget. Ez a hit teszi nagygyá az apostolokat. Ők csalódván állottak a golgothai keresz alatt, majd megrettenve futottak szerteszét, hogy a nép dühe elől meneküljenek s könyveiket is csak titokban hullathatták, de aztán vérök hullásával is készek voltak bebizonyítani, hogy ők apostolok,

Igazán apostolok. Egy útbaigazító szó, a legcsekélyebb utasítás nélkül képesek voltak Jézus céljait az Istennek segedelmével és kegyelmével megvalósítani. Mert hiszen ez az apostoli parancs: »Elmenvén, tanítatok minden népeket megkeresztelvén őket atyának, fiúnak és szentléleknek nevébe.« ⁴ a mai kritika álláspontja szerint nem Jézustól eredt, hanem egy későbbi korból származott, a mikor a szentháromságtana már ki volt fejlődve. A tizenkettőt csak azoknak az igazságoknak hatalma tette apostolokká, a melyeket közvetlenül hallottak a Jézus szájából. És ez nem is csuda. Hiszen azok az igazságok, a melyek a Jézus szájából kijöttek, ma is oly hatalmasak, hogy uralkodnak az emberiség igen tekintélyes része felett.

Négy tanítványnak: Péternek, Andrásnak és a Zebedeus két fiának az elhivatásáról egészen megbízható adataink vannak, de a többi tanítványoknak csak a nevét találjuk feljegyezve a synoptikusokban. ⁵ Ezekből az adatokból nyilván kitetszik, hogy Jézus, miután Keresztelő János megkeresztelte, negyven napig elvonulva élt a pusztában s akkor jött elő pusztai magányából, a mikor Keresztelő Jánost Herodes börtönbe vettette s ezekkel a szavakkal: »Betölt az idő és elközelített az Isten országa, térjete meg és higgyjete az evangéliumnak,« ⁶ megkezdte tanítói hivatalát.

¹ Máté XIX: 27; Márk. X: 28.

² Máté XX. 21. Márk. X. 37.

³ Zsolt. XVI. 10.

⁴ Máté XXVIII: 19; Márk. XVI: 15.

⁵ Máté IV: 17—22; Márk I. 16—20.

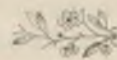
⁶ Márk I: 15.

Elment tehát Galileába. Ott a tenger partján el nézegette a halászok munkáját. Nézte, mint vetik a mélybe a hálót; mint sugárik arcukon a bő zsákmány reménye s mint fakad ajkukon hálaadó fohász, ha csak némi zsákmányra tettek szert. Láta, hogy ennek az egyszerű népnek lelkében még romlatlan a szív; hogy az még könnyen fogékonnyá tehető az ő nagy és magasztos eszméi iránt. Szóbeszédbe állott velük s az igazságnak egyszerű szavai, a Mester varázsígei csakhamar gyökeret vertek s midőn Jézus azt mondá nekik: »Kövessetek engem és azt mívelem, hogy embereket halásszatok« ¹ a szegényes, de biztos kenyeret adó foglalkozást odahagyták a bizonytalan jövőért.

A Máté evangéliuma szerint Jézus ezután megtartotta nagy beszédét, a melyben felséges tanának egyszerű alapelveit rakta le és követé őt nagy sokaság Galileából, a 10 városból, Jeruzsálemből, Judeából és a Jordánon túl való tartományokból.

Márk szerint pedig Jézus bement elhívott tanítványaival együtt, Kapernaumba és tanított vala a zsinagógában s némelyek nagy csudálkozással hallgatták őt, de voltak — a mint a tisztátalan lelkű ember képe mutatja — olyanok is, a kik megbotránkoztak ő benne. De ezeket Jézusnak nemes egyszerűsége, bátor és önérzetes fellépése s az általa hirdetett igazságok ereje egészen lefegyverezte.

Igy jutottak Péter, András, Jakab és János a Jézus tanítványainak sorába. Nem csak azért, mert őket hívta el először, hanem egyéni tulajdonságaik miatt is őket szereté legjobban tanítványai között. Míg a többi nyolczról alig találunk egy-egy feljegyzést, addig ez a négy mindig előtérbe van állítva. De még a négy között is Péter és János azok, a kik különösen kiemelkednek, főképen pedig Péter az, a ki teljesen ki van emelve a tanítványok sorából, annyira, hogy ha az ő életét ismerjük, ismerjük a többi tanítványokét is. Az ő róla felmaradt feljegyzések úgyszólván absorbeálják a többi tanítványok életét is. (Vége köv.) **Kalassay Sándor.**

Jogász-tánczestély.

Mikor a chinai ember hajnalhasadáskor felébred, nagyot nyújtózkodik, aztán megnézi imaóráját, hogy lejárt-e? S ha igen, ismét felhuzza, hogy imádságképes legyen. Ő maga szépen felkél, veszi a szerszámját és kimegy a mezőre kukoriczát töltögetni. Mikor eljön az ebéd ideje, a helyett, hogy, mint a becsületes magyar emberek teszik, felsóhajtana Istenhez, minden asztaláldás nélkül hozzáfog az evéshez. Igaz, hogy ő csak rizkását eszik, a magyar ember meg jó paprikás, füstölt szalonnát, de hát a rizkását is csak Isten adja, az is megérdemel egy fohászt. . . Hogy ez még sem úgy van, annak persze megvan a maga oka. Mert bár a chinai nem imád-

¹ Máté IV: 19. Márk I: 17.

kozik ugyan, de imádkozik helyette az ő gépecskéje. Tehát mégis csak rendben van a dolog.

Mindjárt elmondom, hogy mi bajom van nekem szegény, háborúskodó chinai atyánkfiaival.

A jelen 1895. év meglehetősen viharosan kezdődött. Mindjárt első napján csúnyán lehordott az édes apám anyósa, hogy miért nem jöttem haza éjfél előtt a vendéglőből; egész éven részeges, korhely akarok lenni?

Ez a vihar azonban sokkal csekélyebb jelentőségű annál a másiknál, a melyik szépen odarekesztette a vonatunkat Hernád-Némethi és Tisza-Lúcz között.

Úgy volt a dolog, hogy f. hó 5-én délután fél kettőkor vasútra ültem Miskolczon a viszontlátás édes örömeivel és egy fényes kilátású multság összes reményeivel. . . A vonatunk elé akasztott gép egyszer csak elkezdett sípolni hosszú egymásutánban, lihegett, mint a fáradt utas, kéményén csak úgy szórta ki mérgét: hu . . . hu . . . hu . . . azután még gyorsabban, még dühösebben huhuhuhu! aztán csendes megadással leeresztette karjait és — megállt.

Összenézünk, mi történt?!

Bejön a kalauz, kérdezi, hogy tudnak-e az urak kalábriászt játszani, mert innen az éjjel ki nem mozdulunk, berekedtünk a hóba.

Micsoda? — ugrottam fel helyemről kétségbeesetten.

A kalaúz egész hidegvérrel ismételte előterjesztését: „Elöl is hó, hátul is hó, innen majd csak akkor megyünk tovább, ha kikaparnak bennünket.“

Ho, hó! Nem oda Buda! Én megfizettem a jegyért és meg is követelem, hogy oda vigyenek, a hova a jegyem szól. Hozassanak annyi mozdonyt a mennyi ki bírja húzni a vonatot, mert én estére Patakon akarok lenni a jogászbálban.

Elkeseredett, dühös declamatiom, a helyett, hogy a kívánt hatást érte volna el, általános derűtséget keltett. Kollegáim — mert megjegyzendő, mind diákok ültünk a kocsiban — homéri kaczajra fakadtak. Mi több, még a kalaúz is megeresztett egy pár hivatalos, vasúti mosolyt.

Láttam, hogy ezzel az emberrel nem boldogúlok, leszálltam tehát s derékig érő hóban elvergődtem a mozdonyvezetőhöz, hátha azzal okosabban beszélhetek. Épen jó kedvében találtam, a legczifrabb átkokat szórta az ángliusokra, a kik mindenféle ostobaságokat kitalálnak, köztük a vasutat is.

Mondhatom, csinos jelenet fejlődött ki köztünk, kevés híján, ököltre mentünk.

Dühösen tértem vissza kocsimba, behuzódtam egy sarokba, ott elmélkedtem, tépelődtem a mai kezdetleges közlekedési eszközök felett. Szememből az elkeseredés könnyűje majd, hogy ki nem csordúlt.

Számítgatni kezdtem. A fűtő, a kit elküldtek Tisza-Lúczra, a gépész számítása szerint, legrosszabb esetben beér egy óra alatt; onnan távíratoznak kiségitő mozdonyért Szerencsre, az igénybe vesz egy percet, tehát egy óra, egy perc; visszatávíratoznak, hogy a kiségitő vonat megy, ez szintén egy perc;

eddig összesen egy óra két perc; a kiségitő vonat ide ér másfél óra alatt, ha már sokat számítok. Pompás! Hisz így legkésőbb, ha öt óráig tartana is a menet, fél kilenczre Patakra érünk. Pompás!! Pomp . . . Pom. Po . . . Aztán félálomba szenderültem . . . Ott vagyok fenn a tánczestélyen. Látom a kedves, bájos alakokat rózsás arczaikkal, a mint ajkaikon el lebben egy aranyos, igéző mosoly, egy-egy titkos ábrándos sóhajlás.

Ragyogó, fekete szempárok tekintete perzseli arczomat, melyeknek égető lángja elől a mélabús kék szemek tavaszi sugaránál keresek menedékhelyet.

És csakugyan valami sajátos májusi illat ömlik szerteszt, mikor egy-egy mosolygó ismerős lebben el mellettem, mint valami álomszerű tünemény, vagy mikor egy „új csillag“ tűnik fel pazar fényében. Úgy képezem, hogy a keleti regék tündérpalotájában vagyok. . . A cigány húzza vonószakadásig, hogy a szíve is reszket bele. A csillogó, fényes terem szinte roskadozik a gyönyör alatt. Bármerre nézsek, bárhova tekintsek, mindenütt, mindenféle csupa fény, ragyogás, árnyék sehol. Neki tüzesedett, felhevült alakok kerengenek boldogan, önfeledten, mintha a menyországba lejténének. . . Én is ott forgok „Ő“ vele átszellemülten; piczi. rózsás kezei vállaimon nyugosznak, két égő szempárja minden ékesszólásnál hangosabban beszél; aranyszőke fürtei valami olyasféle édes áramlatot vernek fel, mint a tavasz első szellője. . . Most drága kacsoi erősebben szorítják meg vállamat és én a gyönyör alatt majd leroskadok, szeretnék lábaihoz borúlni, de nincs erőm, tagjaim zsibonganak, tehetetlenül vergődök . . . szólnék, de nem tudok; az elfojtott vallomás szorítja torkomat . . . megfulladok . . .

. . . Felriadtam . . .

Gábor barátom tartotta fogva galléromat.

— Te! ha meg nem foglak, leesel. Ne aludj, jőjj nézd a játékot, igen érdekes. Bélának quartja volt adoutt ászig és — képzeld — megbukott!

— Eh! hagyj békét, bánom is én, ha tercze volt is. Mondd inkább, melyik állomáson vagyunk?! Nevetni kezdtek.

Megnézem az órám, hat óra múlt. Hát még most sem megyünk? Hol a kalauz?

— A másik szakaszban.

Átmegyek a kalaúzhhoz, félrehívom egy perczre, szépen, nyájasan kérdezem tőle: mikor fogunk indulni?

— Holnap délig mindenesetre — felelte nagy komolysággal.

— De hát én hogy megyek a bálba?

— Azt már én kérem nem tudom.

Kétségbeeseve mentem vissza a fiukhoz.

— Az Istenre kérlek, mondjátok már, hogy juszak el ma estére Patakra.

A malitiosus Feri oda vágta: lábszánkán!

— De ne tréfáljatok, hisz egészen komoly a dolog. Valamelyik végre megszánt.

— Ha már mindenáron mulatni akarsz, menj be valamelyik közeli faluba, fogadj jó négy lovas szánt, szűnőrára még ott lehetsz.

Mint a vízbefuló a szalmaszálba, úgy kapaszkodtam e nagyszerű eszmébe.

— Kedves jó barátom — kérdeztem feszült várakozással — melyik falu an ide legközelebb.

— Legközelebb? Várj csak! . . . Tisza-Lúcz!

— És az mennyire van?

— Annyira, mint Némethi — felelt helyette Feri.

— Hát Némethi mennyire van? — fürkésztem tovább.

— Annyira, mint Lúcz — volt az ominozus válasz, melyet általános nevetés követett.

— Látom, hogy belőletek kihalt már az idealizmus — fakadtam ki keserűen. — Egy jogászbál iránt is ily kevés érdeklődést mutattok, sőt nevetségesnek tartjátok azt, hogy én minden áron ott akarnék lenni. Megmutatom, hogy azért is ott leszek.

Rájok csaptam az ajtót és megindultam a kocsi- ból azzal az erős elhatározással, hogy török vagy szakad, de szánt keríték s ha csak az utolsó négyesre is, ott leszek a bálon.

Kilépek a hágcsőra, egy heves szélroham nekem zúdúl, minden engedély nélkül felfogja a kalapomat és elragadja a fekete semmiségbe.

Vége!!! Vége! . . .

Visszafordultam fájdalmasan; tehát még a kalapommal kellett megpótolni! Szerettem volna sírni bánatomban. Betelepedtem egy üres szakaszba, a hol senki nem háborgathatott és magányomban elhatároztam, hogy kártérítési pert indítok a magyar államvasútak ellen, de erről később lemondtam.

Mindezeket szükséges volt előrebozsátanom, hogy chinai atyánkfíával tisztába jöjjünk.

Hogy is van csak a dolog?! Igen!

Én, daczára annak, hogy a jogász-tánczestélyen részt nem vettem, referádát akarok írni arról.

És itt következik az összefüggés a chinai, meg a jogász-tánczestély között.

Ha a chinainak lehet imádkozni úgy, hogy nincs ott, a hol imádkozik, miért ne referálhatnék egy olyan bárról, a melyen nem voltam jelen.

A pataki jogászbálok mindig fényesek, impozánsak és felejthetlenné szoktak lenni, mint a minő a jelenlegi is volt.

Különben is, a hol ilyen kedves, kellemes és szellemes lányok és szeretetreméltó gardedameok vannak jelen, az másnak, mint sikerültnek nem is gondolható.

Ám tessék végigtekinteni a névsoron.

Ott voltak a lady patronessek: dr. Ballagi Gézáné, Barthos Józsefné, dr. Láczy Lászlóné, Meczner Gyuláné. Asszonyok: Debreczeni Bertalanné, Haury Józsefné, Láczy Gyuláné (Gyüre), Maraszka Julia, Szabó Istvánné (Liszka), Steinfeld Jenőné, Szívos Mihályné, Szinyei Gerzsonné, Walther Lászlóné.

Leányok: Debreczeni Jolánka és Ilonka, Dudás Malvin, Haury Etelka, Inczedy Etelka, Kirchner Berta, Láczy Irén, Láczy Margit, Maklári Ilonka, Meczner Mariska, Mikecz Berta (Szentés), Radácsi Erzsike,

Szabó Emma, Szinyei Mariska és Boriska, Szívos Irén, Ujlaki Anna, Vass Gizella.

Azt hiszem, ehez nem kell kommentár!

* * *

A történeti igazság kedvéért, nem mulaszthatom el, hogy ne közöljem saját szerzésű népdalomat, melyet a legközelebbi jogász-tánczestélyre esetleg meg is zenésíték. A szövegét előre is közlöm:

Szántók, szántók, lúczy szántók,
Ha egy kalapot találtok,
Jól az eszetekbe légyen:
Nagy hófúvás volt a télen, stb.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A magy. irod. önképző társulat** egyik ülése rendkívüli érdeklődés mellett folyt le a mult szorgalmoszakban. Egy tag a Tompa, Petőfi és Kerényi költői versenyét ismertette alaposan s hasonlított össze, a költői verseny eredményét. A következő ülések valamelyikén olvastatott fel a mű bírálata, mely minden tekintetben megérdemelte azt az érdeklődést, melylyel a tagok azt végig hallgatták. Tárgyával kimerítően foglalkozik s azzal kapcsolatban áttér az »Erdei lak«-kal összefüggő kérdésekre s annak valódi létezését bizonyítja, sőt ezen állítását eddig aligha ismert bizonyítékkal is megerősíti. Nem tartjuk felesleges dolognak a bírálat eme részét egész terjedelmében közölni. »Petőfi 1845-ben felső magyarországi utjában Eperjest is felkereste, hol Kerényivel és Tompával akart találkozni; Kerényi ott lakott állandóan, elég jó módban, mondhatni gazdagon élt s nem szorult arra, hogy kenyerét költeményei után keresse. Tompa elvégezvén Patakon iskoláit, nevelő volt ott a Péchy családnál 200 p. forint fizetéssel. Kerényi már régebben ismerte Petőfit, kit bordalairól »pogány Anakreon«-nak nevezett, de Tompa csak levelezett vele s még nem találkoztak, örült tehát ő is az alkalomnak, hogy megláthatja a távolból is imádott barátját. Egy szép délután be is repíté Petőfit a györsszekér Eperjesre s valódi meleg fogadtatásra talált. Rózsás napokat éltek át. Kerényinek mádi szőlőtökéről kitűnő borai voltak s a hegyaljai nektár hogyne lelkesítette volna az ifju poetákat. Elczeltek, humorizáltak, gunyolták egymás költeményeit; Petőfi tótosan szavalta el Kerényi néhány dalát, s kedélyes, dévaj adomákat beszéltek el, miknek Tompa volt a mestere. Felkeresték Eperjes szép táját, költői lelkök gyönyörködött a regényes fekvésű helyeken; az erdők lombjai között csalogányok zengtek, hirdelve a tavaszt; a természet megifjodott, zöld ruhát váltott a föld s balzsamos illattal volt tele a lég. Olyan szépségnek, olyan ragyogónak találták az életet, ki gondolta volna, hogy mind háromnak oly kemény sors jusson! Egyszer utjokban egy kunyhóhoz érkeztek, mely a

hegy közepén körülvéve az erdőtől, kis tisztáson volt építve. A kunyhó közelében kicsiny patak csörgedezett, mellé telepedett a társaság, pihenni akarván a partján lévő árnyas lombok alatt. Majd valaki közülök felszólítá a három költőt, hogy énekeljék meg a kis kunyhót, legyen maradandó emléke a nagy napnak. Elfogadták. Pár nap múlva készen voltak a költeményekkel. Petőfi egy lelkesedéstől áthatott ódát írt, melyet nagy tüzzel el is szavalt. Kerényi rövid, de szívhöz szóló képet nyújtott és Tompa oly gyönyörű festői költeménnyel állott elő, mely legremekőbb alkotásai közt méltán foglalhat helyet. . . Amde némelyek azt az erdei lak létezését, melyről a költők égi lantja zengett, kétségbe vonják, helytelenül. Azt állítják ugyanis, hogy a költők csak egy képzeletbeli erdei lakról írták ama költeményeket, nem is látták az erdő lombjai között rejtőző kunyhót s nem is időztek mellette soha. Pedig ez az állítás egyáltalában nem felel meg a valóságnak. Igaz ugyan, hogy Tompának ide vonatkozó jegyzetei között ily sorokat találunk. »1845-ben nevelő voltam Eperjesen, hol Kerényi lakott. Tavasszal meglátogattam bennünket Petőfi . . . Gondolhatni, hogy mulattunk! Ifjuság, kedv, ragyogó álmak, szabadság, költészet jártak velünk . . . Egyszer azt mondja Sándor: fiuk írjunk valami verset együtt, ugyanazon tárgyról szóló verset. Meghatároztuk, a tárgy »az erdei lak« leendő. Sokat beszéltek erről a hírlapok, olvastam helyleírók uti jegyzeteiből, hogy látták a mi erdei lakunkat, mulattak körülte s emlegették a három versenyző költőt. Ime a soha nem létezőből miként csinált a képzelet létezőt, mert hiszen mi semmi kunyhót nem láttunk *képzeletbeli* volt minden.« De Tompa ez állításával szemben figyelembe kell vennünk, azon körülményt is, hogy ő sokkal később ez esemény után, csak akkor jegyezgette naplóját, midőn már súlyos betegségének előjelei nagyon is mutatkoztak rajta. Szivgörcsei roppant erővel rohanták meg, úgy hogy sötétebb perczeiben az öngyilkossággal foglalkozott. Emlékező tehetsége is meghibbant, néha ismerősei nevét is elfelejté; örökké nyugtalankodott, tépelődött; levelet kezdett írni valamely barátjának s a következő perczben már széttepte azt. Ismerjük a jársói prépostsághoz beküldött okmányok történetét, mely sajnosan bizonyítja, hogy a nyugodt, higgadt gondolkozású Tompa már ekkor tétovázó, ingatag volt. Maga írja: »engem évek óta leírhatlan fájdalomok tépnek; sem élni, sem meghalni nem tudok; egy vágyam van csak, aludni, feledni.« Mily irtózatossá lehetett a betegség, mily óriási lehetett a kín, mely ilyen kitörésekre ragadta. Nem is csodálható, ha roppant testi és lelki bajai közepett elfeledé azt, mi 18—20 évvel azelőtt történt vele. Mert hiszen, hogy az az erdei lak csakugyan nem volt képzeletbeli, arra nézve hiteles forrásaink vannak. A »Házánk s a Külföld« közölte annak leírását 1869 év folyamán első számában; elég világosan, érthetően el van mondva benne a költői verseny, illusztrálva a megénekelt kunyhóval, »Petőfi élete és művei« cz. derék munkában Fischer így szól: »többször felkerestek egy kis erdei házacska, mely a lombok között észrevétlenül rejtőzött, elhatározták, hogy költői versenyben megörökítik.« Továbbá élő bizony-

sága S. F. nyug. tanár, ki mindig együtt volt a három költővel, Sáros vár romjaihoz is kirándult velők s akkor is, midőn amaz emlékezetes napon az erdei kunyhót tekintették meg, ott volt a társaságban s világosan emlékszik reá, hogy a kirándulás egy délelőtti történt s midőn hazafele mentek, hozta szóba a társaság egy tagja azt az indítványát, hogy örökítsék meg a kis házikót. — Irányi Dániel is — mint akkor még szintén ifjú, örömet elmulatott a vidám baráti körben. Az erdei lak még ma is áll. Eperjes gondoskodik arról, hogy az oly szép napokat látott s annyi viszontagságot szenvedett falak ellentálljanak az időnek. Es a mi szintén e város érdeme. nem messze a helytől, melyet a költők lábai tapostak, alacsony domb tetején emlékoszlop áll. Emberi kéztől alkotott jel ama félistenek emlékének.

A társulat a szokásos félévi verseny szavalatot február 17-én fogja megtartani. Jelentkezni azon nap déli 12 órájáig lehet a titkárnál. — Nem mulaszthatjuk el, hogy e helyen is legmélyebb köszönetünket ne nyilvánítsuk. Nt Bálint Dezső ev. ref. lelkész ur előtt, ki — azon alkalomból, hogy a társulat közelebb rendezett felolvasó estélyének tiszta jövedelmét a templom javításra adományozta, — míg az Ur életének kedvezend, évenként 1 aranyat ajánlott fel a társulat által kitűzendő pályakérdés díjául! A nemes tett önmagát dicséri! Fogadja a nemes lelkű adakozó e helyen is a társulat őszinte köszönetét!

— **A gyorsíró egylet** csendben, zajtalanul, de kitartással folytatja munkásságát. A múlt év decz 5-én versenyírást rendezett, a mikor az 1 frt jutalomdíjat Andorka Sándor VII. g. o. b. t. az egylet alelnöke nyerte el, a ki 156 szótagot írt a szokásos 1 percz alatt. Utána legtöbbet írt Pál Ernő II. é. jh. 144 szótagot.

— **Gymnasiumi torna-egylet** alakult főiskolánk kebelében s alapszabályai már meg vannak erősítve a köziskolai szék által. Teljesen méltányosnak találjuk az ifjuság egy részének azon mozgalmát, mely szerint a rendszeres erő kifejtés mellett, mely a kötelezett tornaórákon oly szép sikerrel műveltetik, a mű tornában is gyakorolhassák magukat! Azonban mi nem így szeretjük volna megvalósulva látni ezt a célt! Elvégre nekünk mint ifjuságnak nem lehet célunk az, hogy erőnket szétforgácsoljuk, sőt inkább, hogy vállvetve, egyetértve minél nagyobb munkásságot fejtünk ki. Egyleteink a melyek között igen sok rokon egylet van, már most is feles számmal vannak s ime most a meglevő torna-egyletnek alakul egy testvéregylete! Sokkal célszerűbbnek láttuk volna, ha a VII. és VIII. osztály ifjusága megkérte volna az ak. torna-egyletet, hogy őket is vegye fel tagjai sorába. Az ak. torna-egyletnek e méltányos kérelem előtt nem lehetett volna szemet hunynia s ebben az esetben megerősödve sokkal nagyobb tetterőt lett volna képes kifejteni, mint két egymás mellett haladó testvér egylet! Igaz, hogy a két hasonló célú egylet között jótékony verseny is fejlődhetik, de ne feledjük, hogy a verseny mindig egyik félnek a bukásával végződik! Ettől mentse Isten mindkét egyletet, ha már a dolgon változtatni nem lehet.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.“ —

— Szerkesztőség: Kovács-utca 155. szám. —

Felelős szerkesztő:
BERTÓK BÉLA.

Társ-szerkesztők:
ROHOSKA JÓZSEF, JANKA KÁROLY.

Egyesüljünk!

A „Közlöny“ második (november 15-iki) számában egy igen érdekes, figyelemre méltó cikklet olvastam, „ifjúsági olvasó-egyletünknek“ jelen állapotáról és jövő sorsáról. Nagyítás nélkül mondhatom, hogy a t. cikkíró úr igen alapos ismerője ennek az egyletnek, mert oly élénken, de a mellett annyi objectivitással sorolja elő a szerintem is minél hamarabb orvoslandó mizériákat: miszerint ezt csak olyan egyén teheti, a ki már több éven keresztül tagja volt az egyletnek s így kellő kritikát tud gyakorolni mult és jelen helyzetere felett. Fejtegetéseinek végeredményében oda konkludál, hogy az ifjúsági könyvtár és olvasó-egylet egyesíttessék, mert különben ez utóbbinak létele nagyon veszélyessé válhatik. Teljesen osztom véleményét.

A nevezett cikk megfontolása után ugyanis minden kétséget és halogatást kizárólag azt vagyok kénytelen konstatálni, hogy itt igenis, egy fontos alternativa előtt állunk; t. i. vagy választjuk azt, hogy az olvasó-egylet megmarad jelen helyzetében; vagy az egyletet összekapcsoljuk a testvér-egylettel, az akadémiai könyvtárral s ekkor egy felfrissült, szilárd alapokon nyugvó, szélesebb körű egyletet létesítünk. A választásnak az első módja ma már absolute el nem fogadható, mert az okszerűtlen gazdálkodás következtében az egyletnek létalapja, s anyagi ereje évről-évre haladványszerűleg kevesbedvén, rövid időn ki lesz merítve. Természetesebb, helyesebb és jobb is a második mód! A kérdésnek ily megoldásával — a mint értesültem — a bizottság is foglalkozott, sőt még tovább vitte, a mennyiben említés tétetett arról is, hogy a két egylethez csatoltassék a „sakk-egylet“ is, a melynek magában minoritásánál fogva, nézetem szerint sincs valami feltűnő fontossága külön, önálló szereplést vinni. Így tehát a három egylet kapcsolhatnék egybe. Arra, hogy a „sakk-egylet“ miképen léphetne harmóniába

az előbbi kettővel, ez alkalommal nem akarok reflektálni.

Födolognak tartom azt, hogy a fent említett két egylet még ez évben egyesíttessék úgy, hogy már a jövő iskolai évben, mint ilyen kezdje meg működését. Önként következik, hogy ez ügyben az olvasó-egyleti bizottság hivatott a lépéseket megtenni, mert hisz az ügyvezetésnek és így eo ipso a javaslat-hozatalnak is az ő kebeléből kell kiindulni, ezt alaposan megokolva és kifejtve a közgyűlés elé vinni. Hogy pedig eljárásában mely mozzanatok legyenek irányadók és mely czél felé törekedjék, e tekintetben nézetem szerint a következők állítandók fel: egyesíttessék először is a két egylet tőkéje s az így organizált egyesület neveztessek „akadémiai olvasókörnek.“

A mi a körnek felügyeleti jogát illeti, az természetesen egy elnökben, t. i. a tanárelnökben összpontosúlna, a kinek tehát e szerint kiterjedtebb és nehezebb feladata volna. Választassék továbbá két alelnök, a paritás elvét szemmel tartva egy theológus és egy joghallgató, kik közül az egyik kapná a kaszinó elnöki, a másik a könyvtárnoki fizetést, az ingyen lakásra pedig mindkettő egyenlően jogosult volna. Az egyik szorososan a kaszinói ügyeket vezetné, míg a másik a szorosabb értelemben vett könyvtárnoki teendőket végezné. A könyvosztásra vonatkozó eljárás kettőjük között szabad megegyezés tárgyát képezné. A körnek azután egy pénztárnoka volna szintén évenként választandó, ki a kör egybekapcsolt tőkéjére felügyelne, pénzügyi viszonyait nyilvántartaná, mellette pedig a controlt gyakorolná az ellenőr, a kik tehát ketten az elnökből, alelnökből és az eddiginél kiterjedtebb bizottságból álló tisztikar nak felelősséggel tartoznának. Mindezen hivatalnokok a közgyűlés által legyenek választandók a szokásos módozatok mellett. Azt a nézetet, hogy t. i. az eddigi főkönyvtárnok volna a tulajdonképeni könyvtárnok, míg az alkönyvtárnok a kaszinóelnök, részéről nem tartom praktikus szempontból elfogadhatónak.

Ha pedig az így contemplált javaslat elfogadható volna, azon is könnyű segíteni, hogy a kör vagyona el ne kallódjék. Mert ha a beolvadt kaszinó tovább is következetesen gazdálkodnék az előző évekhez képest, akkor, mint tényt jelezhetem már az egyesülés előtt, hogy a kaszinó nagy kiadásai ily háztartás mellett a könyvtár alaptökéjét is felémésztik. Hogy tehát ez be ne következzen, az anyagi alapot szilárdítani kell. Nevezetesen a „kör“ két irányú tagsági díjja egyidőben két egyenlő részletben szedessék be; még pedig a könyvtári díj maradjon a régi, a kaszinóé ellenben 2 frt 50 krról emeltessek fel 3 frtra és ez utóbbi így állandósúljon az akadémia minden tagjára, tekintet nélkül az évekre. Azonban e mellett szükségünk van még egy más preventív intézkedésre és ez abban áll, hogy kiadásainkat mérsékeljük, illetve lejjebb szállítsuk.

Számítást tettem, hogy ily népes akadémia mellett, mint a milyen jelenleg van, a kör élni és prosperálni fog, alaptökéje teljesen sértetlenül marad, ha ezt a procedurat alkalmazzuk.

Ajánlom úgy a könyvtári, mint a kaszinói bizottság figyelmébe, tegye megvitatás tárgyává az egyesülés eszméjét és határozzon e tárgyban még ez éven, mert a szükség int, az eszme már az általános közvéleményben megérett és csak leszakításra vár.

SE.

Pár szó Vitkovics Mihályról.

Van Kazinczy Ferencnek egy híres költői levele 1811-ből, mely a nagyszerű nyelvújítási harcot megnyitotta; egy eleven költői lélekre valló, de bizony néhol úgyanám goromba, sőt — mondhatni — kiméletlen hangú levél, melyben a nagynevű reformator az orthologusok ellen hevesen kikél. Kazinczy e híres epistoláját egy, még akkor vajmi kevéssé ismert fiatal íróhoz intézte: Vitkovics Mihályhoz, kit hozzá a legszorosabb baráti viszony fűzött, mely körülmény természetesen a kezdő ifjúra rendkívüli hatást gyakorolt. Erről maga Vitkovics így nyilatkozik egy levelében, melyet nagy mesteréhez, Kazinczyhoz 1811 febr. 19-én írt: »Hidd el, egy oly emléket emeltél nekem és tetél ez által (t. i. a fentemlített költői levél által) előmbe, melyre valahányszor tekintek, fogok pedig mig élek mindig, annyiszor tollra gyúladok . . . s literaturánkat, melyre *egyedül* Bácsmegyei, magyar Gessner, két Orpheus gyúlasztott, többekkel nagyobbakkal szaporítani sietek« . . . Hogy e levélről, mely a fiatal Vitkovicsot — a saját bevallása szerint is — ily nagy mértékben lelkesítette és úgy szintén erőt, buzgalmat adott neki az írói munkálkodásra élete későbbi folyásában is — fontosságához képest kellőleg megemlékezhessem: helyénvalónak tartom eszmemenetének rövided vázolásával arról annyira a mennyire tiszta képet nyújtani. — Kazinczynak e szóban forgó, Vitkovicshoz intézett levelét általánosságban az orthologusok elleni rős ellenlenszenv s ennek sértegetés felé is hajló beszédesség,

s kemény hang általi kifejezése jellemzik, bár — ismétlem — másfelől igen fordulatos mű és eleven költői lélek terméke. Kazinczynak izgató szelleme itt bátran, energicusan emelgeti szárnyait; abbahagyja a félnék, szerény meghunnyászkodását, mely még 20—25 év előtt visszatartotta hasonló megtámadásoktól; itt már a hangja követelő, erélyes; a nemzeti nyelv kiképzésének érdeke itt már a legnagyobb mértékben előtérbe lép.

Högyészi Högyész Máté úr Máté-Szalkáról tisztelkedni megy Kazinczyhoz, megterhelve egy rakás poémával. E jámbor férfiú csöppetsem rejtegeti a véka alá orthologus nézeteit a nagy mester előtt nagy szerencsétlenségére s mitsem sejtve, őszintén feltárja véleményeit a magyarságról, — természetesen homlok-egyenest ellenkezésbe jővén Kazinczyval. Többek közt így szól Högyész Máté Kazinczy előtt:

Magyarnak ép azt ismerem s csak azt
S nem senkit! mint azt, a kinek
Szép nyelve még nincs elkeverve mással,
Ki nem szorúl a vendég maszlagára,
Kenőcsöt utál s gondolatjait
Tisztán s tekervény nélkül mondja ki,
Magát a nyelv urának nem hiszi,
Nem szabja a törvényt, új szót nem farag,
De a régít érzi s tiszteli a szokást,
Úgy ír a hogy beszél — egy szóval: a ki
Köztünk lett, köztünk nőtt, köztünk maradt meg.

Ez már maga is elég volna s a szerencsétlen még hozzá Rajnist, Szabót, Daykát és Virágot rosz poétának mondja, lenézi, mig Pázmánról azt tartja, hogy »nagy méltán tarthatjuk egyik fő díszünknek« s magasztalja. Kazinczynak ezzel persze temérdek borsot tör az orra alá s van mit hallgatnia a szegény poétának, mig végre az kómikus helyzetek átszenvedése után elillan. Ez a rövid tartalma a Kazinczy elbeszélésének; s a levél befejezéseül Vitkovicsot inti a helyes uton való megmaradásra s dicséretképen említi meg meséről, hogy azokat »még Lessing is javallra nézné.«

Nagyon fontos e levél a nyelvújítási harcz történetében. Mint a mely első hevesebb, erőszakosabb »odaszólás« vala a régibb kornak szűkkörű gondolkodás módjával szemben; de nagyon fontos Vitkovics Mihályt illetőleg arra nézve is, ki e rácz származásu derék író munkálkodását gondosabb figyelmében részesíti, a mennyiben, mint láttuk, ez volt neki ihletett perceiben buzdító, bátorító szelleme, és ebből is láthatjuk a mesternek és tanítványának, mint két lelkes jóbarátnak egymáshoz való vonzódását. Azt tudjuk Vitkovicsról mindannyian, hogy bár ő Horváth Istvánval, Szemere Pállal egyetemben Kazinczyt készséggel elfogadta mesterének, de ennek daczára is a költői irány tekintetében nem halad egy úton mesterével, hanem újabb költőink között általa elsőbben használt népies, magyaros formákban írott költeményeit a nyugoti költészet befolyásától menten inkább a magyar és rácz népének lebilincselő hatása alatt írta. E körülmény azonban a két lélek egymáshoz való mélyebb vonzódását a legtávolabbról sem volt képes csökkenteni.

Vitkovics Kazinczyval 1808 szeptemberében ismerkedett meg Pesten s ugyanekkor lettek igazi, benső barátjai Szemere Pál és Horváth István is. Ez utóbbi

iránt érzett barátsága jelesül kitűnik Vitkovicsnak Horváth Istvánhoz írott költői levelében, melynek folyamán leírja a szerző az ő falusi életét Tisza Roffon, melynek csendjét, nyugalmát százszeresen többre becsülte a forrongó, nyüzsgő nagyvilági élet örökös zajánál s nem adja sokért, hogy ő szerető néjének szalmafedeles hajlékában, a természet ölen egy-két barát és költő odaadó társaságában élhet. — E becses művét 1805 október 15-én írta Horváth Istvánhoz, de levele csak 1814-ben, az Erdélyi Múzeum I. kötetében látott először napvilágot. (Toldy F.)

Vitkovics eleinte csak Kazinczy, Horváth és Szemere társaságában fejtett ki dicséretreméltó írói munkálkodást, de midőn nőül vette Popovics Theodorát s ennek lakása lett egyszersmind az ő békés, csendes, szerető fészke: vendégszerető házának ajtói megnyitak a többi jeles emberek előtt is úgy, hogy hosszú ideig a pesti írók fesztelen, jókedvű társasága tette kedvessé, zajossá szíves hajlékát. Hogy e derék összejöveteleken eleitől fogva a legkedélyesebb, legszívélyesebb hang uralkodott: abban a háziúr, Vitkovics derült, jókedvű modorán kívül szerető neje megnyerő lekötelező, családi természetének is nagy része volt. Említett híres levelében Kazinczy is szívesen emlékezik meg Popovics Theodoráról, mint még akkor Vitkovicsnak mátkájáról, midőn azt mondja: »A könyvesinálást hagyj nekünk s rohanj rengő karokkal mátkád szép keblébe, s csókjaiddal hintsd el *φοβερωτατως*. Vitkovics aztán később, 1812 szeptember 26 án már mint házas, boldog ember így értesíti Kazinczyt életfolyásáról többek közt; »Itten arra emlékeztetek, hogy már nem a zöldfa utcában, hanem a kereszt utcában a rácz templomhoz közel, 30 szám alatt levő Theodórám házában lakom. Jakabnapkor költözködtem ide. Most az a fő kívánságom és reménységem, hogy éltemben ezen örömlakásomban tégedet, a régóta tiszteltet, elfogadhassalak.«

Az a szívélyes, bensőséges viszony, mely Vitkovicsot nagynevű barátaihoz kapcsolta, s az a tiszta magyar érzelmű légkör, a mely őt ezek társaságában folyvást körülvette, a legmaradandóbb befolyást gyakorolták egész írói munkálkodására. Szép magyar nyelvünket még tán anyanyelvénél is odaadóbban szerette, ápolta; s bár rácz anya emlői táplálták kicsiny korában: de minden érzése, minden gondolata magyar volt. A legnagyobb előszeretettel, lelkesedéssel tanulmányozta azt a magyar nyelvet, a mely íránti érdeklődése miatt még tanuló korában egyik cisztercita professora: Schuman Theophil uram keményen megverte, s hogy az őt korbácsütésnek mily eredménye lett: azt láthatjuk jeles munkásságából; »az óhítú magyar írókról« című prózai művének a végén pedig ezt mondja: »adja a magyarok istene, hogy minden hazafi magyarul írjon és szaporítsa számát a magyar íróknak!«

Egy másik tanára, a dominicanus Horváth Eusebius által a magyar irodalom íránt fölkeltett buzgó érdeklődését a legnagyobb fokra a Himfy szerelmeinek megjelenése emelte, mely esemény későbbi munkálkodására a leghatározóbb befolyást gyakorolta. Később aztán a Bácskai népdal avatott költője ugyancsak a Himfy szerelmeinek mélyreható hatása alatt írta meg

regényét levelekben, melyek Vitkovicsnak Lidivel folytatott szerelmi viszonyát rajzolják megkapó egyszerűséggel: az előadás keresetlenségével.

Hogy a Kazinczy »Bácsmegyei«-je a már említett műveken kívül mig maradandó nyomokat vésett be a Vitkovics lelkébe, az fényesen kitűnik költőnknek a nagy reformatorhoz intézett nagybecsű leveleiből.

Sokat lehetne még szólni Vitkovics költői egyéniségéről, de ez jelenleg nem tartozik rövid cikkem keretébe. Vannak Vitkovicsnál nagyobb emberek is irodalmunkban: de az a benső viszony melyben ő irodalmi életünk ama dicső korszakában a nagy úttörővel élt s az az odaadás, melylyel ő irodalmunk ügyét tőle telhetőleg ápolta, nevelte: érdemesíti őt arra, hogy vele bárki is terjedelmesen foglalkozzék.

ifj. Zsoldos Benő.

Piroska.

Hajnal Piroska ott állott boldogsága küszöbén. Hosszú, fekete pillái szemére csukódtak, hogy elvegyék élet a mindenünnen reá szegzett, kíváncsi tekinteteknek. Zavartan, izgatottan tépegette ruhái habos csipkéit, mialatt átlátszó, selyem arcza mindjobban elpirült, szerelmes, piczi szíve mind lázasabban dobogott. Mellette türelmetlenkedett tömött bajuszú vőlegénye, az aranyos szájú doktorka, ki olyan idegesen nézegetett a magas, gothíves ajtóra, hogy mikor lép be már rajta az eskető tiszteletes?

„Soká késik a nagytiszteletű úr,“ — jegyezte meg az egyik násznagy, — nagyot pödörítve szürke bajuszán.

Egyszerre az ajtónál mozgolódás támadt, s feltűnt a jó képű öreg pap csontos, szikár alakja.

Piroska is felvetette a zajra nagy, fekete szeméit s gyorsan végig futott tekintetével a násznépen, meg a bámuló közönségen. Láta, hogy minden arcz örömtől ragyog körülte, s olyan jól esett neki, hogy mások is örülnek az ő boldogságának. De hirtelen ajkára fagyott a mosoly, mert észrevette, hogy egy sápadt arcú paraszttasszony áll vele szemben, ott a karsú kőoszlophoz támaszkodva; őt nézi bánatos szemével, melyekből néha egy-egy forró könyecsepp gördült alá. És azután nem tudta többé levenni arról az asszonyról tekintetét. Vele volt elfoglalva teljében. Nem hallotta sem a lelkész magas szárnyalású beszédét, sem a rá tett hízelgő megjegyzéseket; nem látott semmit, csak annak az asszonynak halottsárga arczát, bánatos vonásait. Lelkében feltámadt emléke a múltnak, egy szomorú eseménynek, melyet bizony már csaknem elfelejtett, de a mely most épen legforróbb vágyainak, édes ábrándjainak hasadó hajnalán elevenült fel újra lelkében, hogy megzavarja az édes összhangot. Ugy fájt neki látni annak az asszonynak néma panaszát, hogy szinte a szíve sajgott bele. Valami hideg borzongás futott végig rajta, utána angyali szelidség ömlött el tündéri arczán s úgy nézett ki, mint egy álmából ébredő öntudatlan babácska.

Úgy lesz! úgy — susogta magában — s aztán elvonult homlokáról a bánat sötét fellege, s az édes öröm ragyogó sugara foglalta el helyét. Most már beállott lelkében a harmónia, egész lényével a jelenen, annak boldogságán csüggött.

Épen ideje volt, hogy összeszedje magát. Az öreg lelkész végére ért a sok jó tanácsnak, melylyel az ifjú párt elbocsátandó volt az új élet bizonytalan, nagy tengerére.

Piroska olyan tisztán, érthetően mondta el a hűség esküt, hogy még csak sejtelve sem lehetett senkinek, hogy csak pár pillanattal előbb milyen fájdalmas emlékek kínozták belsejét.

A szertartás véget ért. Az új pár sok szép reménnyel, örömtől duzzadó kebelrel indult ki Isten házából. Útjuk épen a szomorú asszony mellett vitt el. Mikor mellé értek, Piroska megállott előtte, levette nyakáról az ott csüggő aranyékszert, nyakába akasztotta a meglepett, szólni sem tudó asszonynak.

„Tegye el örök emlékül — mondá, — kedves kincsem ez nekem, jó anyámtól kaptam menyasszonyi ajándéknak.“ Azután tovább mentek.

A dolog általános feltűnést keltett; sokan találgatták, hogy miért vált meg Piroska a becses családi ereklyétől; egyik ezt, másik azt hozta fel okúl, de a dolog rejtélyét, csak kevesen ismertük.

* * *

Hét éve, mióta ott jártam Máramaros vadregényes bércei közt. Az ember szinte levetkezi a testet magáról, mikor jár kél a természet eme pazar fényvel megáldott helyein. Alacsony, tölgyes erdők lesznek egy merész hajlással égbenyúló havasokká, melyekből, mindmegannyi óriás szívből futnak szerteszt a kristályvizü, vékony erecskék, hogy a bércek alján rohanó hegyi patakká egyesüljenek. Az erdő vadjai szinte tudják, hogy itt övük az egész mindenség: zavartalanul, félelem nélkül sietnek a csörgedező forrásokhoz. És az ember megáll, néma csodálattal eltelve, valami bűverő bilincseli le, annyira, hogy még helyéből sem mer megmozdulni, hogy valamiképen meg ne zördüljön az avar lábai alatt, s elne rémítse a félénk őzborjúkat, a lubiczkoló vadmalaczkokat. Szóval érzi az ember, hogy nem otthon van, hogy nincs jogában hatalmaskodni a más tanyáján.

Három hétig élveztem e szép vidéket Hajnal Gerő bátyám páratlan vendégszeretetéből.

Igaz, hogy a háza tájkát mai napig se tudnám leírni, de annak oka legkevésbé sem Gerő bátyánkban, hanem sokkal inkább az én természet-rajongásomban rejlett. Hajnaltól késő alkonyodásig az erdőt bujkáltam, otthon alig-alig töltöttem pár órát, a mire többször meg is jegyezte Gerő bácsi: Öcsém! ha hozzánk jöttél, ne csavarogj mindig, még csak nem is szerethetünk.“ Ilyenkor a jó Málí néni fogta pártom. „Ne bánsd öregem hadd töltsé kedvét! — szólt kedves nyájas mosolygással.

Gerő bácsi minden boszankodása daczára is tettem egy-egy hosszabb kirándulást, melyről kis hügocskám, a Gerő bácsi 11 éves kedvencz leánya sem

maradhatott el az ő elválhatlan, vele egykorú barátjával: Túri Jóskaival, egy falusi suhanczczal.

Egy ilyen hosszabb sétánk alkalmával egy remek festői képe tárult fel előttem a természetnek. Évszázados fáktól környezve, mint egy óriási madár fészek terült el egy gyönyörű kerek tisztás, bársony szőnyeggel bevonva, melyet mintha tündér kezek hímeztek volna ki sok ezer virággal. Mikor kiléptem a tölgyek sötét sátorá alól. ide erre a meseszerű, keleti pompájú ligetbe: szinte önkénytelen meginogtak térdeim, hogy leborúljak a mindenség hatalmas, bölcs alkotója előtt, ki megadja kinek-kinek a mi szükséges és teremt sok ezer világot, mindent a legbölcsebben berendezve; ki alkotá a természetnek eme jelentéktelen, alig számba vehető, mégis lebilincselő parányát is. Ha a nagy mindenség a természet temploma; úgy ennek a helynek a szentek szentjének kell lennie, hová csak megoldott sarúval lehet belépni.

Mysticus, titokzatos környezet volt ez itt.

Alúlról a sötétzöld fű közül kikandikáló berki kököröcsin és a sárga szironták illata áradt ég felé; oldalról a széles, terebélyes tölgyek vetettek nagy, lomha árnyékot s ezáltal kísérteties félhomályba borították a tisztást; felúlról a nap aranyos sugarai szűrődtek keresztül, s ott lebegtek az árnyék tetején, mintegy vívódva egymással a két ellentétes elem. Küzdött a fény az árnyval, az emberben pedig a csodálat az imádattal.

Leheveredtem, hogy annál fogékonyabb legyen lelkem a kellemes benyomás iránt. Piroska is leült; a göndör Jóska pedig lábaihoz kuczorodott.

Úgy-e gyönyörű hely ez Piroska? — kérdeztem kis hugocskámtól.

Piroska helyett a Jóska gyerek szólalt meg: „Bizony Sándor urfi, jó volna ide hajtani a teheneket!“

Boszankodtam a fiú ostobaságán, azután többet nem szóltam hozzájuk. Piroska anélkül is türelmetlen kis leány lévén, hamar megunt a hallgatást; fülön fogta Jóska és elmentek kószálni, de csakhamar vissza-kerültek. A Piroska fején vadvirágokból összeróva csinos kis koszorú díszelgett Örökké mosolygó fekete szemével, vakító, fehér fogaival, barna, napsütötte arczával, tüske-tépte ruhájával úgy nézett ki, mint egy cigánykirályleány.

— „Szép menyasszony vagyok Sanyi bácsi? — kérdezte kaczerkoldva.

— „Az a kérdés, van-e már vőlegényed?“

— „Hogy ne volna!“ — felelt vállvonogatva.

— „Nos, és ki lesz az a szerencsés halandó, a ki meghódította szívecskédet!“

Nagy mosolyogva előlépett a Jóska gyerek, előbb jelentős pillantást váltott Piroskával, azután neki batorodva, kirukkolt vele, hogy biz' a vőlegény, senki más, mint ő: Túri Jóska.

Piroska egy nagyot kaczagott, hogy szinte visszhangzottak bele az átelleni bércek, mintha ők is mulatnának az én kis hügom ötletén.

— „No most jöjjetek ide, megesketlek beneteket!“

Piroskát ez még derültebbé tette.

„Gyere no Jóska!“ — szolt évődve a fiúval, ki a dolgot kezdte egészen komolyan venni, s elszaladt a közeli patakhoz, hogy megmosódjék, mert, a mint mondá: „a vőlegénynek tisztának kell lenni.“

— „Jóska szereted Piroskát?“ — A fiú nem szolt egy darabig, mikor meglökte Piroska, kijelenté, hogy szereti, mi közben szemei szokatlan fényben ragyogtak, arca pedig lángba borúlt.

— „Hát te Piroska, szereted-e Jóskát?“

— „Szeretem!“

— „Ha szereted, csókold meg!“

— „Ha! ha! — kaczagott jóízűen — nem megy az olyan könnyen. Ha lehozza azt a fészket, a melyiket az előbb mutattam neki, akkor megcsókolom. Lehozod Jóska?“

Jóska egészen elsápadt és alig hallhatóan susogta: „Félek felmenni, igen magasan van!“ — „Te gyáva!“ szolt hangosan Piroska, azzal ott hagyott bennünket.

Jóska is csakhamar utána sompolygott; én pedig jóízűt mosolyogva rajtok, elkezdtem merengeni, néztem az égen tova futó bárányszerű felhőket, melyek mind megannyi szeszélyes gondolat, repültek tova gyors szárnyakon.

Egy nagy recscsenés és egy tompa zuhanás ijesztett fel merengésemből. Rosszat kezdtem sejteni, s csakugyan pár pillanat múlva feltűnt Piroska halott-halványan, arcából egészen kikelve — egyedül. Szólni nem tudott, csak vonaglottak ajkai. Tisztába voltam egészen a történetekkel.

— „Hol van Jóska?“ — kérdeztem ijedten Piroskától.

Némán megfogta a kezem, hozzávezetett a szegény gyerekekhez. Ott feküdt a fa alatt, homlokán hosszú, mély seb tátongott, szemei meg voltak üvegesedve, egész teste kínosan rángatózott. Nagy erőlködéssel nyögött valamit; Piroskától kérdezte, hogy összetört-e a tojások? azután egy mély sóhajtás után elszenderült — örökre.

* * *

Ott hagyva a lakadalmi mulatókat, künn járok a csendes falú néptelen utcáján, hogy élvezzem a nyári éjszaka magasztos fenségét. Egy alacsony, szalmafedeles ház ablakából gyér világosság szűrődik keresztül; úgy hajt a kíváncsiság, hogy megnézzem mit csinálhatnak ilyen késő éjjel azok az egyszerű emberek. Odamegyek s látom, hogy a templomi sápadt asszony ül asztala mellett, imádkozik öreg könyvéből, azután bezárja, s csak úgy a szíve mélyéből sóhajt fel: „Adj neki örömet, boldogságot édes Istenem!“ — „Ámen!“ rebegetem utána csendesen.

Janka Károly.

Jézus tanítványai.

(Folytatás).

Még Máténak, az adószedőnek, elhivatását kell felemlíteniünk, a melyről Máté IX: 9 és V: 27-ben találunk adatokat. A Lukácsnál található adat azonban

Lévit említi, a Márknál található feljegyzéssel egyezőleg, (Márk II: 14) hol Lévi az Alfeus fiának mondatik. E csekély névbéli eltérés azonban annál kevésbé nem változtat a dolgon semmit, mert a következő paszusok, a melyekben arról van szó, hogy Jézus az imént elhívott Máténál, a publikánusnál lakadalmat ül s hogy e tette felett a törvénytisztelő zsidóság nagy mértékben megbotránkozik vala: teljesen megegyeznek.

A minő szűkszavúak adataink a tanítványok elhivatására vonatkozólag, épen olyan keveset mondók a tanítványok későbbi munkakörét illetőleg is.

Ugy látszik, hogy Jézus életében teljes szívvel és lélekkel a Mesteren csünggöttek. Mint a szomjú föld a nyári esőt, oly mohón szívta be az ő fogékony lelkük is a Jézus ajkáról fakadt igazságokat. Tanultak a nélkül, hogy messze kiható terveik lettek volna. Megismerkedtek az igazsággal magáért az igazságért. Boldogabb jövőről is csak zsidó szempontból ábrándoztak s nem is sejtették, hogy „ők a földnek sava.“

Igen, ők tudtokon kívül lettek a világ számára alapított isten országának talpkövei és örökösei Jézus magasztos eszméinek, mélyreható terveinek. És midőn tudtára emelkedtek magasztos hivatásuknak: az igazságnak erjesztő, mindeneket átható ereje soha sem nyilatkozott meg hatalmasabban, mint a tanítványok apostoli működésében.

Messiási reményökben csalatkozva, a Mester kereszthalála után reménytelenül széledtek szerteszt. De a szétfoszlott remény romjain, a mindeneket átható, megrendítő hír épült fel. Jézus volt a valódi Messiás, a ki dicsőségben fog visszatérni, hogy megalapítsa isten országát. Ez a hit az, a mely az első pünköst ünnepéig csak szunnyadt a tanítványok lelkében; de a mely az első pünköst ünnepén élő és égő hitté változott.

Az első gyülekezet megalapítása után még jó ideig együtt maradtak a tanítványok, kik az áruló Júdás helyébe, sorshuzás útján Mátyást választották. Az első üldözés alkalmával a legtöbben elhagyták Jeruzsálemet s hirdették a megholt, de feltámadott Messiásról szóló evangéliumot nem csak az ázsiai városokban élő zsidók között, hanem, egyesek még az afrikai diasporákat is meglátogatták. (Simon Zelotes.)

Ez után még jobban a mondák világába vesz az apostolok élettörténete. Ezt a homályt még sötétebbé teszi az apostolok cselekedeteiről írott könyvnek tendenciósus előadása. Ezekből a mondaszerű adatokból az tűnik ki, hogy csupán János az, a ki természetes, halállal múlt ki közülök, a többiek mind vértanui halált szenvedtek.

Bár ilyen mondákban vész el a tanítványok élete és működése, lehetetlen, hogy emlékükhöz előtt csodálatlanul ne hajoljunk meg. Lehetetlen bizonyos megilletődést, valami nagyobb megihatottságot s talán némi izgatottságot leküzdenünk akkor, mikor szent könyvünkben róluk olvasunk. Lehetetlen nem éreznünk azt az erőt, a melyet ők az egyszerű emberek kifejtettek egy nagy és szent cél érdekében s végül lehetetlen, hogy némi büszkeség, valami nemes hiúság ne szállja meg lelkünket e rég múlt idők halvány fényénél: az ő rájuk való büszkeség, az ő bennök gyönyörködő hiúság.

Es mig ezeknek az időknek halvány, de soha el nem tűnő fénye világosítja be lelkünket, önkéntelenül is nagy és nemes elhatározások támadnak keblünkben. Ha látjuk az ő nagy és sok szenvedésüket: nem aggaszt a sötét jövő. Ha látjuk tetteiket, mérlegeljük azoknak súlyát, büszkén nézhetünk pályánk töviseire, mert azok a tövisek, a melyeknek szúrásaitól ma oly sokan rettegnak: rózsaszirmokká változnak. Vissza tekintve életükre elnémul keblünkben az aggódo kétkedés s az önzés durva salakja megtisztul, ha csak egy pillanatra is . . . s aztán tudunk élni nyugodtan s a sors csapásaitól meg nem rendíthető s az apostolok életéből merített égő hiten felépült boldog öntudattal.

Kalassay Sándor.

theol. s.-tanár.

Vallomás.

*Kisasszony ön kedves nagyon
Akárcsak egy cukros baba,
Szeme ragyogóbb, mint az ég
Millió fényes csillaga.
Oly aranyos, mikor nevet,
Szeretném megcsókolni érte;
De látja már is kikaczag,
Pedig — komoly lesz, — úgy ígérte.*

*Imádom hófehér fogát,
Szép, gömbölyű, formás nyakát;
Könyörgök: nyújtsa csókra, csak
Egyetlen csókra ajakát.
Hisz abba' rejlik minden üdv,
Egész világ erénye, vétké;
De látja ismét kikaczag,
Pedig — komoly lesz, — úgy ígérte.*

*Hogyan mondta? Hadd halljam ismét!
Hiszen szava szép, lágy zene;
Bár elhangzott, fülemben cseng még
Utolsó, végső üteme.
Ismételje a drága szót,
Fülem, szívem, hogy jól megértse;
De látja újra csak kaczag,
Pedig — komoly lesz, — úgy ígérte.*

*Hogyan? . . . Mamájával beszéljek?
Hm! Ez kissé kényes dolog,
Melyet alaposság okáért
Néhány hétig meggondolok! . . .
. . . Holnap elküldöm a regényt,
De mondja csak, melyiket kérte?
És csak mosolygjon angyalom,
Habár — komoly lesz — úgy ígérte.*

—aly.

A vegyes házassági kérdés Magyarországon századunk első felében.

Ismertetvén a németországi házassági kérdést, nem teszünk felesleges munkát, ha azzal kapcsolatban, legalább főbb vonásaiban tárgyalni fogjuk annak történetét hazánkban is. Mindenesetre érdekes kérdés s kapcsolatba hozható a németországgal. Az a szellem, mely Németországon áthatotta a kath. papságot, az ottani példa után indulva, nálunk is elterjedt s talán a saját körében még szenvedélyesebben küzdött, mint ott.

Nálunk Magyarországon, hol a kath. vallást uralkodónak tekintették, a kormány, mintegy kötelességének tartotta azt védelmezni s védelmezte is. Azonban azon viszonyból kifolyólag, mely volt s van az egyház és állam között, nem engedte meg, hogy a római curia utasításait beleegyezése nélkül vakon kövessék s általában nem engedte meg, hogy az állam érdekeivel ellenkező állást foglaljanak el bárminemű vallási kérdésben. S a béke, leszámítva némely kisebb ellenmondásokat, meg volt a két fél között egészen e század elejéig. Ekkor azonban, a minden téren mutatkozó forradalmi iránynyal szemben, a kath. egyház kebelében nálunk is megindult a reakció! Csak szikra kellett, hogy a lappangó tűz lángra lobbanjon; a szikra nem sokára kipattant s a lázas tevékenységre váró lelkeket lángra lobbantotta.

Az 1832—36-iki országgyűlésen heves vita tárgyát képezte a vegyes házassági kérdés. A katolikus Beöthy Ödön indítványára egy bizottság küldetett ki a sérelmek orvoslására. A bizottság munkálatával elkészült s egy 12 pontból álló javaslatot nyújtott a Rendek elé, a melyek egyikében ez mondatott: „a vegyes házasságnál divatozó, a gyermekek kath. vallásban való neveltetését illető kötelezvény a multa nézve is érvénytelen s eltöröltetik.“ Ezt a Rendek elfogadták, de a főrendek nem, minnek következtében oda módosítottatott a javaslat, hogy a reversalisok a jövőre megszűnnek, de a már kiadottak érvényben maradnak. Törvény azonban nem lett belőle s a vallási ügyek elintézését felfüggesztették.¹

Midőn Droste felléptének híre a magyar klérus fülébe jutott, akadtak olyanok, kik az ő eljárását Magyarországon is helyesnek látták foganatosítani. Csak ember kellett, ki félretevén a multat, megfelelkezve a nemzet iránt tartozó loyaltásról s mellőzve a méltányosság elvét, egyedül a kath. egyház érdekeit tartva szem előtt, a nyilvánosságra lépjen s megkezdje a harcot, mely Németországban már ekkor javában folyt.

A harcz megkezdésére Lajcsák Ferencz nagyváradi püspök vállalkozott. 1839 március 15-én egy pásztorlevelet bocsátott ki, mely egészen az 1830-iki breve szellemében van írva. A többek közt ezeket mondja: „Ha már tisztább s felsőbb szempontból tekintjük a házassági élet szentségét, nem lehet el nem ismer-

¹ Horváth Mihály: 25 év Magyarország történetéből. I. k., 313—332. l.

nünk, miképen ezen házassági szövetségnek, hogy az Isten előtt kedves legyen s lelki boldogságra vezéreljen, első és fő feltétele a vallásbeli egység.“¹ Különben az egész levél igen érdekes s tanubizonyoságot tesz írójának elfogultságáról s egyoldalúságáról s ultramontán álláspontjáról.

Ezen rendelet ellentétben állván az 1790—91. országgyűlés határozatával, nagy visszatetszést szült nemcsak a protestánsok és a szabadabb elvű katolikusok között, hanem a konservatív párt többségénél is.² A megyék mozgalmat indítottak, hogy ezen visszavetést meggátolják s orvoslásért a királyhoz folyamodtak. Biharmegye volt az, mely az első lépést megtette s utána a többi megyék csaknem kivétel nélkül kérétek a királytól a törvénysértés orvoslatát. A király látva az ország véleményének ily impozáns nyilvánulását, ugyanazon év április 30-án egy intimatumot bocsátott ki, melyben rosszalja a püspök eljárását s az előbbi vallási törvények tiszteletben tartását követeli minden alattvalójától. A közvélemény a királynak ezen leiratát helyeslőleg vette, azonban látható volt, hogy Lajcsák példája másokat is azon térre fog vonzani, már csak azért is, mert a pápa is helyeselte Lajcsák eljárását. Ennek megelőzése végett a Rendekek az 1839. országgyűlésen elhatározták, hogy ebben az ügyben egy felíratot fognak intézni a királyhoz, a melylyel kapcsolatban a többi vallásos sérelmeknek az orvoslását is fogják kérni.

Az, a mit sokan előre láttak, be is következett. Még ugyanazon évben Sczitovszky rozsnyói püspök is hasonló pásztorlevelet küldött megyéje papjainak s később a püspöki kar, Kopácsi primással egyetemben, magáévá tette Lajcsák és Sczitovszky eljárását. Az alsóbb papság azonban már nem nagy kedvvel foglalt állást mellettük, sőt akadtak olyanok, kik nyíltan felléptek ellenök. Így Csehi László kanonok, az egyházi tudományok doktora, a theológiából és egyházi törvényekből vett megcáfolhatatlan érvekkel bizonyította a főpapok eljárásának helytelen voltát s értekezését, mivel nyomtatásban meg nem jelenhetett, kéziratban terjesztette.

A rendek üzenetét a főrendek is tárgyalás alá vették, azonban a határozat nagyon sokáig késett. Hosszú, szenvedélyes vita fejlődött e kérdés felett a klérus és a szabadelvű párt között. A kath. egyház számos hívője küzdött itt a főpapság ellen a lelkiismereti szabadság s a vallás érdekében s szónoklatuk meggyőző erejével számos főembert hódítottak meg a nemes ügynek. A klérus megmaradt régi, orthodox szelleme mellett s akkor ijedt meg, midőn körültekintve, alig látott maga mellett egy pár vakbuzgó követőt. A szabadelvű párt megfeszített erejének s különösen gróf Dessewffy Aurél meggyőző szónoklatainak sikerült kivívnia azt, hogy a sérelmek orvoslása végett törvényjavaslat nyujtassék a király elé. E törvényjavaslat pontjai közt volt, hogy: „a már kiadott reversalisok érvénytelenek; a vegyes házasságok, melyek egyházi megáldás nélkül köttetnek, törvényesek s hogy

a vegyes házasságokból született gyermekek atyjok vallását követik.“ A klérus előre bejelenté óvását s a reversalisokra nézve kinyilatkoztatta, hogy: „a vegyes házasságok tekintetében a jövőre, bár a világi törvény s hatóságok kötelezésének kellőleg meg fognak felelni, a házasság szentségének feladásánál mindazonáltal oly módon járandanak el, miképen vallásuknak s egyházuknak jól értett s újabb időben ő szentsége által is állhatatosan védett elvei kívánják.“¹ A főrendek azonban ezen óvás felett egyszerűen napirendre tértek s a törvényjavaslatot szentesítés végett felterjesztették. A klérus tiltakozásánál nagyobb baj volt az, hogy a kormány nem adott kedvező választ. Azt hozván fel okúl, hogy ezen ügy elintézésére több idő kell, annak megerősítését elhalasztotta. Így tehát ezen országgyűlés is, daczára a heves küzdelemnek, minden pozitív eredmény nélkül záratott be s ennek következménye lett a megyék és egyházak között folytatott elkeseredett harcz.

Alig oszlott fel az 1839—40. országgyűlés, Kopácsi primás és a többi püspökök rendeletet adtak papjaiknak, melyben a vegyes házások megáldását megtiltják s a vegyes házasságot „Isten és természet törvénye elleni bűnnek“ jelentik ki.² Egyúttal egyik collegájukat, Lonovits József csanádi püspököt Rómába küldték, hogy a pápa határozatát kikérje a magyarországi ügyekre vonatkozólag, remélvén, hogy egy pápai breve talán lesz némi hatással az ellenzék magatartására. Addig azonban a papság mereven az előbbi pásztorlevelekhez tartották magukat. Ez nagy visszatetszést szült a megyéknél s ezek egymás után tárgyalás alá vették a felmerült visszaéléseket. Legelsőben Pestmegye lépett fel az engedetlenkedő papok ellen. Az okot erre egy mindenesetre érdekes körülmény adta. Kossuth Lajos ekkor akart házasságra lépni a katolikus Meszlényi Terézszel, de az eskető pesti pap az áldást megtagadta, mivel Kossuth reversalist nem akart adni. Kossuth barátai megyegyűlés elé vitték az esetet, a hol kimondatott, hogy mindazon lelkész, ki az áldást megtagadja s törvényellenesen cselekszik, 600 frt pénzbírsággal sújtandó s ily esetekre egy külön bíróság neveztetett ki.³ Pestmegye példáját a legtöbb megye követte, az ott hozott végzést elfogadta s egyesülten felíratot intéztek a királyhoz, melyben kéri, hogy a törvénnyel ellenkező rendeleteket semmisítse meg s a püspököket körleveleik visszavételére utasítsa. Némely helyen, pl. Hevesmegyében, a klerikális, konservatív és a szabadelvű párt küzdelme formális verekedéssé fajult s katonai hatalommal kellett a rendet helyreállítani. Azonban itt az ultramontán pártgyőzött! Volt még egy pár megye, mely a főpapok hatása alatt állott, hol szintén győzött a papi párt, mint pl. Esztergommegye, melynek lakosai a primással s környezetével közvetlen érintkezvén s ez által vagy érdekeltetvén vagy elvakítottván, szintén támogatta a papságot törekvéseiben. Ezek aztán a

¹ Horváth M. i. m. I. k. 617. l.

² Timoleon: Legújabb politikai divatok.

³ Horváth M. i. m. II. k. 83. l. — Rapaics R.: ... és egyház-történet III. k. 806. l. 2. j.

¹ Gróf Mailáth J.: Vallásmozgalmak Magyarországon. I. k. 100 l.

² Horváth M. i. m. I. k. 553. l.

többi megye fölterjesztésével egészen ellenkező felíratot intéztek a királyhoz. A kormány, mivel ezen ügynek az elintézését a jövő országgyűlésig felfüggesztette, nem akart nyilatkozni, hogy azonban port hintsen mindkét pártnak szemébe, az áldást megtagadó papok pereit az udvari kancelláriába küldötte fel elintézés végett, a hol pedig azokat „ad acta“ tették.

E közben — 1841-ben — megérkezett Lonovits a pápa brevejével, mely a primás és püspökök eddigi eljárását helyeselte s azokat az előbbi rendeletek megtartására intette. Ezen brevét a hozzá csatolt instrukcióval a primás a király beleegyezése nélkül kihirdette. Az elégedetlenség ekkor tetőpontra hágott. Nem volt elég a papságnak megsérteni a törvényeket, hanem az apostoli királynak ősi jogát, a *ius placetumot* is mellőzte s királyi jóváhagyás nélkül hirdetett ki egy olyan brevét, mely a törvényekkel világos ellentétben állott. Megyék úgy, mint egyesek felháborodtak a papság ezen merész törvényszegése ellen s némely megye gyűlésén a Rómától való teljes elszakadás is komolyan szóba hozatott.¹ Pestmegye 1842-iki közgyűlésén kimondotta, hogy Rómától semmi tekintetben sem fogad el tanácsot; a pápai brevét érvénytelennek nyilvánította s a primást meginteni határozta. Elhatározta továbbá, hogy ezután azon lelkészekkel együtt, kik az áldást megtagadják, a primás is perbe fogassék. Ezeknek ugyan, mint az előbbieknél, nem lett eredménye, azonban a papság tekintélye a tanusított törvénytelen magatartás miatt alaposan megingott.

E megyegyűléseken folytatott harczok után elkövetkezett az 1843-iki országgyűlés, hol még hevesebben harczolt a két párt s hol még gyönyörűbb szónoklatokat lehetett hallani az eszme védelmében, mint az előző országgyűléseken. Legkiemelkedőbb mozzanata azonban mindenestre az volt, midőn Vuzda kanonok, a győri káptalan követe, a haladó kor szavát megértve, egy remek beszédben „szabad államot, szabad vallást, szabad egyházat“ kívánt.² Az ellenzék óriási lelkesedéssel fogadta a kanonok nyilatkozatát, a klérus azonban nem jól érezte magát, látván, hogy már saját kebeléből támadnak, kik a kath. egyház féltve őrzött elveit akarják lábbal tiporni. Vuzdát visszahívta a káptalan a gyűlésből s gondja volt arra, hogy a helyét elfoglaló ehez hasonlót el ne kövessen. De hiába volt minden erőlködés, mert napról-napra több lett az egyenlőség után sóvárgó lelkek száma, kik a lelkiismereti szabadságot felébe helyezték az egyház minden törekvésének. A rendek elhatározták, hogy felíratot intéznek a kormányhoz, melyben az újabban elkövetett sérelmek orvoslátát kérik.

Ekkor érkezett le az előbbi felíratra a válasz. Egy határozatlan, nyílt feleletet kerülgető válasz, mely egyik félt sem elégítette ki. E szerint a király ily törvény alkotását, (t. i. a minőt az előbbi országgyűlés kért), nem ellenezte, hanem oda kívánta módosítani, mely szerint a jegyeseknek legyen jogukban minden külső befolyás mellőzésével, önkéntesen szerződést kötni arra nézve, hogy mely vallásban kívánják

nevelni születendő gyermekeiket s csak azon esetben, ha a jegyesek ily szerződés kötésére nem hajlandók, kövessék a gyermekek az apa vallását. A rendek újabb felíratban sürgették a királyt az általuk felterjesztett törvényjavaslat megerősítését, de a kormány egy 1844-iki márczius 25-iki leíratában megmaradt előbbi álláspontja mellett. Mire ismét megkezdődött a vita mind a két táblánál.

A kormány látva végre a kedélyek izgatottságát s látva azt, hogy csakugyan néki kell engednie, végre engedett s kimondatott, hogy az evangelicus lelkész előtt kötött vegyes házasságok is érvényesek.

Így tehát a vita befejezést nyert. Teljesen kielégítőnek nem mondható, mindazáltal közelebb vitte az ügyet végcéljához, „*közelebb hozta az igaz keresztyéni szeretet uralmának korszakát, melyben minden keserűség, mely eddig a keresztyén felekezetek között létezett, végképp megszűnjék.*“¹

Ha tekintjük az eredményt s azt a németországival összehasonlítjuk, azt találjuk, hogy a magyarországi haladó párt több sikert aratott. Mert míg Németországban a kormány visszahúzódott a harctérről s engedményeket tett, addig nálunk a rendek által folytonosan ösztönzött kormány kénytelen volt visszautasítani a papság önkénykedését s ultramontán törekvéseit, bár ezt nem a legjobb szívvvel tette. Ez eredmény elérésében nagy része van azon pártnak, mely szakítva minden előítélettel, egyedül lelkiismerete szavára hallgatva küzdött, a melyről s a melynek különösen egy tagjáról fájdalommal így emlékezik Lányi: „az 1832—6-iki országgyűlésen Beöthy Ödön adta az első példát, hogy a kath. papság ellen a kath. követék léptek fel a protestánsok jogai mellett, míg az érdekeltek csak hallgatva ültek.“²

Ily lelkes harczosok mellett győznie kellett az igaz ügynek s győzött is, habár nem tökéletesen. De eljött az idő nem sokkal ezután, midőn megvalósult az, mit Vurda kanonok kívánt, „szabad állam, szabad vallás, szabad egyház“, eljött a szabadságharcz, mely pár hónap alatt kivívta azt, mit talán még hosszú ideig kellett volna tisztogatni az ultramontanizmus pióczáitól. Megvalósult, a miért annyi nemes lélek küzdött, a teljes vallásszabadság! (1848. XX. t.-czikk).

Bertók Béla.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Előfizetési felhívás.** Felkérjük igen tisztelt olvasóinkat, kik az előfizetést lapunkra mind ez ideig nem küldötték be, hogy a díjat a mellékelt utalványon — lehetőleg márczius végéig — legyenek szívesek beküldeni, hogy a lapok kiadásánál felmerülő költségeket kiegyenlíthessük. Egyúttal jelezni kívánjuk azt is, hogy az elmaradt szeptemberi szám helyett egy ünnepi számot fogunk kiadni, mely tekintve a húsvéti szünidőt, e szorgalomszak végén fog megjelenni.

Szerkesztőség.

¹ Horváth M. i. m. II. k. 85. l.

² Horváth M. i. m. II. k. 201. t.

¹ Horváth M. i. m. II. k. 257. l.

² Lányi-Kautz: Magyar egyháztörténet 294. l.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.” —

— Szerkesztőség: Kovács-utca 155. szám. —

Felelős szerkesztő:
BERTÓK BÉLA.Társ-szerkesztők:
PUTNOKY PÁL, JANKA KÁROLY.

MÁRCZIUS 15.

— Pályadíj-nyertes mű. —

Sápadjon el tajtékozó dühében
A sárga arcú, rút irigykedés!
S te, Árpád népe, légy ma talpon, ébren,
Hisz' mit sem ér a léha tespedés!
Máskor a hon csendes munkával épül,
Ma harci fegyver tompa zörejétül
Visszhangozzék a Kárpátok hazája!...
Feljött a nap Márczius Idusára.

Szálljon ki kardod rozsdás hüvelyéből,
Próbáld meg rajta tespedő karod!
Van-e benne az ősi szittyá vérből?
Nem hull-e le a rég pihent marok?
Állj meg apáid hősi képe mellett
S mig arczokról az ihletet lehelled,
Mit honszerelmük homlokukra vése:
Legyen szilajabb szíved érverése!

Omolj le és kezed kebledre téve,
— Miként apáink tettek egykoron —
Esküdj meg a magyarok Istenére,
Esküdj meg e vérrel szentelt poron,
Hogy mindazért, mi e porokból éled,
Nem kincsedet, de — élted sem kíméled;
Hogy zászlódon: — bár százfelé szakaszszák, —
Testvériség, egyenlőség, szabadság!

Hisz' nem feledted még talán a multat?
A hérószok dicső, mesés korát?
Mikor a lelkek szerelemre gyúltak,
Imádtak mind, mind egy közös arát;
Megittasult a nemzet ifja, véne
És lázasan tolongottak köréje.
Csak egy vágy volt: ha él Ő, — élni érte
S ha elbukik, együtt enyészni véle.

Jött a tavasz, minő talán sosem lesz,
Felolvasztá a tél hideg fagyát
S melyről azt hitték, már örökre elvesz,
Árpád honát egy szikra járta át,
A gondolat — tegnap ki hitte volna? —
Egyszerre csak jármát, nyügét leszórja,
Mint bérczi sas büszkén, fel égbe szárnyal:
„Nem leszünk rabok a szabad hazában!”

Nemes gögjét, koldus eldobta botját,
Ajkuk egy hosszú, édes csókba forrt;
Űr nem kívánta a szegény robotját,
De *testvére*nek nevezé a pórt.
Egyenlően kívántak részt belőle,
Hogy a haza növekedjék erőbe'
S mit a költő, jövőbe látva, jósolt:
Ez egy napon egy cseppig megvalósult.

Adott az Isten egy Mózeset honunknak,
— Örök álmát köztünk aluszszá most, —
Ki édes apjává lett a magyarnak:
Adott az Isten egy Kossuth Lajost.
Kire halált csak is azért bocsátott,
Hogy elveszítse élet már az átok,
Mely idegenhez füzte életébe',
Mert honszerelme izzó lánggal ége.

Adott az ég! — Ki tudná azt leírni!
Adott nekünk dicsőt, nemest, sokat;
Sokan talán túlságnak fogják vélni,
Ha azt mondom: hogy Messiásokat!
Szabadságunk, jogunk kiküzdvé már-már
S akkor tört vet a gyáva, szennyes ármány.
Jőnek borús napok hazánk egére:
De felragyog a béke íve végre.

Isten hozott! Légy üdvözölve tőlünk
Szabadságunk derengő hajnala!
Melynél szebből — akárhogyan tűnődünk —
Nem zengett még soha költő dala.
Óh jöjj keblünkre, oly jó itt minálunk,
Dallal, mosolylyal lelkesülten várunk;
Arcunk kigyúlt, szívünkben égi mámor,
Virág fakad a föld fagyos porából.

Kárpát ormán, az alföld délibábján
Óh, nézd csak, mennyi nyíló rózsa hajt!
A beteg is, ki küzd halálos ágyán,
Neked küld tőlünk egy haló sohajt.
Kis gyermeknek rólad mesél a dajka
S ha a piczinykét elringatta rajta,
Elandalogva azt susogja, azt:
„Adjon az Isten sok ilyen tavaszt!”

„Márczius 15.“

Ismét eljött tehát a magyar szabadság szent karácsonya, ismét itt van a magyar nemzet újjászületésének emléknapja!

Föltárul Klió könyve e nagy idők történetére s a márcziusi nap verőfénye elhomályosul a lángbetűkkel írott lap miatt! A nyitott könyvből a rég letűnt időknek szelid lehellete áramlik felém, egy tettekben gazdag, hősekben kifogyhatatlan, eszmékben isteni kornak illatát hozva szárnyain. Majd a lángbetűkkel írt sorokból csöndes viszhang kél, mintha távol hegytetőről suhanó szellő a havasi kürt elhaló hangjait hozná a néma, hangtalan pusztaságba. Szívemben ezernyi édes érzés támad, lelkemben a múlt, jelen s jövő minden emléke, minden érzete, összes ábrándja zibong, repes! Aztán kíváncsian a lapra tekintek s úgy érzem, mintha ismeretlen, láthatatlan szellemek óriási gyorsasággal ragadnának az eltemetett évek hosszú sora fölött, közelebb, mindig közelebb ahoz a gigási harcához, melynek hangjait még az imént negyvenhét évnek sűrű fátyolán át hallottam zsongani. S megelevenülni látom a dicsőséges korszak hős alakjait, szemeim előtt folynak le a nemzetet megváltó szent csaták, füleim hallják a tetre lelkesítő, hazát, szabad hazát teremtő ígéretet, a lángoló szónoklatokat, melyek mint láva özönlöttek a tetre, harcra kész honfiak ajkáról, kik legragyogóbb álmaikban boldognak, szépnek, szabadnak látták a vérrel szerzett hazát s olyanná akarták tenni is.

Föltünni látom „a szabadságnak már égbe röppent Messiását,“ Kossuthot, ki lánglelkének minden hevével, minden gondolatával a „szabad Magyarország“ zászlója alá szegődött; s látom hosszú-hosszú sorát mindazoknak, kik fölébredve a mély álomból, csatára keltek, hogy megvívjanak ellenökkel. kik hon-szerelmi tűzre gyúlva, a közös oltárra, a haza oltárára vitték mindazt, a mivel bírtak: gazdagságot, a léleknek minden gondolatát, a szívnek minden érzését, lelkesedést, szerelmet, vért, életet!... Aztán megjelenik előttem a „márcziusi ifjúság“ élén a szabadság prófétaival Petőfivel, kinek szebb jövődőt jósló, harcra lelkesítő szövegére, mintha mindenki egy-egy félisten támadt volna; küzdöttek mint óriások; elvetettek minden önzést, nem szolgáltak mellék-célokra, hanem egy közös eszme, a szabad haza eszméje érdekében szállottak síkra s haltak hősi halállal!...

... Ugy érzem, mintha azoknak a lángbetűknek a melege át szivárogná lelkembe s a szabad haza szeretetét még forróbbá, még égőbbé tenné, s míg elmerülve szemlélem a nagy idők nagy embereit s hősi tetteit, nyugtató érzés lopózik lelkembe, mely azt sugja szüntelen: az újjáteremtett Magyarország örökké élni, élni fog!

(—).

A szabadság költőjéről.

Irhattam volna czímül ezt is: »A magyar Tyrteus«, hisz' a tisztelt olvasó ez esetben is azonnal tisztában lett volna azzal, kiről leszen szó. Mert habár költészet és hazafiság, idealismus és szabadság egymástól elválaszthatlanoknak látszó fogalmak, a »hazafiság és szabadság dalnoka« nevezetű költőink közül csak egy érdemelte ki teljes mértékben. Az, ki egész életét a haza és szabadság szent ügyének áldozta, ki jobbával kardot forgatva, baljával lantját pengetve végső lehelletéig e két fenséges eszme szolgálatában állott: költészetünk örök dicsősége: Petőfi Sándor.

Petőfi lyrájának egyetlen őszinte, igaz forrása van. E forrás az eszmények iránt rendkívül fogékony, minden szépért és nemesért könnyen hevülő szive. Daloljon bár szerelemről, barátságról, szülőföldről vagy hazáról, zúgjon bár az életben oly sokszor csalódott szívének vihara, szórja bár a nemzet tétlensége feletti fájdalmában a guny sebző nyilait, vagy haragjának mennyköveit, dörögjön bár a haza czudar ellenségei ellen, — mozgó ereje mindenkor a szív, ez örök talány, mely helyet ad a legkülönbözőbb, egymással merőben ellenkező érzelmeknek. S a milyen költészete, olyan egyénisége is. Nála e kettő teljesen egygyé olvad, mert csak azt éneklé meg, mi szíve legbensejéből fakad. »Valóban csodálatos melegséggel, az érzelmeknek ritka gazdagságával kell e férfinak bírnia, hogy annyi hányattatás és csalódás daczára sem veszíti el életkedvét, sőt e küzdelmekből testében megedzve, lelkiileg megnemesedve került ki.«

Szeretetének rendkívül sok tárgya van, de annak leghőbb sugáiraival hazáját árasztja el. E mellett bizonyít egész költészete, mely mindenek előtt nemzeti jellegű és hazafias. De a szavaknál ékebben beszél a tett. Midőn választania kell lelki üdvössége, földi boldogsága: fiatal felesége s a haza szent ügye között, egy pillanatig sem haboz, életét a haza szabadságáért, függetlenségéért tenni kockára s a csatatérre rohanni. Talán azért, hogy újabb babérokat szerezzen? Nem! Csak azért, hogy e vér-áztatta földet lantján kívül fegyverével is szolgálhassa. Minden érzés, mely lantján kifejezésre jut, lehet affektált, de a hazaszeretet hangjai a legnagyobb mértékben őszinte megnyilatkozásai szívének.

Petőfi minden izében magyar költő, a nélkül azonban, hogy sovinsztává válnék. Ellenkezőleg! Lelkesedik az egyetemes emberiség sorsáért, jóvoltáért, mi költészetének némi világpolgáriás jelleget kölcsönöz. A nemzeti dacz és büszkeség nemcsak hazafias, hanem másnemű költeményeiből is lépten nyomon kiérezhető; a hazáért való rajongásának sokszor igen meghatóan adja tanújelét. »Honfidal«-ában büszkén vallja magát e haza fiának. Majd emelt íóvel kiáltja világgá: »Magyar vagyok.« S mily nemes büszkeség nyilvánul e néhány sorban:

Járjatok be minden földet,
Melyet Isten megteremtett;
S nem akadtok bizonyára
A magyar nemzet párjára.

Avagy e remek képben:

Ha a föld Isten kalapja,
Hazánk a bokréta rajta.

S a felhozottakon kívül mennyi példát idézhetnék még állításom támogatására! A terjengősség elkerülése végett azonban csak a kiválóbb érvekre szorítkozhatom.

Hazafias költészete hiven tükrözi vissza az akkori politikai életet; a mint ez utóbbinak képe változik, költészete is más-más irányt vesz. Hogy tehát e nemű működését teljesen átérthessük s kellőleg méltányolni tudjuk, a nemzeti élettel párhuzamban kell azt tárgyalnunk. Vessünk azért egy futó pillantást a 40-es évek politikai életére, mint a mely időszakra esik költőnk működése

Az a néhány év, mely költőnk meteorszerű fel-tűnésétől pályájának delelő pontjáig lefolyt, az átalakulást megelőzni szokott forrongás időszaka hazánkra nézve. Politikai életünk nevezetes átalakulás küszöbén állott. Midőn Széchenyi és Kossuth az évezredes feudrendszer helyébe egy modern államot törekedtek teremteni, ugyanakkor százados mulasztás helyreállítására vállalkoztak. Eme törekvés Petőfi pályájának elején már a valósághoz közelállónak látszott. A nagyok figyelme mindinkább a nép felé fordult s a szabadság hajnala derengett a nemzet felett.

Kezdetben a szerelem, barátság s a mámor-sugallta dalok között csak elvétve üti meg füleinket egy-egy hazafias hang. Elmereng a nemzet sorsa felett; szemlélődésre hajlandó lelke összehasonlítja hazai állapotainkat a nyugot-európai államokéval; látja elmaradottságunkat s e fölötti fájdalom elegikus hangulatú sorokban olvad fel. Vissza tekint a gyászos multra, látja a tespedő jelent, jóstehetséggel idézi maga elé a reménytelen jövőt, sehol sem talál egy pontot, melyen elfáradt szemei megpihenhetnének. (Egri hangok) »A nyelv terhes rabbilincsen sinylődik« s így a költőnek még lelkesíteni sem áll hatalmában. Mint »rabházának fia« vérző honfisebével a földbe kívánkozik s csak is ez a remény táplálja:

Az ítélet napja
Eljön talán
S hazám
Bilincseit lerontja.

Más helyt felhőket lát hazája felett s vészt jóslólag sóhajt fel: »Aligha nem lesz vész!« Ugyancsak a fájdalomnak és panaszoknak eme borongó, sejtelmes hangjával találkozunk. »A két testvér,« »Imádságom« s »A hazáról« című költeményeiben.

A honfi bú azonban nem sokára tért enged a szabadság-dicsőítő, lángoló költeményeknek. Ezen darabjaiban, melyekben a szabadság iránt való lelkesedése szólal meg, érzelmei a legmagasabbban szárnyalnak s teljesen ódai lendületet vesznek. Mint minden érzellem, úgy a szabadság is nála egészen sajátos, mondhatni ideális: nemcsak nemzetének, hanem az egész emberiségnek jólétét, boldogságát a szabadságtól »az égi lények eme legdicsőbbik«-étől várja. Mindaddig, míg a szolgaság jármát hordja a nép, a boldogságot elkép-

zelni sem tudja. Innen van, hogy a szabadság valósággal ideáljává, bálványává lesz.

Szabadság, te vagy lelkem istensége!
Szabadság, istencm, még csak azért élek,
Csak azért, hogy egykor érted haljak én meg.
(A csárda romjai.)

Egy szentség van a világon:
Ez a szentség a — szabadság.

(Háború volt.)

Miközben pedig a szabadságot hirdeti folytonosan a nép érdekei lebegnek szemei előtt. Költőnk maga is egyszerű szülők gyermeke; gyermekéveit ott tölté a nép között; ifjú éveiben bő alkalma nyilott kitapasztalni annak helyzetét, viszonyait és később is szívesen tartózkodik falun, legjobban érzi magát az Alföld egyszerű, természetes, nyílt, őszinte lakói körében. Így történik, hogy midőn a közvélemény, sőt az országgyűlés figyelme is a nép felé irányul, komolyan foglalkozik annak sorsával, ki akarja emelni a negyed-félszázados elnyomás terhes igája alól, legmelegebb hangon szóial lel a nép jogai mellett. Több költeményében részvéttel fordul az elnyomott nép osztály felé, jogokat követel számára; átkot szór azokra, kik elhajtják kezökből a nép zászlaját.

Ugyan akkor, midőn oly lelkesedve ránt kardot a nép érdekében, a nemesség ellen a leghevesebb támadásokat intézi. Ostorozza a nagyok hazafiatlanságát, iszonyú átkokban tör ki a külföldön henyelő és dözsölő magyarok ellen. Majd a guny sebző nyilait fordítja ellenök.

Közben pedig igen sokszor feltűnik előtte sötét színeivel a jövő komor képe s valóban prófétai ihlettel jósolja meg a bekövetkező gyászos idöket. Már 1845-ben háborúval álmodik. E sejtelen sehol sem találóbb, mint »Az ítélet« című költeményben:

Rettenetes napokat látok közeledni, minöket
Eddig nem látott a világ; s a mostani béke,
Ez csak ama síri csend, a mely villámnak utána
A földrendítő menydörgést szokta előzni.

Már előre volt készítve a talaj, s csak egy szikrára volt szükség, hogy az a gyúlékony anyagot egyszerre lángra lobbantsa. Az alkalom erre is megjött a februári forradalomban: Franciaországban kikiáltják a köztársaságot. E hír, mint éles szél, járta be egész Európát. Erintésétől az abszolutizmus alapjában megrázkódott, trónok és fejedelmi koronák ingadozni kezdtek, a válaszfalak, melyek a nemzet a polgártól, ezt a pórtól eddig különválasztva tarták, maguktól omlottak össze. Szóval a szabadság napja hinté fény-sugarait a megmozdult Európára. Márczius 14. Bécs lakossága fellázad s Metternichet megbuktatja. Ez események hatása alatt a pesti ifjúság márczius 15-én a sajtót szabaddá teszi. Az első, cenzúrán kívül napvilágot látott nyomtatvány költőnk »Talpra magyarja,« mely az egész nemzet szívében egyszerre gyújtá fel a hon-szeretetet tüzét.

Ezzel Petőfi költői fejlődésének egy új szaka következett be, a forradalmi költészet. A költő eszméinek diadalát látja s lángoló lelkesedéssel üdvözli a kivívott eredményeket: a szabad sajtót, a felszabadult jobbágy-

ságot s az Erdélylyel való uniót. Egekig magasztalja a márcziusi ifjúságot; a nemzetet a kiküzdött előnyök megörzésére buzdítja. (15. márcz. 1848. A szabadsághoz. Két ország ölelkezése. A márcziusi ifjak; Magyarok Istene. stb. címűek).

Azután kinevezetik az első felelős magyar miniszterium, mely rögtön hozzáfog nagyszerű programja megvalósításához s egymásután lépteti életbe a legüdvösebb reformokat. Azonban a nyugodt mérsékelt haladás költönket ki nem elégíti; ő a tettek embere s mint ilyen csakis a gyökeres újítástól remél tartós sikert. Ily czélzattal intézi kemény támadásait az absolutismus ellen. Vad szenvedélylyel, féktelen dühvel támad a királyokra, a nép által szükségből túrt roszakra; felhívja a népeket, hogy üzzék el e zsarnok királyokat, kik mint pióczák élőködnek a nemzetek testén. Sőt a szabadság teljes megvalósítását most már a köztársasági kormányforma kikiáltásától teszi függővé.

Ezzel azonban tovább ment, mint a mennyire mennie lehetett s költőnk csakhamar tapasztalta lépésének következményeit. Nemcsak hogy czélját el nem érte, hanem szenvedélyességével, túlzásával a nemzet józanabb részének rokonszenvét is elvesztette. A magyar nemzet, — mint mindenkor — ezúttal is loyális volt uralkodójával szemben s csak végső esetben, más eljárás mód hiányában, nyult fegyverhez.

Nemsokára azonban ennek is eljött az ideje. A kamarilla által felbujtogatott nemzetiségek minden oldalról vérbe tiprással fenyegették a még gyökeret sem vert szabadságot s így a nemzet akaratlanul a forradalom örvényébe sodortatott. Petőfi teljesen elemében érzi magát, legmerészebb álmait valósulva látja s most egész tehetségével, lantjának összes hatalmával arra tör, hogy nemzetét fegyverre szólítsa, kiáltó szót intéz a haza polgárságához, szilaj dühvel támad a »czudar, az áruló testvérek«-re, az ellenségek e legveszedelnesebbjeire; tüzel életre vagy halálra. Lángszavának óriási hatása van, ezrek és ezrek tolúlnak a szabadság zászlója alá; hiszen „*lenni vagy nem lenni*,” ez most a kérdések kérdése. S habár vérző szívvel kell látnia, hogy „*Európa csendes, újra csendes*” s a reakció újra felüti fejét, nem esik kétségbe imádott nemzetének jövője felett, hiszi, hogy a szabadságért omló honfivér megfogja termeni áldott gyümölcseit. Bízik, őseinktől öröklött hősiességünkben, bízik fegyvereink szerencsésében, bizton számít az idegen nemzetek részvételére, támogatására is. Sőt midőn a haza minden polgárától vért s életet követel, a lantot a kard szorítja ki kezéből; a költőből katona lesz.

A csatatéren egy második Tyrteust látunk benne. A fegyverek zajában, a golyók zápora közt is ritka termékenységgel írja dalait, melyek a lelkesedést tetőpontra emelték s nem egyszer kísérték ütközetbe a viharedzett harcosokat. Midőn pedig családi körülményei hazaszóltják, megírja lángoló „*Csatadal*“-át, hogy ha karddal nem, legalább tollal szolgálja hazája ügyét. E csatadal, e magyar Marseilles honvédeinket több, mint hőssökké, valóságos félistenekké varázsolta át.

A „*vesztett csaták, csúfos futások*” mélyen elkese-
rítik s aggodalommal töltik el. Régi vágya a hazáért

vérzeni el, újra elúzi otthonról, hogy Bem oldalán a költői babérok a honfi koszorújával növelje. Lantja a legnagyobb vész idején sem hallgat el; de előbbi szenvedélyes hangja megtisztul, érzése megneemesedik, húrjain a halál-sejtelem borongós hangja csendül meg. „*Az erdélyi hadsereg*“-ben „*Bizony mondom, hogy győz most a magyar*” kezdetű költeményeiben még győzelmet remél, de soraiból kivehető, hogy érzése erőszakolt s nem annyira alanyi érzelmeinek tolmácsolására törekszik, mint inkább arra, hogy a csüggedőket a győzelem reményeivel erősítse.

Az orosz invasió hírére ő is csüggedni kezd, nemzetét még egyszer tüzeli »az utolsó próbá«-ra, de már látja, hogy hazája a halál tusáját vivja, s csüggedve kérdezi:

Talán az ég
Megesküvék,
Hogy a magyart kiirtja?

Ezek lantjának utolsó akkordjai. Csak néhány nap s a lant megszünt hangot adni, a kéz, mely most gyöngéd, mint a lány fuvalom, majd szörnyű, mint a tomboló orkán, örökre megmeredett. S talán jó is, hogy így történt! Talán a sors maga akarta, hogy e nagy lélek meg ne érje azt a gyalázatot, mely égbekiáltó ellentéte az egész világ által ámulva csodált küzdelemnek. Ő valósulva láthatta lelke legfényesebb ideálját: hazája függetlenségét; beteljesedett óhaja:

Ott essem el én,
A harcmezőjén;

s beteljesedett, ép oly körülmények között, a hogy ő maga kívánta, szabadság és hazaszeretet volt szívének minden dobbanása s meghalt a hazája szabadságáért, függetlenségeért folytatott dicső küzdelemben.

Ez főbb vonásaiban Petőfinek, a hazafias költőnek és szabadsághősnek képe. Ujat e tárgyról alig mondhatni s ha én mégis e kérdéssel foglalkoztam, tettem ezt azért, mert a szabadság ünnepén alkalmoszerűnek véltem a szabadság dalnoka képének felelevenítését. Hiszen nagyjainkat semmivel se tisztelhetjük inkább, mintha minél gyakrabban felkeressük őket az emlékezet szárnyain s dicső példáikat szem előtt tartva, igyekszünk hozzájuk hasonlók lenni. Petőfi szelleme, egész egyénisége pedig mindenkor vezércsillag gyanánt kell, hogy lebegjen a magyar ifjúság előtt.

Novus.

Kérelem a theologiai szeminárium könyvtár érdekében.

Ma napság nem lehet elég gyakran hangoztatni, az érdekeltek figyelmét az iránt ébresztgetni, hogy a legközelebbi jövőben a beálló új viszonyokhoz képest a magyar ref. papságra új és komoly feladatok várnak. E komoly és nehéz feladatokkal szemben, nagyon természetesen, a közel jövőben már nem lesz elég, ha a magyar ref. pap annyit tesz a vallásos buzgóság, az egyház iránti tisztelet emelése körül, a mennyit talán

eddig elégnék tartott. Ezentúl a ref. papságra sokkal tágabb, sokkal nagyobb kiterjedésű munka kör várakozik, a mely munkakörben mélyebbre ható tevékenységet kell kifejtenie és figyelmét sok olyan pontra kiterjesznie, a melyekre eddig gondolnia talán eszébe sem jutott. Mindezeket azonban avatottabb tollak s hivatott tehetségek már szépen kifejtették, s a jövőre irányuló bölcs tanácsokból igyekezünk mi is megtanulni, hogy bizony a megváltozott idők megváltozott kötelességeivel jó lesz ideje korán minél jobban megismerkedni. Épen azért szükséges elkerülhetlenül a teológusok képzését oly irányba terelni, hogy *a leendő pap az új idők új feladataira, nehéz kötelességeire előkészítést nyerjen, azokra ráneveltesék annyira, hogy az életben sikeres építője lehessen az Ur ügyének, ne pedig tétlenül szemlélje az ő tehetetlensége miatt elmaradhatlan gyászos pusztulást.*

Az új idők emez új intelmeit, hála a gondos vezetőknél, megértették a sárospataki hittanhallgatók és jó igyekezettel, az ifjú kor nemes buzgalomával törekednek arra, hogy már az »alma máter« kebelén oda képezzék magukat, hogy az életben reájuk várakozó nehéz feladatok ne találják őket készületlenül, sőt a legbonyolultabb helyzetben is feltalálják magukat annyira, hogy ne csak ők zavarba ne jöjjenek, hanem az esetleges zavarokból ki tudják segíteni azokat is, a kiket gondjaikra bízand az Ur. Azonban e törekvésüknek már a kezdetén be kellett látniok, hogy a több oldalú kiképzéshez több eszköz kívántatik meg, mint a mennyi eddig rendelkezésükre állott a theologus ifjaknak. Hogy mik lehetnek amaz eszközök, a melyek ma a papnevelés köréből hiányzanak, én nem fejtegetem ez úttal, de óvakodjunk, hogy ne az élet mutassa majd ki a reáláni hiányokat, a melyeket már az életbe kilépett ifjú papra nézve pótolni nem lehet.

Még, a már sokszor hangoztatott új idők csak kézelegnek, a változásoknak még csak küszöbén állunk, már is érezzük egy eddig nem létező, pedig szerfelett fontos nevelési eszköznek a hiányát. Épen ez már az, a melyre felhívni bátorkodunk a művelt közönség figyelmét, jó akaratú támogatását. Mi ugyanis élénken érezzük egy olyan könyvtárnak a hiányát, a mely ott állana a mi tanterünkben, a mely tehát folyvást rendelkezésére állana minden teológusnak. *Szükségét érezzük egy, mondjuk szeminárium, vagy inkább mondhatnók, kézi könyvtárnak, a mely a tudomány szerzésben azt a jó alkalmat adná meg a pappá leendő ifjunak, hogy minden további utánjárás nélkül kielégíthetné egy, vagy más irányban felköltött tudványát, előbb, mint sem az kielégítetlenül elenyészhetné.* Ha be kell is ismernünk, hogy főiskolánkban jól berendezett könyvtárak állanak rendelkezésükre, még ekkor is meglepő és szinte értelmetlen volna, ha valaki kétségbe vonná egy ilyen természetű könyvtár szükséges voltát. Tudós tanáraink előadás közben sok forrás-munkát megemlítenek előttünk, a melyeket azonban az idő rövidsége miatt bővebben nem ismertethetnek meg velünk s így mintegy utalnak bennünket arra, hogy mi magunk keressük fel az általunk említett szaktudományi műveket. Milyen kibeszélhetlenül gyümölcsöző hatása lenne annak, ha az ilyen műveket közvetlenül az előadás után, az elő-

adásnak, hogy úgy mondjam, még hatása alatt állva, kivehetnők kézi könyvtárunkból, felolvasnók egymásnak a szükséges helyeket és eszmélkednénk, gondolkoznánk együttesen és mindannyian azok felett. Míg így a mikor még nincsen ilyen könyvtárunk, be kell vallanunk, hogy bizony nem látjuk mi azokat a könyveket. Pedig mennyi időt tehetnénk akkor rendkívül értékesé, a mely idő most elszáll tőlünk, úgy a mint jó: nyom nélkül. Milyen gyümölcsözők lennének ránk nézve ama könyvtár birtokában a tanrendben mutatkozó közbeeső üres órák, a melyek most elvesznek nagyobb részben, mert elhitetjük magunkkal, hogy arra az egy órára nem érdemes munkához látni. Mennyivel más-képen lenne, ha a kézi könyvtár rendelkezésükre állana, mert akkor az ilyen közbeeső üres órákat nem engednők hasztalan elrepülni hanem igyekeznénk felhasználni arra, hogy az előttünk megemlített műveket elővennők, olvasgatnók, egyik-másik része felett talán még eszmecserét, vitatkozást is kezdenénk, így képeznők magunkat és így képeznők egymást észrevétlenül és mégis jelentékeny sikerrel. Mennyivel szélesbednék ez által látókörünk s hogy aztán ezen szélesebb, több irányban kifejlett látókörben milyen üdvös eredményekkel működhetnének a »jövő egyháza« papjai, mennyivel tisztábban látnák a reájok várakozó feladatokat: ezeket hosszasan bizonyítgatnom szükségtelennek gondolom!

Minthogy ennyire érezzük mi egy ilyen kézi könyvtárnak a szükségét, összegyülekeztünk az Ur nevében és a jó ügyhöz méltó buzgalommal elhatároztuk magunk között, hogy minden tőlünk telhetőt megteszünk e rendkívül fontos eszmének a megvalósítására. Elhatároztuk, hogy jóakaróinkat ismerőseinket körülfogjuk kérésünkkel, hogy támogassanak minket e nemes cél elérésében. Mielőtt azonban egyikünk is, másikunk is, külön-külön felkeresnők azokat, a kik iránt több bizalommal viseltetünk, jónak véltük mindnyájunk nevében e szerény felhívást intézni mindazokhoz, a kik minket megértene s e törekvésünket méltányolni tudják. Ha a művelt közönség, ha a jó ügy barátai magunkra hagynak, akkor nem lesz nekünk soha kézi könyvtárunk, akkor nem fogunk mi abból az életre soha erőt, útmutatást meríthetni.

Jó reménységgel, teljes bizalommal fordulunk hát mindenkihez, a kik minket segíthetnek, hogy a mint kinek-kinek az Ur módot adott erre, vigyenek előbbre minket ama célunk elérésében, hogy mi egy kézi könyvtárat alakíthassunk. A kinek vallástudományi vagy bárminő a teológiával rokon szellemű könyvei vannak s azokat nélkülözheti, vagy épen nem használja: adományozza azokat a mi alakítandó kézi könyvtárunknak, hogy így, alapot nyervén arra aztán, lassan-lassan építeni lehessen. Különösen a lelkész urak majdnem kivétel nélkül rendelkeznek olyan könyvekkel, a melyek könyvtárunk értékét emelik ugyan, de azokat könnyű szerrel nélkülözhetik. Milyen jó szolgálatot teljesítene egy-egy ilyen mű a mi könyvtárunkban. Hiszen épen mert nem is nélkülözhetlen, nem lenne nagyon nehéz megválni az ilyen könyvtől, kivált még ha hozzájárul az a tudat, hogy ez a mű inkább rendeltetési helyére jut, ha a teológusok leendő kézi könyvtárába kerül.

Mi theológusok mozgalmat indítottunk magunk között arra nézve is, hogy ezen felállítandó könyvtárnak némi pénzalapot teremtsünk. A mi bizalmunk és jó reménységünk olyan nagy, hogy a jó ügy érdekében még azt se szégyeljük kérni, hogy ilyen pénzadomány-nyal gyámolítson bennünket, a ki elszakíthat magától ez üdvös célra s a kit jó lelke készít ez áldásos adakozásra. Mi a legnagyobb hálával fogadunk bármi csekély adományt annyival is inkább, mert tudjuk, hogy ha valaha kézi könyvtárunk lesz, azt egyenesen a művelt közönség áldozatkészségének kell majd köszönnünk.

Jó reménységgel bocsátjuk ki szerény szózatunkat, mert hiszszük és reméljük, hogy kérelmünk nem hangzik el eredménytelenül. Hiszen már mi abban a helyzetben vagyunk most is, hogy köszönetet mondhatunk több nemes szívű pártfogónknak. Így előre is őszinte hálánkat fejezzük ki nagytiszteletű Lukács Ödön felsőszabolcsi esperes úrnak s tek. Dr. Bartha Béla jogtanár úrnak, valamint mindazoknak, a kik mindjárt az első kérelemre kegyesek voltak lekötelező ígéreteikkel buzdítani minket a további tevékenységre könyvtárunk érdekében. Vajha felbuzdulna irántunk mindazok lelke, a kiknek a gondviselés lehetővé tette, hogy ezt a mi ügyünket is támogassák.

Ha bizalmunk meg nem szégyenül, ha lesznek olyanok, a kik akár könyv, akár pénzadomány-nyal támogatják majd törekvésünket: kegyeskedjenek azokat a »sárospataki theológiai segély-egylet« elnökéhez juttatni! Mi a legnagyobb hálával várjuk és fogadjuk ez adományokat és azok nyilvános megköszönéséről örömmel gondoskodunk.

A sárospataki theológusok nevében.

Vas János,
theol. elnök.

Szép leányka . . .

Szép leányka! mondd meg:

Mért van az,

Hogy a szívre örök

A panasz?

Miért adta Isten

Minekünk,

Ha miatta annyit

Szenvedünk?

Szép leányka! mondd meg

Azt nekem,

Hogy szívembe mért szállt

Szerelem?

Mért szeretlek én úgy

Tégedet,

Hogyha megölelni

Nem lehet . . . ?

L. A.

Tompa virágregéről.

Tompának egész költészete mutatja, hogy ő nagyon szerette a természetet. Maga mondja, hogy a »természet az én szerelmesem.« Ezt most mint fáradt gyermek, anyja kebelének tekinté, hol megpihent; majd mint szerelemre vágyó ifjú, kedvesének kinek, ezernyi bájaiban a legnagyobb kéjjel gyönyörködött.

Ennek az édes természetnek parányi gyermekeibe, örök titkú alkotásaiba lehelt ő csodával, kellellemel teljes életet; ennek feltűnő jelenségeit énekelgeti ő a természet pompájához méltó ékes hangokon. Leszállt barlangjaiba; hegyeinek üregében felkeresi a mesékben élő rejtett kincseket; — megszanja a legkisebb futó bogárkát; együtt szenved a szerencsétlen sorsot ért kis és nagy állatokkal; együtt örül a lég tündéréivel s a föld szellemeivel.

Es ő, ki az egész természetet ily nagyon szerette: valósággal rajongott a természetnek kedves, kis gyermekeiért, a virágokért. Legboldogabb óráit gondosan ápolt kis kertjében töltötte, hol pontosan megfigyelte a virágok életének minden legkisebb mozzanatát. rejtettebb és nyilvánosabb tulajdonságait. S ha a mulandóságtól meg nem menthette azokat, megmenté a feledéstől: »virágregékbe dallá éltöket.«

A 34 virágregében a virágoknak számtalan fajtát ismerteti meg velünk; és pedig megszemélyesítve, élőlények gyanánt, a kik úgy élnek, éreznek, mozognak, mint az emberek; szerelmeskednek, lakodalmat tartanak, féltékenykednek; egyszóval rendezett társadalmi életet folytatnak. »Tavaszi veled!« (e helyett: Isten veled!) üdvözlettel köszönnek egymásnak. Királyuk is van: a királyvirág, bár ezt papucskormány alatt tartja a szép királynő: a rózsza. Van jóslójuk is: a jósfű. Sőt még hadakoznak is, mint a »Liliomok harca« című rege mutatja.

Es ennek a csoda-államnak nyüzsgő élete oly eleven drámák alakjában játszódik le előttünk e regékben. Leánynézők futkosnak, amott megcsalatott szerelmes kesereg; távolabb elveszett barátjának nevét sóhajtozza valaki. Majd megjelenik a jótékony tündér, tanít, buzdít és vigasztal — olyan kedves, ígéző hangon.

De, ezt a szép színjátékot nem pusztán gyönyörködtetés végett szemlélteti a költő; oktatni is akar. Csodálatosan szorgalmas erkölcsi tanító ő! — A virágok élete, meséje — ez mind csak allegória: a szép szereplők jellemeiben emberi jellemeket látunk; küzdelmeikben, harcaikban emberi szenvedélyek tükröződnek vissza. És mennyit szenvednek szegény virágok, ha botlanak; csak azért, hogy minket óvjanak a bukástól; mennyi bánat, baj éri őket, hogy mi igyekezzünk a bajokat kikerülni. Sehol egy vig történet, minden lap sötét. Ez illik leginkább az ő saját lelkének méla hangulatához is; de öntudatosan, a célta is szolgálja e körülmény, mert jobban rémit bennünket a virágok által elkövetett bünöktől az ő saját szerencsétlen sorsuk is. Mily végtelenül gyöngéd tanítási modor! Szegény kis tanító virágok!

A virágregék között mindenikben megvan az összetartozás (néha egyik a másikkól foly), az egy célra törekvés. Mindenik általában megelégedésre, békés hajlamokra, okos körültekintésre, egyszóval józan életbölcsekre int. Az ábrándozó ibolya nagyra vágyik s belátván, hogy a hatalmas virágok sorsa rosszabb az övénél, örül, hogy szerény ibolya maradhat. A sorsban való megnyugvásra tanít az »Őszi kikirics« is; a »Téli Zöld« pedig a változhatlan természeti törvények elviselésére. Nagyon sok jó tanácsot osztogat e virágoknak tündérek, midőn közöttük járkál; a kedvesétől elhagyott folyondárt gyöngédségre inti párja iránt; a honába vágyó pityangot azzal a reménnyel vigasztalja meg, hogy gyermekei — magvai — vissza fognak jutni a többi virágok közé; a sírángozó démutka fájdalmát pedig azzal a tanácscsal enyhíti, hogy maradjon közel kedvese hantjaihoz; a közelben könnyebben begyógyul a fájó seb. A hű szerelem csodaerejét rajzolja a hajnalka esetében, kit kedvesének, a hajnalnak csókjai újra életre keltenek. A hűtelen szeretőknek, csapodár leányoknak is több lapot szentel. A fényzirom a parlagi rózsát elhagyva, a fehér liliommal akar megesküdni s az utána futott féltékeny menyasszonyt megöli. De büntetésből rögtön csúf vérfűvé lesz. A parlagi rózsza, melynek kifolyt véréből az égő szerelem nő fel (ismét a síron túl tartó szerelem), szép fehér rózsává lesz s a fehér liliommal együtt élnek, mint bús özvegy asszonyok. A szerencsétlen sorsú szerelmesek bájos alakjai ezek; olyan szép, szomorú, halvány arcú leányalakot képzelünk annak a két virágnak, melyeknek színét is fehérnek, az ártatlanság, gyász színének mondja az élesszemű költő, Még egy pár rajza a hűtlenség, csapodárság meglakolásának: a »délczeg, válogató szarkaláb« addig válogat, míg végre elundorodik a sok kéjtől s életuntan teng; a csalfa csudafa, hajdan a kert csodaszépsége kitiltatik a többi virágok közül; az élvadász, kalandor rózsza pedig csipkebokorra változik. A hiú »nyenyúlhozám«-ot e szavakkal pirongatja a keretsz leánya: »Nincs, illatod, s így tarka szirmaidnak semmi becse nincs!« Mintha ezt mondaná a költő: »Óh hiú ember! mit sem ér szépséged jóság nélkül!« A bajnokfű sorsából pedig, a kit a virágok, neve után délczegnek gondoltak, — ez a tanúság: »Ne adjatok a névre, külsőre semmit!« Számos erkölcsi tétel van még egyes regékbe befoglalva; pl. a »Halálfá«-ban ilyet olvashatunk: »Ne sírjatok a halott után, boldog ő már, s fájni fog neki odalent a ti hosszú bánatotok!« És ki tudná elszámlálni, mennyi intő példa van még a virágregékben, s hányféle gyarlóságot ostromoz meg azokban a költő!

(Vége következik.)

Nagy Béla.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— A Magyar Irodalmi Önképző Társulat másfél havi szünetelés után mult hó 13-án kettőzött erővel és tevékenységgel kezdett a maga elé tűzött nemes cél megvalósításához. Mindjárt az első ülésen oly esemény adta elő magát, mely

csakis jótékony hatással lehetett a tagok munkakedvére. U. i. tisz. Bálint Dezső lelkész úr, visszaemlékezvén a társulat kebelében töltött boldog perceire, s kifejezést akarva adni annak, hogy társulatunk iránt még most is meleg ragaszkodással viseltetik, az elnökség útján egy darab 10 koronás aranyat bocsátott a társulat rendelkezésére; egyszersmind ígéretet tett arra nézve, hogy az adományt élte végeig ismételni fogja. Az adomány mindenkor egy pályakérdés kitűzésére fordítandó, melyet időről-időre a társulat legjobb belátására biz. Önképző társulatunk nagy örömmel fogadta Bálint Dezső úr nemes kebliségének és meleg érdeklődésének e szép tanújelét s köszönetét jegyzőkönyvileg is kifejezte az ifjúság szellemi ügyeit is szíven viselő férfinak. — Az adomány egy »dalra«-tűzetett ki, melynek beadási határideje május 5-ike. A február 20-iki ülésen hasonló kedves meglepetésben részesíté társulatunkat Trstyánszky Károly gyógyszerész úr, ki évről-évre egy darab 20 koronás aranyat ajánlott fel egy a társulat által kitűzött tételre. A jelen volt tagok zajos tetszésnyilatkozatokban törtek ki, a közönség érdeklődésének ez újabb nyilvánulására, azt jegyzőkönyvileg megörökíteni határozták s az erről szóló jegyzőkönyvi pontot a tisztikar az ajánlattevő, illetőleg adományozó kezeihez juttatta. Kedves köteletségünknek tartjuk e helyen is mélyen érzett hálánk és köszönetünk nyilvánítását. A szokásos félévi szavalati verseny mult hó 17-én tartatott meg. A komoly irányú szaválás tárgyául Arany: »Katalin«-jának 10. és 11. részlete; vig szavalati tárgyául: Vértessi: »Othello«-című vig monologja volt kitűzve. A komoly szavalat díjáért ketten versenyeztek; nyertes lett Papp Ferencz I. éves joghallgató, Putnoky Pál III. hh. szaválata pedig megdicsértetett. A vigszavalati versenydíjat Janka Károly IV. é. hh. versenytárs nélkül vitte el. A február 15-én lejárt »beszély«-pályatételre egyetlen munka érkezett, melynek azonban a díj kiadható nem volt. Az ugyanekkor lejárt »rajz«-pályázatra érkezett két munka közül az egyik a díjra érdemesnek találtatott. Szerzője: Janka Károly. A »Kazinczy-óda« pályázatra a kitűzött határidőre (márczius 1.) 3. mű érkezett. Bírálat alatt vannak. A társulat a Tompa-szobor javára megkezdett felolvasó estélyeit, e hó 23-án folytatni fogja. Részletes programot az estélyen fognak kiosztani. Végül: A társulat tisztikarában a közelmúlt napokban változás történt. Rohoska József társ. titkár s a »Közöny« munkatársa u. i. kilépett a társulat kebeléből s így az általa viselt bizalmi állások betöltése vált szükségessé. A titkári állásra Putnoky Pál III. é. hh. volt ellenőrt érdemesíté a tagok egyhangú bizalma. A társszerkesztőségre ugyancsak ő lett szavazattöbbséggel megválasztva. Az ellenőri tisztség Nagy Béla I. é. hh.-val töltetett be.

— A hittanhallgatók segély-egyletének tisztikarában változás állott be, a mennyiben Bertók Béla elnök személyes körülményeire való tekintetből állásától megvált. Az így megürült elnöki állásra Vas János IV. é. th. választatott meg. A bizottság pedig Kőszeghy Dániel IV. é. hh.-val egészítettett ki.

— Gyászhir. Mély megilletődéssel vettük a leverő hirt, hogy Pásztor Samuka, Pásztor Sámuel főisk. zenetanár legidősebb gyermeke, f. hó 4-én életének 9-ik évében Budapesten jobb létre szenderült. Őszinte részvételt osztozunk a bánattól sujtott szülők fájdalmában, kiktől a sors még azt is megtagadta, hogy elköltözött kedvesük sirhalmát könyeikkel öntözhessek. A vigasztalás Istene csepegtessen gyógyirt a sebzett szivekbe; a korán elhunytak pedig itt e földön kiállott szenvedései után adjon örök nyugalmat és békeséget!

— **A jogászegylet** február hó 12-én tartotta a második félévben első közgyűlését, a melyen Rimaszombathy Géza IV. éves joghallgató alelnök-ellenőri állásáról lemondván, helyébe ez állásra Bíró Lajos III. éves joghallgató választatott meg. Ugyanezen gyűlésen Szalontai Györgynek az első félévben felolvasott »A kártérítésről« című munkája a bíráló bizottság előterjesztése alapján 5 frt jutalomra érdemesített. A márczius 4 én tartott közgyűlésen terjesztettek be az egylet revideált alap- és házszabályai, a melyek a közgyűlés által letárgyaltván, már csak megerősítésre várnak. E közgyűlésen lett bejelentve a január elején tartott jogász-tánczestély tiszta jövedelme, a mely 177 frt 66 kr

— **A főiskolai énekkar** folyó hó 8-án kifogástalan vidéki szerepléseinek sorát ismét szaporította. Özv. Szathmáry Király Pálné koporsója felett oly meghatóan s oly praecisitással énekelte gyászdalait, hogy igen sokan örömet s meglegedésüket közvetlen a szereplés után mindjárt kifejezték Pásztor Sámuel tanár úr előtt, a kinek az énekkar igen sokat köszönhet. Az énekkarért való fiatalos lelkesedése, fáradhatlan buzgósága, részletekig menő pontossága, soha nem lankadó türelme szükséges ahoz, hogy egy tagjaiban évenként változó énekkar oly szereplésekkel álljon elő, a melyért kívülről önként jönnek az elismerés szavai! . . . Bizony nagy részben őt illetik meg azok!

— **A főiskolai betegsegélyző egylet** bizottsága január hó 28-án ülésezett. Ez alkalommal ejtetett meg a szokásos félévi számadás, mely végeredményében következőket mutatja: Bevétel volt: 1534-04 frt; kiadás: 1230-08 frt. Pénztári maradvány tehát: 303-96 frt. Végül a választmány örömmel vette tudomásul elnökének azon előterjesztését, hogy Trstyánszky Károly gyógyszerész úr a főiskolai kórház részére szükséges szódavizet ingyen bocsátja a betegek rendelkezésére. Fogadja nemeskeblőségeért ez uton is az egylet háláját és köszönetét.

— **Az ifjusági zeneegyletben** Horkay István IV. éves joghallgató eddigi elnök eltávozásával a tisztikar restaurálása vált szükségessé. Az egylet élére egyhangulag Demeter János III. éves joghallgató, volt egyleti jegyző választatott; a jegyzői teendők végzésével pedig szintén egyhangulag Harsányi Gyula I. éves joghallgató bizatott meg.

— **A hittanhallgatók egyesülete** áthatva a belmissió rendkívüli fontosságának és szükségének érzetétől, elhatározta, hogy a közönség vallásos érzületének fokozása, illetve ébrentartása végett időnként vallásos felolvasásokat fog tartani. Az első ilyenmű felolvasó délután folyó hó 31-én lesz a főiskolai imateremben. A program következőleg van összeállítva: 1. Gyülekezeti ének, 2. Radácsi György szakelnök megnyitó beszéde, 3. Vas János IV. éves hittanhallgató felolvasása, 4. Putnoky Pál III. é. hh. szavalata, 5. A főiskolai énekkar szereplése, 6. Rohoska József IV. é. hh. felolvasása, 7. Janka Károly IV. é. hh. ez alkalomra írt vallásos költeményének felolvasása, 8. Gyülekezeti ének. Az ünnepély kezdete d. u. 3 óra s reá az érdeklődő közönség tisztelettel meghívatik. Belépti díj nincs.

— **A szabadság napját** főiskolánk ifjusága ez évben is az alkalom jelentőségéhez méltóan fogja megünnepelni. Ezen célból mult hó 23-ára ifjusági közgyűlés volt egybehíva, a melyen elhatároztatott, hogy az örök emlékezetű nap délután-

ján alkalmi ünnepély, estéjén pedig a Kossuth alap javára táncmulatság rendeztetik. Egy alkalmi ódára 10 frtot tűzött ki a közgyűlés. Az ünnepély szónoka Demeter Bertalan főiskolai szénior leend. Szavalókul: Bajusz Andor II. és Papp Ferencz I. é. joghallgatók kérettek fel. A műsor többi pontját a pályanyertes ódának felolvasása, a főiskolai énekkar s az ifjusági zeneegylet szereplései fogják képezni. Az ünnepély kezdete d. u. 3 óra, helyisége a főiskolai imaterem. A táncmulatság a városháza termeiben lesz. Mindkettő iránt nemcsak Patakon, hanem a vidéken is nagy az érdeklődés.

— **A márczius 15-iki ódapályázatra** 3 munka érkezett, mely, tekintve az előző évek e nemű termékenységet, nem mondható kielégítőnek. A bizottság a lapunk első lapján olvasható ódát tartotta a legérdemesebbnek, melynek szerzője Janka Károly IV. é. hh. A márczius 15-iki hazafias ünnepélynek részletes programja a következő: 1. Talpra magyar. ifj. Szotyori Nagy Károlytól, előadja a főiskolai énekkar, 2. Alkalmi beszéd, Tartja: Demeter Bertalan, főiskolai szénior. 3. Szavalat. Bajusz Andor joghallgatótól. 4. Szálljon lelkem . . . Goll Jánostól, előadja a főiskolai énekkar. 5. Alkalmi óda, írta.: Janka Károly; felolvassa Putnoky Pál hittanhallgató. 6. Alkalmi dalok: előadja a főiskolai zenekar. 7. Szavalat Papp Ferencz joghallgatótól. 8. Induló. * * * Előadja a főiskolai énekkar.

— **A „Tanulok Lapja“** — mely ez év kezdetétől új alakban jelenik meg, — valóban megérdemelné, hogy helyet foglaljon minden középiskolai tanuló asztalán. Gazdag s oly tartalommal jelenik meg, melyet bárki is élvezettel olvashat, különösen pedig a középiskolai tanulmányoknak hasznos kiegészítéseül szolgálna. Rovatainak hosszú sorában mindenki megtalálhatja az alkalmas cikket, melyeket legnagyobb részben tanárok írnak; a nemes versenyre nyitva áll a tér a tanulóknak is. Ujabban pedig világos, egyszerű stylusban történeti csarnokot nyitott a szerkesztőség, a mely színes képekkel van illusztrálva s a mely a lap ingyen mellékletéül szolgál. Valóban érdemes a pártfogásra s hisszük is, hogy élete hosszú leend, mert helyes, egészséges irányba biztosítja azt.

— **A szeptemberi szám** helyett kiadandó lap, mint már jeleztük is, a húsvéti ünnepek előtt fog megjelenni.

Szerkesztői üzenetek.

— *K. J. Megyasszó.* Közelebb levél megy. — *G. E. Debrecen. W. M. Eperjes.* Magán levelet írok. — *Wiesinger Frigyes Rimaszombat.* Kéziratával rendelkezhetik. — *J. K. Mád.* Az egyik megjött — azt besoroztuk, de a másik . . . az csak ígérlet számba megy? St. J. is számít támogatásodra! — *J. L. Miskolcz.* Innen rendesen megy ez is, az is. Talán a postán van ott valami ingyenolvasó?

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.” —

— Szerkesztőség: Kovács-utca 155. szám. —

Felelős szerkesztő:
BERTÓK BÉLA.

Társ-szerkesztők:
PUTNOKY PÁL, JANKA KÁROLY.

H u s v é t.

Föl sem száradt arcunkról a bánat könye s szemünkben már az öröm harmata csillog. Szívünkben a nagy pénteki gyász jajjongó szava összevegyül a húsvéti diadal öröm hangjaival!.. Szívünk, melyre az imént a Mester halálával az elmúlás, a megsemmisülés szomorú gondolata szemfedőt teríte, a halhatatlanság, a feltámadás hitének megnyugtató, fölemelő, megszentelő ereje által tisztább, eszményibb életre serken! Lelkünk, mely a legfelségesebb tragodia óta, — melyben az Igét keresztre vonták, — szomjuhozza az igazságot, vágyva, repesve száll az örökélet kristály forrásához!... Hitünk, — mely a golgotai jelenet hatása alatt megingott, a megfeszített Jézus utolsó, nehéz sóhajával összeomlott — mint varázsütésre újra — támadott, erős, győzhetetlen lett, mint a sziklaszál, — szívünket, lelkünket égbe vitte fel s helyünk biztosítá Isten országában! Győzelmi ének száll fel minden ajkról: arcunkon az öröm égi lángja gyúl s míg szívünk a feltámadás, az örökélet megszentelő, felmagasztaló hitével megtelik, — lelkünk elmereng a kétezer éves, megváltó esemény felett!..

— Azt, — ki égi hazáját földivel cserélve föl, a bálvány, a bűn rengetegében bolyongó embernek helyes utat mutatott, ki ezen utat mennyből hozott fényével bevilágítá, ki az ember bűnösségeért közben járt az Atyánál, kiengesztelte őt, — ki az emberi szívben elgyújtá, az örök jónak és nemesnek lángját, — azt rút méltatlansággal a Golgotára hurezolta a gyarló gög és elfogultság! Azt, kinek egyetlen célja, összes törekvése, az emberiség megváltása, boldogítása volt, keresztre feszítette a haragjában megvakult tömeg. El-el innen az emberi gyarlóság e rút színhelyéről, a golgotai jelenet izgalma lázba hozza lelkemet.

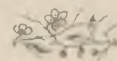
Oda, oda szállj lelkem, hol a húsvéti öröm hangjai fel, égbe törnek, hová az elmúlás, a halál

gondolata árnyékot sem vet, hol a tiszta. öröklét sugára rezg, — szállj országodba, hová nem hathat az önző világ lázas lehelletétől érintett ember semmi vétke, bűne, hol a lélek megtisztulva minden földi szennytől, örvendve örül a zavartalan boldogságnak!... Nem hallod a győzelmi ének harmoniáját; a kétkedők, most már legyőzöttek ajkáról elhangzó szavakat: *ő igaz vala!?* Nem érzed, mint lesz nyugodt, csöndes szíved érverése s a kétségbeesés s talán a kétkedés által fölzavart lelked hullámai mint simúlnak el?... Hallanod, érezned kell s talán ajkad is éneklí a húsvéti diadaléneket:

„Nincs már szívem félelmére
Nézni sírom fenekére,
Mert látom Jézus példájából,
Mi lehet a holtak porából.
Szünjete meg kétségeim,
Változzatok félelmeim
Reménységgé, örömmé,
Mert nem alszom el örökké!”

S míg ajkad zengi a zsolozsmát, lelkedet szent hit tölti be, hogy lesz föltámadás, van örökélet!

(—.)

Egy levél.

A közeli napokban érdekes levelet kapott lapunk egy barátja, az ő szivességéből egész terjedelmében közöljük a levelet. Hogy szavunk, melyet a szeminárium könyvtár érdekében emeltünk, nem volt kiáltó szó a pusztában, e levél mindennél ékebben bizonyítja s bizonyítja egyuttal írójának nemességét, fenkölt gondolkozását! Minthogy a nemes tett önmagát dícséri, nem akarunk esetleg gyöngé, erőtlén dícsérő szavakat alkalmazni, hanem helyt engedünk a levélnek!

„Kedves jó barátom!”

A tárgy, mely tollat adott kezembe most, nem az enyém; az érdek, mely hozzá köt, szintén nem önös, hanem sokkal inkább tárgyias és valódi.

Nagy érdekléssel olvastam a »Sárospataki Lapok« hasábjain, folyó év 12. számában a sárospataki főiskola; theologiai ifjak azon jó szellemű s nagyon helyes irányú törekvésökről, miszerint ők óhajtanak egy könnyen hozzáférhető szakkönyvtárt (szemináriumi) magok használatára, gondolom: részint, kalauzolási részint böngészeti czéllal föllállítani.

Buzgó, pártolásra méltó vállalat s igyekezet; nagy hézagot pótló mozgalom, s ha sikerül, jó életútra vezető társ lesz a szerzett ismeret — a főiskolából kilépve.

Az eszme különben nem új, de örülök neki, hogy immár eljön a kor, melyben hiszem, testet ölt! Már az én koromban is foglalkoztunk ezzel, de a mustármagra, hogy kikéljen, akkor még sem levegő, sem talaj nem kedvezett!

Igen szép, hogy az ifjak e téren még az áldozattételtől sem rettennek vissza! Nagyon helyes, hogy az első alapgyűjtést ajándékozások által óhajtják eszközölni.

Bárcsak minél többen hasonló buzgósággal táplálnák a szikrát, s tekintenének szét — kiknek van — magánkönyvtáraikban, és sietnének lerakni az első alapját azon könyvtárnak, melyre én tudom, hogy theologiai ifjainknak talán soha nagyobb szükségök nem volt, mint ma, — ezen ultramontanisticus reactio által alapjában felkavart, — vallásos közöny által saturált — cosmopolitikus korban: hogy a tanárok előadásai kibővítést s erősséget nyerjenek a böngészetek — kutatások által a lélekben, s így már sok irányban tájékozódva, s vértzetten lépjenek a világ csatájába, mert bizonyára erős ütközetekre legyen készen ma az a végzett theologus, ki az iskolafalak közül a papi pályára lép ki az életbe!

Mi tudjuk azt, már veterán bajnokai az életnek, hogy mi az ma református papnak lenni annyi veszedelmes ellenáramlatokkal szemben! Hogy mivé kell ma tenni a szószéket! Mennyi szükség van a multak tanúságára, a történetek oktató hatalmára, hogy meg ne tevesszük az irányt, melyen haladni, ha Golgotára vinne is, — evangyéliumi szent kötelesség!

Erre ismétlem, sokban segít, egy kézi szakkönyvtárban búvárkodás, kincsszerzés, erőgyűjtés, a tanúságok, a multak alapján.

Ezért én úgy fogtam fel a célt, és a felhívást is az ajándékozásra, hogy az nem csak a jelen új theol. irodalmi termékekre, hanem a multak jó könyveire is vonatkozik, mert hiszen épen azok adják az ifjúkornak az erőt a nemes munkára; ha tehát én jól fogtam fel intentióját e szellemi mozgalomnak: akkor így s ennek hatása alatt szét is tekintettem saját könyvtáramban; s egyelőre közlöm önnek bizalmasan azok címeit; felesleges lommal nem akarom terhelni a csak élni kezdő könyvtárt; a címekből lehet ítélni; ha olyan irányú lesz a könyvtár, hogy ilyen tartalmú s multu könyvek benne sikerrel helyt foglalhatnak: én az alanti címűket, — sőt még többeket is, ha reá a felhatalmazást megkapom, alkalmilag szívesen beszolgáltatom, s oda ajándékozom; ott tudom, hogy megmarad, mert mi emberek meghalunk, és b. Salamon szerint: nem tudjuk ki jó utánunk, avagy ki fog a mi munkánkban mun-

kálkodni? De az ifjuság meg nem hal, és minden későbbi nemzedék, mint becses ereklyét veszi át az előbbi kor üdvös hagyományait — és örzi meg azt!!

A könyv-címek ime ezek:

1. Somossy theologia I kötet 1827. De ilyen van más kiadás is II. K.
2. Keresztyén vallás történet Spittlertől Göttinga 1785. érdekes!
3. Heid. Káté 1817.
4. Egyháztörténet II. kötet; gyönyörű kézirat erős kötésben; az apám saját kézírata. Tartalmát tekintve valódi kincs: főleg a reformációtól: 1825.
5. Soterológia; ugyanazon szép kézirat I. k. 1825.
6. Keresztyén erkölcsstan; Zsarnay 1853.
7. Apologetika. Zsarnay 1855.
8. Agenda. Fördös 1866.
9. Zsidó Latin, ó-szövetségi Szótár örökbecsű könyv Fridrich Jánostól Lipcse, 1769.
10. Erkölcsei philosophia Sarran Pál 1802.
11. Egyházjogtan Erdélyitől. Saját kéziratomból bekötve.
12. Theol. enciklopedia Hagenbach után. Saját dolgozatomból, kivonatolt, kerek egészben.

Bocsásson meg, hogy mint hiszem, több dolgai közt még én is terhelem egy kevéssé; de ha én, mint vén ember az ifjuság érdekében szintén teszek: azt hiszem, hogy Ön, mint a munka teljes erejében levő fiatal ember, épen az ifjuság érdekében megteszen annyit, hogy közli az intézőkkel, saját belátását is hozzávetve, lesz szíves aztán engem becses válaszában a további intézkedésre nézve kiértésíteni.

Leginkább tartottam az ifjak közül hozzám ösmérsősömnek, azért fordultam önhöz bizalmasan.

Isten velem, vezessék diadalra az üdvös eszmét.

Szíves barátságom kifejezése mellett vagyok

Beret, u. p. Abauj-Bakta, 1895. Március 29.

jó barátja,

Kállai Miklós.

ev. ref. lelkész, egyházmegyei tanácsbíró.

Az igazi böjt.

Böjti egyházi beszéd.

Text. Zak. VII. 4-10.

Egy nagy jelentőségű emlékünnepphez készülünk Keresztyén Híveim! Jézus feltámadásának emlék ünnepéhez. Nem szükség, de meg az alkalom se időszzerű annak fejtegetésére, hogy miért nagy jelentőségű ránk nézve a feltámadási ünnep. Ti mindnyájan tudjátok bizonyára, hogy a feltámadt Jézus szerezte meg nekünk az életet és a halhatatlanságot. Igen! mert a feltámadt Jézus nekünk élet és halhatatlanság!

Egy-egy nagy jelentőségű mozzanata pedig az emberiség történetének, mindig maradandó nyomot hagyott az emberiség lelkén. Így volt ez a pogányság korszakában, így volt a zsidó egyistenhívés idejében. Valahányszor valami nagy történt, az a népek lelkében változást idézett elő. S ha a történeti mozzanat az emberiség vallás-erkölcsi életét érintette, a vallásos érzelm

szenvedett változást; s kifejezést a szertartásokban nyert.

Igy jött létre a böjtölés is, mint a vallásos lélek megnyilatkozása. A böjtölésre intézkedéseket már a legrégebb korban találunk, ameddig csak szent könyvünk tanubizonyosága visszavezet bennünket. Hoz törvényt a böjtölésre Mózes s utána az ó testamentomi szentírók.

A vallásos érzelem ilyen megnyilatkozásának példájával találkozunk az első keresztyéneknel is s különösen mikor már az szerves egyházzá fejlődött. S a böjtnek különböző nemei közül leginkább kidomborodik előttünk a történet folyamán a 40 napi böjt. — És ha figyelembe vesszük az emberiségnek századokkal ez előtti szellemi és lelki életének minőségét, nem is találjuk megrovandónak a hitélet e megnyilatkozását, a böjtöt. Mert a szellemileg és lelkileg sötétségben tévelygő embernek érzékiségét kellett megszorítani, hogy az égiekre is képes legyen gondolni. S az egészen természetes, ha a papság éppen a böjtölés által igyekezett egész érzelem és gondolat világát a keresztyénségnek — Jézus élettörténetének egyik legfontosabb mozzanatára, a feltámadásra irányítani. Mert ne feledjétek el K. H.! hogy a böjti időszak előkészület — még ma is, nekünk is — a feltámadás méltó megünnepeléséhez.

A szerves egyház, mondjuk ki világosan, a kath. egyház, a böjtöt egészen a pogány és zsidó szertartások mintájára rendezte be. Az ó szövetségben olvashatjuk ugyanis, hogy már Mózes is megtiltotta a zsidóknak némely eledelék élvezetét a böjtre rendelt napokban. Eppen így rendelkezik a kath. egyház is. De az ilyen böjtölés ellen szólal fel már Ezsaiás, midőn a bizonyos ételektől magokat megtartóztatott zsidók ellen emeli fel dorgáló szavát, s az ilyen böjtölés helyett ajánlja az Istennek is tetsző böjtöt, ezt mondván: *Nem az-é a böjt, melyet én szereztem: hogy a gonoszszágnak köteleit eloldjad, megoldjad a terhes igákat és szabadon bocsássad a megromlottakat és hogy minden igákat elszaggassatok. Avagy nem az-é, hogy az éhezőknek megszegd a te kenyeredet és a szegény bujdosókat bevidd házádba; mikor mezitelen látsz, megruházzad és a te tested előtt el ne rejtsd magad!* (Ezsa. LVIII. 6. 7.) Továbbá a kath. egyháznak egyik oszlop férfia is, kire szent tisztelettel tekint vissza ma is a kath. egyház, éppen az ilyen böjt ellen szól ekképen: *Minő haszna van akárkinek is, ki sokat böjtöl, ha a haragos ember szeliddé, az írgy nyájassá nem válik; ha a fősvény meg nem válik szenvedélyétől és a szegényeket jótékony alimizsnával nem segíti; ha a kéjelgő tiszta életű nem lesz; a dicsvágyó le nem mond a hiú dicsőségről s a valóban boldogító után nem törekszik? Ha ezen ösztönök le nem győzik a szenvedélyeket, akkor sem oktatás, sem az isteni tiszteleten megjelenés, sőt bármely szigorú böjt sem használ semmit.* (Christostomos).

Sőt K. T.! szent leczkénk is elítéli azt a böjtölést mely csak az ételektől való megtartóztatásban nyilatkozik. »Böjtölvén, nekem böjtöltetek-e? És mikor ettetek és ittatok, vajjon nem timagatoknak ettetek és ittatok-e?... Igaz ítéletet tegyetek, irgalmasságot és

könyörületességet cselekedjék kiki az ő felebarátjával. Az özvegyet és árvát, a jövevényt és szegényt meg ne nyomorítsátok; és senki az ő felebarátja ellen való gonoszról ne gondolkodjék. Igy szól a böjtről szent leczkénk.

Azt hiszem tehát K. T.! nem végzek felesleges munkát, ha most a böjti napokban, mikor — mint fentebb mondtam — egy nagy jelentőségű emlékűnnephez készülünk, még pedig a böjtölés által, — arról fogok elmélkedni előttetek, hogy *az istennek tetsző böjtölés miben áll, illetve mik annak az ismertető jelei?*

Nem más K. H.! mint a *tisztaság és nemesség*:

I. Beszédeinkben,

II. érzelmeinkben és

III. cselekedeteinkben.

Míg ezekről az alkalomhoz képest szólani fogok előttetek, ajándékozhatok meg szíves figyelmetekkel

I.

»Jaj a botránkozóknak, de még jajabb a botránkoztatónak!» — mondja szent könyvünk. A botránkoztatás K. H.! sok mindenre vonatkozhatik. En azonban ez alkalommal a *beszéd által való botránkoztatásra* vonatkozatom.

Tekintsetek csak szét K. H.! magatok körül s vegyétek vizsgáló szemügyre embertársaitokat, kikkel egy társadalmi körben éltek, fogjátok tapasztalni, hogy mennyien élnek e földön, kik nem cselekedeteikkel, de beszédeikkal botránkoztatnak meg bennünket.

A beszéddel botránkoztatókat én három osztályba sorozom. Vannak olyanok, kik nem akkor beszélnek, mikor beszélniök kellene; vannak, kik nem okosan beszélnek; és vannak, kik csak azért beszélnek a legtöbbször, hogy másokat megsértsenek. Ösmeritek-e K. H.! e botránkoztatókat? Vajjon felismeritek-e ezeknek jellemző sajátságait!?

Itt jó felénk egy alak. Külseje bár kifogástalan, de azért leolvashatod róla, hogy nem sokat törődik a rajta kívül álló egyénekkal. Előtte, — ha megszólal — úgy veszed észre, hogy nincs semmi szent, semmi tisztelt. Beleavatkozik a te legszentebb dolgaidba is — kivált, ha te távol vagy, mikor a te ügyeiddel foglalkozik. Beszél úgy, hogy fellázad nemesebb érzelmed. Ez az alak az, aki akkor beszél, mikor nem kellene beszélni. »Pedig az alkalmas időben mondott beszéd — mondja a példabeszédes bölcs — sokat ér.« (Péld. 15., 23.) Ismeritek ezt az alakot K. H.?! Nagyon sokat lehet a társadalomban ilyen találni.

Amott van egy másik alak. Ez, ha szabad fékre ereszti beszédét, rettegsz, hogy megreped a fal is, mely körülvesz. Nincs egy csendes, békés szava, ha jó kedvre hangolódik. Dicsőségét abban találja, ha szentségtelen színben tüntetheti fel azt, a mi a legszentebb, ha gúnyt úzhat mindabból, a mi más előtt tisztelt. Talán jól eső öröm tölti el szívét, lelkét, ha az imádság helyett a káromkodás szavait veheti ajkaira. Ezek az alakok azok, akik nem okosan beszélnek. Pedig »az okos beszéd olyan, mint a lépes méz.« (Péld. 16., 24.) S fájdalom, ezek az alakok se ritkák.

A harmadik osztályba azokat soroztam, a kik beszédükkel sértenek is. Ezen alakjai a társadalomnak legtöbbször az első osztály soraiból kerülnek ki. Ismertető jelük az, hogy szeretnek alkalmyszerűleg és alkalom hiányában s beszélni; de beszédük mindenkor túsúrás lelkesen Ezeknek nincs a társadalomról s annak tagjairól — kivált ha céljuk s érdekük ellen való — egy elismerő szavuk. Kicsinylés, rossz akaratú rágalom az, mi az ő ítéletüket jellemzi. Az ilyen emberek beszédeire vonatkozik szent könyvünk e megjegyzése: »A másokat sértő beszéd fegyverhez hasonló, de a bölcs beszéd orvosság.« (Péld. 12. 17.)

És a társadalom ez alakjai közül sokan oly nainvok, hogy ők magukat a világ előtt más színben törek-szenek feltüntetni, mint a minők valójában. Mézes-mázos beszédükkel tisztáknak és nemeseknek igyekez-nek látszani beszédükben! Óh rövid látók! Elfelejtet-tétek-e, hogy mindenki megösmérhető beszédéből (Máté 12., 37.).

Bőjtőlni akartok K. T.!? Bőjtőljetekek is! Készítsé-tek magatokat bőjtőlés által a nagyjelentőségű feltáma-dási ünnephez: de ne testileg, ne úgy, hogy az éte-lektől tartóztassátok vissza magatokat; az semmit sem ér! Tartóztassátok meg magatokat attól a beszédőtől, mely nem idejében, nem okosan hangzik és sértő. Ha beszédre nyílik ajkatok, az alkalom és időszerű legyen. Ez esetben már beszédetek által is hasznosokká lesz-tek abban a társadalmi körben, melybe végzetetek beállított. Beszédetek legyen továbbá okos és bölcs. Olyan, mint a lépes méz, édes, kívánatos. Egy hang ne legyen benne, mely sértené csak egy embernek is fülét. Így a társadalmi körben a hasznosság mellett a kellemességet is képviselni fogjátok. Beszédetek legyen végre senkit sem sértő, nehogy beszédetek fegyver legyen! Mert — ne feledjétek el — ez a fegyver min-dig olyan, mely téged magad is megbánt, megsért. A sérelem pedig távolságot készített közted és ember-társaid között; a távolság pedig felemészti nagyon azt a meleget, mely a boldogságot hívatásszerűleg készíti.

Ha arra fogtok törekedni, hogy ilyenek legyetek beszédetekben, akkor lesz az nevezhető tisztának és nemesnek. Igazi bőjtőléseteknek ez is egyik ismertető jele lesz.

II.

De tisztaság és nemesség kell, hogy jellemezze nemcsak beszédeinket, hanem érzelmeinket is. Erre nemcsak azért van szükségünk, mert beszédeinknek az alapját a legtöbbször érzelmeink képezik: hanem magá-nak a léleknek, mint az érzélem szülőjének *jöleléteért* is.

Erezzük azt mindannyian, hogy gyarlók vagyunk. És ez érzelmünkéből kifolyólag néha a bánat is előfog bennünket, mert eszünkbe jut bűnös voltunk. S mi az, mi bűnös voltunk tudatában bánatot kelt lelkünkben? Hiszen gyengeségünket bűnös voltunkat — talán senki sem tudja, sőt ellenkezőleg a külső után induló világ szemében mi igaz embereknek látszunk s tűnünk fel?!

Mi az? mi az? — kérditek?! — A léleknek egy vágya K. T! Be van ugyanis oltva abba a boldogság utáni vágy. Ugy van az a lélek, meg az emberi szív

is megteremtve, hogy — bármennyire küzdjön is — boldogságot nem a világiakban, de a lelkiekben talál csupán. S a léleknek ezen tulajdonságánál fogva borúl arra a bánat a bűn tudatában, mert a lélek tudja azt, hogy a bűntől, a lélek terhétől távol áll a boldogsá-got okozó, előidéző érzélem.

S mit tesz a bánkódó lélek ilyenkor? Mit tesz főleg az a bánkódó lélek, mely nem kereste, nem kutatta szorgosabban az igazi boldogság megnyerhe-tésének okát? Aláveti a legtöbb testét szenvedésnek; megvonja attól a legegyszerűbb élvezetet is — gon-dolván, hogy a test sanyargatásával tisztítja lelkét, nemesíti érzelmeit, gondolván, hogy szolgál vele Isten-nek is.

Pedig nem így van ez K. T! Nem szabad így lennie. Mert jól lehet a test vétkezett, de csak mint a lélek eszköze: azért nem a test bűnhődik, hanem a lélek, mert hisz az bánatos, azt mardossa a nyughatat-lanság. Ne a testet büntessétek tehát ti sem, hanem a lelket; ne a test tartson penitentiát, hanem a lélek. Így a helyes, így a célszerű. Hiszen egy gyilkossági esetben is vajjon az emberi bölcsesség a gyilkos törét bünteti-e, nem magát a gyilkost?!

Aztán meg K. T! Istent véled szolgálni tested sanyargatása által? Óh akkor nem ismered helyesen Istent sem! Pedig mily igazsága volt annak a régi bölcsnek, a ki azt mondá: előbb ismerjétek meg Istent s csak azután szolgáljatok. Mert mielőtt megismerté-tek volna s szolgáljátok őt, nem helyesen szolgáljátok! (Maj monides) Az Isten K. T! lélek; a kik őt szolgálni akarjátok, lélekben imádjátok.

Ime ide jutottunk, hogy t. i. érzelmünk tisztasá-gának, nemességének alapja: Istennek és az ő törvé-nyeinek helyes ismerete. De óh valami benső sejtalem azt sugja nekem, hogy az embereknek nagy része, ha azt kiáltanám feljűk: ismerd meg Istent s az ő törvényeit, — ezt kiáltaná vissza nekem: más e hát az az Isten, mint a kit én imádom?! Mit szóljak e kér-kedő tömegnek? Hisz oly szépen mondja el nekem: hogy ő azt az Istent imádjá, a ki teremtett, a ki fen-tart, a ki gondunkat viseli, a ki mindent tud, mindent lát, a ki szeret, megbocsát s könyörül. . . Óh te kér-kedő tömeg! szájaddal ismered az Istent csupán.

Nézzétek ott egy világszerinti szent tömeg, kezé-ben olvasó. Tengernyi imát mond el nap nap után. Óh mondjátok csak nekem, ezek az imás lelkek Isten-nel való társalkodásukban vajjon feljuthatnak e az Isten-hez? — Nem, százszor is nem! Hiszen lehetetlen az, hogy a lélek a sok és hosszú imádkozásban el ne fáradjon s hogy ereje legyen Istenhez szállni fel. A fáradtság ide le a sáros földhöz szögezi. S ah hány-szor láthatunk is ilyen fáradt lelkeket itt e földön fet-rengeni?!

Nézzétek a hajnal még meg sem hasadt s már is fut egy másik tömeg az Úr házába. Sokszor — látva ezt — önkénytelenül is ez jön ajkamra: mily kegyes emberek! De vajjon K. T! nem így tett-e a farizeus is, ki a templomban a lehangosabban imádkozék, mondván: Uram, Uram! — de azért imádsága nem

volt kedves Isten előtt, — mint Jézus tanítá. Az ilyenek csak a világ előtt akarnak kegyeseknek látszani, valójában pedig így gondolkoznak: elég nekem a magam ereje, nincs szükségem ezenkívül senkiére. Itt a könyörületességet, amott a jótékonyságot vagy kénytelen látni; s mikor megláttad, hallani is ily panaszt: alig győzi az ember! De mit tegyen!? Hisz azért adott Isten, hogy adjunk másnak is. Óh ti kérkedők!!

S mindezek K. H! betetőzik az ő úgynevezett igazi keresztyénségüket azzal, hogy mindenben eleget tesznek a betű szerinti törvénynek: még bőjtölnek is — testi értelemben. Pedig Pál apostol rég megmondta már: *a testnek sanyargatása keveset használ.*

»Mikor bőjtöltök ne legyetek festett orczával, mint a képmutatók, kik megíestik orczáikat, hogy bőjtölteni láttassanak az emberek által.« (Máté VI. 16.). Nem külsőleg, hanem lélekben kell bőjtölnünk. »Nem az fertőztet meg, a mi szájunkon bemegegy, hanem az, a mi kijön!« — Ne a sok és fárasztó imádkozásban keressük Istennek tetszését, hanem érzelmeinket nemeségében. Egy sóhaj — tiszta szívből fakadva, nemes érzelmek kíséretében, — kedvesebb Isten előtt, mint tengernyi imádság. Nem a templomba való járás tölti be Istennek törvényét, hanem az igének meghallgatása és cselekvése. Nem a nagy adakozás, nem a gyakori könyörületességben áll az Isten törvényének betöltése, hanem annak az érzelmenek minőségében, mely erre készítet. Kövessétek hát: »ne tudja balkezetek, mit cselekszik jobb kezetek!«

Ugy tisztítsátok meg, oly nemessé tegyétek érzelmeiteket tehát, hogy ezt mondhattok el az apostollal: »Gyönyörködöm az Isten törvényében a benső ember szerint!« Ekkor lesz bőjtötök keresztyéni bőjt; bánatotok Isten előtt kedves s eredményt hozó.

III.

Mint beszédem előbbi részében említém, az érzellem alapját képezi a beszédnek, de sokkal inkább a cselekedetnek — úgy annyira, hogy az érzelmeiket a cselekedetek rúgójának is nevezhetjük. — Nemde K. T! akkor beszédemnek e 3 ik része felesleges is, melyben arról tűztem ki beszélni, hogy jellemezze a tisztaság és nemesség cselekedeteinket is!? Ha érzelmeinkben tiszták és nemesek vagyunk, önként következik felállított tételemből az, hogy cselekedetünkben is tisztának kell lennünk.

De azért én még sem tartom feleslegesnek a cselekedetek tisztaságáról és nemességéről külön szólni. Még pedig annál az oknál fogva nem, mert én az érzelmeikről általánosságban szoltam, tehát azokról is, s főként azokról, melyek könnyen felismerhetők, felismerhetőségükre elég egy szó, elég egy jel. Vannak azonban oly érzelmek is, melyek a cselekedetekben nyernek kifejezést, melyeknek minőségét egy könnyen felismerni nem lehet. Itt a cselekedeteket kell alaposabban megvizsgálnunk, továbbá az eszközt és a végeredményt s akkor fog előttünk tisztán állani: minő lélek az, mely rúgót szolgáltatott a cselekedetre.

A *jótétel* és a *bosszuállás* az a két irányú cselekedet, melyhez oly érzelmek adja a rúgót, melynek minőségével nem egyhamar jöhettünk tisztába.

Jóttenni? Könyörületessé lenni? Óh hisz ez elragadóan nemes! Ha látjuk ezeket, — nem vizsgálódunk, csak magasztalunk. Hanem most engedjétek meg, K. T! hogy egy kissé mélyebben pillantsunk be egy és más irányú jó cselekedetbe. Vajjon nem jogosít-e fel minket erre szent könyvünk is? Ösmeritek bizonyára az irgalmas samaritánus történetét. De azért rövid vonásokban elmondom én is, hogy egy vagy más irányú jótételnek, könyörületességnek valódiságát annál inkább feltüntessem előttetek.

Félholtra verve feküdt vérében egy utas egy erdő szélén. Az emberi könyörületesség azonban életre keltette még. Megy arra egy zsidó pap, papja a félholtra vertnek; megy arra lévítája is. S mindkettő elkerülte, hagyta szenvedni tovább; megy aztán arra egy samaritánus is, a ki nem volt valami jó barátja a zsidónak s az megáll mellette, bekötözi sebeit, sőt beviszi a legközelebbi vendégfogadóházba is, s gondoskodik annak további ápolásáról. Ez száraz tartalma a bibliai példázatnak.

Én ebben K. T! látok egy tiszta, nemes, jó cselekedetet, de viszont látok egy oly jó cselekedetet is, melyet tisztának és nemesnek nem jellemezhetünk. A pap és lévita vérébe fagyva, sebeiben kinlódva ott hagyta szerencsétlen hűsorsosát, embertársát. Azok a személyek voltak ők pedig K. T! kik hivatásukból kifolyólag könyörületességek tartoztak volna lenni, kik — mint szent könyvünk is rajzolja őket — gyakorolták is ezt, sőt ha láttak ezzel ellenkezőt, mindannyiszor felemelték dorgáló szavukat. És ime most nem buzdulnak jó cselekedetre. Óh de nem gondoljátok-e K. H! hogy ha az a holt-eleven ember Jeruzsálem piaczn lett volna, nem hagyják ott a szerencsétlent?! Én hiszem, hogy nem hagyják vala ott, mintha még szent könyvünk sorai közül is ezt olvasnám ki. Hogy tüntette volna fel magát a pap a könyörtelenség színeiben!?

De mit gondoltok K. T! vajjon a Jeruzsálem piaczn gyakorolt jó cselekedet mondható volna e tisztának és nemesnek?! Vajjon erre a benső kényszerítette volna-e a papot, nem a hiúság és az önérdék! Igen, s épen azért én tisztának és nemesnek az így gyakorolt könyörületességet nem nevezném. Tiszta és nemes volt a samaritánusé, ki sietett a segítséggel az erdőnek csöndjében is, hol nem látta talán még a madár sem. Nem várt ő magasztalásra; érezte ő lelkében, hogy a jó cselekedet önmagában hordja jutalmát s a dícséretét. Igaz, hogy mindkettőnek cselekedete jó cselekedetnek neveztetik: a samaritánusé is, s a papé is — ha Jeruzsálem piaczn vitte volna is véghez, de tisztának és nemesnek — ismétlem — csak a samaritánusé nevezhető.

A jó cselekedetnek, a könyörületességnek éppen ellentéte a *bosszuállás*. Bosszút állni?! Rút dolog az — kiáltjátok. Ez az egyedüli hang rendesen, mi a világrészéről hangzik a bosszuállás pillanatában. De milyen ez a világ! Ajkára veszi az eseményt s annak elbírálásában pártokra szakad. Az egyik rész véd, a másik

támad — a szerint, a mint az egyes részek érdeke úgy kívánja azt.

Itt pl. a megsértett hiúság kel harczra; a harcz erős, a becsület, a jó hírnév tétetik koczára. S jajj neked ártatlan, ha a hiúságot nem legyezgetéd, a boszuállás fegyvere gyilkolni fog. Lesznek oly hangok is, melyek a boszuállást védeni fogják. S lelket az érzékenyen fogja bántani; elvonulsz s további, viszont boszút nem kívánsz, sőt lelkedben kiengesztelődöl s még megbocsátani is képes lennél. — Így teszel?! Nézd, azt a másik pártot, mily kicsinylő mosolylyal tekint rád! Gyávának, meghunyászkodónak kiált; bűnösnek mond, mert úgy cselekvél, mint cselekedned kellett. De te tűrj tovább! ha volt erőd, mely letétet veled a boszu fegyverét, legyen erőd tovább is a türelemhez. Cselekedeted így lesz nemes és tiszta. Tanuld meg ezt Jézustól. Őt megtagadta Péter háromszor és ez által fegyvert adott ellenségei kezébe: de ő nem állt boszút Péteren, sőt még csak haragot sem táplált lelkében, ellenkezőleg szerette, becsülte tovább is őt. Vedd eszedbe embertársam az apostol eme mondását: »Senkinek gonosz helyébe, gonoszt ne fizessetek. Minden emberek előtt a tisztességes dologról gondot viseljetek.« (Róm. XII. 17.).

Ime K. H! két oly cselekedetet rajzoltam előttetek, melyeknek körébe esik a legtöbb emberi cselekedet s a melyeken alapszik a társadalomnak boldogsága, avagy boldogtalansága. Felismertétek bizonyára, melyik a boldogságnak alapja. Igyekezetek úgy cselekedni. Igyekeztek tisztákká és nemesekké lenni cselekedeteitekben.

Ime K. T! szóltam a bójtról. Elismertem a bójtnak jogosultságát, mint a vallásos lélek megnyilatkozását. Sőt elismertem helyességét a pogány, a zsidó és az első keresztyének bójtölésének is, mint a mely hathatós eszköz volt arra nézve, hogy az ébredés időszakában a lelket az istenséghez emelkedni elősegítsék. de ma már nincs értelme a bójtölésnek abban az értelemben, hogy testünket sanyargassuk, némely ételektől megtartóztassuk.

Bójtöljünk, bójtöléssel készülünk egy-egy nagy emlékűnnephez. De a mi bójtölésünk legyen lélekben, szívben való bójtölés. Bójtöljön a benső ember, hogy aztán beszédünk, érzelmeink, cselekedeteink tiszták s nemesek legyenek. Képmutatás minden más bójtölés ma, midőn már tisztán láthat az emberi szem; s Isten előtt kedvességet nem nyer s eredménye nem boldogság, de szenvedés. Legyünk őszinték és igazak! Mert a képmutatóknak erre a fajtájára is áll szent könyvünknek e mondása: »Jajj nektek képmutatók, kik megdézsmáljátok a mentát, a kaprot és a köményt és elhagyjátok, a mi a törvényben fődolog volna: az ítéletet, az irgalmasságot és a tökéletességet. Vak vezérek, kik megszűritek a szunyogot s elnyelitek a tevét.« Óh K. T. a hol az ilyen képmutatás jellemzi a társadalmat, a melynek háta megett a haszonlesés, az érdek, a hiúság s a nagyravágás lappang, ott nincs, nem lehet Isten országa; ott boldog népről, megelégedett társada-

lomról nem szólhatunk, még ha ezüst haranggal harangoznak is, arany padokon ülnek is a templomokban.

Bójtöljete tehát lélekben és szívben K. T! s úgy készüljete a nagy emlékűnnephez. Így lesztek méltók Isten szeretetére, a Jézus érdemére. »Igaz ítéletet tegyete, irgalmasságot és könyörületességet cselekedjen kiki az ő felebarátjával. Az özvegyet és árvát, a jövevényt és a szegényt meg ne nyomorítsátok; és senki az ő szívében az ő felebarátja ellen való gonoszról ne gondolkozzék!« Az ilyen élet, az ilyen bójtölés terjeszti e földön a boldogság alapját, a szeretetet.

Ha óhajtatok a boldogságot, ezt cselekedjete, mert így nyerhetitek meg csupán. Amen.

Réz László.

Márczius 15-ike és felolvasó-estély Sárospatakon.

Egy hamis zúzájú nő-ismerősöm (egy a sok közül), ki, mellesleg mondva, élénk búzavirág-kék szemével s búzakaralász színű hajfürteivel szokott az aranyifjúság nem egy tagjának édes szívdobogásokat okozni (nekem is), a mult hónapnak egy mosolygós napján lekötélző mosolygások kíséretében arra kért föl, kegyeskedném én neki márczius 15-ről megszokott (!) pontosságommal referálni, mivelhogy ő egy és más fontos környülállások miatt (notabene: kézfogó-féle volt a dologban), *most* semmi szín alatt sem zónázhatik Patakra. Nekem azonban még hamisabb zúzám lévén, természetesen ékesen szóló riport helyett, gratuláció ürügye alatt, olaszthoni forróságú szerelmi valomásokkal örvendeztettem meg; lelkiismeretem megnyugtatása végett pedig önöknek fecsegek egy keveset márczius idusáról. . .

Hát úgy esett a dolog, hogy irgalmatlan szeles idők füttyörésztek e nagy napon, melyek azonban csak élesztették az ifjú szívek lelkesedését; a viruló leányvilág szeretni való képviselőit pedig dehogy tudták volna elriasztani édes ábrándjaik megvalósításától. . .

No, nappal egész komoly színben tűnt fel a világ, mely komolyság oly igen jól illett a nagy idők nagy embereinek emlékéhez. De este?! . .

Meghiszegetem azt, hogy kedves nő-olvasóink már nagyon óhajtanák hallani az *est* történetét. De mivel a világnak csúf rendje szerint elsőbben is a nappalon, a komoly dolgokon kell által esnünk, hogy azután annál nagyobb gyönyörűséggel borúljon reánk az óhajtvá várt, vidám, boldog est. Lássuk először is az ünnepegeket. . .

A nagy nap reggelén áhitatos lélekkel buzgó imádságot küldöttünk az egek urához a városi templomot helyettesítő imateremben. A délután is teljesen a nagy nap emlékének volt szentelve. Szinte talán chablon-szerű dolog is már újlag hangoztatni azt, hogy a városi díszes, nagy közönség és a hazafias tanuló ifjúság, mint mindenkor, úgy ez alkalommal is a legnagyobb mértékben hozzájárult az ünnepegy fényének és lelkes hangulatának emeléséhez. Délután 3 órakor

vette kezdetét a lélekemelő ünnepély az imateremben. Megnyitó gyanánt az ifjusági énekkar adta elő igazán szépen és meghatóan ifj. Szotyori Károly „Talpra magyar“-ját, mely után Demeter Bertalan főiskolai szénior olvasta fel hazafias lendülettel írott, sok jó actualis vonatkozással bővelkedő alkalmi beszédjét. Az éljenek elhangzása után Bajusz Andor II. é. jh. lépett a szószékre s Szalay Soma „Márczius 15“ című költeményét szavalta elismerést érdemlő lelkesedéssel. Majd Goll János „Szálljon lelkem“ szövegű darabjának behízelgő, kedves hangjai gyönyörködtettek bennünket (Óh, a kedves kisasszonyok beh édesen tudnak mosolyogni!) Az ifjusági énekkar ez előadásával szaporította eddigi babérait. A program következő pontja az alkalmi óda felolvasása volt Putnok Pál III. é. th. részéről, a mely óda méltán biztosította a nagy közönség elismerését szerzőjének, Janka Károly IV. éves theologusnak. A szép hölgy közönség akkor vídult csak fel istenigazában, a mikor előállott a jól szervezett ifjusági zenekar s szép alkalmi darabok mellett, az ujrázások után, rá-rágyujtottak egy-egy talpalávalóra s bizony lehetett észrevenni, hogy a padlón türelmetlenül kezdenek kopogni a bájos kis cipőcskék. Az ezután következő komoly szavaltat hűtötte csak le a már-már elharapódzó táncz-kedvet. Pap Ferencz I. é. jh. adta elő sikerülten, nagy hatással Szuhay Benedek „Kossuth“ című költeményét, mely után, az ünnepély befejezése képen, az ifjusági énekkar adott elő egy remek compositiójú indulót, melyért — bárki rejtőzzék a * *-os jegy alatt — őszintén gratulálunk a szerzőnek. Ezzel véget ért a szép ünnepély, hogy most már a fiatalság — levetvén a komoly hangulatot — boldogan készüljön az est örömeihez.

Most veszem észre, hogy a midőn a bálról akarok önöknek referálni: tollam nem nagyon tud előre haladni. . . Én Istenem! valahányszor arra a bűvös-bájos világra gondolok, mely márczius idusának éjjelén hullámozott, zsidongott a városháza illatos levegőjű termeiben, mindannyiszor szívdobogást kapok! . . . Hogyne! mikor az én bolondos szívemet azon a tündéres estén egy bodrogközi szép kis leánynál felejtettem! (Azóta se kértem vissza tőle!) Azt azonban megjegyzem, hogy egy kis darab véletlenül nálam maradt belőle s ez szokott oly nagyokat dobanni, valahányszor márczius 15-re és a mi fő: *ő rá* gondolok. Hej! a szerkesztő nagyon is jól tudta azt, miért íratja épen *én velem* a referádát!

Különben is azt hiszem, hogy sokan voltak feledékenyek a szív dolgában azon a szép éjszakán. . . Lehetett is a Jóska cigány zenéjének andalító hangjainál. . . De ne tovább . . . a mit most elhagytam, majd máskor kipótolom Önöknek. . .

Junior.

Önképző Társulatunk nyilvános felolvasó-ülést tervezett. S most, hogy utána vagyunk, bátran állíthatom, hogy *ünnepély* volt. Ünnepély a szó legnemesebb értelmében. Azzá tette nem a megjelent válogatott közönség ízléses öltözéke, hanem az a páratlan jó kedv, mely az egész estén át uralkodott, az a kellemes han-

gulat, melyben az ünnepély helyét odahagytuk. Ünnepet ült Társulatunk, mert örömmel tapasztalta, hogy törekvései a nagy közönség részéről is méltánylásban részesülnek; de ünnepelt a közönség is, mely a gazdag és változatos program következtében órákon át a legédesebb szellemi élvezetben részesült.

Az estély kezdete 8 órára volt kitűzve. Az újabbban és újabbban érkező vendégekre való tekintetből azonban a jelzett időben a megkezdésre gondolni sem lehetett. Fél kilencz táján már zsúfolásig megtölté a városháza nagy termét az ifjuság szellemi ügyei iránt élénken érdeklődő városi közönség, főleg pedig a szépért és jóért lelkesülő főiskolai ifjuság.

A jelen voltak egy része már-már türelmetlenkedni kezdett, midőn megjelent az emelvénen Bertók Béla társulati alelnök s rövid beszéd kíséretében a jelen estélyt megnyitottak nyilvánította. A műsor második pontja a főiskolai énekkar szereplése volt. A jelen alkalmommal Huber K. »Fohász«-át adta elő meglepő pontossággal, s valóban művészi színezéssel. A közönség elragadtatásának szünni nem akaró tapsviharban adott kifejezést, s hangosan követelte a darab ismétlését. A közóhajnak engedve, a kar *ismeretlen szerzőtől* egy »Induló«-t adott elő, melyet a közönség a márcz. 15. hazafias ünnepély alkalmával rendkívüli tetszéssel fogadott. Az újra felhangzott helyeslések csillapúttával dr. Mitrovics Gyula főgimnáziumi tanár lépett az asztalhoz s olvasott fel egy szellemes csevegést »Közműveltség és társadalom« címen. Szemügyre veszi benne társadalmi életünket s arra az eredményre jut, hogy társalgásunkban nincs elég szellem, s az a magasabb műveltség, melyet pl. külföldön találunk, még az előkelő körök társalgási *módjában* sem található fel. Megjegyzéseinek éle nagyobb részt a pataki viszonyok felé irányult, ez azonban mit sem vont le a hatásból, mely újra élénk éljenzésben s tapsokban tört ki.

A program 4-ik pontját Papp Ferencz társulati tag víg szavolata képezte. A tehetséges szavaló Gabányi »Az öngyilkos« című monológjával mulattatta a közönséget, mely az ismétlést e pontnál sem engedte el.

Ezután következett az ujonnan szervezkedett s tagjaiban is tetemesen gyarapodott ifjusági zenekar szereplése. A műsorban Baitz Irma »Havasi gyopár« címet viselő polka mazurkája volt kitűzve. A zeneművészetért különösen rajongó közönség azonban e darabot csak nyitányul tekinté s nem nyugodott mindaddig, míg az ifjú zenekedvelők újra meg nem jelentek az emelvénen, s néhány tősgyökeres magyar nótával nem kedveskedtek a lelkes hallgatóságnak. S ezeket hallva — tudja Isten — mindnyájunkon az a megnevezhetetlen titkos érzés vett erőt, melytől *oly igen nehéz szabadulni*. Ez okozta azt, hogy bár az első darab is meglepő precizitással volt előadva, az általa felkeltett hatás távolról sem hasonlítható a magyar dalok hatásához. A mindenfelől nyilvánuló elismerés és tetszés zajában a műsor tovább folytatása lehetetlennek látszott s így jelent meg az ezt az ovációt teljes mértékben kiérdemelt egyet harmadszor is az emelvénen s gyűjtött reá újból egy pár fülbemászó magyar nótára. Ilyen

Siker — emlékezetünk szerint — páratlanul áll a zene-egylet életében.

Némi szünetre volt szükség, hogy a felhevült kedélyek rendes kerékvágásba térjenek. E pár percz le-teltével újból Bertók Béla lépett ki s olvasta fel a »A tudós macskája« című elbeszélést, mely Janka Károly társulati jegyző tollából került ki. A tapsokból bőven kijutott mind a felolvasónak, mind a szerzőnek, kit nyilt színen is megtapsoltak.

E sok oldalú s a közönség meleg érdeklődése következtében csaknem megkétszerezett műsor azonban már-már lankasztani kezdte a hallgatóság figyelmét. Ennek tudható be aztán, hogy Zalár »Zizim« című tragikus költeménye, melyet Séra János társulati tag adott elő, sem érte el azt a hatást, melyet e darab természeténél fogva s a szavaló elismerést érdemlő előadása megérdemelt volna. Újból az énekkarra volt szükség, hogy a kifáradt közönséget felvillanyozza. S Wusching remek »Dalcokra« a szokott pontossággal és megfelelő színezéssel a célnak meg is felelt. Az »újra« természetesen most sem maradt el.

Végül dr. Székely György társulati elnök köszönte meg Társulatunk nevében a közönség meleg érdeklődését és pártfogását s annak kijelentésével, hogy az ifjúság tánczkedvelő része mulatságot kíván rögtönözni, a felolvasó ülést bezártnak nyilatkoztatta ki.

Apolló temploma néhány pillanat alatt Terpsichore csarnokává változott át. Ott termettek a Faraók ivadéka is s csakhamar lelket öntöttek a kimerült ifjúságba. Fesztelen jó kedv uralkodott reggeli 3 óráig, mikor is eloszlott az egész közönség egy rendkívül szellemesen töltött estének édes emlékét vivén magával.

A jótékonycélra történt felülfizetők neveit térszűke miatt lapunk közelebbi számában közöljük; azonban mulhatlan kötelességünknek tartjuk, hogy Társulatunk nevében köszönetet mondjunk azoknak, a kik ez estély szép sikeréhez hozzájárultak; Dr. Mitrovics Gyula, az énekkar és a zene-egylet fogadják a jótékony cél érdekében történt fellépésükért Társulatunk őszinte köszönetét.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— *Lapunk tisztelt olvasóinak és munkatársainak boldog ünnepeket kívánunk.*

— **Főiskolánk** egyházi algondnoka, nt. Fejes István elválasztott felső zempléni esperes, mult hó 22-én tartotta esperesi székfoglaló beszédét a S.-a.-Ujhelyben tartott egyházmegyei gyűlésen.

— **Márczius 20.** Ifjúságunk, mely a magyar szabadság szent karácsonyát oly páratlan lelkesedéssel ünnepelte, márczius 20-án, a magyar nagypénteken, szabadságunk messiása emlékének a legbensőbb kegyelettel adózott. A reggeli 7 órára hirdetett gyászünnepélyen — melyen Demeter Bertalan főiskolai szénior mondott szívből fakadt s szívhez szóló imát — főkép a jogakadémia volt szép számmal képviselve. Jól esett az ünnep-lők között ott látnunk Radácsi György, dr. Bartha Béla akadémiai; Buza János, Szívós Mihály, dr. Mitrovics

Gyula gimn. tanárokat is. Kívánatos volna, ha ez a gyászünnep is általános iskolai ünneppé tétetnék, hogy azon mind az akadémiák hallgatói, mind a gimnázium növendékei teljes számban volnának jelen.

— **Necrolog.** Egy fenkölt gondolkodású, nemes szellemű, áldozatkész férfiú haláláról kell ez alkalommal számot adnunk. Egy szabolcsi ősnemes család utolsó férfi sarja, a magyar hazafiság és igaz vallásosság valódi eszményképe hunyt el mult hó 28-ikán, Szabolcson, vibornyai Mudrány András szabolcsi földbirtokos személyében. A boldogult százezrekre menő vagyonát kizárólag egyházi és iskolai célokra hagyományozta. Így Zemplénmegyében fekvő összes ingatlanait és ingóságait a sárospataki főiskolára hagyta. A bőkezű Maeec-nás temetésére a főiskolai tanári kar képviselőjében Maklári Miklós és dr. Bartha Béla küldettek ki. Előbbi a sír felett egy szépen átgondolt, eszmékben gazdag beszédben búcsúzott el a nemes lelkű, áldozatkész férfiútól. Beszédének alapja a nagy költőnek eme remek gondolata volt:

»Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja múlt!«

A gyászszertartás alatt a főiskolai énekkar zengett gyász-dalokat.

— **Nyilvános köszönet.** A theologusok felhívása alakítandó kézi könyvtárunk érdekében elhangzott s most várják annak eredményét. A váraozókat nagyon kellemesen érintette Buza János gimn. tanár adománya, a ki szokott szívélyességével 3 frtot adott a jó ügy előmozdítására. Örömmel tesszük közé, hogy könyvtárunknak a joghallgatók között is akadtak támogatói. Így Meczner Gyula, Halász István, Fodor Zoltán, Bárczy Gusztáv, Szabó Zoltán, Kovács Bálint, Baksay István, Nagy András, Pál Ernő, Biró Lajos joghallgatók — 1—1 frtot ajánlottak fel kézi könyvtárunk javára. Fogadják mindannyian hálás köszönetünket.

A theologusok kivétel nélkül s teljes készséggel ajánlottak fel bizonyos összeget.

Vajha azt mondhatnók, hogy e rovatnak folytatása következik!

— **A főiskolai zene-egylet** — mint mult számunkban jeleztük — újonnan szervezkedett. A tagjaiban is tetemesen szaporodott egylet a mult hó 23-ki felolvasó-estélyen mutatkozott be a közönség előtt. S hogy ez, mily érdeklődéssel és rokonszenvvel fogadta, mutatja az, hogy egymásután 3-szor hívta ki nyilt színre. Őszintén óhajtjuk, hogy e szép célú, nemes irányú egyletünk minél inkább felvirágozzék. A tagok száma jelenleg 14.

— **A főiskolai énekkar** minden újabb szereplésével egy-egy babért fűz érdemeinek gazdag koszorújához. Közelebb a márczius 15. hazafias ünnepélyen, a 23-án tartott confirmáció alkalmával, ugyanaz nap estéjén az Önképző Társulat által rendezett felolvasó-estélyen, 24-én a városi közönségnek és a főiskolai ifjúságnak együttesen kiszolgáltattott úrvacsora alkalmával szerzett magának és derék, ügybuzgó vezetőinek: Pásztor Sámuel főiskolai zenetanár és énekkari karnagynak, továbbá Rohoska József karelnöknek méltó elismerést. Legutóbb pedig Szabolcson szerepelt Mudrány András temetésén fényes erkölcsi sikerrel.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.” —

— Szerkesztőség: Kovács-uteza 155. szám. —

Felelős szerkesztő:
BERTÓK BELA.

Társ-szerkesztők:
PUTNOKY PÁL, JANKA KÁROLY.

Hol az igazi ok?

I.

Az akadémiai hallgatók számára kitűzött 9 pályatétel közül mindössze 3 talált megfejtőre s így 6 kérdés eredménytelen maradt. A kívül állók e körülményből kétségkívül az ifjúság szellemi erejének hanyatlását s a munkakedv hiányát lesznek hajlandók kiolvasni, a minthogy már eddig is bőven hallhattuk a kárhoztató nyilatkozatokat. Távol legyen tőlem, hogy én e dolgot szépíteni akarnám. Ellenkezőleg! Magam is elismerem, hogy ennek az eddig még nem tapasztalt sikertelenségnek jó részben mi magunk vagyunk az okai. De hogy az akad. pályázatok eredménytelenségéből a szellemi téren „decadentiá”-ra lehetne következtetni, ez oly vád, mely elől szó nélkül kitérnünk nem lehet. Én részemről teljes tudatában vagyok annak, hogy a tulajdonképeni ok egész más természetű tényekben keresendő. Ezekre rámutatni — úgy hiszem — a jövőben elérhető nagyobb siker reményében sem lesz felesleges.

Én a már annyiszor szóba hozott eredménytelenség első és főokát a pályakérdések megfejtésére szánt idő rövidségében, illetőleg annak az ilyenmű munkálkodásra alkalmatlan voltában látom. A tételeket u. i. a tanév kezdetén állapítják meg, s legfeljebb szept. hó 10—15. táján jutnak az akadémiai hallgatók tudomására. A beadási határidő a karácsony-húsvéti szorgalomszak utolsó napja lévén; legjobb esetben 6 és $\frac{1}{2}$ hónapnyi idő az, mit a kérdések megfejtésére fordítani lehet. Sőt még annyi sem. A könyvtári rendszabályzat vagy a fennálló gyakorlat értelmében u. i. a hosszabb (szüreti, karácsonyi) szünidőkre sem könyvet kivenni, sem a künn levőt megtartani nem szabad. Ennélfogva a komoly foglalkozásra legalkalmasabb idő haszon nélkül röpül el a tanulmányozni szeretők felett. Marad tehát hatodfél, esetleg teljes hat hónap.

De hisz ez oly óriási idő, mely alatt egy egész könyvtárt át lehet búvárolni s köteteket írni, — fogják sokan mondani. Igazuk van! A szaktudós,

ki félesztendőn át egy kérdéssel foglalkozik. egész halmaz köteteket áttanulmányozhat felvetett tárgyáról. Egy oly ragyogó phantasia, minő pl. Jókaié, egy félév alatt köteteket tölt meg munkásságával. Mi azonban nem vagyunk sem szaktudósok, sem lánglelkű Jókaiak, hanem igénytelen akadémiai hallgatók, kik legkevesbbé sem szentelhetik minden erejüket és idejüket a megfejtés végett célbavett kérdésnek. Az akadémiai hallgató azért akadémiai, hogy a naponkénti lecke-felmondások helyett, fél-évenként 6—8 tantárgyból kollokváljon s azért hallgató, hogy naponként 5, 6, sőt több órán át négy fal közé legyen bezárva s az előadásokat hallgassa. S ha még csak hallgatni kellene! Csakhogy — miután attól még igen messze állunk, hogy az előadott tárgyakhoz nyomtatott kézikönyveket használhassunk, — a kollokviumok s vizsgálatok sikerének biztosítása végett az előadások után jegyzeteket kell készíteni s még boldog az, kinek otthon új másolásra nincs szüksége. E mellett ifjúságunk legnagyobb része mint correpetitor, vagy másnemű alkalmazott is igénybe van véve. Végre a különféle egyletek is tevékenységet és időt igényelnek. Ily viszonyok között bizony csak igen kevés idő az, mit egy dolgozni szerető ifjú a pályakérdések megfejtésére szentelhet, miután a legalkalmasabb időben — a vakációban — úgy szólván tétlenségre van kárhoztatva.

Az akadémiai ifjúságnak régen táplált s időről-időre felmerülő óhaja az, hogy az akadémiai pályázatok ép a siker biztosítása végett ne az iskolai év elején, hanem a már megelőző év végén tűzessenek ki. Ez eszmének megvalósítását én is legmelegebben kívánom s az adott körülmények között — azt hiszem — felülről sem fog az ellenállásra találni. — A két hónapnyi tartamú aratási szünidő u. i. igen alkalmas volna nemcsak tanulmányok végzésére, hanem előszóbeli vagy eddigelé csak írásba foglalt adatok összegyűjtésére, esetleg tapasztalatok, észleletek eszközlésére is. De ha semmi eredménye nem volna is a két hónapnyi nyugalomidőnek — mit azonban feltenni sem merek — már az is nyereség

volna, ha a dolgozni kívánók megállapodásra jutnának a felett, hogy melyik kérdés volna erejöknek, tehetségöknek leginkább megfelelő, ha csak a munka tervét, beosztását, főbb irányait állapítanák meg maguknak. — Hiszen a tárgyválasztás maga hetekig tartó habozással, ide-oda kapkodással jár s nem ritka eset az sem, hogy mikor már teljesen megszedtük magunkat bizonyos tárgyra vonatkozó ismeretekkel, nem tudjuk, mikép fogjunk azok feldolgozásához, mily irányban haladjunk a megkezdett úton, mert még nem vagyunk tisztában a munkánk tervezetével.

Egy további ok, melynek folytán a kitűzött pályakérdések meddők maradtak, maguknak a kérdéseknek természetében fekszik. Az egyháztörténelmi kérdést pl. most még források alapján feldolgozni igen nehéz, a mennyiben a Bach-korszakbeli magyar prot. egyház külső viszonyaival eddigelé — legalább tudtommal — senki sem foglalkozott. Itt tehát elsősorban szóbeli közlések alapján kellett volna indulni, azután pedig levéltárakban kutatni fel az egyház belső életét megismertető adatokat (gyűlések határozatai, rendeletek, röpiratok); ámde erre egy akadémiai hallgatónak sem alkalma, sem ideje nincsen.

Egy másik kérdés — a művelődéstörténeti — ép a tárgy rendkívüli terjedelme miatt nem talált már másodízben vállalkozóra. A kérdés címe („A renaissance hatása a művelődésre“) oly rengeteg anyagot ölel fel, hogy kidolgozása csak két úton lehetséges: vagy nagyon felületesen, a mint ezt a történelmi kézikönyvekben találjuk, vagy részletesen, a mely esetben két, sőt több év is kevés volna annak kifejtéséhez. Tudva van u. i. mindenki előtt, hogy a renaissance átalakítá az egész művelt világot, új irányt adott a művelődés minden ágának, egy új korszakot nyitott a népek és nemzetek történelmében. E kérdés tehát nem kevesebbet ölel fel, mint az összes művelt népek és nemzetek művelődéstörténeti képét nyújtani úgy, a mint az a renaissance hatása alatt átalakult. Ismertetni kellett volna ennél fogva a kérdéssel foglalkozónak mindazon változásokat, melyek a különböző népek politikai, társadalmi és irodalmi életében előállottak. A renaissance-nak csak egy kijelölt országra vagy a művelődésnek csak egy specialis ágára gyakorolt hatása is teljesen elegendő tárgy lett volna egy akadémiai pályázat keretén belül. Így, a mint a tétel formulázva van, egyáltalán nem alkalmas arra, hogy 10—15 írott íven csak főbb vonásaiban is kifejthető legyen.

Még egy körülmény figyelembe vételét szeretnők tapasztalni a kérdések megállapítása alkalmával. S ez az, hogy az illető tanárok, kiknek szakjába a kérdés tartozik, lennének figyelemmel arra is, vajjon lesz-e alkalmuk a pályázni óhajtoknak a kérdés alapos megismerésére s a reá vonatkozó adatok kézhez kerítésére. A legújabb kor történelméből vett kérdésre pl. pályázni óhajtván valaki, — mint maga mondá — egyetlen egy történelmi munkát tudott a könyvtárban találni, mely tárgyról felvilágosítást nyújtott neki.

Putnoky Pál.

A currency shool és a banking principle.

Irta: *Wintner Samu*, ügyvédjelölt.

A nagy pénzkrízisek alkalmával — álljanak azok elő akár termelési, akár kereskedelmi, akár politikai okoknál fogva — általános a pénz utáni hajhászat, azon törekvés, hogy kiki minden eshetőségre előkészítse magát, hogy a lehető legnagyobb mennyiségű készpénzt tartson kezei közt. Ezen általános pénz utáni vágy s az ezzel együtt járn szokott félelem igen gyakran a legnagyobb rombolásokat viszi végbe az egyesek magángazdaságában is, a forgalmat megöli, az elsőrendű szükségletek kielégítésére szolgáló javak megdrágulnak. Természetes következménye, hogy a bank a hitelt meg fogja szorítani, a mi csak az ijedelem növelésére szolgál. — Ezzel szemben a jegybankok újabb időben álttal szereztek maguknak a közgazdasággal szemben nagy érdemeket, hogy pénzváltások alkalmával a jóhiszemű váltókat escomptálták, arra jegyeik szaporításával hitelt nyújtottak s ezáltal a kedélyeket lecsillapítván, úgy a közhitel, mint saját hitelük megszilárdítására közreműködtek. A jóhitelű váltók escomptálása biztosítva lévén, feleslegessé válik a nagy pénztári készletek tartása.

Csak a jegybank óriási hitele képes fentartani az egyensúlyt, mely könnyen meg volna zavarható a külkereskedelem megélénkülése esetén, ha u. i. külföldre sok nemes érczet kell szállítani, miután ez az egyesek maganháztartásában nem lehet ily nagy mennyiségben, könnyen pénzzavarokra vezetne, míg a nagy jegybankok nagy rázkódtatás nélkül, szilárd hitelük alapján, képesek nagyobb összegű nemes érczet ideiglenesen nélkülözni. — A bankhitel elmondott jelentőségét s hatását a közgazdasággal szemben újabban a currency shool hívei a leghatározottabban tagadják. Ezen elmélet főleg az angol bank újjászervezése alkalmával 1844—45-ben Lord Overstone által fejtetett ki éles elmével.* Főbb elvei a következők:

1. Tiszta arany vagy ezüst valuta mellett (bankjegyek nélkül) a pénztári készlet szaporítása és csökkentése, a pénz keresletének s kínálatának megfelelő változását fogja előidézni. Ebből következik, hogy a bankjegy, mely hivatva van az ércvalutát pótolni, ugyanolyan törvényeknek van alávetve, mint maga az ércvaluta. A mi tehát áll az arany s ezüstvalutára, áll a bankjegyre is. Ezért kedvezőtlen váltóárfolyam, vagy a nemes ércz külföldre vitele esetén a bankjegyforgalom ennek megfelelőleg kell, hogy alakuljon, mert különben az árúknak olyan ára keletkeznék az országban, mely annak nemzetközi pénzbeli értékétől eltérne; emelkednék az árúimport s a fémkivitel s így az egész közgazdaság alászállna. — Ezen elmélet hívei ugyanis azt vélik, hogy a bankjegy-kibocsátás a bank szabad tetszésére van bízva s hogy, midőn több jegyet bocsát ki a szokott mennyiségnél: az így előidézett áremel-

* A currency elmélet hívei még: Hübner, Geyer, Tellkampff Németországban; Cernuschi: »Mecanique de d'échange» cz. művében Franciaországban; Walker Amata »Science of Wealth» szerzője, az észak-amerikai Egyesült-Államokban.

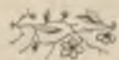
kedés mindig nyerészkedési szellemet ébreszt az áru-piaczon, a mi által az árak még magasabbra csigázatnak, míg végre a visszahatás megindulván, az árak csökkenése — mely néha krízisig fajul — újra megkezdődik.

2. Lényeges különbség van a bankjeggyel s az átrással s lényegtelen a nemes érczcel s a bankjeggyel való fizetés közt. Az olyan államnak tehát, melynek jegybankja van, forgalmi eszközei: érczpenz és bankjegy. A többi pénz-surrogatumokról: váltó, check, könyvhitel, tudomást sem szereznek. Az érczből s a bankjegyből álló forgalom aztán, úgy igazodják, mintha tiszta nemes érczből állana! Mindez a *Ricardo* elmélete alapján! Minden pénzbevétel a pénz drágulását, minden pénzkivétel a pénz olcsóbbodását jelenti, amennyiben a kivétel mindig azt mutatja, hogy a fizetési eszközök túlságosan felszaporodtak s viszont. — Ezért, ha a bank ércz tartaléka külföldre való szállítás folytán kevesbedik, ennek megfelelőleg kevesbítendő a bankjegy is s viszont.

Joggal felhozzák ezek ellen:

A bankjegyen kívül más pénz-surrogatumokra nem gondol, hogy tulajdonképen tiszta nemes ércz forgalom nem képzelhető, hogy az árak ingadozására nincsenek kellő tekintettel, továbbá, hogy *Mill* szavaival éljek: »hogy ezen elmélet s az ebből folyó intézkedések csupán azon esetre illenek, a midőn az arany kiáramlása a túlságos hitel s a bankjegy-kibocsátás folytán keletkezett áremelkedésből származik s ezen kívül semmi más esetre nem alkalmazhatók.« Végül ide járul azon tévedésük, hogy ők a valódi bankjegyet úgy tekintik, mint a beválthatlan papírpénzt, holott ez teljességgel nem áll.

(Folytatása következik.)

Mit ér?...

Mit ér, hogy feltaláltalak
Te bűvös-bájos szép gyerek?
Mikor alig, hogy láttalak
És már is elvesztettelek.
Mit ér ajkad édes zenéje?
Ha egyszer úgyis vége-vége,
Ha rövid, percnyi boldogságom
Szétfoszlik, elszáll, mint az álom.

Mit ér, hogy szunnyadó szívem
Ismét fellángolt és szeret?
Mikor tudom, hogy úgy se lesz
Sohase benne köszönet!
Mit ér nekem a csillag fénye?
Mit? — hogy balgán futok feléje,
Mikor elérni úgy se bírom,
Habár minden könnyem kisirom.

Mit ér az a futó öröm,
Melyet látásod mostan ad?

Ha majd elvégre is beáll,
A gyilkos, kínos pillanat:
Ajkad mézét más fogja szívni,
Én meg fogok kacagni, sírni
És összezúzva, széttiporva
Leroskadok a sárba, porba.

Mit ér, hogy feltaláltalak,
Te bűvös-bájos szép gyerek?
Mikor alig, hogy láttalak
És már is elvesztettelek?

K.

Tompa virágregéiről.

(Vége.)

Bámulatra méltó az a megfigyelő képesség, melylyel a virágregék szerzője a virágok sorsát intézi; azok mind olyan egyöntetűen, önmaguknak megfelelően cselekesznek; mindenik virág egy-egy természetével megegyező tulajdonság képviselője. Mint az állatmesékben a róka mindég ravasz, a kutya mindég hűségese: úgy itt az ibolya állandóan a szerénység, a szarkaláb a csapodárság, a kandi komló a kíváncsiság megtestesülése. S az örök természeti törvény ellen sehol semmi kihágás: a pitypang magvait elhordja a szél, — ezt a költő a tündér engedelmeiből valónak tünteti fel; a hajnalka elhervad a nap hevétől, — a rege szerint forró szerelmétől stb.

És ama hű, természetszerinti leírásokban gyakran oly rejtett célzatosság van allegorikusan a sorok közé csúsztatva, hogy ugyan szemes megfigyelő veheti észre, mit akar a költő a jelképekben mondani. Különben az összes regék tartalma oly átvitt értelmű, hogy az allegoria burka néhol két-három rétegű. Valóban a legszélesebb szakismeret, a legszélesebb megkülönböztetés szükséges a virágregék teljes megértéséhez; míg azt a szelid, mély bánatot, a melynek árja kesergő dalok, elhaló sóhajok megható hangjaival ömlik felénk, csak gyöngéd, érzékeny kedély képes felfogni.

Némelyek erőltetettnek tartják Tompa virágregéinek tartalmát; nehéz — úgymondják ők — elhinni, hogy a virágokra is erkölcsi törvények súlya nehezednék. Bizonyos, hogy csakis nagy poética licentiával alkothatott a költő ily regéket; de azért bátran állíthatjuk, hogy ama vád csak túlreális kritikusok tollából származik vala. Mert igaz ugyan, hogy a köznapi-nál sokkal magasabb érzékenységet követel az ilyen költői modor s az a — talán nagyon is ideális világnézet a rideg ész nem épen elégíti ki; de a virág természetével, mely maga bizonyos eszményt fejez ki saját, természet adta bájával, ellenkezik-e az eszményítés? A szende virágok tetteiben még rombolóbbnak tetszik a féktelenné vált, szenvedélylyé fajult érzés; eleven ajkaikon sokkal megrendítőbb a fájdalom, mint a keményszívű ember kebelében. Mert, mint láttuk, Tompa főcélja e regékben is a tanítás volt s ezért van az, hogy a didaktikus költő mellett gyakran hát-

térbe szorúl az alapos megfigyelés után ítélő, igazságos bíró; a pap, az erkölcsitanító fordul hozzánk mindenütt s szavainak tolmácsai legtöbbszörre a kedves tündérek.

Tompa a tündérek szerepeltetésének, alakjuk, mozgulataik utánzásának szintén utólrhetlen mestere. Szinről színre látjuk, hogy a mint a virágok beszélgetnek, siránkoznak: a titkos éjben ott terem a tündér aetheri alakja, hogy megvigasztalja őket. — Másutt egész csoportban jelennek meg a légnek ama bájos lakói és tündérek, szellemek egész méltósággal tekintenek le a nyüzsgő életbe s maguk is segítenek a serény munkásoknak. — Majd elandalító énekét halljuk a tündérek karának s a kábitóan hangzó dalok bizonyos magasban lakozó boldogságot sejtetnek velünk és lelünknek ama «boldog szigetekre» varázsolják, hol «a lég, illat, a szellő hárfahang.» — És mi ilyen búbajos ajkáról hallunk ítéletet, tanácsot, buzdítást: nemde netovábbja ez a gyönyörködtetve tanításnak?

A virágregéknek még előadásában is a lehető legmagasabb költészet nyilatkozik. Olyan találó színekkel festetnek a játszi fuvalmak, a homályos éj s amaz egész boldog, eszményi világ, hol megértjük a szerelmes szellők sutogását, hol az erdő zugása, a habok moraja, minden titkos hang és jegy rejtélye meg van fejtve előttünk. És mindenütt valami kimondhatlan bája az irálynak. A nyelvnek most behizelgően lágy zengzete, majd komor hangja; gyönyörű hasonlatok; homéroszi módon szemléltető jelzők, mint pl. szikár, özvegy rozmarin; kandi komló; csipős nyelvű csalán; ifju költő holdsugár; jótánczos szellő, stb. s annyi egyéb szépség, hogy ennél többet már talán nem is lehetne összegyűjteni költeményekbe.

Valóban, az ügyesen alkotott, kerekded mesék; elragadó színezés, kifogástalan technika s mindenek felett ama költői nyelv — mindez tökéletes harmóniában egyesülve a tartalom szépségeivel: a befejezett remekművek soha nem múló becsét adja Tompa virágregéinek.

Mikoriban a «virágregék» megjelentek, különösen Erdély hölgyei elragadtatással fogadták s ezek voltak legkedvesebb olvasmányaik. Azóta sokat változott a világ s bizony a virágregék is kimentek a divatból. Pedig olyan szépen odaillenek a mi költő papunknak ez a kis kötete a másik könyv: az »Olaj ág« mellé. Hisz ez is imádságos könyv; s az érzékeny kedélyű hölgyek gyöngéd szívének bizonynyal gyönyör leend a virágregék olvasásakor a költővel együtt érezni. De az irodalomkedvelőknek általában is nagyon ajánlhatók azok; mert míg a tartalom érzésüket nemesíti, a külső forma tökélye kiszámíthatlan mértékben finomítja ízlését a figyelmes olvasónak.

Nagy Béla.

A gyilkos.

Régen volt . . . Oh, de olyan jól emlékszem mindenre, minha csak tegnap történt volna.

Eppen leckéztünk, mikor kopogtak az ajtón s bejött a tanterembe egy alacsony köpczös úri ember, egy hat-hét éves leánykát vezetve karján. Általános csend támadt, hogy szinte a szívverést meglehetősen hallani, csak én szóltam át pár szót szomszédomhoz, miért tanítóm példásan megbüntetett, meg kellett tanulnom három zsoltár-verseket.

Sokáig beszélgetett a tanító úr az idegennel, beszélgetésüknek az lett a vége, hogy a kis leány ott maradt az iskolában.

Egy új iskolatárs. . . Ki lehet? Senki nem ismerte, mégis mindannyian egyszerre megszerettük.

Délben azt kérdezte a tanítónk: «Ki lakik közel a gyógyszertárhoz?»

Felálltam nagy mosolyogva s bizonyos gyermekes örömmel, hogy valami szolgálatot tehetek oktatómnak, egész ünnepélyesen rebegettem: «Én».

«Jól van fiam — szólt a komoly Mester, de aztán tudod-e, hol lakott a régi tisztartó úr?»

«Igenis tudom — feleltem teljes határozottsággal.

Erre hozzám vezette az új iskolatársat, kezeinket egymásba téve mondta: Haza fogod kísérni Ilonkát. Különben — szólt többi társaimhoz fordulva — bemutatnom nektek új társatokat — Bihari Ilonkát.

Soha olyan boldog nem voltam, mint akkor. Mint egy huszár-főhadnagy büszkén, elégületen lépkedtem a kis lány oldalán. Szólni nem is tudtam, nem is mertem, de annál többet beszélgetett Ilonka; kérdezősködött erről is, arról is, mikre én félénken, legfeljebb egy «igen»-nel vagy «nem»-mel feleltem.

Odahaza nem tudtam enni az örömtől, alig hittem, hogy iskolába mehessek, hogy ismét láthassam.

Én voltam a nap hőse, boldog volt, kivel csak pár szót is váltottam. El kellett mondanom, hogy az Ilonka apja eddig Sárkeresztúron volt gazdatiszt s most helyet cseréltek, a helybeli tisztartóval; ezután itt foglak lakni, Ilonka velünk fog járni iskolába.

Oh az a fél esztendő, ami ezután következett, nem élet volt az, hanem egy tüneményes, futó álom, mint a minőkről a tündér-mesékben szoktunk olvasni.

Úgy éltünk Ilonkával, mint két boldog, csevegő madárka. Fészkiünk a temető volt, oda jártunk tanulni, délutáni álmodni, ott talált az első ibolya, ott talált az első szamócza, az első ézengés.

Májusban történt. A nagy betűket magyarázgatam neki; a fiatal, lombos akácok olyan helyeslőleg bólingattak, mikor sikerült Ilonkának egy nagy át vagy egy nagy ypszilont leírni szegletes, görbe vonalaival.

Egészen belemélyedtünk a munkába; egyszer csak hatalmas dörgés reszkettette meg a levegőt. Nagyon megijedtünk. Ilonka fehér lett, mint a hó, szíve hangosan dobogott, mint a kis őzikének, mikor a fegyverdördülés után reszkette megáll az aranyos csalitban. Kinéztünk a lombsátor alól, nagy, szennyes borulat

lebegett felettünk, hogy szinte a földet seperte s már a következő perczen ömlött, zuhogott a sebes, hideg eső.

Ilonka sírni kezdett, talán az én szemembe is feltörte magát egy forró, nehéz könnycsepp. Most egy fényes, vakító sugár hasította át a levegőt, hogy szinte a szemünk vakult meg s hallottuk, hogy a hátunk megett 25—30 lépésnyire eső százados diófa recsegve földre zuhant. Futni kezdtünk, de Ilonka nem bírt pár lépésnél többre haladni a félelem miatt, lábai meggyökereztek s úgy nézett rám, bágyadt, kék szemeivel, mint egy szenvedő, haldokló angyal. Az ölembe vettem s a szakadó záporban, a sikamlós úton kiakartam vele sietni a temetőből, hogy valahol, — mert a város legfellebb tizenöt-husz perczyire volt, — fedél alá meneküljünk, de nem bírtam pár lépésnél odább vinni.

Szerencsére éppen egy kriptá előtt merültem ki, oda húzódtunk be az ajtójához, legalább a szakadó záportól meg voltunk védve, ha a félelemtől nem szabadultunk is meg.

Mikor egy-egy vakító villám keresztül cikázott az égbolton és rá megdördültek a fellegek, Ilonka közelebb-közelebb húzódott hozzám, selyemhaja arcomhoz verődött, illatos lehellete mint valami enyhe nyugati szél lengette fűrteimet.

Végre Ilonka is teljesen lecsillapodott, mert a villámlás szünni kezdett, de akkor meg az nyugtalanította, hogy a kriptá előtermében vagyunk.

»Nem jönnek ki a halottak? — kérdezte aggodalommal.»

Én, bár két osztálylyal előbb jártam mint ő, nem tudtam, mit feleljek neki, hanem a felelet helyett babonás borzadály fogott el, úgy, hogy reszketni kezdett bele minden tagom.

Én félelemből nem szóltam, ő félelemből nem kérdezett, így aztán sokáig általános hallgatagság vett erőt rajtunk.

— Nem indulunk még — kérdezte végre Ilonka — igen fázom, meg álmos vagyok.

— Még nem mehetünk ki, mert igen esik, de már nem sokára el fog állni, vigasztaltam meg; azután a kabátomat kigomboltam, a fejét az ölembe hajtottam, szépen, gyöngéden betakartam, úgy hogy csak a ragyogó, azurkék szemei látszottak.

Azokkal nézett rám kedvesen, mosolyogva, én pedig beléjek merültem, mint a kristály patak vizébe és elfeledtem mindent, el a záport, a kriptát, csak azt a két szép szemet láttam olyan közlől, mint még soha; azt a két szemet, a mely a sötétben is ott ragyogott, ott tündökölt előttem, mikor kis, rácsos ágyamban forogtam, nyugtalanokodtam lázasan; mikor édes anyám is, testvéreim is aludtak már. Láttam őket sírni és én velök sírtam, láttam mosolyogni, én is nevettem hozzá.

— Ilonkám kedves, szeretsz engemet? — szóltam egyszerre lázasan, mialatt erősebben magamhoz szorítottam, piczi, szőke fejét. Az a két nagy, okos szem mosolygott, mint a tavaszi napsugár, ajka suttogott, láttam, éreztem, hogy azt akarja mondani: szeretlek, de nem engedtem szóhoz jutni, hanem egy hosszú,

édes csókkal lezártam ajkait. A szemei is épen akkor csukódtak le.

Már a zápor régen elvonúlt, Ilonka még mindig aludt és én nem mertem felköltetni, pedig nagyon fáztam s éreztem, hogy néha ő is megremeg, mert egészen vizes volt a ruhája.

Sötétedni kezdett, mikor egy csunya, rekedt köhögés után felébredt és felült, a szemei egészen vörösek voltak és kidagadtak.

— Beteg vagyok — szólt fulladt hangon, azután ismét lehanyatlott a feje.

— Ilonka! Ilonka! — szóltam neki kétségbeesve.

Nem szólt semmit, csak roppant nagyokat lélegzett, közbe-közbe pedig fuldokolt.

— Ilonka menjünk haza, már egészen sötét van. — És valóban az est teljesen elközelgett, a fehér fodrú fellegek különös, szürke hangulatot kölcsönöztek a vidéknek, a leáldozott napnak egy utolsó, halvány sugára szűrődött már mindössze keresztül rajtok, azután az is lassan lassan elenyészett.

— Ilonka! Ilonka! — s rázni kezdtem picziny, rózsás vállait.

— Jaj! . . . jaj!! . . . Megöl . . . — nyögött kínosan, keservesen . . . ott . . . ott jön . . . Fáj! . . . a ha . . . Többet egy szót sem hallottam. Mint a nyíl ugrottam ki a kriptá ajtaján s a három lépcsőt, mely hozzá vezetett, egy ugrással túlhaladva szaladtam, futottam, de mintha sarkamban lett volna valaki, a lépteit is véltem hallani, most rálépett a ruhámra . . . összerogytam.

* * *

Öt hétig feküdtem önkivületi állapotban. A temető kapujában találtak meg, a ruhám bele volt akadva egy kiálló, hegyes szögbe.

A hatodik héten jobban lettem s addig kértem szüleimet, míg engedtek kérésemnek s elvittek az iskolába.

Olyan erősnek éreztem magam, mikor a cseléd az úton vezetett, pedig még igen gyöngé voltam, de hajtott, úzött a vágy, hogy megláthassam Ilonkát, a miről otthon nem mertem szólani.

Benyitunk az iskolába, de tanító úr épen nem volt benn, széjjel nézek, hogy meglássam Ilonkát s ime az iskolapajtások összebúgnak s mikor beülök megszokott helyemre, csak úgy húzódnak tőlem; halom, hogy sugdosnak valamit, egy-egy hang erősebben a fülemben cseng: »Nézzétek a gyilkost, a Bihari Ilonka gyilkosát.»

Összefolyt a világ szemem előtt s csak annyit éreztem, hogy a fejem igen odaütődött valamihez.

* * *

Az asztalon egy nagy ibolyacsokor árasztotta illatát, mutatva, hogy egy év fordúlt el azalatt, míg én ágyba feküdtem.

Élő halott voltam. Mikor felnyitottam a szemeimet, láttam, hogy a mi szegényes, egyszerű szobánkba egy jóságos arcú, szép ruhájú úri asszony ül, épen az ágyam mellett.

Észrevette, hogy megmozdultam. Odafordult.

A Binari Ilonka mamája — szolt édes anyám szomorúan.

Én megijedtem, összerázkódtam, szemeim révetegen néztek a kisírt szemekbe, a sápadt, fehér arcra, melyet már meg se ismertem és vártam, hogy mikor fog megölni az édes anya engem, a lánya gyilkosát.

Míntha megértette volna gondolatomat, megsimogatta a homlokom:

»Ne félj kis fiam — mondta szelíden, — hiszen nem te vagy az oka.»

Janka Károly.

Erdőben.

Kifáradva, megpihenni vágyom,
Csalogat a zúgó erdők árnya.
Integet a sűrű lomb az ágon
Nyugalomra, pihenésre várva.

Körülöttem nesztelenül lépve
Jönnek-mennek múltó-tűnő árnyak,
De én forró, gyötrő lázban égve
Kis angyalom mindig téged látlak!

Kicsiny virág ráhajol a másra
Illatsókot lehelnek az ajkak.
Szivem álma messze-messze szállva
Elmélázik képzeletem rajtad.

Kis madárkát hűs bokor tövébe
Hű párjával csókolózni látom . . .
Megdobban a szívem vágygyal égve:
Eszembe jutsz kicsinke virágom.

Csalfa szellő elsuhan felettem
Nem is tudja, hogy mi az a bánat,
Virág, levél elhull elfeledten:
Óh ebben is csak tégedet látlak!

Zombori Andor.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyász hírek.** Bizony az Ur sújtoló keze nehezedett meg felettünk! A halál egymásután rabolja el tőlünk azokat, kiknek hivatásuk volt, hogy — mint világító napok — fényt vessenek nemcsak közvetlen környezetükre, hanem magyar ref. egyházunkra is. Ujabban ismét következő gyász esetekről kell megemlékeznünk: F. hó 3-án vettük a szomorú hírt, hogy *Kopré Ferencz*, tiszalúci lelkész, az alsó-zempléni egyházmegye érdemekben gazdag esperese jobblétre szenderült. A boldogult főiskolánk igazgató tanácsának évek

óta buzgó és tevékeny tagja volt s mint ilyennek halálát méltán fájlaltuk mi is. A leverő hírre a főiskola homlokzatán kitűzték a gyászlobogót; a temetésen pedig, mely f. hó 5-én ment végbe, tanári karunk nagy számmal vett részt. Áldás emlékére! Legutóbb pedig *dr. Kovács Ödönnek*, a nagyenyedi theol. akadémia nagynevű s tudományos képzett tanárának haláláról értesülünk. Megdöböntő e hír (reánk nézve) annyival inkább, mert rövid idő alatt ez már a negyedik vesztesége az ősrégi iskolának. Kovács Ödön halála azonban veszteség egész egyházunkra, mely benne legképzettebb s legedzettebb harcosainak egyikét fájlalja. Őszinte szívvel osztozunk mi is nagyenyedi testvéreink gyászában. Hallgatói a következő gyászjelentést adták ki: A nagyenyedi ev. ref. theologiai akadémia ifjúsága a legnagyobb csapástól lesújtva, mélyen megrendült szívvel tudatja, hogy szeretett tanára, a theol. akadémia életető lelke, erős kösziklája, az erdélyi ev. ref. anyaszentegyház legfőbb büszkesége *dr. Kovács Ödön*, az összes theol. tudományok tudora és profeszora, a theol. akad. önképzőkörének megalakulása óta felügyelő tanára, f. hó 16-án, 26 évi áldásos működés után váratlanul elhunyt. Lehűlt fejünk koronája! . . . Ötödször borúlt be az ég fejünk felett . . . Szellemi egünkről, melyről egymásután oly gyorsan tűntek le a csillagok, — — — világító napunk is leáldozott. . . Az erős bajnok, ki évszázadok előítéletei ellen kitartó erővel harczolt . . . nincs többé! . . . a nagy eszmék harcosai mellé, kik egyenként hűltak el mellőle . . . pihenni tért! . . . Minden elvégeztetett! . . . A mester, ki úgy szolt, amint hitt; kinek számára egyedül Isten volt a védpaizs; ki nemes szívével legközelebb állott mihozzánk; ki ajkán a szeretet édesen zengő szavával, kezében az igazság és bölcsesség fegyverével hódította meg a tanítványok szívét . . . a mester — megharcolva a nemes harcot — ajkán a Messiás szavával: » — — ne az én, hanem a Te akaratom legyen!« . . . pihenni tért . . . Ezért fáj a mi szívünk, szemeink zápora ezért hűll visszatarthatlanul . . . Szívünk égő sebére balzsamot ki csepegtet? kicsoda ad vigasztalást?! . . . Megnyugszunk! . . . Az égi szózat elnémíthatlanul zeng szívünkben: »az Ur az ő szentjét nem hagyja a sírban«, mert »az igaz virágzik, mint a pálmafa és megnő, mint a Libánusnak cédrusa!« . . . Emléke áldott! Emléke él! Nagy Enyed, 1895 május hó 16-án.

— **Magyar Irodalmi Önképző-Társulat** életében — mint szívesen jelezhetjük — utóbbi időkben örvendtes jelenség állott be. Ülési úgy azoknak látogatottsága, mint a társulati tagok elismerést érdemlő munkálkodása következtében, a kívül állók figyelmét is magukra vonták. S méltán! Az ülések változatos műsora, az egyes dolgok körül felmerült elvi kérdések azoknak minden oldalról való megvitatása ugyanis nemcsak a társulat tagjainak szerez szellemi gyönyört, hanem a jelenlevő vendégeket is kellemes érzelmekkel tölti el. Pályakérdései mindegyikére érkeznek több-kevesebb számban munkák, melyek mindannyian dícséretre méltó törekvések eredményei s hogy a pályadíjak ennek dacára ritkán adatnak ki, az a mellett tanuskodik, hogy

a társulat szellemi niveaujának megőrzése végett, a pályaművekkel szemben a lehető legszigorúbb kritikát gyakorolja. A márczius hó elsején lejárt »Kazinczy-óda« pályázatra érkezett 3 munka közül 2 a bíráló-bizottság véleménye szerint, úgy a tárgy alapos ismerete, képei-nek, kifejezéseinek találó volta, mint hangjának ódai lendülete miatt, számottevő munka Önképző-Társulatunk életében. Mivel azonban abszolút becsű, irodalmi színvonalon álló munka kívántatott, a bíráló bizottság megjegyzéseinek figyelembe vétele végett, szerzőiknek visszaadattak s április 24. határidővel új pályázat hirdettetett. A márczius 15-én lejárt »Költői beszély« pályadíjáért két munka versenyzett. Közülök a 2. számú (A halászleány című) ügyes feldolgozása miatt, dícséretben részesült. Szerzője László Andor. Ugyancsak e határidővel pályázat volt kitűzve »víg elbeszélésre«, melynek nyertese a felolvasó-estély műsorába is fel volt veendő. Érkezett 3 munka, közülök Janka Károlynak »A tudós macskája« című műve találtatott méltónak arra, hogy a felolvasó-estélyen felolvastassék. — Önképző-Társulatunk múlt hó 23-ikán a Tompa-émlék-alap javára ez évben másodikban felolvasó-estélyt tartott, melynek lefolyásáról máshol számolunk be.

— **A gyorsíró-egylet** márczius 27-ikén versenyírást tartott, a mikor is Andorka Sándor, VII. g. o. b. t., alelnök 177, Oláh Miklós I. é. jh., jegyző 175 szótagot írt egy perc alatt. Nem lévén meg a szokásos 5 szótag különbség a két írás között, azoknak leírási helyesége vétetett bírálat alá, a mely bírálat alapján az 1 frt jutalomdíj Oláh Miklósnak adatott ki.

— **Theol. akadémiánk bővítése.** A f. hó 7. és 8. napjain tartott egyházkerületi közgyűlés hosszas eszmecsere után határozatilag kimondta, hogy az ötödik theol. tanári széket, — melynek hiányát oly régen érezte már főiskolánk, — már a jövő iskolai évben fel fogja állítani s annak betöltését az őszi közgyűlés alkalmával fogja megejteni.

— **Nyilvános számadás és köszönet.** A márcz. hó 20. tartott felolvasó estély, — melynek erkölcsi sikeréről múlt számunkban adtunk számot — anyagilag is eredményezett. Az összes bevétel 59 frt 30 krt, a kiadás 36 frt 05 krt tett. A tiszta jövedelem ennél fogva 23 frt 25 kr, mely összeg a Tompa-émlék-alaphoz csatoltatott. Ez összeghez, mint felülfizetők hozzájárultak: dr. Mitrovics Gyula 1 frttal, dr. Finkey Ferencz, Steinfeld Jenő, Wittchen Aladár 50—50 krral. Fogadják ez úton is a Társulat háláját és köszönetét. — Ugyancsak itt említjük meg, hogy a Tompa-émlék-alap javára f. hó 25-én műkedvelői előadás tartatik, melynek létrehozásában dr. Bartha Béla jogtanár, Társulatunk volt tevékeny elnöke fáradozik a jótékony célhoz méltó buzgalommal és ügyszeretettel. Az ő személyisége kezességet nyújt az előadás sikere felől is, miről jövő számunkban bővebben is megemlékezünk.

— **Magyar Irodalmi Önképző Társulatunk** záróülését f. hó 25-én fogja megtartani. Az ülés tárgya: a titkár jelentése a Társulat ezidei életéről s a társ. hivatalnoki karának felmentése lesz. Az év végén megtartatni szokott versenyszavalt az évzáró ünnepélyen fog végbe-menni. — E helyen megemléjtjük azt is, hogy a f. hó

11-én az épülő templom javára a helybeli vegyes kar által rendezett hangverseny szereplői között Társulatunkat Janka Károly és Papp Ferencz társ. tagok képviselték, kik közül az előbbi egy víg monolog, az utóbbi pedig egy komoly szavaltati darab előadásával járult az est sikeréhez.

— **A sárospataki jogakadémiai ifjúságot** a f. hó 15., 16., 17. napjain tartott debreczeni diákkongresszuson Mecner Gyula jogászegyleti elnök és Biró Lajos alelnök képviselték.

— **A főiskolai énekkar** jövő hó 5., pünköst utáni szerdán, saját zászlóalapja javára, hangversenyt rendez. A végleges program még nincs megállapítva.

— **A pünköshti szünidő** f. hó 29-én veszi kezdetét s tart berekesztőleg jun. hó 10-ig.

— **Tisztelettel kérjük** lapunk azon t. olvasóit, kik előfizetési díjakkal mindeztideig hátralékban vannak, hogy azt hozzánk legkésőbb jun. 15-ig annyival inkább szíveskedjenek eljuttatni, mivel ellenkező esetben kénytelenek leszünk postai megbízás útján járni el, a mi pedig kellemetlenséggel s e mellett költséggel fog járni az illetőkre nézve.

— **A Sárospatakon tartandó papi vizsgákra** a következő tárgyak vannak kitűzve: Az első vizsgára 1. Ó-szövetségből magyarázandó az Exodus I—XIII. és XXV—XXIX. 2. az új-szövetségből a korinthusiakhoz írott első levél. 3. Theologiai értekezésre: »A keresztség eredete s alakulása az apostoli korban. 4. Egyházi beszéd irandó szabadon választott szöveg felett. A második vizsgára: Esketési agenda irandó az új viszonyokra való tekintettel. 2. Gyakorlati biblia-magyarázat készitendő 2 ó szövegségi és 10 új-szövegségi, szabadon választott szöveg felett. A vizsga idejét főt. püspök ur fogja kitűzni.

— **Az évzáró vizsgálatok** a sárospataki ev. ref. főiskolában a következő rendben tartatnak meg: I. A gimnáziumban és az előkészítő osztályban: 1. Május 15—18 án a VIII. osztály vizsgálat. 2. Május 20, 21, 22, 24, 25-én írásbeli érettségi vizsgálat. 3. Junius 16-án, délutáni istentisztelet végeztével: a) Az V—VIII. osztály vizsgálat a énekből a főiskolai imateremben. b) Ennek bevégezése után lesz az I—VIII. osztály vizsgálat a tornaszatból, a tornacsarnok előtti téren. 4. Junius 17, 18 19, 20 án, szóbeli érettségi vizsgálat. 5. Junius 21, 22, 24, 25 és 26-án az I—VII. osztály vizsgálat. 6. Junius 16 án d. e. 8 órakor a rajz- és szépirászati dolgozatok megvizsgálása és a jutalmak megállapítása a rajzteremben. 7. Junius 21-én az előkészítő osztály vizsgálat. Ugyanezen a napon tartatik meg néhai Tarnóczy Tivadar emlékünnepe is délelőtt 9 órakor, a mely időre a vizsgálatok minden osztályban félben hagyatnak s az emlékünnepe után folytattatnak. A vizsgálatok e napon 7 órakor kezdődnek. 8. Junius 26-án, délelőtt vizsgálat a francia nyelvből. 9. Délután a vizsgálatok eredménye állapítatik meg s az érdemjegyek a tabellákba beiratnak. 10. Junius 27-én igazgató-tanács gyűlése. 11. Junius 28-án, délelőtt a magántanulók írásbeli dolgozatot készítenek. Ugyanezen napon délután s a következő napon

a magántanulók szóbeli vizsgálata. A magántanulók évi dolgozataikat a vizsga előtt legalább két héttel előre tartoznak beadni. II. Az akadémiában a colloquiumok a rendes előadási órákon és tantermekben lesznek és pedig mindegyik szakban június 10—30-ig. Június 23-án vasárnap délelőtt isteni tisztelet a főiskolai imateremben; ennek végeztével az akadémiái igazgató évi jelentése, az akadémiái pályázatokon nyertes művek megjutalmazás az ösztöndíjak kiadása. Délután ugyanott ének- és szavalati előadások.

— **Nyilvános köszönet.** A hittanhallgató ifjak szemnáriumi könyvtárunk érdekében elhangzott szózata meghallgatásra talál azoknál, a kik méltányolni tudják e törekvésüket. Így újabban Kállay Miklós, bereti ev. ref. lelkész, egyházmegyei tanácsbíró 16 drb. nagyon értékes munkát juttatott el hozzánk, a melyek között több példány becsét az is emeli, hogy kéziratok. Illyés János harsányi ev. ref. lelkész 2 drb. könyvet; Lic. Rácz Kálmán ny. regyházi ev. ref. lelkész «A Károlyi Gáspár és Káldi György bibliafordításai és a Károlyi-biblia védelme» s «Fáy mint protestáns» című általa szerzett műveket; Vas Mihály gégyényi ev. ref. lelkész 9 drb. könyvet; Kapitány János, a tanítóképezde gyakorló iskolájának vezetője 2 drb. könyvet voltak szivesek adományozni könyvtárunknak. — Ugyancsak Kapitány János 2 frt, Szentpétery Sámuel pelsőczyi ev. ref. lelkész 1 frt pénzadományval is növelték könyvtáralapunkat. Legújabban pedig Orbán József nyug. tanár emlékezett meg törekvésünkről s 10 drb. becses könyvvel gyarapította könyveink számát. Fogadják nemes lelkü pártfogóink legőszintébb köszönetünket.

Vas János.

— **Főiskolánk** jogakadémiájának jeles ifjú tanára Dr. *Finkey Ferencz* „Az egység és többség tana» a büntető jogban címmel könyvet adott ki. A munka a napokban hagyta el a sajtót. A tartalmas, csinos kiállítású könyvet ajánljuk olvasóink figyelmébe, megrendelhető szerzőnél Sárospatakon. Ára 1 frt 20. kr.

— **Műkedvelő ifjuság:** E hó 22-én a városunkban időző Simándy Zsigmond szintársulata Ohnet hires darabját a »Vasgyarost« adta. A férfi szerepeket Bajusz Andor, Szabó Zoltán, Spillenber Barna, Finkey Pál, Michnay Bertalan s Okruczky Zoltán joghallgatók s Jakabfy Ernő úr játszották, így remélvén megtörni azon közönyt, melylyel a közönség s részben az ifjuság a társulat iránt viseltetik. Az előadás tekintve az előadás nehézségeit s a rövid készületet, igen jól sikerült!

— **Lapunk zártakor** vettük a fájdalmas hírt, hogy a sárospataki főiskolának egyik derék növendéke *Tüdő Gyula*, V. gimnáziumi tanuló folyó hó 22-én özvegy édes anyja házában *Mihályiban* elhalt. O volt az özvegy édes anyja egyetlen reménye, boldogsága, de az édes anyai szívre bánat borult, sötét bánat, nehéz sajnó fájdalom. Temetésén *Kálniczky János* nyug. esperes-lelkész tartott szép vigasztaló beszédet s a sárospataki ifjusági énekkar énekelt gyász dalokat. A gimnáziumi tanári kart *Csontos József* osztályfőnök képviselte, osztálytársai azonban nem képviseltették magukat ez elhunyt pályatárs végtisztességételenél. Legyen könnyű

a föld hantja a korán elköltözött derék fiúnak s az Ur vigasztalja meg az anya lelkét s gyógyítsa be szívének sajnó sebét.

— **A debreczeni kerületi tornaversenyen** főgimnáziumunk ifjusága is résztvett, még pedig tekintélyes részt. A verseny, mely úgyszólván az egész ország érdeklődését felkeltötte, e hó 27-én ment végbe igen szép sikerrel. Hogy mily jótékony hatással vannak e versenyek a test képzésére, azt fölösleges bővebben magyarázni, hiszen az a fegyelmezés, az a rend és pontosság, melyre e versenyekre való készülés alkalmával szert tesznek, már magában nyereség. Hát az az erkölcsi haszon, a melylyel az ilyen kirándulások járnak szoktak, esetleg az aratott győzelem érzete, valóban kívánatos, sőt a testképzés érdekében szükségessé teszik e nagyobb szabású versenyeket. Valami természetes dolog az, hogy e versenyek még nincsenek rendszerezve, nincs meg azokban a feltétlen szükséges rend, a könnyű áttekinthetés; de idő folytán tapasztalat után indulva minden hibától meg lehet tisztítani. Most még a kezdet nehézségeivel küzdenek, de a kezdet jó s a nehézségeket könnyű lesz az útból elhárítani. Főgimnáziumunk ifjusága 43 taggal vett részt e versenyben s valóban dicséretreméltó eredménnyel. Már menetközben is nagy meglepetés érte az ifjuságot, mert Vitányi Bertalan ügyvéd úr igazi magyaros, előzékeny s vendégszerető szívességgel fogadta őket. Debreczenben Eötvös tanfelügyelő beszéddel fogadta az ifjuságot, a melyre Csontos József tanár úr válaszolt. Ezután a kereskedelmi akadémiában szállásolták el ifjuságunkat. — Másnap, 27-én, délelőtt volt a próbaverseny, a melyre minden iskola istentisztelet végeztével egyenruhában jelent meg; de délután volt a tulajdonképpeni verseny. A gyülekezés a ref. kollégium udvarán volt, a honnan négyes sorokban, zászlók alatt s katonazene mellett vonult a versenyző fiatalság a nagyerdői versenytérre s itt a »Hymnus« eléneklése után a nagy gonddal betanult s igazi katonai pontossággal végzett rendgyakorlatokat követte a tulajdonképpeni verseny, a melyre minden egyes iskola legedzettebb tornászait állította ki s a kérdés tárgyát az képezte, hogy azok között az igazán athletikailag kiképzett fiatal tornászok között, ki lesz a győztes és minden szerénykedés nélkül hízeleghetünk magunknak, mert tornászaink között négyen első díjat s egy második díjat nyertek. A nyertesek a következők: Horváth Dezső, VIII. gimn. tanuló, hosszúugrásban első díjat s ugyanő a 200 méteres akadályversenyen második díjat, Tariska Dezső, VIII. gimn. tanuló, síkfutásban első díjat, Piskóty Ferencz, VII. gimn. tanuló, távolugrásnál első s végül Kulcsár Kálmán, VII. gimn. tanuló, magasugrásnál szintén első díjat nyert. Ezen kívül a sárospataki főgimn. 10 tanulója a holdmező-vásárhelyi gimn. 11 tanulója a kötélhúzásban legyőzte. Örömmel említhetjük még azt is, hogy a sárospataki tanítóképezde ifjusága is 3 díjat nyert. E szép eredményt a tornászok ügyességök mellett első sorban ügybuzgó és fáradságtalan tornatanárunknak, Kiss Elek úrnak köszönhetik, ki valóban odaadó szorgalommal készítette elő úgy a főiskolai, mint a képezdei ifjuságot.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.” —

— Szerkesztőség: Kovács-utca 155. szám. —

Főszerkesztő:
BERTÓK BÉLA.Társ-szerkesztők:
PUTNOKY PÁL, JANKA KÁROLY.

KAZINCZY EMLÉKEZETE.

— Pályadíj-nyertes mű. —

*Ébredj, te égi halhatatlan!
Lásd, emléked meg nem lohad;
Ime, eljöttünk újra hozzád
Meglátogatni sirodát.
Halld csik, rólad beszél enyelgve
Futó csermelynek csacska nyelve,
A költő ajakán a lant,
A rezgő fűszál itt alatt.*

*A dal is mintha csengőbb volna,
A lég üdébb, mint bármikor;
Szívünkben nincs egy szikra vétek,
Csak tiszta érzés lángja forr.
És szárnyain fel, égbe röppen
S úgy érzem itt vagy, itt köröttem,
A lelkem veled van tele
Nyelvünk dicső, nagy mestere!*

*Gyűljön hát élet halmon, bérce,
Örülj te lelkesült tömeg!
Mert ujólag itt él közöttünk
A lankadatlan szent öreg:
Hogy életét munkára költse,
Legyen vad fának jó gyümölcse
S az ágat, melyen túske van,
Tisztítsa, nyesse úntalan.*

*Hogy mint kovács forraszszon, gyúrjon
A durva, barna tömeg,
Belőle el ne tékozzon
És mégis tetszetős legyen;
S ha látja, hogy magában gyenge,
Idegen ércet vegyen be,
Hogy dörgő, harsogó szavára
Oszljon el a holtak álma.*

*Avagy midőn szüksége hozza,
Úgy ellágyítsa, hogy rokon,
Szívünkkel összeforrott érzés
Rezegjen át a hurokon.
Hogy az, melyben szívét kitárta,
Rezegjen, mint eoli hárfa
S ajkán a bús szerelmi dal
Szálljon a szellő szárnyival.*

*Hogy éjét, napot összetéve
Görnyedjen a teher alatt:
De küzdelmének pályabére,
Jutalma csak marad, marad,
Sőt majd néhány maradi, gyáva
Mérget vegyítsen poharába,
Hiszen a világ így fizet
Hálátlanul mindenkinek.*

*Nem, óh nem úgy van, el ne távozz!
Csak ébredj és óh jöjj ide,
Ki hű volt nyelvhez és hazához
Az él e nép emlékébe!
Emlékid újra lángra gyúltak,
Feledd, feledd el óh a multat,
S a mely feltámadást jelent,
Tekintsd meg a dicső jelent.*

*Minden magyar szív neked áldoz
Olthatlan honszerelmedért,
Mely mint örök mécs, fennlobogva,
Sirod felett mindegyre ég.
S mi eljövünk e tiszta tűzhöz,
Bánat ha ér, balsors ha üldöz.
Ide hozzuk, mi jobb, mi drágább:
A kikelet első virágát,
Oh, mert e hely, oltár mi nekünk,
Minden köve lelkedből épült.*

Pál apostol megtérése.

Felolvastatott 1895 május 26-án.

Szerény felolvasásom tárgyául igyekeztem olyan témát választani, a mely már magában véve is méltó arra, hogy az érdeklődést teljes mértékben fölkeltsse mind azokban, a kiknek lelkében él a szent kegyelet ama magasztos jellemek iránt, a kik akadályt nem ismerő törekvésükkel, fáradhatlan munkásságukkal csaknem az egész emberiség háliját kiérdemelték. Hála a gondviselés soha nem szűnő örökösének, a keresztyénség történelme nem szegény a nagyokban, nincs szükség mélységes búvárkodásokra, hosszas keresésre, hogy találjunk lapjain bátor hitvédőket, szilárd harczosokat, a kik hívek voltak mind halálig. Sorra járván a nagyok dicső emlékét, felhevült képzeletem visszarepült a rég letűnt idők messze homályába, vissza a majdnem két ezredéves multba, vissza a keresztyénség első századába, a hol a távolság miatt olyan sajátságos, ködszerű lepel takar minden alakot. Ime azonban lehull a ködlepel, a homályból kibontakozva eszményi alak áll elé, a ki leküzdve a távolságot, leküzdve az emberi feledékenységet, győzve még az enyészeten is, annyi idők leforgása után is új erőben, lelkesülten nyújtja felém a „hit evangéliumát“, amelylyel és a melyért csak épen hogy hegyeket nem mozdított! Pál, az apostol áll előttem kiváló egyéniségének vonzó, tiszteletkeltő, lebilincselő sajátságaival, törhetlen akarata-erejével, bámulatos tevékenységének örök hálát igénylő sikereivel. A már-már kétezer éves mult legrégibb hősei közül Pál apostol emlékét óhajtanám felújítani, a vallásos lelkekben, annak az apostolnak a tiszteletéhez óhajtok a mélyen átértzett hála bár gyöngye, de annál őszintébb nyilatkozataival járulni, a ki a Jézus magasztos eszméinek terjesztésében, az ő ideális tanainak érvényesítésében, a saját önérzetes nyilatkozata, de az új szövetségi adatok kétségbevonhatlan tanúsága szerint is, egy maga többet tett, mint a többi apostolok együtt véve. Azonban a Pál apostol élettörténete az ő rendkívüli munkásságánál fogva sokkal szélesebb körű, sokkal változatosabb, eseményteljesebb, semhogy azt néhány percz alatt csak nagy vonásokban is meg lehetne ismertetni. Épen ezért távolról sem czélom nekem, hogy jelen felolvasásom keretében az ő tanúságos és alapos kidolgozást érdemlő élettörténetét beszorítsam, hanem czélom csak az, hogy a Pál apostol életéből azzal a legérdekesebb mozzanattal foglalkozzam, a mely döntő eredménnyel járt, úgy az ő további életirányára, mint az egész keresztyénség fejlődésére. Ez a figyelmet érdemlő mozzanat az apostol életében az ő megtérése, vagyis az a meglepő fordulat életében, a mely őt a keresztyén hit apostolává avatta.

Pál apostol, eredeti nevén Saul, buzgó farizeus zsidó szülék gyermeke. Azt mondhatná valaki, hogy ugyan miért nem elég szüleiről csupán annyit említeni, hogy zsidók voltak? Nem volna ez egészen

kimerítő jellemzés azért, mert már e korban, sőt jóval előbb is, a zsidóság vallási tekintetben felekezetekre szakadt; a melyek között a farizeusok felekezete volt a legelterjedtebb. A farizeusoknak legföltékenyebben gondozott kincsük, minden aggodalmaik tárgya a törvény volt, melyet Isten Mózes által közölt a választott néppel s a mely a Thórában, azaz az ó-szövetségnek a Mózes nevet viselő könyveiben foglaltatik. A törvény volt a nemzeti öntudat ébren tartó ereje, reménységük egyetlen támasza, a Jehova gondviselésének biztosítéka. Épen ezért a farizeusoknak minden törekvése oda irányult, hogy a törvénynek, az Isten eme szent parancsának egyetlen betűje sem maradjon betöltetlenül és hogy a törvényt jobban, pontosabban betarthassák, nemcsak a törvények magyarázatául támadt ősi hagyományokat fogadták el, hanem a törvényeket ők maguk is újabb törvényekkel vették körül, tehát újabb törvényeket hoztak még arra is, hogy miként kell a törvényeket betölteni. E kiszélesbített törvények aztán megsabályozták a farizeusnak majdnem minden lépését. Kiterjedtek azok az életnek minden apró-cseprő mozzanatára. A szegény farizeus olyanigába hajtotta fejét, melynek terhe alatt csak kínzó aggodalmak és töprengő kétségbeesések között tölthette napjait, rettegve minden cselekedetében, vajon nem törte-e már meg a törvény tilalmát, a mely törvényszegés szörnyű átkot zúdit az eltévedt bűnös fejére. A farizeusok ezen kétségbeesett törvényhűségének nem jelentéktelen oka volt. Ők szent vágyódással, a szomorú, lealázó jelenre következő jobb napok után való édes reménykedéssel csüggték a messiási hiten. Várták, hitték, hogy ha a törvényt híven megtartják, Jehova elküldi a szabadítót, a Messiást, a ki megtöri majd a zsarnokok hatalmát, szétszórja a választott népre vert bilincseket és megalapítja a független, szabad Zsidóországot és Izrael népét urrá teszi az egész földön. De ez a mámorító boldogság csak akkor jön el, ha a törvényt minden zsidó betölti. Annyira erősen állottak ez ábrándos hitben, hogy volt köztük, a ki hirdette: „ha Izrael csak egy napon megtartaná kivétel nélkül a törvényt, Jehova legott elküldené a várva várt messiást és az epedve óhajtozott boldog idő felderülne.“ Maguk a farizeusok ismét két pártra szakadtak. Sokan közülök nem gyötörték felettébb magukat a törvény betöltése felett való aggodalmakkal, könnyítettek a helyzeten. Kihalván lelkükből a vallásos buzgalom, a vallásnak nemesebb, magasztosabb becsülése, a kedély, a szív szükségleteit ők nem ismerték s így annak kielégítésére sem törekedhettek. Rájuk nézve teljesen elég volt, ha mások hű farizeusoknak tartották őket, nem is volt semmi magasabb törekvésük, mint az, hogy az emberektől láttassanak. Ha mégis buzgóknak tudták magukat mutatni, ez az által vált lehetségessé, mert versenyre keltek egymással a képmutatásban. Jézus nemes lelkülete, tiszta gondolkodása ezeknek a viselkedésén botránkozott meg a legmélyebben. Bámulatos, kifogyhatatlan türelme

ezekkel szemben elvesztette nyugalma s nem egyszer a legélesebben kelt ki ellenök, mint a kik hazug, csalárd, ámító buzgóságukkal ocsmányúl káromolták az Istent, mert nem átalították az ő szent nevében folytatni hitvány, csaló üzelmeket. De voltak a farizeusok között olyanok is, a kik komolyan vették a törvény tiszteletét, a valóban buzgó, a zélóta farizeusok, a kik nem csupán a látszatnak kívántak megfelelni, de benső hittel tapadtak a törvényhez és rajongó lelküknek egész buzgalmával igyekeztek azt betölteni és nem szűnő lelkesedéssel munkáltak azon, hogy a törvényt másokkal is megtartassák, hogy azután méltóvá legyen Izrael népe a messiási ország boldog korszakára.

Ilyenek voltak a vallási viszonyok Jeruzsálemben, mikor az ifju Saul életének legszebb szakában oda másodszor felment, hogy már ekkor huzamosan ott maradjon és a zsidóság eszményi nagyságai, a nemzet büszkeségei, a tudós rabbik társaságában teljes kiképeztetést nyerjen a törvény ismeretében és az írásokban, hogy aztán ő is méltó helyet foglalhasson el ama nagyok megtisztelő sorában. Saul, a későbbi Pál teljesen farizeus szellemben növekedett. E szellemben tanulta először imádni Istenét, ezt a szellemet csepegtették lelkébe az iskola, majd a zsinagóga falai között, ebben a szellemben gyarapította ismereteit mesterségének elsajátítása közben s most felment Jeruzsálembe, hogy a farizeusi lelkesedést a lehető legmagasabbra fejlesztesse kebelében, hogy mikorára teljes ismeretet szerez a rabbi tudományok körében, ne ismerjen semmit a törvény kötelező erején kívül! És a Saul mélyen érző vallásos lelke csakugyan megtelt a Jehova iránti hűséggel, a törvény szigorú tiszteletével, nemzete jövő nagyságának áhítatos várakozásával. Rajongó lelke odaforrott mintegy a törvényhez és a templomhoz, melynek szentek-szentjében a frigyláda felett szüntelen ott lebeg Jehova lelke. Eleven észjárása, éles belátása, erős megfigyelő tehetsége a rabbik között csakhamar oda segítette őt, hogy előbb szerzett tudását kiegészítette s a növendék nem egyszer vitatkozásba bocsátkozott tanítóival, a kiket pedig tudományukért határtalan tisztelettel vett körül. Tanulmányozása, vitái közben vallásos felfogása kidomborodik, kifejlődik, megalakul lelkében az a hitvallás, a melyhez hű annyira, hogy buzgóbb volt buzgó hitsorsosainál. Saul nemcsak látszat szerint, de lelkületének minden érzésével buzgó farizeus lett. Hitte és vallotta, hogy Jehova szövetségben áll a választott néppel, Izrael fiaival. Jehova a szövetségekötés alkalmával a törvényben írta népe elé a frigy feltételeit, melyeknek teljesítése soha nem élvezett, teljes boldogságot szül és a kiválasztott nép szent néppé, királyi papsággá lesz, a kiknek templomába lejön az ur és velök lakik majd mindörökké. De mindezt csak a törvény hű betöltése eredményezheti. Épen azért Saulra nézve nem is volt más életcél, mint a törvényszolgálat. Eleget tenni a törvénynek, a mely Isten parancsa, mint ilyen az üdvnek, boldog-

ságnak egyetlen eszköze; Saul nem ismert vallás tekintetében más feladatot, minthogy a törvényt kövesse élete minden mozzanatában. Megtartani a szent törvényt, Jehova parancsát, ha jár, ha embeerekkel érintkezik, megtartani szigorúan, ha ünnepel, ha öltözködik, ha étkezik, nem hanyagolni el egyetlen betűjét sem, mert minden kicsi törvényszegés lehetetlenné teszi Jehova ígérének megvalósulását, lehetetlenné az üdvösség után sóvárgó ember igazzá lételét. És Saul haladt a törvény útján szorongó lélekkel, remegő aggodalommal, éber figyelemmel örködve magára, minden lépésére, de figyelve másokra is, mert hiszen egy igazán vallásos léleknek nem elég a maga igaz hitúsége, óhajtja, sürgeti, hogy vele egyenlő buzgóságot tanúsítson minden hitsorsosa. Tartsa meg mindenki a törvényt, a mely szent és sérthetetlen! Gyakorolja mindenki a templomot, a mely Jehova hajléka! Szentelje meg az előírt örök szabályok szerint az ünnepeket és a szombatot! Legyen tiszta és igaz mindenki, a melyen pedig mindig és mindig csak a törvénynek megfelelő cselekedetek által lehet.

Igy nyert Saul hite határozott alakot, így szilárdult meg lelkében egy vallásos meggyőződés, a melyért sikra szállani soha nem habozott volna, mert vallásához való ragaszkodása erős volt, mint a halál. Mikor aztán vallása iránt legjobban fellángolt lelkesedése, mikor szinte már nem is a földön, hanem valami boldogabb világban járt szent elragadtatásában, mikor azt hitte, hogy a boldogság útja teljesen feltárult előtte: akkor az ifjú megdöbbenő híreket hall, sőt tanúja lesz kétségbeesett vitatkozásoknak, elkeseredett szellemi harcoknak, melyeket vallása papjai, írástudói bizonyos új ellenpárttal folytattak. E harcokban leggyakrabban egy nevet, a Jézus nevét hallja hangoztatni, a kiről azt merték hirdetni, hogy ő a megígért Messiás! Oh látni kellett volna a megsebzett ifjút, mint jajdult fel a szörnyű sértés miatt, a mint hirdetik előtte, hogy az a megcsúfolt, mindenképen lealázott férfiú, a ki a kereszten múlt ki gonosztevők között, az a megígért Messiás! Hát az ő meggyőződése, erős hitén alapuló vérmes reménye a zsidó nemzet jövő nagysága felől nem volna egyéb, mint fényes álom, hiú ábránd, melyet néhány megtévedt lélek szédelgése csak úgy könnyű szerrel porba dönt?! Lehetetlen, vigasztalga magát a töprengő ifju. Ámde hallania kellett neki még többet is! A szerinte botrányos véget ért állítólagos Messiásnak hivei maradtak, a kik új, merész elveket állítottak fel, a melyek éles ellentétet képeztek a farizeusi tanokkal szemben, ellentétei voltak tehát azok a Saul hitének, vallásos gondolkodásának is. Az új irány hivei közül némelyek, különösen, a kik zsidók, sőt épen farizeusok voltak, azok nem voltak merev ellentétben régi hitsorsosaikkal, hiszen ők tisztelték a törvényt tovább is, gyakorolták a templomot kifogástalanul, de a halálra keresett és feltámadott Jézust többé nem hagyták ki imáikból. Ezekkel megalkudtak a zsidóság fejei. Ám haladjanak a bizonytalan úton a melyre

ráléptek, de azzal a Jézus névvel hallgassanak el s ne tegyék meg Messiásnak, hiszen az ő képzeletük szerint a Messiás nem szerény véráldozat, hanem dicső fényalak lesz, a kinek glóriája beragyogja Izráelt.

Vas János.

(Vége következik.)

A currency shool és a banking principle.

Irta: Wintner Samu, ügyvédjelölt.

(Vége)

A currency principle védelmezői azt mondják, hogy a bankjegy kiszorítja a nemes érczet külföldre az országból. Ez azonban azon esetben, ha a nemes ércz csak épen e miatt vándorol ki, nem hogy hátrány volna, hanem sokkal inkább előny. Példa reá Anglia, melynek közgazdasága csaknem teljesen a hitelen alapszik, minden felesleges nemes fémet kikölcsönözvén, a külföldnek lehetővé teszi, hogy a külföldről húzott kamatokon szerzi be a neki hiányzó gazdasági javakat s így — miként a nagy tőkepénzes — nem a tőkét, hanem ennek csak kamatát fogyasztván, soha szegényebbé nem válik.

Azon állam tehát, melynek közgazdasága ezen elveknek megfelelően van berendezve, könnyen fogja kikölcsönözhetni nemes fémét. All ez azon esetben, ha a többi államok is ezen nemes fémmel tényleg reá szorúlnak. Azonban, ha a többi államok is ekkép szervezik közgazdasági életüket, még fokozottabb mértékben kell, hogy álljon a fentebbi tétel, mely ellenkező esetben — ha t. i. nem alkalmazná a hitelforgalmat — nagy hátrányban volna a többiekkel szemben.

„Bármilyen legyen is a fémpénz használatában és tartásában való oekonomiájának, következképp a csak részben készfedezetű bankjegy forgalomnak általános világgazdasági hatása; az mindenek felett bizonyos, hogy egyes országot tekintve, ha mások még nem alkalmazták a hitelforgalmat, annak alkalmazása neki azokkal szemben nagy előnyt fog biztosítani, mert kamatfizetővé teszi azokat, eshetőleg felmenti őt, hogy kamatot fizessen; ha mások pedig már alkalmazták a hitelforgalmat, annak nem alkalmazása, a hatás megfordítása által, nagy hátrányba helyezendi azokkal szemben.¹

A currency tanai szerint a bank korlátozás nélküli szabadsággal jogot nyer a bankjegy korlát nélküli mennyiségig való kiadására. Evvel szemben a banking principle hívei, főleg Tooke és Foullarton azt állítják, hogy jó s bármikor beváltható bankjegy egyáltalán nem a bank szabad tetszése szerinti mértékben bocsátható, ha csak eleget akar tenni ígéretének, hogy jegyeit bármely pillanathan készpénzre beválthassa.

Nagyon is világos amaz elmélet tévedése, mert hiába szabad a banknak bár mennyi összegű bankjegyet kibocsátani, ha a közönségnek erre szüksége nincs, nem fogja azt kamat mellett a banktól kikölcsönözni, ha még oly alacsony kamat mellett adná is azt. Egészséges bankviszonyok mellett, ha a pénzszükséglet ideiglenesen nagy, ha a zavaró ok, mely ezt okozta, elmúlik, azonnal özönlik vissza a bankjegy. Bizonyságul szolgál erre az, hogy az újabb időben mily nagy s gyors a bankjegy forgalom.

Lord Overstonék álláspontja továbbá, hogy a bankjegy mennyisége befolyással van az árakra. Erre azonban Mr. Foullarton s különösen Mr. Tooke azt mondják, hogy mindaddig, míg a jegyek beválthatósága biztosítva van, a bankjegyeknek az árak alakulására semminő befolyása nincs, de meg az áremelkedések vagy csökkenések mindig megelőzik a bankjegyforgalom kiterjesztését vagy megszorítását s így természetesen nem lehetnek következményei ennek. Ezeknek tehát az árak emelkedésére, illetve csökkenésére semmi befolyása nincs. A hol tehát beváltható bankjegy van forgalomban, ott feltehető az, hogy a jegyszaporítás előtt már beállott az emelkedés.

Stuar Mill² is úgy vélekedik a bankjegy mennyiségnek az értéket gyakorolt hatásáról, hogy a míg a spekuláció csak a kezeskedőkre terjed el, addig semminő hatással nincs, csak midőn már a termelőkhöz hat, vehető észre a hatás.³ Egyébként Mill distingvál s az értékpiacon kétféle állapotát különbözteti meg, u. m. a nyugalmi és a spekulatív. Amaz, midőn a termelő a szokott mennyiséget termeli s a kereskedő a szokott mennyiségig vásárol. Mindenki a szokott mederben vezetvén tüzletét, a bankároknál senkinek sincs nagyobb hiteltre szüksége, mint rendszeren s miután a bankok csak ily szükségletek esetén terjeszthetik ki jegy kibocsátásaikat; a bankjegy szaporítása csak pillanatig tarthat, mert az, kinek kielégítésére eme jegyek szolgálni fognak, vagy használatlanul tartja magánál, vagy a banknál letéteményezi, vagy valamely más banknál azelőtt kölcsönzött előleget törlesztáltalok, de semmi esetre sem új javakat szerez rajta, mert semmi oly körülmény nincs, mely miatt több árút kellene beszereznie. Sőt, ha a bankok a piaci kamatlábnál olcsóbban kínálják is jegyeiket, ez sem idézhet elő áremelkedést, mert az illető kibocsátván kezéből a jegyeket a másoknak pedig erre különös szüksége nem lévén, letétbe helyezi.

A pénzpiacznak említett másik állapota, a spekuláció, midőn úgy a termelők, mint a kereskedők kiterjeszteni óhajtják üzleteiket. A termelők többet termelni, a kereskedők nagyobb összeget befektetni, hogy nagyobb összeget nyerhessenek; ezért a rendesnél nagyobb mérvben veszik igénybe hitelüket. Ez gyakran túlspekulációra vezet s vége a

² i. m. 337. l.

³ i. m. 340 l.

¹ Beöthy I. A bankügy elmélete. 267 l. Politikai éconómz.

kereskedelmi krízisnek nevezett visszahatás; s ismeretes tény, hogy alig volt Európában nagyobb krízis, melylyel együtt ne járt volna nagyobb mérvű bankjegyszaporodás.

Mindezekből következik, hogy a currency shool erőszakos rendszabályai nem hogy segítenének, de rontanak a helyzeten, mert a bankjegy kibocsátásának mérvét a jegyforgalom, a discountó s a deposit ügy s általában az egész üzlet-folyam fogja meghatározni.⁴

Ha kifejtett hitelű államban a pénzkivitel a bankjegyforgalom csökkentésével akarnák elérni, úgy a legsúlyosabb krízisek idéztetnének elő s ha megjavúlna is a váltó-árfolyam, de a bankjegyforgalom nem csökkenne. Mert a forgalmi eszközök csökkentése ellen a forgalom oly módon reagál, amint tud, föltéve, hogy ezen csökkentés nem a forgalom alább szállásának szükségszerű eredménye. Ezért sokkal helyesebb, ha a forgalmi eszközök, melyekre a forgalomnak szüksége van, nem szorítatnak meg.

„Ha szabad hasonlattal élnem — mondja Lónyai — úgy járnak el t. i. ezen elmélet hívei, mint az orvosi tudomány kifejletlen állapotában az orvosok, kik súlyos, lázas betegség esetében az érvágást tartották egyedüli panaceának, vért vettek a szenvedő betegtől, hogy a vér forgalmát lassítsák s ez által a lázat enyhítsék, nem gondolva azzal, hogy ennek folytán az élet minden funkciója akadályoztatik s a betegnek alig marad annyi ereje, hogy a láz okait a természetnek fokozatos működése által eltávolíthassa.“

Ha azonban nem kedvezőtlen, de kedvező fizetési mérleget veszünk fel, amidőn a pénz az országba beözönlik, a banknak még nehezebb a helyzete, mint a nemes fém kivitele alkalmával, mert a banknak egyáltalán nem áll hatalmában megállapítani, kinek mennyi kamatozatlan bankjegye legyen.

A mondottakat tekintetbe véve, daczára, hogy nem tagadhatjuk, hogy a bankjegy szaporításnak is megvan a maga nagy hátránya, miután azonban pl.

⁴ Mint a currency theol. tanárainak első megtestesülését a Peel-actát említhetem. Felszokták hozni az ellen, hogy csak a bankjegyekre gondol, míg a letéteket figyelmen kívül hagyja, melylyel ugyancsak követhetők el visszaélések. »Die Notenbesitzer als solche — idézi Roscher 319. l. — sofern Sie nicht zugleich Geschäftsfreunde der Bank sind, haben vom Gedeichen der Letzteren unmittelbar nichts zu hoffen. Während ihnen bei deren Bankrotte ihr Geld unter den Händen zerrint, die Deponenten beziehen, doch meistens Zinsen, die Actionäre denn auch mit offenem Auge für sich selbst sorgen. Die Deponenten bedürfen nur einer strengen Justiz gegenüber der Bank, die Noteninhaber leich noch etwas präventiven Schutzes.« Wohovsky La banque d' Angleterre etc.) Hogy miért volna ez elegendő, azt legalább én belátni nem tudom, nem pedig azért, mert Wirth a maga munkájában meggyőző erővel s kitűnően bebizonyította, hogy a betétek nagyobb zavart okozhatnak még talán a bankjegyeknél is. 2. Ellenvetik még a Peel-Actának, hogy krousek alkalmával teljesen hasznavehetetlen, mint az 1846, 57 s 66-ban tapasztaltatott, Erre nézve jellemző példát hoz fel Horn (Bankszabadság 216 l.), hogy az 1844-iki bankakta épen a legnagyobb szükség esetén, hogyan látja el a forgalmat. Egy vssüttársaságnak van 500 kocsija, melyek a vonalat egészen átadják, de a közlekedés szaporodik, némely napon az üzlet rendkívül igénybe vétetik; a tarsaság 10 kocsit épített, melyek talán nem oly szilárdak és esinosak, mint a többi 500, de a rendkívüli szükségletnek megfelelnek. Ugyan mit mondanának ezen társaságról, ha azt határoznák, hogy a tartalék-kocsik annál ritkábban használtassanak, minél nagyobb a szállítási kereslet; ha meghagynák hivatalnokainak, hogy addig egy tartalék-kocsit se adjanak ki, míg egy közönséges kocsi vissza nem érkezik!

az ipari tenékenységnek az egész országra kiterjedő emelkedése okvetlen megkivánja a bankjegyek lehető szaporítását, nem riaszt bennünket vissza annak kijelentésétől, hogy a bankjegy-kibocsátás maximuma még sem határozható meg precise, illetve nem fixirozható, mert sokkal nagyobbak az előnyök, melyeket a banking principle rendszer mellett el lehet érni, — mely szerint a bankjegy-mennyiség a forgalom szükségletéhez alkalmazkodik — mint a currency shool mellett.

Hogy azon mennyiség, mely a forgalom érdekeinek megfelel, sikeresen állapíttassék meg, ebben áll a helyes bankpolitika feladata.

Viszontlátás.

*Égtem a vágytól: látni újra,
Láthatni őt, a szép leányt,
Kit már régóta hön szerettem,
Ki, mint őrangyal, én felettem
Vigyázott annyi éven át.*

*Minden veszélyben, minden bajban
Ő volt vezérlő csillagom.
Bár messze földre vitt az élet,
Forró szerelme tisztán égett
S őrizett vándorútamon.*

*S most, hogy a tavasz széllyel hinté
Ezerszinü virágait:
Im eljövök, hogy megláthassam,
Szomjas ajkammal csókolhassam
Pirosló, édes ajkait.*

*Elgondolám: mint fog örülni,
Hogyan mosolyg majd kedvesen;
Épedve vártam már a perczet,
Míg végre lassan elközelgett
És láttam ifjú kedvesem.*

*De nem szökellt felém mosolygva,
Nem nyújtá most kicsiny kezét;
Fehér arczczal, fehér ruhában
Holtan feküdt kopórsójában
S látása szívem tépte szét.*

László Andor.

Műkedvelői előadás.

— Május 20. —

Attól a naptól fogva, melyen az utcasarki Cziczu zsidónál az első likör vagy cigaretta kontót csináltam, — minék ide s tova 12 esztendeje. — folyvást abban a meggyőződésemben voltam, hogy a világ legkellemetlenebb emberei a hitelezők. De mióta a becses Lap szerkesztőjével közelebbi ismeretségbe léptem s egy önfeledt pillanatban megígértem neki támogatásomat (persze nem anyagilag, hanem erkölcsileg), véleményem oda változott, hogy a legveszedelmesebb ismerős egy lapszerkesztő. Az előtt csak a hónap elején és végén, most már a közepén is rendszeren erőt vesz rajtam egy neme a világgyűlöletnek. Elején a hitelezők zaklatásai, a hónap végén pedig az öregek köszívűsége miatt, kik fel nem veszik, hogy fiok a hónap egy harmadrészét 20—30 ig koplalva húzza ki. De mi ez ahoz az ostromállapothoz képest, melynek az én szerkesztő ismerősöm részéről 10. és 15. között ki vagyok téve?! Ha pénzem nincs, akkor nem tudok fizetni s ezzel vége. A hitelező — bár hosszú orral, egy jobb jövő reményében távozik. (Hisz csak nem ülhet nálam a feltámadásig!) Ah! a szerkesztő, az egészen más! Nincs czikk? Lenni kell! Ilyenkor azután akár van kedvem, akár nincs, akár jó gondolat a tollamra, akár nem, írni kell. Ép azért a jelzett napokon — mint valami őskori remete — magányba vonulok s a világ — tulajdonkép pedig a szerkesztő számára meghalok.

Tegnap azonban minden ovatosságom dacára is elcsípett a Szerkesztő. Ép a „Berek“-ből tértem vissza, elkeseredve a felett, miért kellett valaha egy Origenesnek, Ariusnak, Athanasiusnak, Nestoriusnak s meg annyi us és ius nevű dogmatikusnak léteznie (Óh mennyire könnyebb volna ma a dogmatica).

— Jó, hogy itt van, kérni akarom, írjon egy rövid tudósítást a május hó 25-ikén rendezett műkedvelői előadásról.

— Nem tehetem!

— S miért!

— Azért, mert az az előadás nem volt iskolai jellegű s így a Közlönyben, mely a főiskolai ifjúság külső- és belső életéről tartozik képet adni, nincs értelme az arról való referádnak.

— Ellenkezőleg! Az előadás nagyon is érdekli ifjúságunkat, főleg Önképző-Társulatunkat. Hisz a szereplő személyzet férfi tagjai valamennyien főiskolánk tanári karából s ifjúságából kerültek ki. E mellett az előadás tiszta jövődelme a Társulatnak tulajdonát képező „Tompá emléke-alap“ növelésére fordított. Végre az utána következett táncmulatságban a rendezői tisztet ismét mi töltöttük be.

Beláttam, hogy igaza van s készenlétben levő okok közül a másodikat vettem elő, a harmadikat a legerősebbet utolsónak hagyva fel (valamikor így tanultuk ezt a retorikában).

— De kérem, tudja, hogy colloquiumokra készülök s ez annyira igénybe veszi időmet s oly komolylyá, szorakozottá tesz, hogy most egy bál tudósítás megírására sem időm nincsen, sem hangolva nem vagyok.

— Ha ezt vesszük, akkor mindenki el van most foglalva; egyik vizsgákra, másik colloquiumokra készül. Pedig az olvasó közönségnek még két számmal vagyunk adósai. Egy órával kevesebb szorakozás s a tanulásban sem fog elmaradni s meg lesz a tudósítás is.

— De hiszen én nem is voltam azon a műkedvelői előadáson s így hogy referáljak hát róla?

Vártam, hogy elsápad s dühösen fogja mondani: Hisz ezzel kellett volna legelőször előállania; úgy egy szót nem vesztegettem volna. De nem ez történt. Higgadtan válaszolt.

— Anuál jobb, legalább teljesen a közvéleményt fogja tolmácsolni s egyáltalán nem érheti az elfogultság vádjá. Legfelebb egy kis utánjárásába kerül.

Éreztem, hogy legnyomásabbnak tartott érveimmel kudarcot vallottam. Mit tudtam hát tenni? Megadtam magam s megígértem a tudósítás elkészítését. Annyit már tudtam, hogy az előadás úgy erkölcsileg, mint anyagilag fényesen sikerült s messze felülemelkedett azon a színvonalon, melyet az ilyen mű előadások elérni szoktak. A kép tehát nagyjában kész volt, csak kevés színezésre volt még szükség.

Nyakamba vettem a várost s kerestem az alkalmat, hogy minél többekkel találkozhatnék. Sorsom legelőbb a philosophussal hozott össze, kit mint finom ízlésű s alapos kritikájú fiut ismerünk.

— Itt a „közvélemény“, — gondoltam, — ez a fiu föltétlenül tárgyias és elfogulatlan ítéletet fog mondani.

Még vagy hétszáz lépésnyi tér lehetett köztünk, midőn rákiáltottam:

— Voltál a műkedvelői előadáson?

— Voltam! S te nem?

— Nem!

— Nagy kár, barátom! Olyan élvezetben nem minden nap részesülhet az ember, mint a milyenben azon az estén része volt. Igazi művészettel játszottak.

— Kik? — kérdém igaz mohósággal s már készüléteket tettem arra, hogy feljegyezzem a „közvélemény“-t.

— Kik?! Hát mindnyájan! Egyik felülmúlta a másikat. Egyesült ott a kellem, a báj, a szépség a színpadon való jártassággal, ügyességgel, a kiváló alakító képességgel, — a művészettel. Az ember feledte, hogy műkedvelők játékában gyönyörködik. A közönség el volt ragadtatva, nem, exaltálva volt. A szünni nem akaró taps túlharsogta az eső zúgását, túl magát a menydörgést.

— Kérlek, ne bliczcelj!

— Nem is szokásom. Kérdezz meg akárkit s bizonyára hasonlóképp fog nyilatkozni.

— Hát a táncmulatságban voltál-e?

— Ott nem; de azt hallom, hogy az is igen kedélyesen folyt le.

— No, ha ez a fiu ily magasztalólag szól az előadás sikere felől, egész nyugodtan írhatom tudósításomban: a siker óriási, az eredmény fényes. De a vágy, — minél jobban betölthetni riporteri tisztemet, — tovább vitt. Csak hasznomra volt, mert ha részleteiben nem is, de végösszegezésben ugyanazon eredményre jutottam. Oly műértő s jó ízlésű fiuval többé nem találkoztam. Minő a philosophus volt. Egyiknek ez tetszett legjobban, másiknak amaz. Feljegyeztem valamennyinek a véleményét. Mikor odahaza a legjobb játszók névjegyzékét össze akartam állítani, nagy meglepetésemre a szereplő személyek mindegyikét feljegyezve találtam. Ime a nevek:

Maklárny Ilonka (Szerémi grófné), Debreczeni Joluska (Mártha), Zsindely Etelka (Piroska), Kádár Gyuláné (Timár Karolin), Radácsi Erzsike (Langó Szerafine), Nagy Szerénka, Both Juliska, Debreczeni Etelka, Trócsányi Juliska, Maklárny Margitka, Radácsi Margitka (növendékek), dr. Bartha Béláné (Galambosné)

Fodor Zoltán (Ernő), dr. Finkey Ferencz (Örkényi Vilmos), dr. Mitrovics Gyula (Kálmán), dr. Bartha Béla (Todorka Szilárd), Rohoska József (Kosztá), Nagy Ignác (Pinczér.)

Igy hát a philosophusnak csakugyan igaza volt abban, hogy mindnyájan kitünően betöltötték szerepüket s mindnyájok játéka gyönyörűen egybehangzott.

Az előadást táncmulatság váltotta fel, mely — mint rendszeren — a késő reggeli órákig tartott.

Tisztelt Szerkesztő Úr! Ezekben van szerencsém önnek a kívánt tudósítást megküldeni. Ha talán kifogásai volnának ellene, ajánlom önnek, hogy jövőre vagy maga írja a bál tudósítokat, vagy ne feledjen el gondoskodni a riporter belépő jegyéről és költségeiről sem. Ugy-e megteszi? Higyje el, nem leszek hálátlan! Mert a milyen a fizetés, olyan a munka is. Isten vele!

Vallásos felolvasás.

Május 26-án.

Mióta theol. akadémiánk ifjúsága Gusztáv Adolf születésének 3 százados évfordulóját alkalmi ünnepélyvel ülte meg, mindent elkövetett arra nézve, hogy az ily vallásos összejövetelek minél gyakrabban ismétlődjenek, mert lehetetlen volt nem látni azt a kedvező hatást, melyet ezek az összejövetelek, illetőleg az ezeken tartott felolvasások és szavaltatok úgy az ifjúságra, mint a nagy közönségre gyakorolhatnak. De mintha csak a sors ellenük esküdött volna, folyvást újabb és újabb akadályok állottak útjukban, melyek tervök kivételében hónapokon keresztül késleltették. Hosszas készülődés után végre mult hó 26-án (vasárnap) a délutáni isteni tisztelettel összekötve megtarthatták második vallásos irányú felolvasásukat, melynek lefolyásáról következőkben számolunk be.

A gyülekezet s az ifjúság közös éneke után Rohoska József IV. é. theol. lépett a szószékre „és a buzgóság szárnyain“ kenetteljes fohaszt röpített a Mindenható elé, áldást és sikert kérve a kicsiny sereg (nagyatörő ifjak) nemes célú munkájára. A Pásztor Sámuel főiskolai zenetanár remek orgonajátéka által elbűvölt közönséget Radácsi György ez idei szakelnök megnyitó beszéde téríté magához. Beszédében körülbelül ezeket mondta:

Mélyen tisztelt közönség!

„A theol. akadémia ifjúsága felbuzdulva a Gusztáv Adolf emlékére rendezett vallásos ünnepély szellemi és erkölcsi sikerén, elhatározta, hogy jövőben a vasárnap délutáni istentiszteletekkel összekötve minél gyakrabban fog ily irányú összejöveteleket tartani. Szerintem az ily vallásos felolvasások 3 szempontból bírnak jelentőséggel. Nevezetesen: a) ezek győzhetik meg a t. közönséget a felől, hogy a theol. akadémia ifjúsága miként igyekszik az önművelődés terén magát mélyebben és mélyebben ázni; miként készíti magát arra az életpályára, melyre oly sok ezer szem irányul, hogy teljes készülettel jól felfegyverkezve lépjenek ki arra a tere, melyet a közel jövőben betölteniök kell. b) E felolvasások második jelentőségét abban látom, hogy ez úton a legszerencsésebben tájékozódhatik a közönség a theol. akadémia belélete felől, a felől, hogy mely, minő gondolatok vezérlik; milyen eszmékért lelkesedik; az élővizeken, melyeken keresztül vezetetik, mint igyekszik minél mélyebre vetni a hálót, hogy kincseket gyűjtsön, melyeket a reá váró küzdelmek között okosan használhasson. c) Jetentőségét ad végre a felolvasásoknak az az édes hit, hogy ezeknek a közönségre nézve is lehet jó hatásuk, Mert ha nem ámitjuk is magunkat azzal, hogy jóra törekvő ifjúságunk az ily összejövetelek alkalmával a létnek örök nagy kérdéseit megfejteni, vagy az ezek körül felmerülő ellenvéleményeket tisztázni fogja, de az által, hogy majd a biblia, majd az egyház multja, majd a vallásos költészet mezejéről hoz elő valamit, ha nem is mint újat, de legalább mint új alakba öltözöttet; az által, hogy a napi kérdések felvetésével, szőnyegre hozatalával a gondolkodásnak új irányt adhat, ez által a közönségnek is tehetnek jó szolgálatot.

Az élet, a mindennapi viszonyok bőven szolgáltatnak alkalmat a könnyebb szórakozásra. A theol. akadémia ifjúsága ezekért cserébe komolyabb szórakozási alkalmakkal fogja megkínálni. Ilyen lesz ez a mai is, melyet szívesen ajánlok a közönség figyelmébe.“

Vas János IV. é. theol. (a theol. segélyegylet jelenlegi elnöke) lépett elsőnek a szószékre s olvasta fel „Pál apostol megtérése“ cz. nagy gonddal és alapos készültséggel bár nem az alkalomhoz mért hangon és terjedelemben irt munkáját. Váradi Antalnak „Judás“ cz. költeménye a Janka Károly IV. é. theol. remek előadásában csak fokozta a közönség komoly, ünnepélyes hangulatát. Az áruló tanítvány sötét színekkel festett tragikumán tűnődő közönséget a

főiskolai énekkar szereplése verte fel merengéséből. Az énekkar Abtnak egy „Templomi ének“-ét adta elő meglepő szabathosszúval és pontossággal. A darab végén szinte leolvasható volt az arczokról a sajnálkozás: „Beh kár, hogy csak oly rövid ideig tartott!“ Igaz, hogy nem volt hosszú, de teljesen elegendő volt arra, hogy a közönségnek nyomott hangulatát s már-már lankadni kezdő türelmét felfrissítse. S erre szükség is volt; a következő felolvasás — Rohoska Józsefnek: N. Constantin hatása a keresztyénség fejlődésére“ cz. dolgozata — ismét nem az volt, mit a kitűzött cél érdekében várhattunk volna. Ez is sokkal tudományosabb ízű volt, hogy sem a közönség érdekléssel hallgathatta volna. A nyelvezet maga eléggé népies volt, de már a tárgy maga olyan, hogy nem lehetett vonzó a jobbára egyszerű hallgatókra. No, de ott volt a program utolsó pontja: Zsoldos Benő II. é. theol. „Jefte fogadása“ cz. vallásos költeményének felolvasása. Az ügyesen, könnyedén megírt, csinos költemény abban az előadásban, melyben Séra János I. é. theologustól hallottuk, ismét visszaállítá a kedélyek egyensúlyát. Radácsi György szakelnök bezáró beszéde következett, melyben kifejezést adott azon nézetének, hogy bár a helyes formát nem is sikerült még teljesen megtalálni, a jóakarát és törekvés bizonyára nem hiányzik az ifjakban s már ez is méltánylást, dicséretet érdemel. Valóban szép és nemes a cél, melyet a theol. akadémia ifjúsága e vallásos összejövetelekkel maga elé tűzött s kívánatos volna, ha jövőben minél gyakrabban történnének e felolvasások. De azt az alapot, melybe a legközelebbi lefolyt, a magunk részéről sem helyeselhettük. Főlösképpen tartunk két felolvasást, két szavaltatot. Elég volna mindkettőből egy-egy. Azután a felolvasásokban több népiest szeretnénk látni, mert így a hallgatóknak csak műveltebb része nyerhet abból épületet, míg a laikusok elrettennek a felolvasó délutánoktól. Tehát igazán a helyes formát kell megtalálni a mi kétségkívül nem könnyű feladat. De hisszük, hogy idővel e nehézséget is lefogják küzdeni theologus ifjaink. Csak előre!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— Lapunk felelős szerkesztőjének más irányú elfoglaltsága miatt a jelen számért Putnoky Pál társszerkesztő vállal felelősséget.

— **Személyi hírek.** *Mitrovics Gyula* főisk. lelkész, theol. akadémiánkon a gyakorlati theológia és morál előadója, a debreczeni egyház presbiteriuma által a K. Tóth Mihály halála folytán megüresedett lelkészi állásra hivatott meg. — *Orbán József* nyug. tanár Sárospatakról, hol közel egy fél-századot töltött, Debreczenbe tette át lakását. Elmenetele elzött egy meleg hangon irt levelet küldött a Sárospataki Lapok szerkesztőségéhez, melyben érzékeny búcsút vesz tanártársaitól, ismerőseitől s áldást kíván a város egész közönségére és tanintézeteire. Oszinte szívből kérünk mi is áldást ifjúságunknak e melegkeblű barátjára, hű támogatójára s kívánjuk, hogy új otthonában találjon tartós boldogságot!

— **Kazinczy-ünnepély.** A sárospataki főiskola és tanítóképezde, valamint a s.-a.-ujhelyi róm. kath. főgymn. által évenként tartatni szokott Kazinczy-ünnepély f. hó 12-ére volt kitűzve. A kedvezőtlen időjárás miatt azonban sem főiskolánk nem volt úgy képviselve, mint ez az előző években történni szokott, sem a testvér főgymn. ifjúsága, sem a megyei és két városi község nem jelenhetett meg e szép és kegyeletes, e mellett hazafias és nemzeti ünnepélyen. Még azokat is, kik időt és fáradságot nem kimélve, egészségüket kockára tették s a „szent öreg“ sirjához elzarándokoltak, hogy leróják irányában a kegyelet adóját, még azokat is meg-

zavarta egyszerű, de igaz szívből fakadt ünneplésükben a napok óta szakadatlanul tartó esőzés, úgy, hogy az ünnepélyt félben kellett hagyni. Az ünnepély lefolyása egyébként, a mennyire az megtörténhetett, következő volt. Reggeli 9 órakor, miután minden pillanatban tartani lehetett attól, hogy az eső megered, kezdetét vette az ünnepély, bár eredetileg 10 órára volt az kitűzve. Becske Bálint pénzügyigazgatónak a megjelent tanuló ifjúsághoz intézett üdvözlő és buzdító beszéde után a főisk. énekkar a „Szép nap virradt fel Széphalomra“ kezdetű alkalmi énekkel nyitotta meg az ünnepélyt. Erre következett dr. Finkey József közigazgató eszmékben gazdag megnyitó beszéde. Most a sárospataki tanítóképezde énekkara állt elő egy szép hazafias, darabbal, mely kitűnően bele illett az ünnepély programjába. Az ünnepély központja azonban Hodossy Béla képezdei ének- és zenetanár magvas és lendületes emlékbeszéde volt. Ezután ismét a főisk. énekkar állott elő s Huber Károly „Szabadságdal“-át énekelte el. — Ekkor már nemcsak esett, de valósággal ömlött az eső s a fiatalság nagy részt fedél alá menekült. Egy kis rész pedig a mauzóleumba vonult s ott szavalta el Janka Károly IV. éves theologus ez alkalomra írt s 2 arannyal jutalmazott díját. Végül a Magy. Tud. Akadémia pályadíjai osztattak ki. A 10 aranyas pályadíjat, melyre emlékbeszéd kívántatott Kazinczy Ferencz felett, Nagy Béla I. é. th. vitte el. A Kazinczy emlékét dicsőítő ódára kitűzött két arany Janka Károlyé lett. A sárospataki főgymnáziumból Zombory Andor VIII. oszt. tanuló, a tanítóképezdeből Majoros András III. é. lettek irodalmi téren szerzett sikereikért 2—2 arannyal jutalmazva. A program 3 utolsó pontja végleg elmaradt.

— **Vizsgálatok.** Főiskolánkban a vizsgálatok folyó hó 16-án (vasárnap) vették kezdetüket. Délelőtt Zombory Emőd rajztanár mutatta be tanítványainak szabadkézi rajzait az érdeklődő közönségnek. A kik e rajzkiállításra megjelentek, azok a legnagyobb elragadtatással szólhatnak csak arról a sikerről, melyet Zombory Emőd rajztanár a szabadkézi rajz tanításával az esztendőn elért. Láttunk egyes rajzokat, melyek vonásai határozottságával, a színezés meglepő ügyességével határozott tehetségre vallanak, bár a kiállított példányokat jobbára a gimnázium alsó osztályainak növendékei készítették. De ez csak emelte a kiállítás becsét s főleg a tevékeny és buzgó szaktanár érdemét. — Délután Pásztor Sámuel ének- és zenetanár, majd Kiss Elek tornatanár mutatták be egy évi munkásságuk eredményét; az előbbi a főgymnázium felsőbb osztályának növendékeivel, az utóbbi az egész főgymnáziumi ifjúsággal. Az énekvizsga délután 4 órakor vette kezdetét. Az iskola temploma, melyben a vizsgálat végbemenendő volt. zsúfolásig megtelt a nagyszámú hallgatósággal, melynek soraiban jelen volt a tanári kar s a tanuló ifjúság csak nem teljes számmal s e mellett a városi közönség java része. Az ifjúság szép összhangban előadott világi és egyházi darabjai kellemesen győzhették meg a hallgatóságot a felől, hogy a zenetanárban nemcsak kiváló zenei tehetség, de páratlan buzgóság, meglepő tapintat és ügyesség is rejlik. A főiskola elismerését és köszönetét — mint az iskolaszék megbízottja — Mitrovics Gyula tolmácsolta a derék férfiú előtt, a szülők egyenkint siettek hálájukat kifejezni fáradságos munkájáért; a nagyszámú közönség pedig éljenekkel jutalmazta ezt az ovátiót méltán megérdemelt énektanárt. Az iskolai imateremből a főiskola kertjében levő tornatérre tódult a közönség, dacára annak, hogy az eső biztosra volt vehető. Az iskolakert, főleg a hekerített tornatér körüli része, teljesen el volt árasztva az érdeklődőkkel. Jelen volt ott a városi közönség nem- és rangkülönbség nélkül, de e mellett a vidékről is számosan jöttek be az alkalomra s valóságos ünnepélylyé tevék azt. A tanuló ifjúság az iskolakert északi szögletében rendezkedett s a főiskola czimerével díszített nemzeti lobogó alatt vonult a tornatérre. Már maga ez a felvonulás — mintegy ötödfélszáz gimnáziumi növendék zárt négyes sorokban — kedvező hatást gyakorolt a jelen voltakra. Fokozták ezt a meglepő szabatossággal és pontossággal

bemutatott rendgyakorlatok. Mivel azonban a felhők mind sűrűbben kezdtek tornyosulni, sőt már az eső szemelni is kezdett, a rendgyakorlatok félben hagyattak s a mig lehetett a szabadban, majd benn a tornacsarnokban a versenyek ejtettek meg. Az eredmény osztályonként következő: I. oszt. Síkfutás (a tornatérén keresztül, mintegy 50—60 m.). Az első díjat (4 kor.) Haury Zoltán, a másodikat (1 kor.) Ujj János vitte el. II. oszt. Póznakúszás. Első Ráczy Árpád (4 kor.), másodikat László Kálmán (1 kor.). III. oszt. Kötélkúszás. Nyertesek: Tariska Sándor (4 kor.) és Keresztessy Lajos (1 kor.). IV. oszt. Síkfutás (a tornatér körül) Illésy Andor (4 kor.), Bornemisza Barna (1 kor.). V. oszt. Távolugrás Szabó Béla (450 cm.), Zsoldos Béla (448 cm.), amaz 4, emez 2 kor. jutalomra részesült. VI. oszt. Magas ugrás. Fazekas János, Kossuth László, Korláth Gyula, mivel egymást felülmúlniok nem sikerült, egyenlően vitték el a felsőbb osztályok mindegyikének megállapított 6 korona díjat. VII. osztály. Távolmagas ugrás. Kulcsár Kálmán (4 kor.), Ruzska László (2 kor.). VIII. oszt. Liszkay Béla és Tariska Dezső (248 cm.) egyenlően 3—3 kor. A tornavizsgálattal kapcsolatban tartotta meg nyilvános versenyeit a gimnáziumi ifjúságnak csak ez évben alakult tornaegylete. Az egylet a maga részéről 4 koszorút és 12 koronát tűzött ki a súlydobásban és ugrásban legkiválóbb tagjainak, melyhez a főiskola 12 koronát adott. Az ekkép 24 koronát tevő összeget: Csik József, Kormos Elemér, Horváth Dezső VIII. és Piskóti Ferencz VII. oszt. tanulók egyenlően megosztva vitték el. A vizsgálat végeztével dr. Ballagi Géza, mint az iskolaszék megbízottja, fejezte ki elismerését a látottak és hallottak fölött, a jelen volt közönség s az ifjúság lelkesen éljenezte a buzgó szaktanárt. — A szóbeli érettségi vizsgálatok folyó hó 17., 18. és 19. napjain tartattak meg Fejes István főiskolai egyházi algonok s Kenessey Béla, theol. akad. tanár, kormányképviselő ellenőrzése mellett. A vizsgálatra jelentkeztek összesen 33, kik közül jó eredménnyel vizsgázott 7, egyszerűen érettnak nyilvánított 23, szeptemberre visszavetett 3. — Az egyes osztályok vizsgálatai folyó hó 19., 20., 22., 23., 24. napjain ejtettek meg. — A jogi és theol. akadémián hasonlóan a közelmúlt napokban folytak le a vizsgálatok, időrendileg a következő sorrendben: június 17., 18., 19. én az első lelkészképzési vizsgálatok, jelentkeztek 12-en, jeles eredménnyel vizsgázott: Czecz András, Rohoska József, Vaas János, jó eredménnyel 7, kielégítővel 1, egy pedig 1 tárgyból pótvizsgára utasított. 19., 20., 21-én a második lelkészképzési vizsgálat; vizsgálatra állottak 10-en, jeles 7, jó 2, kielégítő 1. A theol. alapvizsgálat 29-én fog végbemeni. — 20., 21., 22-én a II. alapvizsgára a jogakadémián jelentkeztek 17-en, közülök Trócsányi Bertalan, Debreceni Barna, Kertész Kálmán, Matterni Gyula, Borsos József kitüntetéssel képesítették, egyhangúlag 3, szavazattöbbséggel szintén 3 ifjú nyert képesítést. Az I. alapvizsgálatra 14-en állottak, kik közül Harsányi Gyula és Czenhe Pál kitüntetéssel, 3-an egyhangúlag, 4-en szavazattöbbséggel lettek képesítve.

— **Az akadémiai ifjúsági könyvtárról** szóló évi jelentést a folyó hó 16-án tartott évről közgyűlésen tette meg Halász István ez évi könyvtárnok. A jelentés szerint ifjúságunk ez egyesülete úgy szellemi, mint anyagi téren szép előmenetelt tanúsított, mely a rendszeres, pontos vezetésnek köszönhető. A közgyűlés, méltánylandó az egylet élén álló bizottság tevékenységét s odaadó buzgalmát, a bizottság iránt jegyzőkönyvileg fejezte ki elismerését s a felmentvényt megadta a távozó könyvtárnoknak. Ugyane közgyűlésen választott meg jövő évi könyvtárnokul Csiky József III. é. hh. Nem mulasztjuk el, hogy ez alkalommal is föl ne hívjuk az ifjúság figyelmét az olvasó-egylet és könyvtár egyesítésére, hogy az, ha már ez évben nem, legalább jövőre megvalósuljon.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

— Előfizetési díj: egész évre 2 forint. —

— Kiadja: az „Irodalmi önképző-társulat.” —

— Szerkesztőség: Kovács utca 155. szám. —

Főszerkesztő:
BERTÓK BÉLA.

Társ-szerkesztők:
PUTNOKY PÁL, JANKA KÁROLY.

Titkári jelentés

„Magyar Irodalmi Önképző Társulat“ 1894/5. évi működéséről.

Tisztelt Társulat!

Mielőtt Önképző Társulatunk múltja egy esztendővel újból gazdagodnék, összejöttünk még egyszer, hogy „Isten hozzád“-ot mondjunk egymásnak s e körnek, melyben annyi élvezetes percet töltöttünk.

De vajjon csak múltó gyönyört, csak pillanatig tartó élvezetet nyújtott volna nekünk ez a szép és nemes célú társulat? Bizonyára nem! Napjainkban, midőn minden téren a szellem, a tehetség üli diadalát, midőn kinek-kinek csak annyi érdemet tulajdonítunk, a mennyit önálló munkálkodás, főleg pedig az irodalmi téren kifejtett tevékenység útján szerzett, az irodalmi önképző egyleteknek is sokkal fontosabb szerep jutott. Ma már az irodalmi önképzés terén való munkálkodás nem pusztán kedvtelés, nem csupán szórakozás, hanem előkészítés az életre, alapvetője és csiszoló köve a későbbi önálló, tudományos munkáságnak. Ebben rejlik tulajdonképeni és legfőbb előnye az irodalmi önképző egyletekben való ténykedésnek.

Szinte megfoghatatlan hát az a közöny, melylyel ifjúságunk az irodalmi önképzés iránt viseltetik; főiskolánkban az akad., főleg a joghallgatók száma újabban ismét növekedőben van, ellenben szembetűnően fogy azon lelkes ifjak száma, kik az irodalmi önképzést tűznék zászlajukra. Pedig ma már, mikor minden pálya el van lépve a tudományosan képzett egyénekkel, a diploma mellett méltán fektetnek súlyt az egyén irodalmi működésére is, nem is említve azon körülményt, hogy hány ezer ember él egyedül tolla után, kik előkelő és általánosan tisztelt tagjai közéletünknek is.

Ép az irodalmi téren való tökélyesbülés s az előadás művészetében való gyakorlottság elsajátítását tűzte célul Irodalmi Önképző Társulatunk. Eszközei, melyekkel e cél megvalósítani törekszik, eredeti munkák írása, idegen művek fordítása, elemzés, bírálat

és szavaltat. Az önmunkásság ébrentartását és fejlesztését pedig a szépirodalom, aesthetika és tudomány köréből vett pályakérdések kitűzése által igyekszik elérni.

Mindezek daczára, midőn társulatunk múlt év szeptember havában alakuló gyűlését tartotta, akadémiai ifjaink közül — kiknek száma a 100-at meghaladja — mindössze 20-an találkoztak, kik e szép multtal dicsekvő s céljánál fogva is legelső egyletünknek tagjaiul elkötelezték magukat. E szám utóbb 24-re emelkedett, míg az év végére két tag kilépése és egynek eltávozása folytán újból 21-re szállott alá. Bizonyára csekély szám s legkevésbé sem méltó ahoz az iskolai ifjúsághoz, melynek soraiból az irodalomnak oly sok kiválósága emelkedett már ki. A tagok csekély létszáma miatt a társulat munkálkodását feltűntető számadatok sem ölthetnek olyan arányokat, mint ezelőtt, mikor még csak 4—5 évvel előbb két, sőt három annyi tagot számlálhatott társulatunk. Működésünk azonban — mit csak örömmel jelezhetek — a tagok számához viszonyítva sokkal fölötte áll az előbbi évek tevékenységének. De beszéljenek helyettem maguk az adatok.

Önképző társulatunk szeptember 19-én alakult meg. Ugyanakkor választá meg tisztakarát is következőleg: elnök dr. Székely György, alelnök Bertók Béla IV. éves hh., titkár Rohoska József IV. éves hh., jegyző Janka Károly IV. éves hh., pénztáros Debreczeni Barna II. éves jh., ellenőr Putnoky Pál III. éves hh., aljegyző Zsoldos Benő II. éves hh. Egyszer mind a társulat által kiadott „Ifjusági Közlöny“ szerkesztésével Bertók Béla felelőssége mellett Janka Károly és Rohoska József bízott meg. Az ekkép megalakult tisztikar azonban az év folyamán változást szenvedett. Nevezetesen Rohoska Józsefnek a társulat kebeléből történt kilépése folytán megürült titkári és társszerkesztői állásra Putnoky Pál emeltetett, míg az ellenőri teendőket végzése Nagy Béla I. éves hh. kezeibe tétetett le.

A megalakulás és szervezkedés megtörténte után rögtön megkezdé működését társulatunk s hetenként kétszer tartott ülésein mindinkább fokozódó tevékenységet fejtett ki. Tartottunk összesen 41 rendes ülést

melyeken felolvasásra került 33 munka, 27 bírálat és két ellenbírálat. A felolvasott művek között — azok faját illetőleg — volt 20 költemény, 1 rajz, 3 elemzés és 9 különböző fajú tanulmány és értekezés. Értékükre nézve dícséretben részesült 11 mű, méltánylásban 4, a többi tudomásul szolgált. A bírálatok közül dícséretet nyert 7, méltánylást kettő, a többi tudomásul vétetett. A megdícsért művek és bírálatok szerzői: Janka K., László A., Nagy B., Debreczeni B., Zsoldos B., Czecz A., Jászter K., Putnoky P.

Meghallgatott a társulat 26 szavazatot. Ezek közül megdícsért 8-at, méltánylásban részesített 9-et, tudomásul vett 7-et. A szavazatok közül 2 az előadók kívánságához képest bírálatlan maradt. Dícséretre érdemesítettek: Bertók B., Finkey P., Janka K., Papp F., Putnoky P., Séra Já., Szabó Z. szavazatai.

Rendes üléseinken kívül tartottunk két nyilvános ülést, melyeken a félévi versenyszavazatokat tartottuk meg. Az első félévi szavazati verseny február hó 17-én ment végbe; a második a záró ünnepélyvel kapcsolatban jun. hó 23-án ejtetett meg. Eredményekről alább számolok be.

Végül két ízben *felolvasó estélyt* rendezett önk. társulatunk, melyeknek jövedelme a Tompa emlékalap növelésére s az építés alatt levő *templom költségeire fordítottak*. Ezek az estélyek — egy-egy ünnepélyes aktus társulatunk életében — *december hó 1-én és márczius 23-án tartattak meg*. (Az általuk elért sikerben az oroszánrészt Janka Károlyt illeti, ki mindkét alkalomra egy-egy víg elbeszélést készített, e mellett szavazatával gyönyörködtetvé a hallgatóságot.) A fennebb említett célra műkedvelői előadást is terveztünk, mely azonban közbejött akadályok miatt elmaradt. Az ebből származott szellemi és erkölcsi hátrányt azonban bőven kárpótolta az az előadás, melyet dr. Bartha Béla jogtanár, társulatunk volt buzgó és tevékeny elnökének a kezdeményezése, és fáradozásai folytán a városi és főiskolai *ifjuság együttesen rendezett. Ez előadás* egymaga 78 frt 40 krral gyarapítá a Tompa emlék-alapot.

Ezen rendes és rendkívüli nyilvános üléseken fejté ki társulatunk működésének java részét. A társulat munkássága más felől az eddigelé szokatlan mennyiségű pályakérdések megfejtésében nyilvánult. Az eredmény, melyet e tekintetben felmutathatunk, teljesen kielégítő s messze túl szárnyalja az előző évek e nemű működését. Különben pályateteleink a következők voltak:

a) Kisebb rajz (életkép vagy tárcza.) Díja: 6 frt. A beadási határidőre érkezett 2 mű közül nyertes lett az első számú. Szerzője: *Janka K.*

b) Műfordításul kívántatott Chamisseau: „Die Sonne bringt es an den Tag“ cz. költeményének tartalom- és alakhú fordítása. Díja 12 frt. A kitűzött határnapra (decz. 1.) 5 versenymű érkezett. A díjat az V. számú vitte el. Szerzői: *Janka Károly és Putnoky Pál*. A III. sz., dícséretben részesült mű szerzője: Finkey Pál II. é. jh. volt.

c) Beszély. Díja 12 frt, pályázott egy mű, mely azonban nem ütötte meg a kellő mértéket.

d) Kazinczy óda. Díja: 2 arany. Beadatott 3. munka, melyek közül az első számú, a teljes díjra érdemesnek találtatott. Szerzője: *Janka Károly*. A III. sz. a ki nem adott díjakból 5 frttal jutalmaztatott. Szerző: *László Andor* II. é. jh. A II., dícséretben részesült költemény *Nagy Béla* tollát dícsérte.

e) Költői beszély. Díja 12 frt. Versenyzett hét munka. A II., sz. dícséretet nyert. Szerzője: *László Andor*.

f) „A XVI. század magyar drámai irodalmának művelődés- és irodalomtörténeti jellemzése.“ Díjja: 18 frt. A pályázatra bocsátott 2 mű közül a második lett nyertes. Szerzői: *Czecz András* IV. é. hh. és *Putnoky Pál*.

g) Kemény Zsigmond „Zord idő“ cz. regényének tragikuma és történeti alapja. A beadott egyetlen műnek a díj nem volt kiadható.

h) Dal, díja: Bálint Dezső ev. ref. lelkész által adományozott 5 frt. Versenyzett 5 mű. A teljes díjat az első számú vitte el. Szerző: *László Andor*. Az V. sz. a bemaradt díjakból 3 frttal díjaztatott. Szerzőnek itt is *László Andor* bizonyult. A III. sz. megdícsértetett.

i) Tompa „Isten akarhatja“ című költeményének tartalmi és széptani ismertetése. Díja Trstyánszky Károly gyógyszerész adományából 10 frt. A pályázatra beérkezett egyetlen munkának a díj kiadatott. Szerzője: *Putnoky Pál*.

j) A titkári hivatalhoz érkezett legjobb költemény és próza jutalmazására 5—5 frt. Az előbbi *Janka Károlynak*, az utóbbit *Putnoky Pálnak* ítélte oda a társulat.

k) A legjobb komoly és víg szavazatra mindkét verseny alkalmával 5—5 frtot tűzött ki társulatunk. A febr. hó 17-én megejtett első félévi versenyszavazat alkalmával a komoly szavazat díjáért 2-en szálltak versenyre. A díj Papp Ferencz I. é. jh.-nak íteltetett oda. A víg szavazat díját Janka Károly versenytárs nélkül nyerte el. Amásodik félévi versenyszavazatban, mely az évváró-ünnepély alkalmával, jun 23-án tartatott meg, ketten vettek részt. Komoly szavazatért Janka Károly 5 frtot, Papp Ferencz 3 frtot kapott. Ezenkívül nt. Fejes István úrnak e célra felajánlott 2 kötetes munkáit Janka Károlynak ítélte oda a bíráló bizottság. A víg szavazati díjért egyedül Papp Ferencz szállt sikra. (Komoly szavazaton is versenyzett.) A díj részére kiadatott.

A társulat tagjainak törekvőbb része végül a „Közlöny“ hasábjain készítette magát elő a komoly munkálkodáshoz. A „Közlöny“, mely egyedül van hivatva arra, hogy önk. társulatunk s általában ifjúságunk külső és belső életének képét a nyilvánosság előtt feltárja, a jelen iskolai évvel 11. évfolyamát futotta meg. A célt, melyre hivatva van, ez uttal is hiven betöltötte. A mily örömmel jelezhetem ezt, ép oly sajnálattal kell konstatálnom azt a tényt, hogy az olvasó közönség közönye miatt lapunk fentartása némi anyagi áldozattal járt társulatunkra nézve ugyananyira, hogy attól lehet tartanunk, hogy

az önmunkásságnak ezt a hathatós ébresztőjét és eszközét nélkülözni leszünk kénytelenek.

Tisztelt társulat! Bemutattam főbb vonásaiban a lefolyt évben kifejtett működésünk képét. Ha fényesnek nem is mondható az eredmény, a tagok csekély számát s következőleg a munka megoszlását tekintve eléggé kedvező az. Midőn ezt örömmel jelezhetem, akkor egyszersmind jól eső érzelemmel tölt el annak a tudata, hogy szerény működésünkkel mi is növeltük, bár egy halvány levélkével is a koszorút, melyet társulatunknak az elődök munkálkodása szerzett. De annál nehezebb hozzászokni a gondolathoz, hogy egy időre, esetleg örökre nélkülözni kell e kört, melyhez annyi édes emlék köt mindnyájunkat. Szeretem hinni, hogy azoknak, kik körünkből végkép eltávoznak, élénken szívébe marad vésve ez az emlék, az itt maradók pedig tovább fognak haladni az elődök által kijelölt úton. Vajha ne csalódnám!

Putnoky Pál
társ titkár.

Alkony.

*Rózsaszínű esthomályban
Bolyongtunk a Hernád mentén.
Olyan soká elmerengtünk
Te, meg én a nap lementén.*

*Egy-két vérpiros sugára
Oda tévedt, homlokodra,
Játszadozott fürteiddel
Mint a habbal a víz fodra.*

*Mig szép szemed távol hegyek
Kéklő ormán tévedezett,
Álmodozva nyakam körül
Fontad össze puha kezed.*

*Én magamhoz öleltetek,
Hallgattam szived verését . . .
Egyszerre csak észrevétlen
Reánk borúlt a setétség.*

Janka Károly.

Pál apostol megtérése.

Felolvastatott 1895. május 26-án

(Vége).

A körülmények emez alakulatai között Saul aggódva figyel, vizsgálódik s szinte úgy érzi, hogy lelkét marcangolják, amikor vallásos meggyőződésének itt is, ott is ellene fordulnak. És egyszer csak mit kell tapasztalnia! Reá nézve még gondolatnak is szörnyű, kétségbeesítő fájdalom: a törvénnyel támadnak neki a szent, a sérthetetlen törvénynek! Rettenetes Isten-kísértés: a törvény erejét fordítják a törvény ellen! Bizony Saul nem csalódott. Jézusnak mindjárt első követői között voltak olyanok, akik a mester felséges gondolatvilágába jobban fel tudtak emelkedni, akik aztán nem alkudoztak többé, hanem leplezetlenül hirdették, érvekkel bizonyították, hogy Jézus a Messiás, aki az emberiséget megváltotta, s a régi törvényeket új alapra helyezte. Hirdették bátran, elszántan, hogy nem a törvényes cselekedetek külső végrehajtása, hanem a szív, a lélek nemessége, az Istennek lélekben való, füst és vér nélküli tisztelte teheti az embert boldoggá. Nem azt tekinti Isten, hogy mennyit imádkozunk, naponta hányszor ülünk az Ur tornáczában, hanem, hogy milyen szívvel, milyen tiszta indulattal járulunk eléje! Hirdették mindezeket nyíltan, határozottan, alku nélkül és újra meg újra vallomást tettek arról, hogy a Messiás eljött és a váltság munkáját befejezte. Még csak czáfolni sem lehetett őket, mert ott volt az írás kezükben és állításukra az írás bőven szolgáltatta a bizonyító érveket! Saul szinte megkövülten állott ott velök szemben és mikor kifogyott az ellenérvekből, még akkor sem adta meg magát, — sőt legalább látszólag, — még kétségbeesettebben tapadt a lelkében ápolgatott törvény hitéhez s szinte szerette volna karjaival átszorítani a templomot, a törvényt, hitét, hogy meg ne foszthassák azoktól, melyeket olyan nagy hűséggel ápolgatott eddig lelkében! De hát nincsenek Jehovának villámai, melyekkel lesújtana az istenkáromlókra? Nem nyílik meg a föld, hogy elnyelje e vakmerőket, akik fellázadnak a törvény ellen, megcsúfolják a választott nép hitét, reményét! Semmi ilyen csoda nem történt! Hanem a szabadelvű István társai nevében is tovább szónokolt a dühtől remegő farizeus írástudók előtt, kik bíráiul léptek fel! Egymásután mutatta ki nekik, hogy a próféták jóslatai mennyire csalhatatlanul ráillenek Jézusra, akit ők közönséges gonosztévő módjára, minden lelkiismeretfurdalás nélkül megöltek! Egymásután szórta szemökre a buzgó farizeusoknak, hogy ők csalók, ámitók, kik a törvény leple alatt aljas játékot űznek a legszentebb dolgokkal! A leplezett képmutatók nem engedték tovább beszélni. Mivel látták, hogy az igazság nincs részükön s annak erejével nem védhetik magukat, erőszakhoz folyamodtak s hogy az igazság bátor hőseit örökre elhallgattassák, kimondták rá a halálos ítéletet. Saulnak mindezeket látnia kellett és részt kellett

vennie ezekből. Ő meggyőződésből volt farizeus, ő teljes komolysággal vallotta magát a törvény hívének, őt benső, nemesebb szükség fűzte vallásához, éppen ezért az István új, merész eszméi, éles támadásai ő reá gyakoroltak legmélyebb benyomást s az indulat az ő lelkéből tört ki a leghevesebb elkeseredés tüzeivel. Amint hallja, hogy megtámadják az ő lelkének legdrágább kincsét, a törvény szentségét, megbántalmazzák a templom iránt táplált meggyőződését, semmivé teszik nagyszerű messiási reménykedését: fel-forr keblében a harag s a vallásáért remegő lélek mindenén áttörő szenvedélyével ismétli az írástudók ítéletét: szörnyű halál az istenkáromlóra! Elnémúl lelkében minden más érzélem, nem hallgat a józan észre, nem kérdi meg lelkiismeretét, hanem teljesen elvakítva megbántott szívének boszúvágyától, szinte vért szomjazva segít a vesztő helyre hurczolni a keresztyénség első vértanuját! Milyen nagy elégtétel lett volna a megbántott Saul haragtól égő lelkének, ha István jajgat és panaszkodik a kőütések okozta fájdalmak miatt! E helyett azonban lát egy olyan jelenetet, amely a különben is felzaklatott ifjut ámulatba ejti és szinte elkábítja. A jézusi eszmék, a keresztyéni igazságok első áldozata nem zúgolódik, hanem emberfeietti nyugalommal, méltóságos magatartással fogadja a reá zúduló kődobásokat s a megfélemlésnek, az ingadozásnak legkisebb nyoma nélkül várja be a halált, utolsó perceiben is a Messiást látva és hirdetve és gyilkosaiért imádkozva. Azonban a felbőszült sokaság vad kiáltozása újra felkelti az álmélkodó ifju farizeus haragját s az indulat űzi, hajtja, hogy öljön, gyilkoljon. A nagy tanács elé fut, s meghatalmazást sürget a maga részére a keresztyének üldözésére. Készséggel adták neki a vérlevelet, hiszen buzgalmával, méltatlankodásával túl tett valamennyiükön. Aztán mintha nem bírna magával, mintha futni akarna az új események emlékei elől, megy ki a zajos, a forrongó Jeruzsálemből. El meszszire, Damaskusba indul, hogy ott újabb áldozatok vérével hűtse le boszútól lángoló bensőjét.

Csendes pusztaságon, elhagyatott rónán halad Saul Damaskus felé s egyszer csak valami fény villan meg körülte, szózatot hall, mely vád is, szemrehányás is: „Saul, Saul, mit kergetsz engemet!” és ekkor kísérei nagy rémületére összeroskad, élettelené lesz. Mások viszik be Damaskusba s 3 nap múlva nyeri vissza öntudatát és Saul nincs többé. Saul, a maga vakbuzgó farizeus hitével ott maradt a pusztában, ha ugyan még nem Jeruzsálemben. Aki Damaskusban felocsúdott aléltságából, az nem Saul volt már, hanem Pál, Jézus eszméinek nemsokára legbuzgóbb, legnagyobb apostola. Beállott életében az elhatározó fordulat, amely azonban távolról sem csoda-tünemény, hanem természetes, lélektani alapokon álló eredménye Pál apostol egyéni jellemének. Hát csoda-e az, ha az ifju csalódva első szerelmében, kiábrándul s feltalálva álmainak eszményképét, az igazi ideált: ehhez fordul lelkének minden érzelmével, szíve hevével, rajongó buzgalmával? Saul, — most már Pál — mélyenérző lelkülettel bírt, akit az üres czere-

móniák, a törvények megtartása csak azért tudott lenyügözni, rabjává tenni; azért tudott érettök még boszúra is gyúlni, mert ő hitte, sőt szilárd meggyőződése volt, hogy a törvényért kifejtett lelkiismeretességének üdv és boldogság lesz elmaradhatlan jutalma. És mikor éppen legforróbb volt szerelme a törvény iránt, mikor a lelkesedés tetőpontján áll, akkor előáll István és feltartóztathatlanul harsogja el előtte, hogy nem helyes uton jár! Az ifju feljajdul, s bármennyire akarta legyen is, e szörnyű gondolat-tól nem tud többé menekülni. Nem helyes uton jár, tehát üres álmokképek után fut! . . . Aztán magába mélyed, töpreng, tépelődik. Az a felhevülés, amely követ adott kezébe az ártatlan ellen, az ő nehéz lelki tusájának képe volt. Egybe vetette az ellenfél állításait, gondolkozott azok felett. Kérdéseket tett fel önmagának, amelyekre, ha hű akart maradni, jobb lett volna nem felelnie. Kérdi kétségbeesetten önmagától: hát a törvény, a mózesi vallás nem üdvözíthet? Aztán megkapja rá lelkétől a megrendítő feleletet: ítéld meg önmagad. Ugy-e, akkor következik el boldogságod, akkor valósúlnak meg nagyszerű vágyaid, ha e törvényt utolsó betűig betöltöd? Fontold meg csak, betölthető-e a törvény, mely szétágazik annyira, hogy szinte körül fogja a boldogtalan halandót egész valójában, békóba veri annyira, hogy szinte lépnie sem lehet? Óh hogy merne erre a kérdésre felelni, hiszen érzi, látja már, hogy az a felelet egy csapással összetöri lelke bálványát, hitét, szent meggyőződését! Érzi, hogy beférkőzött lelkébe a kétely mélyen, kiirthatatlanul, érzi, hogy hite megrendült: de még mindig küzd. Viaskodik, harczol magával, mert fáj neki a csalódás, bántja szörnyen a tudat, hogy eddig csak ábrándképek után futott. De már hiába minden! Az a kődobás, amelyet Istvánra mért, gépies cselekedet volt az indulat hatása alatt, amely indulat égette küzdő lelkét és ezt az emésztő tüzet enyhíteni kellett. De az az emésztő tűz nem enyhült, sőt a lelki harcz újult erővel tör ki keblében, midőn látnia kell, hogy az ő boszúszomjának áldozata hogyan tud meghalni hitéért panasz nélkül, nemesen, felmagasztosult bátorsággal! Ez a megdicsőítő halál, a fájdalomknak ama néma elszenvedése megrendítette Sault lelke mélyéig. István méltóságteljes halála nagyobb hatással volt reá, mint lehetett volna az, ha bárki bárminő tiszta igazságot hirdetett volna előtte mennyei hango-kon, lángszavakkal, gyújtó lelkesedéssel. E fordulat, a kételynek ez a megerősítése szinte kábulttá teszi. Bensejében örvényszerűleg kavarnak az egymást űző érzelmek; szabadúlnia, futnia kell ki a magányba, hogy a természet kebelén annak néma csendje csillapítsa lelke harczait! Mert nem ölni, nem pusztítani távozott ő a forrongó, zajos Jeruzsálemből, neki magány kellett s hogy ezt gyanutalanul felkereshesse, okát adta távozásának, szabadságlevelet kért az öldöklésre. S ő valóban öldökölt. Megöldökölte lelkében, ott a róna csendjében az ő-embert! Amint háta mögött volt a szent város, újra felgyúlt lelkében a harcz, a tépelődés, a szörnyű küzdelem önmagával. Eddigi hitével már szakított, az újat még

nem találta meg és most lelkére sötétség borúl. A homályban szinte megkövülten a félelemtől, kétségbeesve kiáltja: hát rá nézve nincs üdv, nincs boldogság? hát ő az igazsághoz vezető utat sohasem találja meg? Akkor e végső küzdelemben egy szikra járja át agyát, lelkét, egész valóját, egy fénysugár villan fel előtte, mely világosságot áraszt elborult keblére és e világosságban lát tisztán, zavartalanul. A harc nehéz volt. Beteges, megsanyargatott teste nem bírta ki lelkének küzdelmét s kimerülten alélt-ságba esett. Azonban az életerő nagyobb volt benne, mint sápadt arcza mutatta; az alélt-ság csak ideiglenes volt s a megújult ember, többé nem Saul, hanem Pál, új életre kelt, új hittel, de régi buzgalmával. Pál apostol egyenes lelkű, ideális gondolkozású, mély érzelmű ember volt, aki vallásában eszményi célért lelkesült. Kellett-e ahoz csoda, kellett-e különös isteni beavatkozás, hogy egy ilyen jellem, mint Pál, feltétlenül szakítson hitével, vallásos nézeteivel, ha egyszer be kellett látnia, hogy azok őt boldoggá, nyugodttá tenni sohasem fogják! Hogy ez a szakítás nehezen ment, az nagyon természetes; hiszen tudjuk, hogy milyen ragaszkodással viseltetett ő a törvényben vetett hitéhez. Nehezen is ment az, huzamosabb idő alatt ért meg lelkében a végső szakítás eszméje. Ő vallásos kedély volt, vallás nélkül nem élhetett volna, meg kellett tehát állapítania új hitvallását, amely azontúl életének új irányt adjon. Hosszas tépelődés, nehéz töprengés után megtalálta az új irányt, ott a damaskusi útban, amikor végképen elhatározta magát s hívévé lett a Jézus eszméinek, követője annak a dicső jellemnek, aki csak kevéssel az előtt oly nemesen halt meg ő miatta is.

Ime, mélyen tisztelt közönség így látom én átalakulni Pál apostol vallásos meggyőződését s úgy gondolkozom, hogy nemcsak az ő keresztyénné létele nem valami rendkívüli, természetfeletti erő beavatkozásának eredménye, de azt kell mondanom, hogy az lenne érthetetlen, ha a Jézus örökérvényű, örökbecsű elvei oly tiszta látású, mély érzelmű, ideális célokért lelkesedő férfiun diadalt nem vesznek, aminő volt Pál apostol. Ő a vallásban a kedély, a szív szükségleteit óhajtotta kielégíteni. Ezt a benső tartalmat a törvény alapján, a farizeusi nagy képűködésben nem találta meg, s be kellett látnia, hogy azon az alapon nem is találná meg soha, mert ott megnyugvás helyett folyvást újabb meg újabb gyötrelmekre talál: ezért hát nehéz vívódások után ugyan, de határozott jellemének megfelelő őszinteséggel fordult ahoz a hithez, amelynek egyetlen törvénye van: a szeretet. Szívét, lelkét, amely tele volt nemes érzelmekkel, a magasabb erkölcsiség iránti szent lelkesedéssel, tiszta buzgósággal: teljesen átadta új szerelmének, a megtalált valódi ideálnak és most nem csalódott. Abban az új lelki világban, amelybe kemény tusakodás után felemelkedett: mindazt megtalálta, amiért hevült, lelkesült. A haragos Jehova helyett szerető édes atyát imádhathott, a törvény igáját lerázva lelki szabadságot nyert, embertársai, a kiktől azelőtt távol kellett magát tartania, testvéreivé

lettek. Szinte áradozott a boldogságtól, szinte tombolt lelkében az öröm, annyira érezte, hogy megtalálta az üdvösséghez vezető utat. Majd teljesen beleélvén magát az új légkörbe, megtelve szent lelkesedéssel: nyugodni nem tudó lelkének munkakört keres, akadályt nem ismerő elszántsággal járja be a népeket és nemzeteket, és felülemelkedve az emberek gúnyos gáncsolódásain, szenvedve méltatlan s kíméletlen bántalmazásokat, legyőzve sokszor lelki keserűségeit, nem rettenve vissza semmiféle akadálytól: rendíthetetlen szilárdsággal haladt előre fényes sikerekkel koszorúzott apostoli pályáján. Az Ur nem engedte, hogy hű szolgájának fáradozásai hiábavalókká legyenek, megáldotta a gondos magvetőt. Lelkiismeretes munkálkodása megtermette a maga jó gyümölcsseit, mert az én hódolatteljes meggyőződés szerint, az a boldogító helyzetünk, hogy ma tisztán, lélekben, igaz bensőséggel imádhathjuk a mindenség szerető atyját, mindenható Istenét: ez a Jézus Krisztus után egyenesen a Pál apostol érdeme.

Vas János.

Öreg fának . . .

Öreg fának lombja között
Madárfészek,
Benne csacska csalogányok
Fütyörésznek.

Öreg fának lengedező
Lombja alatt
Mily boldogok lehettek ti,
Kis madarak!

Szivetek a szerelemnek
Szent tanyája.
A boldogság fényes napja
Ragyog rája.

Szerelemről dalogattok
Ott az ágon
Éldégéltek nagy boldogan
E világon.

Fel, az égre tisztán szárnyal
Víg danátok . . .
A jó isten gondot visel
Ti reátok . . .

Alföldi.

Szerelem és barátság.

— Novellett. —

Egy majálison ismerkedtek meg. Zsitvay Rezső egy halvány 5-ik gimnazista boldogan sétált a hosszú platánsor között Tibay Margittal, az igazgató úr eleven, pajzán kis leányával. Rezső soha le nem vette tekintetét Margitka szép gömbölyü arczáról. örökké mosolygó fekete szemeiről, mintha csak felsőbb parancs-szónak engedve merengett volna rajta hosszan, édesen, önfelédten. Most még ezerszerte jobban odatapadtak szemei a leány átlátszó, fehér arcára. De hogyné, mikor öt hosszú héten keresztül nem látta a mélységes, ragyogó szemeket! S azt hitte nem is látja többé. Emésztő, sorvasztó betegség szegezte ágyhoz s talán többé nem is hagyja el, ha a Margit utáni olthatatlan vágy meg nem aczélozza idegeit.

— Rezső, maga még nagyon gyöngé! — szólta a lány szeliden; lássa, hogy remegnek lábai. Tudja mit?! Most én leszek gavallérja, adja karját, míg egy padhoz érünk, hogy kipihenje magát.

Rezső nem mert mentegetőzni sem, mert érezte, hogy térdei egymásután többször meginogtak, azért pirúlva rebegte csöndes, vontatott suttogással: »Ha lesz olyan jó; — még csakugyan nagyon gyöngé vagyok! — s azzal odanyujtotta karját.

Ebben a pillanatban tünt fel a fordulónál Léway Tibi, egy marciális vörös képű fiú, a megyei főorvos egyetlen gyermeke. Nehány dévaj pajtásával közeledett Rezsőék felé.

— Ha! ha! — tört ki elhízott, vastag ajakáról a nevetés, — láttatok e már ilyen visszasságot?! Nézzétek csak Don Quisotte lovagot, — szólta röhögve Ernőre mutatva.

A vézna, lábbadozó fiú összerázkódott, egy cseppnyi fekete vér bugygyant ki ajkain s tántorogva dőlt le a félköralakú kerti ülőkére. Szívében harag és boszu dült, majd a tehetetlenség keserű érzete töltötte el egész valóját. Óh ha most egy kissé erősebb volna, ha még egyszer olyan óriás lenne is az a veres ficzkó, kitépné, kimarná a szemeit. De így nem képes semmire, az a veresképű pedig még mindig ott vigyorog ördögi arczával. Inkább soha meg se gyógyult volna, minthogy ez a rettenetes megszégyenítés érje Margit előtt. Pedig Tibinek — úgy látszik — nincs szándékában odább menni. leül a pajtásokkal az átelleni lóczára s fixirozni kezdi őket, hangos megjegyzéseket tesz reá, mire aztán általános nevetés támad, hogy szinte visszhangzik a kert a kitörő kacajtól.

Margitka ki akarja menteni Rezsőt kinos zavarából; beszélni akar, de szavai szakadozottak a meglepetéstől, a belsejében dúló változó érzelmektől.

Amazok pedig még inkább belemelegednek a szekírozásba, sőt Tibi felemelkedve helyéről oda szólta barátainak: »Megyek, adok a gyávának egy fricskát, tavaly úgyis igen henczegett és nem adta ide a dolgozatát.« A fejében egy kis mámor is volt s beváltandó szavát, csakugyan megindult Rezső felé.

Mikor két-három lépésre volt tőle, egyszerre szétnyitak oldalt a bokrok, egy barna izmos fiú Tibi és Rezső közé ugrott s az előbbit úgy ütötte arczúl, hogy az hosszában a földre esett s elterült.

— Te nyomorúlt, — szólta a váratlanul megjelent, — hát nem szégyelnéd ezt a beteg fiút bántani? Piszkos! — sziszegte fogai között s emelt fővel visszahúzódott.

Léway Tibi szégyenkezve tápázkodott fel s igyekezett mihamar elpárologni, mint már előbb megszeppent társai.

Zsitvay Rezső pár pillanatig megdermedve állott, míg Margit fel nem zavarta aléltóságából.

— Ki volt ez a fiatal ember? — kérdezte fürkészsze.

— Rimai Ervin. Egy osztálylyal előbb jár mint én.

* * *

Ervin és Rezső benső barátokká lettek. Együtt tanultak, együtt sétáltak, együtt voltak folytonosan, mint két elválhatlan testvér.

Rezső büszke volt Ervinre s ha csak szerét tehetette, mindenütt dicséretekkel halmozta el; az ő szemeiben Ervin volt a legtökéletesebb ember, a kit csak valaha ismert; még gyöngéi is a legnemesebb érényeknek tüntek fel előtte. Ha a bizonyítványáért megdicsérték, szerényen kijelentette, hogy nem az ő érdeme, hanem az Erviné, a ki őt folytonosan sarkalta, ösztönözte a tanulásra.

Ez a viszony maradt meg köztük az életben is. A szerencse kedvezett nekik, egy városba kerültek; talán maguk is úgy akarták.

Ervin közkedvelt orvos lett, Rezső pedig keresett, pedáns, becsületes ügyvéd. Rezső csakhamar oltárhoz vezette a régi ideált s addig kérte Ervint, addig könyörgött neki, míg végre elhatározta, hogy Rezsőékhez költözik, elfoglalja lakásuk bal szárnyát s ott lesz náluk, míg meg nem nőül.

Azután boldogok voltak egészen, boldog különösen a ház fiatal úrnője. Ketten építették boldogságát, ketten keresték kedvét, két szempár mosolygott szemébe, két szív dobogott érte lázasan, mert Ervin is szerette Margitot s ez volt főoka vonakodásának, hogy Rezsőékhez menjen lakni, mert félt a következményektől. Oh a mikor Rezső ott könyörgött neki esdő szemekkel, hánszor akarta, szerette volna ezt neki elmondani, de nem tudta, nem bírta, nem volt rá elég ereje, elég erkölcsi bátorsága.

Pedig a sejtelmek kezdenek megvalósúlni, a régóta rejtegetett, eltitkolt szerelem olykor fel-fellángol az Ervin szemeiben s mintha Margit gyönyörködne e lángolásban. Ha Ervinnel beszél, szemei üdébbek, ragyogóbbak, mosolya nyájasabb, szavai csengőbbek és pedig olyan nagy mértékben, hogy az nem tiszta udvariasság kifolyása, hanem része van már benne a szív komolyabb érzelmének is. Talán csak egy húr adja meg szavai édeskes rezgését, csak egy vonás az arc kedveskedését, egy sugár a szemek nyájas mosolyát, de ki tudja, nem jön-e ez mind összhangzásba, nem jön-e rezgésbe az egész szív, minden hangszál, nem lesz-e később még nyájasabb az ajkak minden mosolya...

... És csakugyan úgy történt.

Rezső addig dicsérgette Ervint a saját rovására, a saját egyéniségének háttérbe szorításával, hogy a krízis bekövetkezett.

Ugyanis Rezső megszokta már még az iskolában bámúlni barátját s ha lehetett mások előtt is emelni becsét, értékét. Ezt tette most is, Margit előtt is. Ha Ervin otthon nem volt, mindig róla beszélt. Elmondta, hogy ezt, meg ezt tette, hogy tegnap is a megyegyűlésen egy fontos kérdésben egyetlen szava más irányt adott a közvéleménynek, hogy rajongásig be vannak vele telve, hogy a banquetten ő mondta az első pohárköszöntőt, mely csakúgy szikrázott az elméségtől. Annyi magasztalást mondott el róla, hogy Margit bámúlni kezdte ezt az embert, pedig a női szív senkit sem szeret meg könnyebben, mint egy olyan férfit, akit még a férje is az éjig magasztal.

Ez a bámúlat volt az első lépcső a szívéhez.

Mikor aztán estéknként együtt ültek a verendán Margit és Rezső, s Margit el kezdett beszélni az ő boldogságáról, hogy ő milyen elégedett, Rezső azon nal megragadta az alkalmat, hogy barátját agyon halmozza dicséréteivel.

— Lásd édesem — mondta Margitnak — boldogságodnak nagy részét is Ernőnek, az ő gyöngéd figyelmének köszönheted.

— O veszi észre, ha valami hiányod van, ő készíti számodra meglepetéseket, névnapodat is ő tette olyan kedvessé, ő szerezte neked akkor is azt az édes boldogságot, tiszta örömet.

E percztől fogva Margittól, ha megkérdezték volna kit szeret jobban a férjét-e, vagy pedig Ervint, nem tudta volna megmondani. . . .

* * *

Szép őszi reggel volt. A természet olyan volt, mint egy nagy halotti ravatal. A nap halvány ságarai mint valami nagy égő gyertyák lángja reszkettek a zizegő sárga leveleken. A zörgő avar közt egy megrettent tapsi füles futott keresztül, majd feltűnt a hegyre vezető úton Ernő és Zsitvayné alakja. Egyáltalában nem hegymászáshoz voltak öltözve. Margiton habos selyem menyasszonyi ruhája, fején drága kövekkel ékített koszorú, keblén művészileg összeállított csokor fehér rózsából. Rimay íkete frakkban, fehér nyakkendővel, kezén finom keztyűvel halad Zsitvayné oldalán. Fogalmam sem volt róla, hova mennek most ilyen állapotban. Mindkettő szokatlanul izgatottnak látszott, különösen Margit feltűnően halvány volt!

Annyira felköltötték kíváncsiságomat, hogy eleinte észrevétlen követni akartam őket, de utóbb elszégyeltem magam, hogy én mások után kémlelődjem s hazafele vettem útam.

A járásbírótság előtt találkozom Rezsővel.

— Hát te nem mentél a feleségeddel Rezső? kérdeztem csak úgy szokásból, minden különösebb érdek nélkül.

— Hová? hiszen ő nem ment sehova, felelte közönyösen.

— De igen — s aztán elmondtam, a mit láttam.

Ernő egy cseppet sem ütközött meg a dolgon. — Majd megkérdezem otthon, hova mentek — szolt s azzal eltávozott.

Körülbelül egy óra múlva, midőn éppen a kapumon akarok bemenni, megragadja valaki hátulról a kabátom s visszafordúlok. Rezső áll előttem, dúlt arccal, kétségbeesett ábrázattal, kezében egy levéllel.

— Téged kereslek — szolt fúldokolva — nézd — s azzal átnyújtotta a levelet. Rövid öt-hat sor volt.

• Kedves Rezsőnk !

Nem akartunk megcsalni téged, mert szerettünk mindaketten, de egymás nélkül nem élhattunk. Egyesüljön hát szerelmünk a halálban. Bocsásd meg, hogy ezt kellett tennünk, de itt más kivezető utat, anélkül, hogy becsületünkön szennyfolt essék, nem találtunk Isten veled! Éljd boldogul! Egy óra múlva mi is boldogok leszünk. Akkor fog elcsattani az első és az utolsó csók Margitod és Ervined ajakán!

Most már értettem, hogy miért volt a menyasszonyi ruha. Nem haboztam egy perczig sem, hanem megfogva a gondolataiban mélyen elmerült Zsitvay kezét, futni kezdtünk ki a városból oda, ahol Ervint láttuk menni a »Kidor«-ra.

A járókelők mind megálltak, több helyen alig tudtunk kezeik közül kiszabadulni, de azért rohantunk örült sebességgel.

— Itt vonúltak felfele — szoltam Rezsőnek — mikor a hegyre vezető ösvényhez értünk.

— Hiszen akkor a »Kidor«-ra mentek, — szolt kétségbeesve, — csak gyorsan, már azóta talán végök is van.

Húsz percz telt bele, hogy felértünk. Köröskörül nem láttunk senkit, semmit, csak pár pillanat múlva vettem észre egy kiálló sziklán, két fehér rózsát.

Óvatosan oda kúsztam a sziklához, hogy lábam meg ne simúljon s valamiképen a sziklán túl elterülő roppant mélységbe ne zuhanjak : egyszer csak, amint lepillantok, meglátom egy kiálló boróka bokron Zsitvayné menyasszonyi koszorúját, amint a szél egész hosszában kiterjeszté.

— Végök! — szoltam szomorúan Rezsőnek, a mélységbe mutatva.

Ő is észrevette a koszorút. Össze rázkódott, ajkai elkékültek, álla megcsuklott, szemei révedezve tapadtak a »Kidor« völgyébe, egész teste reszkedett, mint a nyárfa levél.

Soká állott így. Azután lassan visszanyerte eszméletét, arczába visszatért az élet, csak a szemei maradtak bágyadtak és a homloka nem volt olyan, mint egy órával azelőtt ; egy vékony, finom barázda vonúlt rajta végig.

Nem zavartam fájdalmában, ő szolt először.

— Hát én már sohasem fogom látni Ervint ?! — mondta kitörő fájdalommal s azalatt szeméből csak úgy peregtek forró könnyei.

Még akkor is Ervin volt az első gondolata.

Janka Károly.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az olvasó közönséghez.** Miután lapunk felelős szerkesztője eltávozott Patakról, társulatunk jó hírneve s saját egyéni hitelünk egyaránt arra ösztönöztek, hogy a szeptemberről hátrálékos példány összeállításával járó gondokat s ezzel együtt a felelősséget újból magamra vállaljam. Meg kellett ezt tennem azért is, hogy, — mint a «Közlöny» jövő évre elválasztott felelős szerkesztője — a lapunk iránt érdeklődő közönség pártfogását és támogatását ezutánra is biztosítsam számunkra. Most, mielőtt olvasóinktól búcsút vennék, kötelességemnek ismerem, hogy köszönetet mondjak, azért az áldozatkészségért, melylyel lapunk fenmaradását a lefolyt évben is lehetővé tették. Köszönetet kell, hogy mondjak, főleg azért az elnézésért, melyet a lap megjelenése és expedálása körül időnként felmerült pontatlanságok iránt tanúsítottak. E mulasztások oka, mint a következmények igazolták, abban a körülményben keresendő, hogy a lap szellemi és anyagi ügyeinek vezetése eddig egy kézbe volt letéve. Miért is lépéseket tettünk az iránt, hogy jövőre a kettő egymástól különválasszassék, hogy a lappénztár kezelése a közlöny tartalmára és megjelenésére hátrálatólag ne hasson. Midőn tehát a t. olvasó közönség édeklődéséért még egyszer köszönetemnek adok kifejezést, legyen szabad a «Közlöny»-t továbbra is becses pártfogásukba ajánlani.

Putnoky Pál.

Tisztelettel kérjük azon t. olvasóinkat, kik előfizetési díjukat mindeddig be nem küldték, hogy hátrálékukat a lap jövő évi szerkesztőjéhez (Putnoky Pál Sárospatak) eljuttatni minél előbb sziveskedjenek. Lapunk fentartása a jelen évben tetemes veszteséggel járt önk. társulatunkra, melyet — legalább részben — helyre-pótolni a hátrálékos előfizetési díjakból remélhetjük.

A szerkesztőség.

— **Személyi hírek.** *Warga Lajos* theol. tanár akadémiánkon az egyháztörténet és vallásbölcsezet előadója, tanári működésének 25. évét a lefolyt iskolai évben töltötte be. A csendes, zajtalan, de végeredményében messze kiható munkásságban töltött 25 év alatt megrongált egészsége, egyszersmind szerénysége, önzetlensége nem engedte, hogy theol. akadémiánk az alkalom felett érzett örömeinek a nyilvánosság előtt, szélesebb körben is kifejezést adhatott volna. A térhez és időhöz szabott külsőségek kerülésével azért szívünkben ünnepeltünk; múló emlék helyett keblünkben állítottunk számára örök emléket; hervadó virágok helyett szívünk érzelm virágaiból fontunk fejére hervadhatlan koszorút; hangos éljenek helyett hó fohász emelkedett szívünk legmélyéből az életnek és minden áldásnak kiapadhatatlan forrásához, hogy nyujtsa meg hosszúra az ő életét, hadd legyen sokáig dísze, büszkesége főiskolánknak, közelebről theol. akadémiánknak, s a mi fejünknek ékes koronája. — *Dr. Bartha Béla* jogtanár, társulatunknak érdemekben gazdag s felejthetlen emlékü volt elnöke folyó hó 3-án a debreczeni jogakadémiához a váltó és kereskedelmi jog tanárává választatott Fájó szívvel veszünk búcsút a jeles és képzett tanártól, ki ifjú-

ságunknak mindenkor legmelegebben érző barátja, bölcs tanácsadója, mozgalmainak önzetlen támogatója volt. Eltávozása jelentékeny veszteség társulatunkra is, melynek érdekeit úgy is, mint tanárelnök, azóta is, mint annak dísztagja folyvást szívén viselte s azok felkarolása végett semmiféle áldozatot nem kímélt. Szeretjük hinni, hogy a távolban sem szűnik meg ifjúságunknak s társulatunknak lelkes barátja lenni, miként bennünk sem fog meggyöngyülni a személye iránti ragaszkodás és tisztelet, s szívünkben sem fog soha kiszorulni tetteinek emléke. — *Főiskolai szeniorul* a jövő 1895/6. évre Vas János, a theol. segély egylet ez idei elnöke választott meg.

— **Kegyelet.** Junius hó 21. és 22.-ét a kegyelet ünnepnapjaivá emelte főiskolánk. 21-én d. e. 9 órakor — a vizsgálatok ideiglenes félbeszakításával — a főiskolai imateremben gyűltünk egybe, hogy néhai Tarnóczy Tivadar, volt gymn. történettanár emlékének áldozzunk. Jelen volt e gyászünnepélyen a főiskolai tanuló-ifjúság és tanári kar csaknem teljes számmal, egyszersmind az igazgatótanácsnak Patakon lévő tagjai. Az énekkar gyászéneke után Buza János főgymnáziumi tanár mondta az emlékbeszédet, mely úgy egyes részleteiben, mint egészében a legügyesebb, a legtapintatosabb tollal volt kidolgozva. Az állandóan feszült figyelem közt hallgatott emlékbeszédre újra az énekkar egy gyászdarabja következett, mire az ünnepély véget ért.

Az erre következett napon (22.) hasonló szép és megható ünnepélyt rendezett a tanuló ifjúság, főleg a theol. akadémia ifjúsága, mikor is boldog emlékezetü Tóth Kálmán, volt sárospataki s.-lelkész emlékének leleplezésénél róttá le a kegyelet adóját, részvételével nem csekély mértékben járulván a csapás alatt megrendült szülék és testvérek tájdamának és bánatának enyhítéséhez. A csinos emlékkő előtt, melyre a barátok és barátnők kegyelete számos díszes, eleven virág-koszorút helyezett, az énekkar adott elő egy alkalmi gyászdalt. A felavató vagy helyesebben emlékbeszédet Réz László s.-lelkész, a szunnyadónak barátja és iskolatársa tartotta oly bensőséggel, hogy a jelen voltak legnagyobb részét könyekre fakasztá. Az énekkarnak egy gyászdala fejezte be az ünnepélyes szertartást.

— **A theologiai alapvizsgálatra** jelentkezett 4 ifjú közül egy, névszerint Gecse Lajos általános jeles, 2 jó, egy pedig elégséges eredménnyel állotta ki a vizsgálatot.

— **A magyar irodalmi önképző társulat** múlt hó 23-án tartotta utolsó ülését. Ez alkalommal első sorban a társulat f. évi működését feltüntető jelentést hallgatták meg a jelen voltak, melyet lapunk elején egész terjedelmében közlünk. Ugyanekkor a lap jövő évi felelős szerkesztésével Putnoky Pál bizatott meg.

— **A theol. segélyegylet** évváró gyűlését junius 25-én tartotta meg. Az elnök jelentése szerint az egylet összes forgalma a lefolyt évben 1081 frt volt. Az egylet vagyona jelenleg: 2000 frt, mi a múlt évi zárszámadás adataihoz képest 83 frtnyi emelkedést mutat. Ugyanez alkalommal nagytiszt. *Warga Lajos* tanár úr

íránt érzett hálájának és szeretetének jegyzőkönyvében is kifejezést adott egyletünk, örömét nyilvánítván abból az alkalomból, hogy a jeles tanár hivatalbeli működésének 25 évét a f. évben töltötte be.

— **Az ak. ifj. tornaegyletének** második félévi nyílt versenye jun. hó 19-én, d. u. ment végbe. Bár a verseny ideje nem volt előlegesen tudtára adva a közönségnek, az mégis az érdeklődők nagy csoportja előtt folyt le, mire a deli tornászok ügyességén kívül bizonyára a talp alá való cigánynótáknak is lehetett némi befolyásuk. Az egyes versenyek a következők voltak: 1. Hosszú-magas ugrás kötélfüggélyezéssel (összetett verseny). Az első díjat (4 frt) Finkey Pál, a másodikat (2 frt) Lábos Béla vitte el. — 2. Rúd magas-ugrás. Első lett Páhy Ignác, ki 265 cmt., második Finkey Pál, ki 260 cmt. ugrott. Amaz 3, ez 2 fital jutalmaztatott. 3. Sík-futás (az új iskolakert körül, mintegy 700 m.) A versenyzők közül Páhy és Finkey egymást fölülmúlni nem tudván, a díj (8 frt) egyenlően osztott meg kettőjük között. Az eredmény kihirdetése után dr. Ballagi Géza tanárnök a versenybírótság nevében az egylet alaptökéjének növelésére 5 frtot adományozott. Dr. Lengyel Endre az egylet örökös dísztagja pedig 1 aranyat adományozott az egyletnek, mely összeg Demeter János egyleti elnöknek adatott jutalmúl, az egylet ügyei körül kifejtett érdemeiért.

— **Az ak. ifj. gyorsíró-egylete** jun. hó 22-én tartá zárversenyét, a mikor is Oláh Miklós egyleti jegyző 153, Andorka Sándor egyleti alelnök pedig 149 szótagot írt egy perc alatt. Írásuk között nem lévén meg a törvényes 5 szótagnyi különbség, írásuk helyesség szempontjából vétetett bírálat alá. Így az első díjat (4 frt) Oláh Miklós vitte el, Andorka Sándornak pedig a második díj (2 frt) ítéltetett oda.

— **A gymn. ifj. erdélyi önképző köre** jövő évi alelnökéül Piskóti Ferencz VIII. o. tanulót választotta meg.

— **Az evzáro ünnepély** főiskolánkban június hó 23-án ment végbe. Az ünnepély isteni tisztelettel kezdődött, melyen Mitrovics Gyula főiskolai lelkész tartott alkalmi beszédet, meggyőzően mutatva ki azt, hogy elkövetett tetteinkért az ítéletnek múlhatlanúl be kell következnie úgy szívünkben, mint künn a világi életben. Isteni tisztelet után dr. Finkey József ez idei igazgató a szokásos évi jelentést olvasta fel. E szerint az akad. hallgatók számára kitűzött 9 tétel közül háromra érkezett összesen 6 munka. A Vay-féle nagyobb díjat, melyre húsvéti egyházi beszéd kívántatott Vas János IV. é. hh., a kisebb díjat Janka Károly IV. é. hh. vitte el. A Tóth-Fischer díjra érkezett 2 mű közül a díjra egyik sem volt érdemes. A Magyar Tudományos Akadémia Kazinczy-díjáért, melyre »Emlékbeszéd« kívántatott Kazinczy felett, hasonlóan 2 munka pályázott. Nyertes lett Nagy Béla I. é. hh. Szorgalmukért ösztöndíjban részesültek: Vas János, Rohoska József IV., Putnoky Pál III., Gecse Lajos II., Nagy Béla és Telegdy Bertalan I. é. hh.-ók, Szalontay György IV., Bíró Lajos III., Debreczeni Barna II., Czenthe Pál I. é. jh.-ók. A gymnáziumból: Nagy Imre, Magyarai Lajos, Illyés Mihály VIII., Ambrús István, Móré Ödön VII., Nagy Barna, Trócsányi László VI.,

Fodor Kálmán, Szánthó Gyula V., Kis Ferencz, Korláth Endre, Szász Tihamér IV., Hubay József, Vircsik András III., Lengyel László, Szúk Ödön II., Karász Benő, Simon József I. oszt. tanulók. Az ösztöndíjak kiosztása után főtiszt. Kun Bertalan püspök úr a tanuló ifjúságot ezutánra is szorgalomra, kitartásra buzdította. Majd megelégedését nyilvánítá a főiskolai, főleg a gymnáziumi vizsgálatok meglepő sikere felett. Végül elismeréssel adózott a tanári kar, az igazgatótanács és gazdasági választmány iránt.

A tulajdonképeni záró- és örömmünnepély a délutáni órákban folyt le. Ezzel kapcsolatban tartá a Magyar Irodalmi Önképző Társulat szokásos évi versenyét. Az iskola temploma — mint ily alkalmakkor rendesen — ezúttal is zsúfolásig megtelt a szépért és nemesért lelkesedő közönséggel. S azok, akik megjelentek, bizonynyal a legnagyobb és legtisztább élvezetben részesültek. Az énekkar igazi művészettel előadott dalai, a zeneegylet ügyesen összeválogatott darabjai, a legkiválóbbaknak ismert szavalók sikerült előadásai, főleg pedig a Pásztor Sámueli ének- és zenetanár fáradozásai folytán összehozott fuvola-quartett a legkedvezőbb hatást gyakorolták a közönségre, mely minden újabb program-pont után szünni nem akaró tetszésnyilatkozatokban tört ki. Egyébként az ünnepélyt Huber K. »Fohász«-a nyitotta meg, az énekkar meglepően pontos és kitűnően színezett előadásában. Majd Papp Ferencz szavlatában gyönyörködött a szép számú hallgatóság, ki Csiky G. »Spartakus«-ából szavalt el egy rendkívül hatáso részletet. Kár, hogy érzéseit nem tudta eléggé a sajátjaiúl feltüntetni s hogy itt-ott túlzásba, színészkedésbe csapott át. A zenekar szereplése következett ezután. A műsor szerint Baitz J. »Havasi gyopár«-ját (polka mazurka) adta elő. A közönség azonban ennyivel nem érte be; hosszasan tapsolt, újrázott és magyar dalokat követelt. A kitűnően szervezett egylet engedett a felhívásnak s egy pár jó magyar nótára gyűjtött rá. Csak azt érte el vele, hogy harmadszor is kitapsolták s perczekig tartó éljenekkel jutalmazták gyönyörteljes játékaikért. A felvillanyozott kedélyeket csakhamar ellenkező mederbe terelte Janka Károly komoly szavlatá. ki Petőfi »Apostol« című költeményének egyik leg-sötétebb részletét adta elő és pedig az érzéseknek oly őszinteségével, oly természetességgel, mely a jelenvoltakra kivétel nélkül a legmegrázóbb hatást gyakorolta. A program azonban oly elmésen volt összeállítva, hogy a kedélyek állandó hullámmásban tarttattak. Lányi Ernő egy víg »eredeti népdal egyvelege« ismét visszavarázsolta a közönséget előbbeni rózsás hangulatába, melyet Horváth Dezső komoly szavlatá (Jókai: »A lengyelek fehér asszonya«) sem volt képes lehűteni. Fokozta a hangulatot a Pásztor Sámueli zenetanár, Tomory Pál, Séra János és Horváth Dezső által fuvolán előadott magyar dalok. Tetőpontra azonban a Papp Ferencz által előadott víg szavlat hatása alatt jutott a kedélyhangulat. A szavaló tehetsége itt már teljes mértékben érvényesült, előadása minden tekintetben sikerült volt, miért ő sem került el a szereplők közös sorsát, az újrát. A *műsor utolsó* pontja az énekkar szereplése volt, a »Vadász gyönyörök«-nek pontos és hangulatos előadásával.

TARTALOM.

	Lap		Lap
<i>Kun Bertalan</i> püpek ur buzdító szavai a szerk.-hez	1	<i>Janka Károly</i> : Alkony	151
IRÁNYCZIKKEK.			
<i>Alias</i> : Alakítsunk theologiai szemináriumi könyvtár	55	<i>Juhász László</i> : Sárospatak	17
<i>Custos</i> : Csináljunk rendet!	20	<i>K.</i> : Mit ér?	121
<i>Putnoky Pál</i> : Hol az igazi ok?	117	<i>László Andor</i> : Visszontlátás	140
<i>S. E.</i> : Egyesüljünk!	71	<i>L. A.</i> : Szép leányka	97
<i>Vas János</i> : Kérelem a theologiai szemináriumi könyvtár érdekében	94	<i>Rohoska József</i> : Gusztáv A. emlékezete	41
(—): „Márczius 15.”	89	<i>Szikszay András</i> : Napkeletre	11
„Husvét	101	<i>Zombori Andor</i> : Álom	46
		„Erdőben	127
		—aly: Vallomás	81
ÉRTEKEZÉSEK, TANULMÁNYOK.			
<i>Bertók Béla</i> : A vegyes házasságra vonatkozó egyházi viszály Németországban századunk első felében	35, 50	<i>Bertók Béla</i> : Tíz év	3
„Gusztáv Adolf	43	<i>Csik Dániel</i> : Emlékezés a diákévekre	8
„A vegyes házasság kérdése Magyar- országon századunk első felében	82	<i>Farkas Lajos</i> : Visszaemlékezések	16
<i>Kalassay Sándor</i> : Jókai női alakjai	19	<i>Finkey Ferencz dr.</i> : Visszaemlékezések	14
„Jézus tanítványai	60, 79	<i>Janka Károly</i> : A tolvaj	22
<i>Nagy Béla</i> : Tompa virágregéiről	98, 112	„Feri bácsi	56
<i>Novus</i> : A szabadság költőjéről	90	„Piroska	76
<i>ifj. Zsoldos Benő</i> : Pár szó Vitkovicsról	73	„A gyilkos	124
<i>Vas János</i> : Pál apostol megtérése	133, 152	„Szerelm és barátság	157
<i>Wintner Samu</i> : A currency school és a banking principle 120, 137		<i>Junior</i> : Márczius 15 és felolv. estély Sárospatakon	112
—ip.—: Nehány szó Papp Károly Tóth Edéjéről	47	<i>Kállay Miklós</i> : Egy levél	102
EGYHÁZI BESZÉDEK.			
<i>Rácz Kálmán lic. th.</i> : Urvacsora után	29	<i>ifj. Mitrovics Gyula dr.</i> : Magyar műveltség	16
<i>Réz László</i> : Az igazi bűjt	104	<i>Rácz Lajos dr.</i> : Tíz év előtt	4
KÖLTEMÉNYEK.			
<i>Alföldi</i> : Öreg fának	157	<i>Szakal Károly dr.</i> : Az ifjusági lapok és a nemzeti szellem szolgálata	10
<i>Hegyesi</i> : Lehullott a	35	<i>S. Szabó József</i> : Az „Ifjusági Közlöny” alapítása	6
<i>Janku Károly</i> : Nem kérdeztem	21	<i>Tóth Béla</i> : Visszaemlékezések	20
„Márczius 15.	88	<i>Tüdös István dr.</i> : Visszaemlékezések	12
„Kazinczy emlékezete	131	<i>Zoványi Jenő</i> : Emlékezés az „Ifjusági Közlöny” ala- pitására	7
		<i>Zsindely István dr.</i> : Mult és jövő	13
		<i>X. Y.</i> : Jogász táncestély	64
		<i>Anonymus</i> : Műkedvelői előadás	141
		„Vallásos felolvasás	143
		<i>Titkári jelentés</i>	147
		VEGYES KÖZLEMÉNYEK ÉS SZERKESZTŐI ÜZENTEK MAJD NEM MINDENIK SZÁMBAN.	

